

nitis. Et eorum omnibus erroribus ceremonijs et ritibus. Adiunguntur quoque cul-
libet sue proprie littere siue characteres quibus vtuntur vel scribendo vel loquendo ipse na-
tiones. In fine eiusdem tractatus orationum quedam additur miserum et miserabile
orientalis ecclesie status modernum deplorans. Sed et disputatio quedam seriosa et gra-
uis contra eos qui vnumquemque in sua fide lege vel secta credunt posse saluari. Postre-
mo de veris catholicis latinis qui per pauci sunt Hierosolymis fit memoria cum lame-
tatione quadam lugubri super desolatione ecclesie dei sancte. et exhortatione ad principes
orthodoxos eos ad ecclesie fideliorum contra perfidos defensionem animando. Cuius
rei gratia in calce visio quedam terribilis Carolo quodam imperatori ostensa. annota-
tur ex speculo historiali Vincentij beluacensis sumpta.

In secunda huius operis parte principali de secunda agitur peregrinatione ab Hiero-
salem per vastam solitudinem in monte Synai ad diuam et inclitam sanctamque virgini-
tam et matrem katherinam. Cui etiam commendaticia quedam antefertur prefati-
cula sicut et priori. Deinde perfectionis ipsius ordo et processus ab Hierosalem usque
in Bazera ciuitatem. et inde per desertum usque Syna describitur. vbi et loca sacra sin-
gula in montem dei oreb et Synai ex ordine explanantur et debitis notulis elucidantur.

Tandem regressus ex monte Synai per ortum balsami in Batharea villa existens
tem. et per Chayrum babiloniam ciuitatem sacracenorum potentissimam et maximam. vbi
rex iporum Soldanus residet. et inde per Aylum paradisi fluium nobilissimum usque
in Alexandriam quondam gloriosam urbem. vnde et venetias reditur nauigio. vbi
etiam de constantinopolitane urbis excidio et expugnatione digressiue agitur. ordinata et
oportuna explicatur narratio. Et in fine omnium quedam ponuntur scitu necessaria his
qui forte has volent in futuro deuotionis gratia subire peregrinationes. quos fructu mul-
tiplici spirituali baud dubium inde ditandos altissimum saluos conducat et reducat. Amen.

Prefatio in opus transmarine peregrinationis ad Venerandum et gloriosum sepulchrum dominicum in Hierusalem eius tum laudes tum fructus paucis attollens. intentionemque exprimens auctoris et operis diuisionem. Incipit feliciter.

Sancte et salubris perfectionis atque peregrinationis transmarine Hierosolymitane laudes amplissimas. etiam dignitate. et preclaras vtilitates cupiens hac commendaticia extollere oratione. ita paucis vtendum censui quo morem geram lectori. vt habeam nihilominus rationem dicendis quo orthodoxorum deuota pectora in eam prius fortassis inclinata. etiam atque etiam faciam inclinatio. Atque in primis hinc

mibi arbitror exordium. quod cum perspicuum sit iuxta philosophicam assertionem a termino ad quem motum accipere specie et ratione atque etiam dignitate. Hinc ex terre sancte super cunctas preeminencia/huius peregrinationis laus et conditio nobilis venit. haud dubium metienda primum. quod obrem si vel summotenus attigero magnam excellentiam maiorem pre ceteris prestantiam. maximam prerogatiuam sancte illius ciuitatis Hierusalem. et terre finitime (tamen si suapte pernotissimam) non mediocre. immo per eam vestigio proximam. in eam rem fecisse me accessione plurimamque absoluisse commendationis partem. haud iniuria existimabo. Gloriosa sane de ea ciuitate dicta sunt ab olim. per salmista teste. dicuntur

turq; dictum. quoniam ciuitas dei summi est. magni regis et dñi virtutum. cuius funda-
menta in montibus sanctis. ita vt diligat dñs ipse portas syon super omnia tabernacu-
la Jacob. Benescos quoq; testatur liber. quanta pmissionum serie. terram hanc priori
seculo venerandis patribus ipse omnipotens deus pollicitus sit. vnde et terra pmissio-
nis appellata est. eius terre viuentiū que in celis est typū et multas similitudinib; (quas
breuitatis amore transeo) q̄ apte p̄ferens. Claretq; libro ex eodez. quemadmodum
multarū gentiūz pater abraam. diuo ammonitus iussu. paterno derelicto solo. egressus
de terra sua et cognatione sua et domo patris sui. ad terram hanc festinauerit. figens ta-
bernaculum suum Bethel et hay. in geraris bersabee cōmoratus et Ebron. Idem de
Isaac Jacob Ioseph quoq; et fratribus eius liquet. Hoc adiecto q̄ hī quoniā vni in
terra ista semper esse nequibant. mortui saltem in ea exoptabant et magnopere desidera-
bant sepeliri. Id postea suis in mandatis relinquentes. Cōstat p̄terea neminēq; fu-
git. q̄ et ipse omnium mitissimus hominū Moyses. hanc ob terram nō tam visendam q̄
possidendam. cōtemptu regali palatio. p̄claris egipti opibus nihil habitis. sp̄retaq;
terra incluta. cum fratribus suis longo per desertum tempore affligi maluit. q̄ tempo-
ralis regni frui iocunditate. Cūq; eam dei nutu ingredi nō licuit. saltem a longe p̄spi-
cere et salutare eam loco de sublimi montis abarim habuit pergratū. Obmitto hoc in
loco recensere ex penthateuci regum. iudicum. p̄betarum. historiariūq; voluminibus
plurima. que maiorē in modum ad euiscē terre ingentem cōducerent ostendendā subli-
mitatem. quanto videlicet israelitarū ipsa parta fuerit sudore. quanta hostium sanguine
cede et strage subacta. q̄ sacratissimis semper gubernata legibus. q̄ miris a deo signis
et prodigijs sepnumero decorata. q̄ clarissimis semper exculta patribus. et eorū tum
rebus et factis memorandis. tum doctrinis et exemplis insignibus egregie illustrata.
q̄ gloriose referta personis. sacerdotibus videlicet et regibus et prophetis. quorum
est ampla satis laus in historijs. et memoria in benedictione. apud quos etiam tam sin-
cerus dei cultus diu et diu viguit. ita vt notus in Iudea deus dumtaxat tunc in toto es-
set orbe terrarum. et in solo israel magnum nomen eius atq; habitatio eius in syon. Si
quidem facta est iudea sanctificatio eius. israel potestas eius. Id potius post omnia ve-
lim adiectum velut p̄cipuum instituti mei documentū. q̄ homo natus est in ea. et ipse
fundauit eam altissimus. quia videlicet terram hanc vnigenitus dei filius. nostram ven-
turus in carnem. in temporis plenitudine sibi vniuerso delegit ex orbe. quam et sua be-
nedicta cōsecrauit incarnatione. natiuitate. cōuersione. quam p̄terea doctrina sua et
miraculorū gloria eximie honestauit. illustrauitq; morte. resurrectione. et in celos ascen-
sione. Qua ex re id haud ab re intulerim. quoniā si (vt par ratio est) digna putamus lo-
ca vbi petrus et paulus christiani duces exercitus. et dominici gregis pastores sangui-
nem fuderunt pro christo. Si deniq; martyrum vbiq; veneramur reliquias. et sanctas
fauillam oculis apponentes. si licet etiam ore cōtingimus. Terram illam quomodo nō
omni prorsus dignissimā veneratione existimabimus. in cuius medio salutem nostram
operatus saluator noster. monumentū quoq; in quo redemptor ipse noster conditus est
quomodo nō magnificemus magis. quomō nō pluris reputabimus. immo verō quo-
modo sic a perfidis floccihaberi et nauicipendi. tantis iam retro habitis temporibus su-
stinemus in iniuriā christi et obprobriū nominis christiani. Scitum est p̄terea et in-
cōpertum extat nemini. quanto antiqui studio et veteres iudei templum Hierosolymis
et sancta sanctorum tum venerabantur tum frequentabant. p̄sertim q̄ illic erat arca
testamenti cum cherubin et p̄piciatorio. vbi tabule legis. manna quoq; et virga aaron
que fronderat cōtincebantur. que tamen omnia et singula vt vas electionis Paulus dis-
serit. nō nisi ymbra erant futurorum. At nohne apud nos (vt de ceteris sileam) venera-
bilis longe est mediatoris dei et hominum Iesu christi domini nostri sanctum glorio-
sumq; sepulchrum. quod quotiens fidelis quisq; ingreditur. totiens mentis ac fidei sue
oculis. inuolutum syndone videri saluatorem. paululumq; procedens. lapidem con-
spicit reuolutum. angelum quoq; super illum sedentem. et sudarium cum linteamina-
bus mulieribus ostendentē. templum exinde p̄teriens vetustum. quasi in presentiarū.

audit Jesum inibi predicantem. cenātem. post hac in mōte syon recolit. discipulorūq;
illic pedes lauātem. ac eis corporis et sanguinis sui sacramenta cōficiētem. egressum
tandem in montē oliueti deuotissime orantē. defluentem sudore sanguineo. osculo pro
ditum a traditore. captum dehinc. tractum. illulum. cōsputum. accusatum. flagellatum.
cōzonatum. morti adiudicatum. crucem ppriam hauriantem. cuiusq; sub mole in porta ci
uitatis (cuius rei hodie relicta cernuntur vestigia) deficientem. succedentē Symonem
cyrneum. ac postremo in golgata amarissime passionis sue mysteria psummantem. Q
uanta loca illa sacratissima exundant haud dubium laude et gloria. quanta virtute ac
dignitate prestant. quanta proinde deuotione si via nobis ad ea esset apertior. iure meri
toq; essent. tum honoranda tum visitanda. quanto colenda affectu. que et ipsa mater do
mini Maria. virgo perpetua. eius post mortem atq; resurrectionem. dictarū rerum ob
memoriā nō tam incoluit multo post tempore. q̄ ardētissimis desiderior. insignijs ho
norabiliora nobis effecit. Ita et relique mulieres sancte loca ipsa sepe numero deuotissi
me osculantes. Atq; hunc in modum pleriq; alij vtriusq; sexus homines fecere. suo
nos ad id exemplo prouocātes. Inter quos beatissimus effulget Hieronymus eorum
dem locorum cultor et inhabitator precipuus. qui in diuersorio marie ad presepe domi
ni in bethleemiteo tugurio latitare atq; p̄morari i romanis pretulit delitijs. Ita deuo
tissime paula et eustochium. ita venerabilis marcella. ex rhoma ornatissimis dictarum
litteris eo aduocata. Ita clarissimi quicq; alij ex omni delectiores christianismo viri. qui
pro sua eximia fide et deuotione quantumlibet distarent minus se habere christiane re
ligionis abolim putauere. in illa loca sacratissima suis perspexissent oculis: osculifq; at
tingissent. atq; illic christum dominū adorauissent vbi steterunt pedes eius. et in quibus
euangelium primū de patibulo choruscavit. fidesq; nostra sumpsit exordium.

Adde q̄ dictorum deuota visitatio locorum. ad emendatiorē vite propositum cōci
piendum. hauriendamq; suorum cōpunctionem erūnū. nōnihil confert pio et fidei
peregrino. ita vt meo quidem arbitrati. atq; plurimorū mecum cōsententium censura.
nullus p̄nefitur el perrarus. qui nō melior inde regrediat̄ q̄ ante fuerat ingressus. Ne
q; ob id. hoc in loco. gentili cōcesserim poete dicenti. celum nō animum mutat qui trans
mare currit. Esto in curiosis id locum habeat. qui vanitatis ducti spiritū. scrutandorū
locorum causa. eo pergunt. nullum referentes fructum ex tanto labore et sumptu. nisi q̄
veterum more exploratorum. quos Moyses miserat terre sancte terreq; promissionis
detrahere nō cessant. At nō sic in his. qui deuotionis venerationisq; gratia illo proficis
cuntur. per varios casus per mille discrimina rerum. Quis equidem christicola has
ingressus terras sacratissimas. nō mox amaras solueretur in lachrymas. quis cōpun
ctionis nō preferret iudicia. etiam si adamantino esset pectore. vbi et petre scisse sunt. et
saxa ingentia diu uita (que hodie sub aspectum ibi monstrantur) atq; terra tota funditus
mota christo moriente in cruce. Quis nō alterum mutaretur in virum. perditus quan
tumlibet ante fuisset. quādoquidem (vt de plenissimis illic remissionibus et indulgen
tijs copiosissimis taceam quas consequi quisq; ibi potest mox vbi mare egreditur et pe
dem terre sancte infigit. ac deinceps q̄ sepe multis in locis) quando inquam (quod plu
rissacio) veneranda saluatoris sui vestigia. ac omnium pene passionum ceu victoriarū
suarum erecta ibi vexilla. terramq; suo precioso rubricatam et perfusam sanguine. cor
pia sibi datur sub oculis cōspicere. deosculariq; ore. terere pedibus. manibus et corpo
re toto complecti. Quando licet in villulam christi ingredi. intrare Marie diuersoriū.
atq; presepe illud dignissimū contingere. adorare paruum hoc terre foramen. in quo ce
lorum conditor natus est. in quo deus immensus infans factus vagūt. in quo inuolus
tus pannis. visus a pastoribus. stella demonstratus. a magis fuit adoratus. Quincū
am (vt inuioza referam) ad iordanis fluentia vbi baptisatus fuit christus a Johanne. ad
pastorum quoq; caulas. ad dauidis mausoleum. ad Amos prophete rupem. ad abrae
deniq; isaac et iacob eximiorum monumēta patriarcharū in Ebron. Sed et ad trium
illustrium feminarum. vxorum scilicet eorundem tabernacula ac memorias. liber patet
aditus. transitusq; ad riuum Eunuchi a Philippo baptisati. vnde samariam pergas.

cineres baptiste. Helisei. Abdie mente colligas. videas floridam Nazareth. florem
vniuersam iuxta nomen suum galilee. villam chana. montem thabor. mare galilee. et secus id
milia populi non pauca agnoscas per dominum satiata. Inde progressus. mente pertra-
ctes filium vnicum matris sue in porta Haym resuscitatus. atque montem suspicias her-
mon. vadaque per torrentem Endor. in quo Zizara superatur. In prospectu tibi sit cas-
pharnaum. liban. tyrus. sydon. bethel. hay. sylo duplex cesarea. triplex rama. gloriosa
olim ptolomida. Ramathaim sophym. Joppe. Lydia. Jamnia. Flobe. ac philistin
civitates quinq. et reliqua id genus loca multa. in quibus mira leguntur facta gesta-
que. Post que omnia pertransita. in montem rursus ascendas oliueti. et inde in montem pro-
peres caluarie. atque in crucifixionis loco adores. noctem dehinc in dominico facturus
sepulchro. vbi tua cum magdalena desceas dolenter peccata. Quis inquam cunctis hisce
et locis et monumentis (si tamen deo credat et euangelio) non magnam sibi hauriat devo-
tionem. Quis ibi melioris sibi vite non imbibat voluntate. viteque veteris peniteat. vbi
tot et tanta ad hec sub oculis habet incitamenta. vbi haud dubium divina gratia effica-
cius pro ceteris locis in animas agit deuotorum. si obex non ponatur. Sed de his iam
satis superque fortassis.

Quod reliquum est neuique putauerim silentio transeundum. quemadmodum videlicet
et dictarum perillustratio terrarum. haud immodice ad earum sumendam intelligentiam
rerum deseruit. de quibus sacris in historiis que creberrimam mentionem fieri constat.
Fimirum perspectum omnes habemus exploratque. quoniam visa que audita vel lecta
dumtaxat. amplius mouent. atque que coram videntur sua sub effigie. fortius nobis so-
lent imprimi. que si aliena tantummodo imagine represententur. Hinc in veteribus legimur
historiis beato tradente Hieronymo. philosophos quosdam lustrasse prouincias. non
uos adisse populos. maria transisse. ut quos ex libris nouerant. coram quoque viderent.
Sic pitagoras memphiticis vates. sic plato egyptum et eam oram italie. que quondam ma-
gna grecia dicebatur. laboriosissime pagrauit. Sed ad Titumliuui lacteo eloquentie fon-
te manantem de vltimis hispanie galliarumque finibus. quosdam venisse nobiles legimus. et
quos ad contemperationem sui rhoma non traxerat. vnius hois fama perduxit. Sic appol-
lonius plurima pertransiuit regna. atque (vni hec veluti extranea missa facta) sacra habet pa-
gina celebrius memoria refert. venisse reginam saba a finibus terre. cum comitatu et diui-
tibus multis Hierosolymam. ut audiret sapientiam Salomonis. qua probata obstupuit. ita ut
spiritum ultra vite haberet. proclamans que media pars eorum que audisset et vidisset. mini-
me fuisse sibi prius nunciata. Quid ergo mirum si deuotus quisque christianus illas vi-
dere desiderat terram. quam quotidie ecclesie resonant vniuersae. Que enim dies pene per an-
ni circulum in qua vel cantando vel legendo vel predicando ecclesie christi non recolunt.
que hisce in terris. ac locis eius finitimis facta phibentur. Omnibus quidem homi-
nibus teste philosopho naturale inest desiderium sciendi. sed hac tempestate perpauci
sunt. qui sese claris oblectare disciplinis et scientiis volunt. animumque suum nobilem.
ingenuis optimarum artium pascere doctrinis. que vel laborem horreant adiunctum. vel
copia sibi deficit rei familiaris ociumque. Per plures vero sunt qui melioribus et vicinioribus
saluti neglectis. superuacaneis studiis dediti sunt nimis. que videlicet diuitias con-
accurrere. augere opes. mundi huius oblectationibus perfrui. affluere delictis et volu-
ptatibus querunt. studentque amplissimis officiis et gradibus preeminere. nec cogitant
miseri fragilem fortunam et inanes eorum contentiones. que mediocri in spacio sepe fran-
guntur et corrumpunt. vel ante in ipso suo cursu obruuntur. que portum conspicerent potuerunt.
Sicque omnem mortalium vitam variis sub sole labor exercet. atque ut longe ante Iesus
syrach predixit. occupatio magna creata est filiis adam. a die exitus eorum de ventre ma-
tris usque in diem sepulture in matrem vniuersorum terram. Porro vnum est necessarium.
Iesum vix scire et hunc crucifixum. Id doctissimus in leger euangelio apostolus paulus
etiam postea que in terciu raptus fuit celum vbi mira vidit. vbi audiuit archana que hominibus
loqui non licet satis sibi esse arbitratur. atque etiam precipit vniuersae christiane religionis
professoribus. non plus sapere que oportet. necque in alio quoque gloriari nisi in cruce domini

ni nostri Iesu christi. in quo est salus vita et resurrectio nostra: per quem saluati et liberati sumus. Quippe qui factus est nobis via. veritas. et vita. Non ergo gloriatur sapiens in sapientia sua. neque diues in diuitijs suis. neque fortis in fortitudine sua. sed in hoc gloriatur qui gloriatur. scire et nosse me: ait dominus deus exercituum. Quonia hęc est vita eterna vt cognoscant te solum verum deum. et quem misisti Iesum christum. ipso id per sanctum confirmante. Et quanquam ad hanc salutarem assequendam scientiam. euangelica precipue et apostolica satis conferant documenta. que sanctorum studiosa lucubratione exornantur in dies. ac per diuini verbi declamatores quotidiana elucidantur explanatione. non parum tamen vt prefatus sum ad eam ipsam conducit dictionum peragratio. et sub oculis conspectio locorum: in quibus queque per christum facta dicta aut passim dictum. aut legimus ipsi aut audiuimus. Sancta profecto esset huiusmodi curiositas (vt ita dixerim) et salubris euagatio atque exercitatio proorsus perutilis homini. presertim mediocri. sic videlicet exploratum ire atque perscrutatum. loca vite mortisque Iesu domini nostri saluatoris. eius et amore et sincera dilectione. qui mortem ibi nostram moriendo destruxit. et vitam resurgendo reparauit. At cum Hieronymo sic iam concludam Non Hierosolymis fuisse. sed Hierosolymis bene vixisse. Hierosolymis deuote se et religiose habuisse. honesteque et sancte conuersatum fuisse. in medio nationis parue et peruerse laudabile est. et redditur quod commendabilem peregrinum. ipsamque magnificat et exornat peregrinationem. illustratque. Et his iam satis sit super rebus hactenus disseruisse.

Intentionis explicatio.

Quidem omnibus et singulis prefatis rationibus alte consideratis. pensatisque animo. Ego Bernardus de breydenbach insignis metropolitane ecclesie Haguntine. tunc quidem Camerarius. nunc vero etiam Decanus immeritus. fatear necesse est (quo ceteris exemplo fiam) postea quam diu prochdolor laetiori etate resperxi in vanitates et insanias falsas. tandem desuper quasi de graui somno expergefactus. cogitare cepi vias meas. et conuertere pedes meos in testimonia dei atque post multa vana vane experta. tempus adesse ratus sum. quo quod bonum esset et saluti accomodum tenerem et amplecterer. Itaque cetera inter multa que mecum ipse reputabam. estimabamque efficacius ad vitam conducere emendam. id potissimum in mentem mihi venit. visumque est bonum. eam ipsam de qua predicti salutare peregrinationem magno foris animo subire. pio in visendi dominici sepulchri. ceterorumque sacrorum conspiciendorum locorum desiderio vehementer affectus. Idque diuina desuper gratia et fida apprimē confratrum et comilitonum fretus comitum perfecti. de quo magnifice deo gratias ago qui me et socios tali habuit dono dignos. voti que nostri pie effecit copotes. atque magnis de angustijs sepe liberauit. Porro quo hanc meam profectionem siue (vt aiunt) reusam. vtilem non solum mihi sed et alijs fidelibus facerem. et maxime generosorum clarorumue hominum animos in eam ipsam magis magisque commouerem. operam nauaui que exacta vt inter peregrinandum me de omnibus que scitu necessaria dignaque essent cognitum facerem certiorum studiose singula perscrutando. nec vllis parcendo expensis. Huius rei gratia ingeniosum et eruditum pictorem Erhardum scz rezvich de Traiecto inferiori opere precium duxi mecum assumere vti et feci. qui a venetiano portu et deinceps portuorum ciuitatum. quibus terre pelagique transitu applicare oportet. presertim sacrorum in terra sancta locorum dispositiones. situs et figuras. quo ad magis proprie fieri posset artificiose effigiaret. transferretque in cartam opus visu pulchrum et delectabile. cui declaratorias notulas. vel latinas. vel vulgares feci per quendam alium doctum virum ad votum meum apponi. Quod quidem perfectum opus. impressorie artis amminicula cunctis habere volentibus comunicandum. vtinam atque vtinam. intento optatoque baud vacuum fructu euadat.

Operis diuisio.

Enim opus ipsum in duas duntaxat libuit scindere partes. Altera quartam Hierosolymitanam, altera vero Katherinianam doceret peregrinationem, vtiliora quaedam necessarijs respectibus et optimis, de moribus et ritibus erroribusque ac sectis varijs incolarum et inhabitatorum locorum eorundem, prime huius operis parti adijciendo, inserta nihilominus in fine narrationis huiusmodi sectarum, pulchra quadam disputatione, ceu anthidoto quodam et remedio, ne quis unquam quicquam in sua fide/lege/vel secta credat posse saluari. Alias etiam quasdam exhortationes et lamentationes putres exposcit addendo bonis et opportunis motibus. Postremo omnium, pium opto lectorem, deprecorque deum cunctipotentem, ut veris suis cultoribus christianis omnibus affectum et amorem infundat ampliozem, zelumque ad terram illam sanctam non modo visendam, sed et aliquando recuperandam, redigendamque sub christiana republice ditionem, vti olim fuit, ad sui nominis gloriam et fidelis populi laudem et honorem, Amen.

Sequitur initium huius peregrinationis a solo natali usque venetias.

Gloriam et gloriam domini nostri Jesu christi, gloriose genitricisque sue perpetue virginis Marie, atque totius celestis curie, ob nostrarum salutem animarum, nos tres subscripti videlicet Generosus dominus Johannes de Solms dominus in Hintzenberg, Etego supra memoratus Bernardus de Breidenbach Camerarius atque Decanus ecclesie Haguntine, Itemque dominus Philippus de Bicken strenuus miles, singulim singulis famulis pio ducti zelo et desiderio, iam supra expresso, venimus in locum per nos deputatum et conditum, videlicet Oppenheim diocesis Haguntinensis oppidum, ipsa die sancti Marci evangeliste Anno salutis, MDCCLXXIIII, vnde profecti, sub quindecim dierum intervallo, venetias diuino munere sani et incolumes applicuimus. Inter agendum iter, saluo usque conductu, ubi expedire videbatur, maioris gratia securitatis, Inuenimus autem ibidem plures generosos comites et barones, strenuos milites, ac alios nobiles viros, atque ecclesiasticas quasdam personas, eodem quo nos animo ex diuersis christianitatis partibus illo confluisse, ex quibus duo barones et tres milites cum suis famulis, nostre se coniunxerunt societati, alijs seorsum turmam facientibus singulariter. Erant autem nomina eorum qui in vna nobiscum galea fuerunt et societate, dominus Barnimius de Roppenstein baro, Item dominus Uernandus de Bernarve, Item dominus Caspar de bulach miles, Dominus Georgius marx miles, Item dominus Nicolaus maior de kurt miles. Neque hoc in loco necessarium visum est, viam nostram usque venetias, quod omnibus germanis suapte nota sit, pufistori stilo designare. Spacium vero quod interiacet ex prefato oppido scilicet Oppenheim usque venetias, centum pene germanica continet miliaria, nec ultra protenditur. Ibidem apud Petrum vgelheimer de Franckfordia venetijs comorantem, hospitio fuimus recepti, et ab eodem legaliter in omnibus atque humaniter tractati, rebusque in gerendis, et presertim in conducenda galea consilio suo et auxilio fideliter adiuti. Multa enim opus est diligentia et sagacitate in conuentione cum patrono galee, vnde haud ab re duxi eas hic clausulas annotare, quas matura deliberatione preuia, litteratorie nostre cum patrono nostro domino Augustino sterreni, id est comite rheni, inseruimus pactioni, quo ceteri hanc eandem fortassis subituri peregrinationem, hinc exemplum sumant itidem faciendi vel certe meliorandi.

De forma contractus cum patrono galee.

Erant enim in conuentione articuli tales inserti, quos quasi ad alios factos cursum et sub copendio hic enarrabo.

In primis quod dictus patronus peregrinos de venetijs usque ad terram sanctam id est Joppen, et inde denno usque venetias, ducat reducatque, ad quod faciendum immo et preueniendum ad minus, per diem alteram galeam que domino Petro cognomen

to landarve attinebat in qua alij peregrini de secunda societate vehebantur, sub pena se mille florenorum obligavit. super quo debita fiat provisio iuxta placitum et votum peregrinorum.

Item q̄ ipi domini peregrini duos inter se ordinent deputentq̄. qui in venetiano portu et deinceps in omnibus locis quibus foret applicandū prospiciant et inquirent an patronus necessarios et sufficientes habeat famulos et officiatos. vt moris est vsitati. et necessitas siue cōsuetudo hactenus obseruata requirit. Q̄ si aliquem vel aliquos huiusmodi ex famulis quolibet casu deficere aut mori cōtingeret. patronus alium vel alios in locum eius vel eorum subrogare teneatur: suis in expensis.

Item q̄ patronus teneatur armaturā pro. lxxx. viris disponere pro peregrinorū et gallee defensione. aut hostium si opus fieret inuasiōne.

Item q̄ patronus ad singula loca et portus applicare teneatur. quibus abolim consuetum est applicare. neq̄ tamen vltra bidui triduiue spacium in aliquo loco immobilizetur. nisi forsitan tempestas maris (fortuna appellata) id faciendū persuaderet. hoc adiecto q̄ si peregrini in insula Lipro ad Alicosiam ciuitatē pergere velint. eos teneatur in portu Liprino expectare. At in reditu de terra sancta biduo vel triduo in quolibet portu. mercium vel vendendarū vel cōparandarū gratia. poterit immobilizari et nō vltra. Ita tamen q̄ loca peregrinis deputata. in galea libera maneant. nec mercibus occupentur aliquo modo.

Item q̄ patronus peregrinis singulis diebus bis ad comedendum et bibendū det vt decet pro viris honestis. Q̄ si ex qualibet causa aliquis peregrinorū ad mensam patroni mane aut vespere venire nequiret. aut solus fortasse vel cum sua societate seorsum vellet manere. nihilominus ipse patronus solitum sibi cibum et potum transmittere teneatur absq̄ cōtradictione omni.

Item q̄ patronus peregrinis ex venetijs vsq̄ ad terram sanctam. et inde vsq̄ venetias de bonis panibus. vino bono. recentibus carnibus. ouis. alijsq̄ huiusmodi esculentis cōpetenter prouidere teneatur.

Item q̄ patronus peregrinis id petentibus mane vnam refectionem. et vespere collationem cum malmafeto et alijs tribuat. vt fieri solitū est et cōsuetum.

Item si peregrini plures vel pauci pro recenti aqua aduehenda. et alijs pcurandis necessitatibus. ad litus vellēt proficisci. patronus nauiculam siue barcam et famulos qui eos ducant et reducant cōcedere teneatur eisdem.

Item q̄ patronus semper et vbiq̄ ipos tutari debet peregrinos. ne ab aliquo hominum verbis aut factis quoquo modo molestentur siue in mari siue in terra. iuxta suum posse et nosse absq̄ fara.

Item q̄ patronus ipos peregrinos debito permittat tempore in terra sancta morari. et eos custodiat atq̄ cum galea expectet. Itemq̄ personaliter cum eisdem equitet ad loca sacra visitanda: vsq̄ ad Jordanem. et inde denuo vsq̄ ad galeam. fideliter quoq̄ et p̄be se ad eos exhibeat. tuendo et semper ac vbiq̄ defendendo. ne ab infidelibus aut alijs yllo pacto circumueniantur. siue seducantur dolo et fraude semotis.

Item si aliquem vel aliquos ex peregrinis (quod deus auertat) mori cōtingeret. patronus de derelictis eius vel eorum bonis. nullo modo se impediāt siue intromittat. sed apud eum vel eos cui vel quibus eiusmodi decedens vel decedentes bona sua legauerit vel legauerint omnino relinquat intacta.

Item q̄ si aliquis ex ipis peregrinis anteq̄ terre sancte applicaret moreretur. patronus ipse dimidiaz partem date sibi prius pecunie restituere teneatur. de qua eius testamentarij ordinabunt iuxta cōmissa.

Item si aliqui ex peregrinis ad sanctam vellent proficisci katherinā in montem Sinai. patronus cuiuslibet tali id petenti decem ducatos de data prius pecunia reddere teneatur. et hoc ipm peregrini patrono quātorius studeant insinuare in Hierusalē. ne propter eos diutius ibidē expectare oporteat cum galea. Item si peregrini aliquē sibi interpretē siue sciūm et peritū linguarū illarum terrarum ad quas pergunt. sibi in venetijs vt fieri

solent voluerint procurare. patronus eidem interpreti vsq; ad terrā sanctam. et inde vsq; venetias de cibo et potu prouidere teneatur. et nauam recipere nō possit neq; debeat ab eodem. Postq; vero peregrini ad Joppen siue Japha vsq; peruenerint. et iam fuerint in terra cōstituti. quicquid tunc et deinceps interpreti ipse exposuerit siue pro vectigalibus thelonijs pedagijs salua guardia. aut victualibus. peregrini ipsi qui eum conduxerunt exoluere teneantur absq; damno patroni. Cōuentio vero cum interprete arbitraria esse dinoscitur. et suam propriam fm q; inter eos conuentum fuerit et conclusum habet formam.

Item q; patronus omnia vectigalia omnesq; pecuniam pro saluo cōductu exponenda; siue salua guardia. proq; iumentis et alijs exactionibus. quibuscunq; nominibus censentur. aut vbiq; exponere oportebit. ipse solus pro peregrinis totum soluere et expedire absq; eorum sumptu vel damno teneatur.

Item quilibet peregrinus ipsi patrono pro huiusmodi omnibus per eum vt presertur faciendis vel exponendis. quadragintaduos ducatos de tzecka dictos. id est nouiter monetatos dare teneatur. ita tamen q; illius summe dimidiā partem in venetijs exuat. reliquam vero in Japha siue Joppen absq; fara.

Item q; si peregrini omnes vel eorum aliqui postq; Hierosolymā peruenerint ulterius ad montem Synai aut alio ire voluerint. ipse patronus eisdem auxilio esse teneatur atq; cōsilio in cōueniendo cum infidelibus iuxta suum posse et nosse. ac si causa ipsa suam cōtingeret personaz. Nōq; si qui peregrini quidpiam rerum suarū quas secum ferre oportune nō possent. in galea decernerent derelinquendum. reducendumq;. ipse patronus id venetias vsq;. secum reducere omni absq; contradictione teneatur. iuxta eorum dispositionem eis ibidem referuandum et hoc iterum proprijs sub expensis.

Item q; patronus peregrinis aptum in galea assignet locellum pro pullis siue gallinis lignis. aqua. sale et huiusmodi rebus necessarijs inibi reponendis. Exq; per eorū si habeant cocum aut seruum omnia eis coquenda disponat.

Item q; si aliquid in hac cōtentionis formula neglectum aut sufficienter nō esset preuisum et expressum quod tamen iure vel consuetudine ipsi patrono cōgrueret faciendum Id pro expresso in hac formula presentisq; tenore pro inserto debet haberi.

Huiusmodi omnia et singula puncta prescripta. articulos et clausulas prenotatas. patronus cum quo peregrini taliter paciscuntur sub bona fide loco veri iuramenti prestiti. se solet obligare fideliter firmiterq; obseruaturum. nec contra ea se facturum aut fieri siniturum. per se vel alios suo nomine quomodo docunq;. q; si in aliquo puncto vel alio quibus ipse patronus cōtrauenire presumeret. quicquid inde damni. allatū fuerit peregrinis siue in venetijs siue in transitu vel reditu totum ipse patronus exoluere teneatur. scdm q; a peregrinis arbitrarium fuerit vel iudicatum. ita vt ipsi prozsus maneant sintq; indemnes. Solet quoq; huiusmodi cōuentio necessarijs fideiussionibus et alijs munitamentis roborari. quo firmior sit et diligentius obseruetur.

De reliquijs preciosis et venerandis que habentur venetijs.

Consequenter deuotis peregrinis venit considerandum q; in ciuitate ipsa venetiarum plurime preciosae reliquae conseruantur. que ab eisdem videri et visitari. tempore intermedio quo ibidem vsq; ad galee preparationem et expeditionem expectare coguntur. possunt et merito debent. Nam et nos viginti duobus diebus illic tratimus causa ex predicta moram.

In primis in monasterio sancti Georgij quod in mari iacet prope sanctum Marcum. est brachium cum manu integra ipsius sancti Georgij in quodam altari. Sed et in alio quodam altari eiusdem ecclesie sancti martyres Cosmas et Damianus requiescunt.

Item in monasterio sancte Helene iuxta castella ipsa sancta requiescit helena tota in quadam capella. que crucem dominicā Hierosolymis legitur inuenisse. Ibi etiam duplex crux cōseruatur. in quarū altera frustum quoddam ipsius uinifici ligni. In altera uero Constantini magni. ipsius sancte Helene filij pollex. ac sancte marie Magdalenae os quoddā de pectore cōtinetur.

Item in monasterio sancti Nicolai de elio dicto. est una de sex idrys quarū aquas dominus in euangelio legitur cōuertisse in uinū. Ibi etiam est baculus pastoralis sancti ipsius pontificis Nicolai. quo dum uiueret in presulatu suo utebatur. Multe ibidem alie reliquie reseruantur quas omnes enumerare nō est necesse.

Item aliud quoddā monasteriū est in uenetis quod acruschirij appellatur. in quo corpus sancte Barbare requiescit in quadā capella marmoreo quodā sarcophago nunc studiose reconditū. quod prius in quodā altari in ecclesia reseruabatur. In alio quodā altari est os quoddam magnū sancti Cristoferi.

Item in alia quadā ecclesia uenetis que ad sanctā Marinā uocatur sancta ipsa Marina tota. in quodā requiescit altari. de qua mira in uita patrū leguntur.

Item in alia quadam ecclesia sancte Lucie venerabile corpus eiusdem sacre uirginis ac martyris Lucie requiescit. adeo integrum et illesum. ut manumille eius uideri et recognosci proprie ualeant et distincte.

Item in ecclesia sancti Zacharie uenetis. corpus ipsius uenerādi sacerdotis patris sancti Iohannis baptiste iacet humatū. Atq; cum eo duorum quorundā corpora sanctorum. quorum nomina sunt in libro uite.

Ibi etiam pre foribus ecclesie eiusdem. est sepulcrum domini instar eius quod est hierosolymis formatum.

Item uenetis in ecclesia parrochiali ubi et patriarcha residere cōsueuit. multe sunt reliquie preciose et indulgentie maxime a pena et culpa. presertim singulis per quadragesimam dominicis diebus.

Item ad sanctum Marcum eiusdem euangeliste corpus uenerandū requiescit. Estq; ibidem thesaurus uenetorū in testudine quadam. summa cum diligentia reclusus.

Item duodecim corone. x. pectora de auro. margaritis. saphiro. atq; smaragdis &c.

Item sex magne et preciose ualde cruce de auro.

Item pileus ducis quo quilibet dux uenetorū. singulari priuilegio siue prerogatiua coronatur. et est precij inestimabilis.

Item duo candelabra aurea et magna. decem lapides preciosos habentia.

Item cornu unū cuiusdam uniconis. et alias multa et varia preciose ornamenta. opesq; infinite. de quib; nō est presentis temporis per singula disserere.

Item prope uenetias ciuitas quedam est Duranū nuncupata. ubi uitra fiunt. Ibi in ecclesia parrochiali in duobus altarib; multa iacent corpora sanctorum innocentū.

Item ultra memoratā ciuitatem aliud est quoddā oppidum dortzellan appellatū. ubi in quadam ecclesia corpus sancte Cristine uirginis et martyris fertur cōseruari. quod multo prius tempore in castro bulseno nō longe a uiterbio quicuit. ubi et ipsa martyrium suscepit.

De reliquijs in Padua.

Orro cum antiqua et insignis urbs Paduana magna et populosa. modico a uenetis distet interuallo. si quempia peregrinorū illuc usq; pia traxerit curiositas. inueniet que animū suum possint oblectare. etiam reliquias preciosas. Nam sub unius spacio noctis. de uenetis illuc usq; nauigio uenitur.

In primis padue in cōuentu fratrum minorum. sanctus requiescit Anthonius. eiusdē religionis quondam professor et obseruator precipuus. qui magnis diuinitatē miraculis claret.

Item ibidem in monasterio sancte Justine uirginis. corpus uenerandū sancti requiescit apostoli Matthei. excepto capite. quod in Treueri seruatur in monasterio insigni ab eodem sancto Mattheia nomen et gloriā habente apud germanos singularem.

Item in quodam altari eiusdem ecclesie corpus sancti euangeliste Luce requiescit. Et
ibidem in alio quodam altari corp' est reconditum eiusdem sancte virginis Justine. in cuius
honore etiam ipsa ecclesia est consecrata. Item corpus sancti profodaci epi. Item corpus san-
cti mariani episcopi. corpus quoque sancte virginis Felicitatis. Item multa corpora san-
ctorum innocentum. Item in eo altari in quo est corpus sancti Luce. tabula quedam in-
gens et preciosa superposita extat. In qua venerabilis illa imago gloriose virginis ma-
rie puerum Iesum habens in brachijs: quam ipse sanct' dicitur depinxisse Lucas in ho-
nore magno habetur. Fertur etiam quod quicumque imaginem illam semel cum deuotione
et cordis copunctione inspexerit. nunquam a visione faciei sue dulcissime. eius interuentu
separabitur in eum. Nemo tamen frivole aut temere se huic committat incerte narratio-
ni. audita enim quam credita narro potius.

Item in eadem ecclesia est corpus sancti Urini qui dicta sanctorum matthie et luce cor-
pora in prefatum monasterium deportauit. Cuius idem sanctus dicta corpora de locis
suis accepta per mare venetias transferret. rogatus a collega suo. sancto quodam viro.
qui sibi adiutorio in huiusmodi fuerat corporum translatione. quatenus ei aliquam tanto de
thesauro particulam conferret. caput sancti Matthie. preciosum vix munus. partibus
germanicis tradidit inuehendum. reliquam ipse Bazam in loco reposuit memorato. meri-
to proinde multa habendus veneratione apud paduanos atque deuotione. quod tantis cor-
poribus locupletari.

Sequitur oratio commendatitia ciuitatis et domi-
nationis venetiarum.

Um antiquissima clarissima et florentissima ciuitas venetiarum. sancte huius
peregrinationis perinde atque terminus a quo pergentibus per mare extet et
principium. atque hic sub aspectum consequenter effigietur. haud ab re fuisset fa-
teor innumo quod decens quod decorum eius hoc loco amplissimas laudes. atque sin-
gularem preter et supra ceteras ciuitates preeminentiam et prestantiam decusque maximam.
tum in potentatus magnitudine. tum in eiusdem optima administratione stilo paulo re-
nustiori et accuratiori designauisse. Verum id hac potissimum ratione haud sum ratus ne-
cessarium. missumque feci. quod et dicendorum copia maxima est. meis non equa sed grauiuscu-
la viribus et humeris. nec otium atque scientie mihi satis. quod eiusque urbis immortalis et im-
mensa fama et gloria per se totum nonissima extat urbi. nec quequam sue claritudinis luce et
cumulo fugere potest. Ut tamen pollicito a principio ordinem mouerem sim. et saltem paucis
eam videri videar commendauisse. suapte quam commendatissimam (nam velle mihi adiacet et si
perficere sit peccatum) ab eius venustate exordium sumam. hinc ad alia que occurrerent descensu-
rus. Sane vix veteres tradunt historie. Anno ante Romanam urbem conditam. cccc.
xxviii. Ante vero christi saluatoris nostri natiuitate. Dcclxxviii. non longe videlicet post
Trojanum decennale bellum famosissimum. troieque excidium. Euolutis iam a mundi
exordio. Annis circiter bis millenis septingentis octoginta. hec insignis et summis ef-
ferenda laudibus ciuitas. a trojanorum reliquijs. et nequaquam a pastoribus vt rhoma) nam
et in hodierna usque tempestate nobilium industriorum et clarorum semper est ferax viro-
rum. primum fuit extracta in adriatici maris sinu. vbi hodie gloriosa consistit urbs antiqua.
iamque multos dominata per annos. Diues opum. armis potens. studijs sat aspera bel-
li. Neque tamen inficias eo quod ipsa coplures post annos a sua primeua conditione. emensos. cum
iam incarnati verbi annus curret sex quasi quadringentesimo sexagesimo. ciuitas ipsa
venetiarum a potentioribus. ac ditioribus puincijs aduenis. illuc ob senissimam Atale
tyranni (qui et dei se flagellum recte equidem cognominauit) persecutionem confugientibus. ob
loci inextinguibilem munitionem. ampliata quidem fuit. et ex parua maior effecta. quod eo quo
dictum est tempore. humili satis initio fuerat fundata. Et profecto dictum mirabile est. ere-
ditumque pene difficile. atque summo preconio dignum potuisse a tot tamque diuersis urbium
et oppidorum populis conditam ciuitatem. sub non paucorum discursu annorum. cum tali repu-
blice incremento. ac glorie splendore. vnanimique civium sagacitate et concordia conseruari.
sic ex angeli. sic ex ornari denique urbem. quod ex paruulis piscatorum tugurijs et mansiuiculis

Illic primum omnium. Trapezinoꝝ cōsensu ciuium (qui iam pridem sue subduntur di-
tioni) locatis. in tantā surrexit sublimitatē. Inq; tantū cōsecndit fastigiū. vt inter notis-
simas. famosissimas. et potentissimas in orbe vniuerso ciuitates. nō modo vna. sed p̄ci-
pua extet nulli fortasse secunda. Eya (vt paulo plus ipsius fiat cognitiū euidentior mire
dominationis potētia) q̄longe q̄late sue olim potestatis alas per immensos terre ma-
risq; tractus. Dum id fata sinunt iam tum tenditq; fouetq;. Nam germanoz nō tam cō-
tingit. q̄ occupat fines. et in longobardoꝝ late se effudit regiones. vbi (vt cetera silencio
transcam que obtinet terrarū spacia) preclaras illas et egregias cū latissimis terminis
habet sibi subditas regiones et ciuitates. Paduam videlicet magnā. et sibi cocuam vr-
bem. nō tam nobilissimo pado fluuio qui eam p̄terfluit. q̄ archiepiscopali sede et anti-
qua ac famosa vniuersitate. ceterisq; rebus ex multis insignem Vincentiam debinc. ast
Ucronā. Britiamq; atq; Pergamū vrbes. tum populosas. tum opulentas. tum pluri-
mis comitantibus terrisq; finitimis viniferis. fructiferis. et vberē valde glebe. piscuosis-
q; aquas superbas. Quis gardelacū magnuz et nobilē vidit et nō obstupuit. vtpote qui
vndiq; fortissimis et amenissimis castris. castellis. et oppidis. et his multis circūscriptus
refulget. presertim firmissimo castro pisthera munitus. et insula tutissima pulcerrimaq;
Sermione. vbi veterū adhuc latibula et cōfugia subterranea vident. In quibus q; lo-
cus nō tam secretus q̄ firmissimus atq; defensionī aptissimus sit. se inter belloꝝ strepi-
tus vt fertur receperūt interdum. In pontū autē fretumq;. eius rimaturus dominū am-
plitudinē. si cuebaris. o q̄tum mirabere. o quoz sum fereris. nam histriam mox attingit
et dalmaciā sua potestas. atq; Schlauoniam. Inde in greciā vsq; se porrigit. et Lan-
diam Lipzumq; regales insulas. multas inclitas maritimas possidens vrbes. et prepo-
tentes insulas alias. portus et sinus quos numerare longū nimis foret. sed eos sequens
descriptio fortassis pandet magis. Credo p̄fecto neq; vana fides q; regnū aut domini-
um huic par per omnia. in mari p̄sertim. nō reperiatur vllum. vnū videlicet et solū sum-
ptum toto in vrbe. Facile est venetis et parū sexcentas armatas galeas ex suo produce-
re archinali. bidui dumtaxat spacio in mare. Q̄ classem insignem et terribilē hostibus.
si solo venetiano noīe et signo vexilloq; fuerit illustris. Nam sub vniuerso horule interval-
lo. ducenta milia virozum expeditorum ad pugnam vel terrestrem vel naualem. omni-
bus necessarijs et oportunitis armis a planta pedis vsq; ad verticem munire et prouide-
dere possunt. ad insiliendum subito in hostes. et congregiendum animose si necesse fue-
rit cum eisdem. Et quod magnum est sue argumentū pudentie. p̄ter alias copiosissi-
mas in victualibus puissiones. semper mille ad minus habent in archinali suo viros. di-
uersarū mechanicarū artium. et presertim faciendarū nauium scios et gnaros. armorū-
q; fabros. et alios artifices perdoctos cum quibus iuniores quosdā eisdem instituen-
dos artibus. cōgruis enutruunt stipendijs. ne obliuione intercidēt. inuenta argute ars
deperire possit. Mulieres vero quinquaginta omni habent tempore p̄ solis velis fa-
ciendis. debito precio in eodem loco cōductas. Omnia vero hec ipse ego meis perspecti-
oculis. que vix credidissim prius narrantibus mibi. et probaui q; maior est potentia et
circumspectio venetozū q̄ rumor: quem aliquādo audiui Adde q; per singulos annos
ip̄a dominatio venetiana. in omnia regna et loca. quibus nauigio applicari potest suas
armatas galeas vel naues onerarias pro mercibus aduehendis. vel alijs deferēdis ne-
cessitatibus transmittit. potissime sex in Alexandria. duas in Damascum. duas in Ba-
rurum. duas in Barbarozū regiones. duas in Cōstantinopolim. duas in Joppen sive
Japha. in quibus et peregrini in terrā sanctam pergūt. duas in Angliam. duas in por-
tum flandrensem fluf nuncupatum. Id quoq; q̄ magnificū. q̄ sue maximi sui dominū
per belle ostensū. q; in omnes puincias suas et ciuitates ac terras rite administrādas
probeq; gubernādas. singulis annis ad sexcentos aut septingentos magnanimos. e-
ruditos. probatos. expertosq; viros. venetijs natos. qui et gentiles hoīes suo trito et vul-
gato appellantur cognomine. transmittunt. quos et annue mutant. quo equa sit honorū
onerūq; distributio et pax firma. iugisq; inter eos perseveret. Redcuntes autē expleto
huiuscemodi p̄fecture tpe. potestates. aut capitanei p̄dicti. sue villicationis corā inclito

venetiano duce et senatu. omniumq; gestoz reddere tenentur rationē. Nam si ob causam
quamlibet emergentē. ambassatam aliquā. siue maximū ad pontificem. siue ad impera-
toriam celsitudinē et maiestātē. siue ad reges. principes. vel cōmunitates ipa dirigit do-
minatio venetiana. in scriptis redigit quid fiendum decreuerit. nec licet cuiq; misso tali
cōtrauenire decreto. Ita et de his quos rebus bellicis p̄ficat. Et si quispiam auso temes-
tario aliud quidpiā facere p̄sumperit q̄ in cōmissis accepit. absq; vlla retractatione. ca-
pitali sentētia punitur. qua et ego quendā capitaneū plecti ibidē vidi. p̄ eo q̄ et si bene
rebus gestis et p̄spere rediit. tamē nō per oia tradite sibi paruerit cōmissioni. Id ea tem-
pestate p̄sertim accidit. qua inter venetos et duce[m] ferrariensem litium et guerrarū tur-
bines. et dissensionū volumina agebant. Quo etiā in tempore dominatio ip̄a venetiana
in re bellica superior fuit. ducēq; cum omni sua que magna erat adherentia. sub suā cō-
pulis potestātē. p̄ductis cōtra eum copioso exercitū terrestri. et classe maritima. lxxx. na-
uium et galearū. Sed vt multa paucis absoluā. fatear necesse est. nō mihi si lingue cen-
tum sint. oraq; centum. ferrea vox. omnes venetozum p̄bitates. omnia virtutū percur-
rere genera possem. Quis gentis antique mores semper laudatos. quis ritus omnes ce-
rimonias et obseruationes. quas celebris de eis fama p̄dicat. quis fortia facta patrū.
quis egregia facinora maiorū. quis modernozū gloriosos triumphos. crebras victori-
as. omnēq; magnificentiā. anguste orationis limitibus cōprehendat? Superuacaneū
etiā quis nō arbitrabitur. ciuiū inter se explicare mutuam pacē et cōcordiam. vt banita-
tem et munificentīā. beniuolentiā et amorē. cum cernere sit q̄ hisce suis virtutib; et par-
ua maximā et acutissimā suam rempublicā ciuilem fecerunt. quoniā vt omnibus nota
habet sententia. cōcordia res parue crescunt. discordia vero etiā maxime dilabuntur.
Ceterū quem lateat fides eozū integritas. zelus precipuus. et eximia deuotio in deum. inq;
eius ecclesiā et omnē ecclesiasticā disciplinā atq; religionē. vnde omnē suam que latissis-
ma est puinciam terre pelagiq; iusto apprimē imperio regūt. p̄tegunt. ab hostibus po-
tenterq; defendunt. et optima gubernant pollitā. piratarū vbiq; in mari tyrannicā res
p̄rimentes p̄dant. et nullā p̄orsus diuinis cōtrariam institutis sectā. suos infra termis
nos manere dissimulantes. Pape vero q̄ gloriofum. q̄sue celeberrimū est istud. q̄ p̄ sua
qua sunt deuotiōe et cōstantia perfidos turcos. christiane religionis hostes acerrimos
et crucis xpi inimicos truculentissimos. plurimo iam tempore pene soli et omni chris-
tianismo. laboriose. sumptuose. fortiter fideliter. et enire satis. impugnando. p̄sequendo
et exturbando. plerisq; in locis. murū se pro ecclesia posuere. donec qui sibi manus por-
rigeret adiutrices et ferret auxiliū ex ceteris christicolis habuere neminē. Postremo o-
mnium quis diui ducis eoz. et incliti principis maiestātē. gloriā. religionē. et grauitatem
omnesq; suas p̄stantissimas. quas eius p̄ferunt mores. virtutes. et gratias. digna vt
q̄ attollet cōmendatione. laudeq; debita afficiet. Quis ornatisimi et spectatissimi nume-
rosq; senatus venetiani. et tantozū patrū miram et incredibilē p̄ouidentīā. occu-
latissimā circumspectionē. iusticiam equissimā. grauissimas censuras. instituta lib̄atissi-
ma. leges sacratissimas. cautissima plebiscita. et p̄sertim p̄uidum illum et pacificū elige-
di ducis sui modū morēq; perutilem. quo ex primozibus sancti Marci p̄curatoribus
optime in rempublicā meritis. vñ sibi p̄ficiunt. quem et saluberrimis volunt esse re-
gulis suis obtemperantē. quatenus sic ab vno et eodē principio et capite. omnis eozum
deinceps per varios distributa gradus. magnifica p̄ficatur dominatio. Quis inquit
has omnes et his similes eozū laudes. et excellētiās cumulatissimas. quibus mirifice
p̄stant. p̄fulgentq; omni ingente. Quis eozū p̄conia. meritaq; innumera. quibus dei
illustant ecclesiam. breui et paucula perstringet enoluetq; oratione. Credo equidem q̄
et si dicendi magister Cicero ex inferis emergeret. huic rei pro sua immensitate vix face-
ret satis. Quamobrem et his posthabitis. ad cepta regredior ea que meo magis allu-
dunt instituto p̄secuturus.

pore in res duo mtra

Campana hinc

Sancti hinc

Campana

Sequitur descriptio processus transmarini ex venetijs vsq; in ter-
ram sanctam.

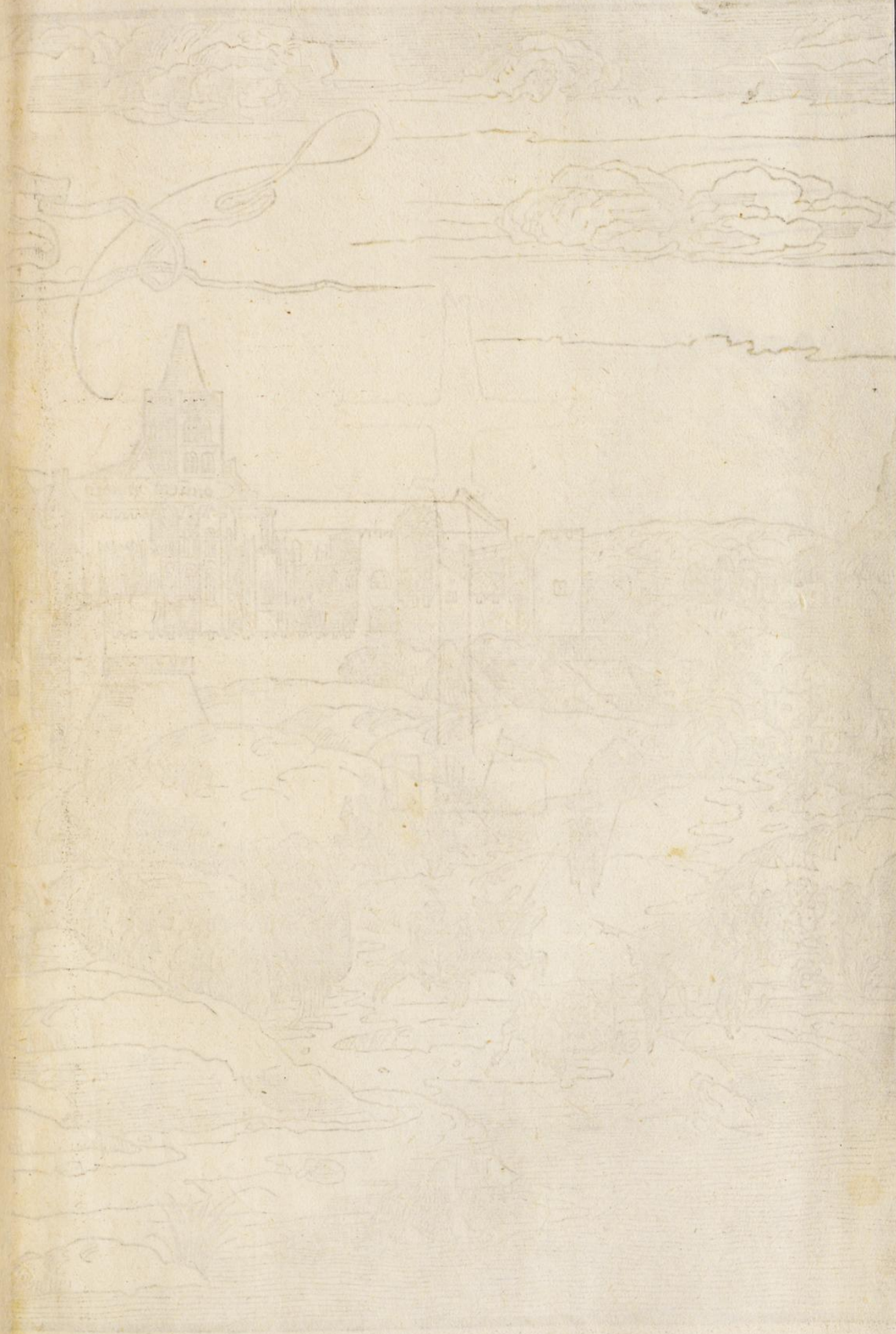
Arinam iam nunc profectionem et navigationis descripturus ordinē. atq;
totius relique peregrinationis historiam texiturus. quoad potero breuitati
studebo. morigerusq; ero q̄tum licebit legentibus. ne fastidium eis generem
vllum interlegendum. Sed et humili dumtaxat et pedestri sermone. remissio-
riq; dicendi genere vtar. cōmuni omnium captui inseruiturus. omni pro-
sus p̄cinnitate cultu et venustate rethorice orationis posthabita. scimus q̄ oratio si circuitosa sit et
fucata. vel potius manufacta. ostendit animū quoq; nō esse sincerum. et habere aliquid
fracti. proinde nō ficto carmine. nō per ambages et varios dicendi anfractus incedam.
neq; quemadmodū sed quid dicam potius curabo.

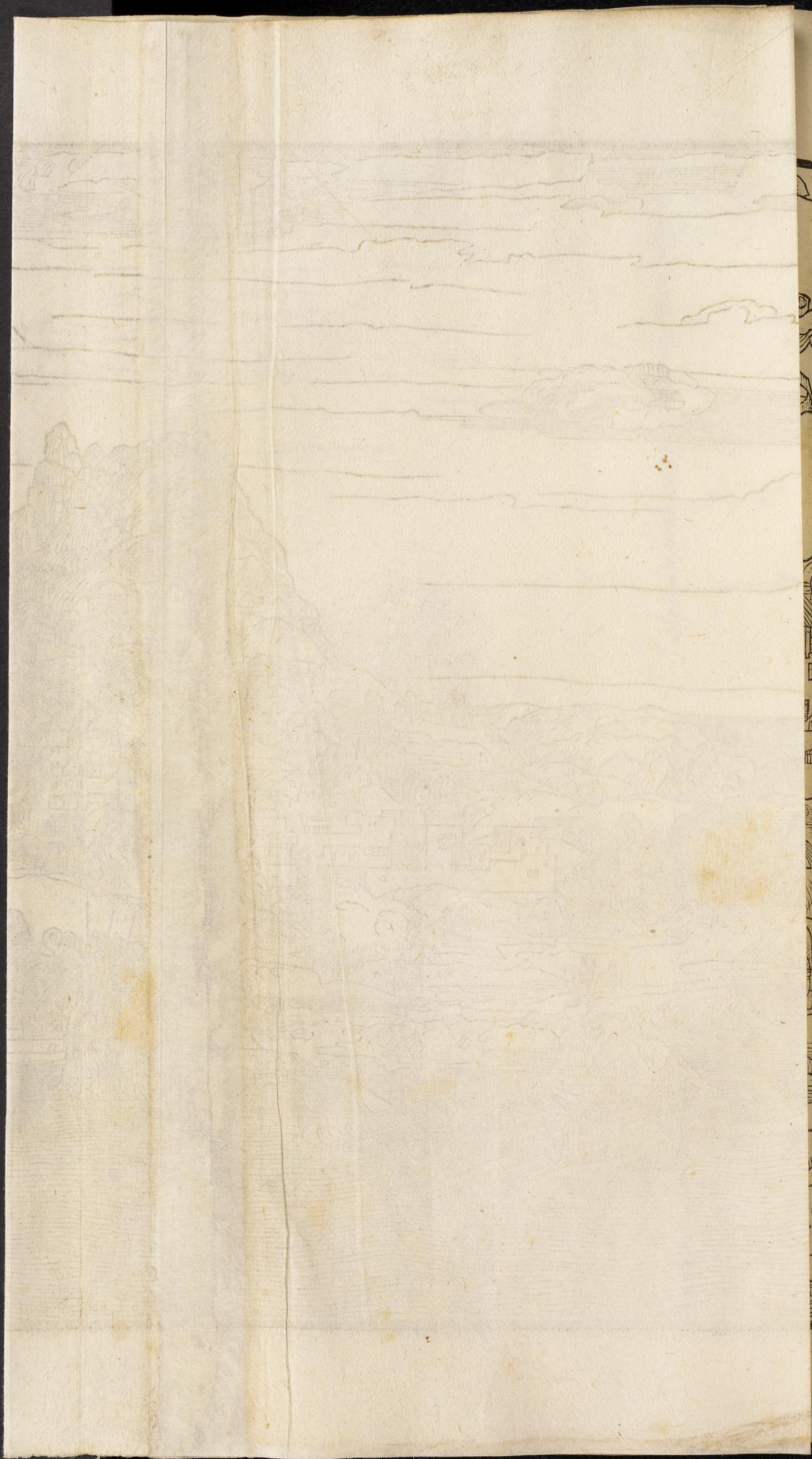
Sicut euolutis. xxij. diebus quibus venetijs mansimus galee expeditionē pre-
stolantes cum iam tempus oportunitum navigandi instaret. Atq; omnibus ad
profectionem necessarijs in ordine dispositis. iubente patrono navigaturi ga-
leam intrare pararemus. cuius quidam venetianus impedimentū nō modicum patro-
no et nobis prestinit. graues cōtra patronum ip̄m querelas apud senatum deponens ra-
tione debitorum nō solutorum rē. Quamobrem ne nostra diuinius differeretur nauis-
gatio. cōmuni decreuimus cōsilio inclitum accedere ducem venetiarum. sue principali
magnificentie supplicaturi. quatenus inducie patrono nostro. datis interim ab eo fide-
iussoribus. vsq; ad reditū eius de terra sancta preberentur. aut certe quod maluissemus
ceptis litibus finis si fieri posset quātotius imponeretur. Quod totum factum fuit sub
paucorum intervallo dierum. His ita exactis prima die mensis Junij que tunc erat
dominica prima post trinitatis. galeam cum patrono intrauimus. iactisq; anchoris ab
hora eiusdem diei tertia vsq; in crastinum prosperum gratumq; ventum nō tam expe-
ctabamus diu q̄ exoptabam. Quo tandē afflante. multa cū iocunditate et leticia can-
tatis ex more Salve regina et quibusdam alijs antiphonis et collectis. subiunctis. ex-
pansis velis postera die id est tertia Junij portui applicuimus Parentino.

ter

ine atq
pocuitan
generem
remissio
cinnita
ola sit et
aliquid
icidam

one pte
mbus ad
amri ga
n patro
onens ra
ur nam
cincipali
o eo fide
m fuit sub
ue tunc erat
mchous ab
io tam ecce
et leticia can
abiancne. cpe

De Landia siue Creta insula.

Et Rhodona trecente interiacent leuce italice vsq; ad insulam Cretam siue Landiam que et ipsa tota sub ditione est venetorum. Nam duces illo mūtūt vnum ex suis. et exacto tempore suo mutant vt moris est eorum etiam in alijs prefecturis. Est autem Landia siue Creta grece insula a quodam rege indigena dicto Creta nominata. inter ortum et occasum longissimo tractu. porrecta a septentrione estibus. ab austro egyptijs vndis perfusa. Fuit quondam centum vrbibus nobilibus decorata. vnde et centapolis dicta est. Prima autem fuit insula que remis et armis claruit. ac sagittis. Prima litteris iura dedit. equestres turmas primo docuit. studiuz musicum in ea primo repertum fuit et mundo traditum atq; exercicio inibi ampliatur. Pecudes et capras habet copiosas. ceruos autem et capreas valde paucas. lupos et vulpes aliarumq; ferarum noxia genera nunq; gignit. serpens ibi nullus. nulla bestia nocua ibi et si aliunde translata inueniatur statim moritur. Terra est vitibus amica. arboribus conlita. herbis medicinalibus referta vt diptamo et alno et huiusmodi. Semmas etiam generat preciosas. gignit enim lapidem qui iocedactilus dicitur vt dicit Isidorus li. xv. Et cum sit insula a maioribus venenis notabiliter libera. tamen spalangias id est quasdam araneas generat venenosas. hucusq; Isidorus libro. xv. Idem per omnia narrat plinius libro. iij. De eadē vero insula dicit Dioscorus. Creta ab oriente finitur mare carpathio. ab occasu et septentrione mari cretico. a meridie mari libico quod adriaticū vocant. Et habet in longum passuum milia centum et lxxvij. In lato vero milia quinquaginta. Distat autem Landia insula a Rhodo leucis trecentis. de qua insula mox dicitur.

Je. xxij. Junij ex Rhodo ceptam viam per mare prosequentes. vento vehe-
mentius impellente. per golfum sancte Helene dictum nauigauimus. lo-
cum vnq; periculosum. tantaq; fuit maris et fluctuum comotio. q; pleriq; ex
peregrinis metuentes plurimum pre timore pene infirmarent. Postera vero
die secundior fruebamur vento. vnde trib; expansis velis in crastino. id est in festo san-
cti Johannis baptiste/ regno et insule applicuimus Cipri. transeuntes per quosdā ciui-
tates. quarū vna Bassa vocatur. magna quondā et potens vt ruine eius testantur. sed
hodie desolata et destructa. vbi et mansimus ipso die sancti Johannis. Ibi aer est pessi-
mus. sicut et in tota fere insula Cipri. Ibi vestigia adhuc cernuntur egregiarū quondā
ecclesiarū. que olīm illic fuerunt sed et turrium fortissimarū. in colle quodam in medio
eiusdem ciuitatis quondā positarū. Ibi etiā subtus ecclesiam que antiquitus fuit ordi-
nis fratrum minorum. carcer quidam magnus septem foraminibus distinctus ostendit.
Ibi sanctus Paulus aliquanto fertur fuisse tempore: in vinculis detentus. cum ibidem
euangelium predicaret. vna cum sancto Barnaba coapostolo sibi adiuncto. Ibi dem etiā
sub alia quadam ecclesia. fons quidam reperitur bonā et haustu dulcem aquā sca-
turicens. que febricitantibus dicitur remedio esse et cure. ppter qd et in longinquas aqua
ipā terras defertur. Ibi dem sub terra septē parue camere demonstrantur. in quibus sep-
tem quidā dormientes. nō illi qui in monte celio: sed alij. multo iacuisse tempore referū-
tur. De prefata ciuitate Bassa. in aliam etiā destructam venimus ciuitatē. cui vocabulū
est Piscopia. quam rex quidā Anglie cum cōperisset forozē suam Hierosolymā pergen-
tem. ibi a rege Cipri fuisse violatam. dicitur penitus destruxisse et totam illā patriā va-
stauisse. Inde ad quinquaginta miliaria de Bassa. est alia quedā ciuitas portum habēs
vbi cōmuniter applicatur Limisū appellata. quam Soldanus quidam funditus an-
te tempora euertit. Ibi vbiq; effodiatur in littoze maris dulcis emanat aqua. Ibi in
crastino sancti Johannis baptiste. i. die. xxvi. Junij in portū ipm venimus Ciprinū.

St autē Cyprius insula a Cipro ciuitate. que in ea est sic appellata. Ipa est et
paphon. que quondā fuit veneri cōsecrata multum autē quondam fuit famo-
sa et maxime metallis eris abundans. cuius etiā vsus primo ibi dicitur fuis-
se repertus. Terra est vinifera. et fortia sunt valde loci illius vina. Ciuitates
habet multas et nobiles. inter quas caput et metropolis dicitur Nicosia. Terra est ma-
ri vndiq; clausa. sed interius siluis/campis/pratis/vincis/et frugibus nimis plena. fontibus
et amnibus irrigua. et multis diuitijs. pariter et delictijs opulenta. hec insula voca-
tur sepius Lethim in scriptura. Spacium eius in longū tenet centus et lxxv. milia pas-
suū. In latum vero mille passuū centum. xxv. Caro tamē ouina nō est magni in ea p-
cij. sed neq; multe bonitatis. vnde cōtingit interdum oues. xij. pro vno cōparari ducato
Distat autē Cyprius a Rhodo miliaribus trecentis. Estq; hodie. sub venetozū ditione.

Je. xxvij. Junij nauigātes de Cipro. vento satis optato. peruenimus tridui
pene spacio in locum vnde sanctam pspicere terram poteramus. Qua ex re-
ingenti affectu leticia et exultatione. a longe eam salutauim⁹. vt par ratio erat.
iocundas prumpentes in laudes atq; canentes. Te decum laudamus ꝛc. cū
antiphona Salue regina. ꝛ collectis atq; orationibus oportunitis. pauloq; post eodem
die ante Japha siue Joppen venimus ciuitatē. modico inde intervallo. iactis anchoris
galeam nostraz figentes. Hoc inde patronus ex more quosdā ex suis p salua guardia
in Rama vsq; Hierusalemq; transmisit. ac pro patre Gardiano fratrum minorū mon-
tis Syon. et cōductore peregrinozū qui trutzschelmannus cōmuni vocabulo appellat.
Eius rei gratia. per sex dies cōtinuos. in loco expectauimus memorato. Ubi interma-
nendum alter patronus Petrus landarve dicitur. cum sua galea ꝛ peregrinis fratribus
nostris superuenit. et iuxta nos quantum est iactus arcus cōsedit. mittens et ipse mox p
cōductu vt supra. Hos etiā infra dies quidam ex galeonis galearū vtrarumq; pisca-
tum cuntes. ac deprehensi ab infidelibus plagas pro temeritate reportauerūt dignas.
In terram etiā aliquādo descendimus cum patrono nostro in quadam nauicula. bo-
tros et vvas precoquas. aliaq; necessaria a paganis cōparantes. Quinta tandem Julij

venerunt in Japha equites Soldani. qui apud eos mammoluci vocantur. habentes in comitua sua patrē Guardianum predictū. duobus suis ordinis fratribus associatum. qui etiam litteratorum a dñis de Hierusalē et Rama ad nos pertulerūt ductū. Eodem die Petrus landarve. suos ad litus applicans peregrinos. in speluncā quandā veterem vti cōmuniter fieri solet introduxit. vbi triduo manserunt inclusi. Hos vero patroni nostri vti puidencia et humanitate. in galea maluinus expectare. Unde cōtigat alios nostros cōperegrinos tribus vt diximus diebus et noctibus in spelunca manere. in qua nos nō nisi per vñā reclusi fuimus noctem. Est enim cōsuetudo paganis. vt illuc aduentantes peregrinos christianos nominatim vocant noibus patrū suozū designatos cōscribant. et cōscriptos in quandā laceratā testudinē siue speluncam veterē de qua dictum est cōtradant. donec ipsi cum patronis de pecunia pro salua guardia cōueniant pro suo libitu. et paciscantur. Ad ostium autē spelunce pdicte christiani de cinctura. id est de fide sancti Pauli de Hierusalē et Rama cōuenientes merces varias venales sed et victui necessaria. puta carnes coctas. pullos. oua. panes. fructusq; et huiusmodi solent cōparare. vnde peregrini emunt quod libet. quodq; volunt.

Je. viij. Julij. omnibus nobis peregrinis asini fuerūt adducti. quibus insidētes. vsq; in Rama que ad decem miliaria distat a Japha. perauimus. trium sub spacio horarū. Fuit autē Japha ante tēpora grandis ciuitas et famosa Joppe appellata. vel Japha a iaphat filio Noe qui eam construxit. et ex suo noie eam appellauit. et fuit vt dicitur octauia inter eas vrbes. que in mundo cōtra diluuium qd noe tempore extitit fuerunt edificate. vnde et hodie vrbes ferrei et magni ex quadam rupe videntur pendere. quibus naues fuerunt affixe. vbi etiam mire magnitudinis cathena quedā apparet. qua gigas quidā Adromadus noie detinebatur captiuus. cuius costa quadraginta vnus pedū longitudine. p̄tenditur. vt hodie cernitur.

Cum autē ad Rama vnus iugis spacio. p̄tē venissemus. descendere de asinis et pedes ire cogebamur. singulisq; res suas in humeris portare. Quod iocō nō parū nobis fuit molestum. q̄ calor erat intensus. et puluis hinc inde agitabat. Plurimum ibi christianum sinunt pagani introire in asino vel equo. Ibi iterum in vetustā quandam annumeratā et reclusi fuimus domū. Suntq; ibi testudinata edificia multa. et fons bonaz satis cōtinens aquā. hanc domū Philippus quondā dux Burgundie bone memorie in hospitium cōparauit peregrinoz. ac fratribus montis Syon cōmendauit. vnde et hospitale peregrinozū nominatur. De Japha associatū se nobis dñs ipse de Rama nobiscum equitando. p̄tē in persona. cum multis mammalucis. id est (vt dicit) apostatis christianis. Sed et trutzelmannus de Hierusalē nobiscū venit. habentes ambo equos pene centum. vt saluos nos cōducerent et custodirent a paganis. et corū filijs qui in vilis et locis illis se cōglomerantes. lapidibus solent impetere peregrinos. et adeo ferociter quādoq; inuadere q̄ vix etiā adiuti a cōcomitantibus illesi possint peregrini p̄tē quin et aliquādo aliquos interimunt lapidibus obruendo. sicut vni ex nostris pene accidisset. vnde periculosum valde est illud cōficere iter de Japha vsq; Rama ob huiusmodi insidias. et insultus paganozū. Est autē in Rama estuariū quoddā siue balneum miro ingenio et modo edificatū. quattuor inclusum turribus. quod de subitus ex fornace per pauimentū stratum pulchro et a vario marmore calorem transmittit. Mansim⁹ autem in Rama per tridū. hac p̄pediti occasione. quia duo dñi pagani capitanei in se mutuo versi cōpugnabāt. quozū vnus Amor cōgnominatus. albo vtens vexillo decem et octo suozū amisit clientum. Alter vero Haballeus vocatus. rubeū ferens. vcl illū victoria potius. obtinuit triumphum. qui et ductor noster fuit et custos.

Je nona Julij iussu et dispositione Gardiani. vnus ex fratribus eius missus in Rama coram nobis celebravit. qui vbi ad offertorium venit. cōuersus ad nos. infor mationes nobis dedit de modo nos habendi in terra sancta. subiectas nobis tradens regulas. lingua latina. italica atq; germanica. Ita inquit ens. Dilectissimi in christo Jesu necessarium vobis scitu indicans. vos facio auisatos de quinq; articulis bene cōsiderandis. ne frustra tantis laboribus et sumptibus hucusq;

veneritis peregrinatum.

Primus articulus est. si qui inter vos essent. qui absq[ue] summi pontificis licentia huc loci venissent. ac per hoc excommunicationis sententiã incurrisent. sciant apud nos et presertim patrem nostrum Gordianum auctoritatẽ summi pontificis quo ad hoc esse. quã ab huiusmodi sententiã possint absolui. Et si idem pater noster a quoq[ue] vestro sup[er] hoc fuerit requisitus siue rogat[us]. ipam animo volenti cõmunicabit auctoritatẽ. vnde gaude te. sed et ob id maxime erubescite. q[ui] hãc a deo gratiã estis p[ro]secuti. vt has sacratissimas terras. in quibus salutẽ nostrã ipse oim saluator operat[us] est. visitare perq[ue] lustrare possitis.

Secundus articulus est. vt veram et indubitã christianissimi fidem vnusquisq[ue] habeat peregrinorũ. alioquin frustra venisset.

Tercius articulus. vt puram habeat cõscientiam. et verã peccatorum suorũ cõtritionẽ atq[ue] propositum in antea cauendi.

Quartus. vt quanta potest seipm excitet deuotione ad videndum et perambulandũ ipa sacratissima loca.

Quintus articulus est. q[uod] vnusquisq[ue] sibi precipuo studio caueat. ne super paganorum vnq[ue] gradiatur sepulchra. aut ea cõtrectet calcando. quia id molestissime ferunt. immo si vnq[ue] fieri viderent. periculum vobis vite immineret. His ita dictis et traditis monitionis. idem frater cepta misteria sacra p[ro]sequatur. Finita vero missa. vnusquisq[ue] in suã se recepit societate et mansionem. moxq[ue] christiani de cingulo. id est de fide sancti Pauli. coctos nobis afferbant cibos venales. Vinum autẽ nemo ibi potest comode habere. nisi de galea ipse attulerit secum. Die itaq[ue] illo quia dñica erat quieuius ibi.

Dissequenter cõsiderandum venit deuotis peregrinis. quante indulgentie et remissiones loca sacra visitantibus. Primũ omnium a papa Siluestro ad instantiam Constantini christianissimi imperatoris. ac sancte Helene matris sue sunt p[ro]cessu. et deinceps per successores eius summos pontifices cõtinua

te et confirmate.

In primis vniuersis et singulis christifidelibus hanc peregrinationẽ transmarinã sub euntibus. cõtritis et cõfessis. et ob huiusmodi cõsequendas gratias illuc aduentantibus mox vt galeam egrediuntur. et sanctã cõtingunt terram. omnium peccatorũ suorum remissio (vt dici solet) a pena et culpa vigore indulgentiarũ apostolicarũ est cõmunicata.

Item in eo loco cõmuniter peregrini sancte applicant terre. Jonas propheta nauim intrauit. vt fugeret a facie domini in Tharsis. vt habetur Ione primo. Item in Japha q[ue] et Joppen dicitur. princeps apostolorum Petrus Tabitam resuscitauit. vt in actibus legitur apostolorum.

Inde nõ longe locus est vbi sanctus Petrus piscationis officio vacabat. vbi et indulgentia est septennis et totidem carene.

Item de Rama per viam p[re]cedendo. ad aliã quandã venitur ciuitatẽ ad duo miliaria. q[ue] et Lidia dicitur. vbi vsq[ue] in hodiernũ diem ecclesia quedã est in honore sancti Georgii martyris dedicata. vbi et ipse suũ celebrãuĩt martyriũ. capite truncatus. In eodẽ oppido sanctus Petrus Eneã paralyticũ sanauit. et est ibi indulgẽtia septennis et totidẽ carene.

Quimus autẽ de Rama die. xi. Julij circa horã noctis secundã. et ascendim[us]

Hierosolimã in asinis nostris. Distat autẽ Hierusalem a Rama triginta miliaribus italicis nõ paruis. Eundo vero de Rama ad manũ dextrã. est castellum Emaus ex euangelio satis notũ. distans a Rama ad miliaria viginti. ab

Hierusalẽ vero stadijs. lxx. vbi et Cleophas vnus ex. lxxij. discipulis christi requiescit. Illic. ipse oppidũ est sanctorũ machabeorũ Bodon appellatũ. vnde originem traxerunt. et est ibi indulgentia sep[tem].

Inde nõ longe versus Hierosolimã in cuiusdã montis cacumine. sanctus p[ro]pheta Samuel est sepult[us]. Oibus his in locis p[re]satis ẽ indulgẽtia septẽ annor[um]. et totidẽ carenar[um].

Ibi prope ad dexterã est villa Ramatha. vnde Samuel fuit oriundus et Joseph ille de Arimathia. cuius fuit monumentũ illud nouum excisum in petra. quo sacratissimũ christi corpus reconditum fuit.

De ingressu in Hierusalem.

Multa quidē sunt loca sacra in ciuitate sancta Hierusalē. nec dies sufficit vna ad pa-
grandū singula. Inter eam dñici sepulchri templū obtinet principatum.

Je igitur memorata. xi. Julij. hora sexta post meridiē in sanctā venimus ci-
uitatem Hierusalē. descendentes vt iustum est de asinis nostris. et pedibz il-
lam ingredientēs. in cuius introitu plenaria est remissio omnium peccatorum.

Nec aliquis peregrinorū illic permittitur equitare.

Prīmū autē omnium pcessimus et venimus ante dñici sepulchri templū gratia indulgē-
tiarum cōsequendā. Inde in hospitale ducebāmur peregrinorū. Ego vero cum con-
fratribus meis qui mecū per mare venerant domū intrauimus Calini minoris. iuxta
hospitale predictū. qui vt cōmuniter interpretis fingitur officio. et cum peregrinis ad
sanctā pficiscitur Katherinā. hic assignata nobis camera hospitio suscepit. vbi die illa
quieuimus. longi itineris fatigati cōfectione.

De locis sacris que sunt inter hospitale peregrinorum et montem
Syon inclusue.

Præstino autē id est. xij. mensis Julij. que et dñica erat. cōuenientes in vni-
uersa peregrini in montē ascendimus Syon. in via intermedia quedā nihilo-
minus loca sancta visitantes. Et primū in eum venimus locū. vbi iudei cor-
pus gloriose virginis Marie quādo ab apostolis in vallē Josaphat fereba-
tur. sepulture tradendū. vt conabant afferre. Inde mox illū accessimus locū vbi sanc-
tus Petrus post trinā negationē suā. egressus foras atrium Cayphe. speluncā quandā intrās
amarissime fletit. Paulo post ecclesiā intrauim⁹ sanctorū angelorū titulo prenotatā. vbi
quondā domus fuit Anne pontificis. in quā xps dñs de monte oliueti primū ductus.
grauē pertulit iniuriā. alapa sibi a ministro in faciē data. Inde in aliā peruenimus eccle-
siā. ad sanctū Saluatorē appellatā. vbi quondā Cayphe domus magna et angula-
ris stetit. in qua et dñs noster christus illusus fuit. et velatus. facieq; percussus. ac tota no-
cte grauitē afflictus. vbi etiā ostendit locus angustus. in quo xpm recluserūt donec cō-
silio inuito. seniores iudeorū quid de ipso faciendū esset deliberarunt. Et appellatur locus
ille carcer dñi. Et quāquā id in euangelij nō reperiat expressum. qz nō oīa scripta sunt
que circa christum cōtingerunt. tñ ppter loci illius existentia et testimonia q̄ de hoc perbi-
bentur. nemini id absurdū videat tanq̄ a veritate alienū. Ibi etiā est lapis ille magnus
valde. quē ab angelo legitimus reuolutū a monumento. et est hodie mensa altaris magni
in ecclesia supradicta saluatoris. Ibi in curia que est ad sinistrā. est arbor quedā lapidi-
bus circūdata. vbi ministri iudeorū et Petrus cū eis calefaciebāt se ad ignē. Exeundo
autē de dicta curia in plateā ad manū dexterā. est lapis quidā in angulo. q̄ in loco virgo
maria fletit. qñ Petr⁹ fletus amarissime. exiuit de atrio principis sacerdotū. vnde p̄ fletu
nec virgini gloriose de filio inquirēti potuit rñdere. Ibi etiā ipa bñdicta virgo auida sci-
endi de filio expectabat vsq; mane. qñ vincitū cū duxerūt ad Pilatū presidē. quo et cū se-
quebat ipa melissima haud dubiū mater. Inde ad modicū spaciū. quedā desolata appa-
ret ecclesia lapidibz dumtaxat circumseptā. in qua gloriose virgo post mortem filij sui
trij. annis vsq; in diem assumptionis sue morā traxit. et est ibi remissio omnium peccatorū.
Nec ex defectu aut culpa fidelium eadē ecclesia sic manet neglecta. sed qz pagani in eodē
loco edificari nō patiunt. In oibus vero supra memoratis locis et singulis est indulgē-
tia septennis et totidē carenis. Ibi ppe iuxta locū vbi virgo maria mortua fuit et assump-
pta in celū. est reliquiū cuiusdā capelle que quondā ibi fuit. in qua sanctus Johannes
euangelista tanq̄ virginis gloriose capellanus. eidē post christi ascensionē sepenimes-
ro missas celebrauit. apparetq; ibi pars quedā illius lapidis. sup quē idem diuina misse-
ria perfecit. Ibi etiā locus ostendit vbi sanctus Matthias in apostolū loco Jude fuit
electus. et est locus ille lapide rubeo designatus.

Inde pergendo in montē Syon prope ecclesiā est locus vbi virgo beatissima suas die-
rum deuotissimas p̄soluit orōes. Ibi etiā duo lapides demonstrant. in quorū altero xps
suis predicans discipulis seorsum sedebat. In altero vero mater sua dignissima sedens

audieb. at verbum illius. Sub ecclesia vero montis Syon partim. et partim extra est locus sepulture prophetarum et regum Israel. puta David Salomonis et reliquorum. Quorum hec sunt nomina. Roboam. Abia. Asa. Josaphat. Joram. D. chozias. Athalia regina. Joas. Amasias. Ozias. Joathan. Acham. Ezechias. Manasses. Amon. Josias. Joacham. Eliachim. Zechonias. Sedechias. qui tamen non omnes eodem sunt loco sepulti. ut patet in scriptura sacra.

Ad huiusmodi sepulchra regum hodie christiani nequaquam sinunt introire. Sed sarraceni qui locum illum colunt et venerant muschkeam. id est ecclesiam sive capellam sibi illic construxerunt. Quae in locum cum ego et quidam ex confratribus meis nobilibus descendissemus. nisi quia dominus adiuvit nos paulominus a paganis improvise advenientibus interempti fuisset. Inde non longe est locus ille. ubi secundo sanctus protomartyr Stephanus sanctus Samiel Pauli apostoli informator. et Abibas filius eius. Nicodemus quoque fuerit tumulati. Ibi etiam prope locus demonstrat quod tunc erat cenaculum grande ubi discipuli paraverunt pascha christo iubente. ubi scilicet agnus paschalis quem in ultima cena christus cum discipulis comedit dicitur fuisse assatus sive igni coctus. Ubi etiam aqua illa fertur calefacta. cum qua discipulorum suorum dominus pedes lavit.

Illic in primo est locus ubi david penitentiam agens pro occasione Urie. quem in bello in aciem ut interficeret iusserat constitui. septem psalmos quos penitentiales appellamus. spiritu haud dubitè revelante domino dicebat. ubi modo Indiani claustrum sibi fecerunt. Omnibus his in locis supra assignatis est indulgentia septennis cum totidem carenis.

Quibus peragratis. in monasterium intraimus montis Syon. ubi satis pulchra et testudinata est ecclesia. eratque ob nostrum ut reor adventum accuratius solito preparata et ornata preciosis tapetibus parietibus affixis et alijs ornamentis. que dum quondam Burgundie Philippus una cum annuo mille ducatorum subsidio dum vixit. pro sua ad loca illa contulit devotione. ac fratrum inibi deo famulantium sustentatione. Quod et filius suus Karolus dum fuit in humanis etiam fecit. Nam et successor eius modernus dominus illustrissimus atque victoriosus dum burgundie Maximilianus. ipsum idem suorum imitatur exemplum predecessorum. Hoc illuc ingressis nobis peregrinis. solenne officium misse fratres ipsi celebraverunt. quo repleto sacris omnes induunt ornamentis. processione quanda fecerunt. quam nos ex more sequebamur. Ducebamur autem inter procedendum ad hec loca.

Primum ad locum ubi nunc est altare maius. ubi christus cum discipulis suis ultimam cenam fecit. et post agnum typicum corpus suum instituit in sacramento. a suis deinceps sumendum. simul et sanguinem suum preciosum bibendum. Ibi est remissio plenaria omnium peccatorum.

Ibi prope ad dextrum cornu altaris supradicti. est locus ubi christus discipulis suis pedes lavit.

Deinde venimus in locum extra chorum ubi spiritus sanctus in linguis igneis die penthecostes super discipulos venit.

Ibi subitus est capella illa de qua supra habitum est. in qua vicus est regum et prophetarum israel sepulchrum. in quod per fenestras quandam introspeximus. nam ingredi nemini licet christiano prohibentibus paganis. In ipso loco iterum plenaria est remissio.

Inde paululum progressi. venimus in locum ubi christus post resurrectionem suam discipulis suis ianuis apparuit clausis. et post octo dies dum iterum essent discipuli congregati et Thomas cum eis. iussit thome inferre digitum suum. et manus afferre et mittere in latus suum ut Johannes scribit. Ibi est indulgentia septennis cum totidem carenis.

Finita processione invitati fuimus a Gardiano et fratribus illius ut est de more manducare cum eis. pro quo et alijs eorum officijs et obsequijs nobis crebro et humaniter exhibitis. refusione sponte propria secum codignam.

Deinde redeuntes ad hospitium nostrum. in via quandam intraimus ecclesiam quam Jacobus te inhabitat. quo in loco Herodes sanctum fecit decollari apostolum Jacobum maiorem. Ibi iterum est indulgentia septennis cum totidem carenis.

Inde non longe est locus ubi christus post resurrectionem suam marie magdalene et alijs devotis mulieribus apparuit in via. quando de monumento venerunt. dicens eis Ave. que

accesserunt et tenuerunt pedes eius. vbi iterum est indulgentia septennis.

Et quia nocte subsequenti in templū dominici sepulchri intramur in ierusalem. Intra veterem cōsuetudinem paululum nos dedimus quieti. in hospitāli manentes prefato ad paucas horas.

Et nota q̄ civitas Hierusalē sita est in loco multum eminenti. et de ea videtur tota Arabia et mons Abarim et Aicho. et phasga planities Jordanis et Jericho et mare mortuum vsq; ad petram deserti. Nec vidi civitatē sine locum qui pulchriorem habet prospectum. Ad ipam autem ascenditur ab omni parte. quia sita est in loco altiori qui est in terra illa preter q̄ Sylo que distat ab ea per duas leucas.

De ingressu in templum dominici sepulchri. et processione inibi facta ad loca sacra.

Je. xij. Julij hora vespertinā in ipm venerandū dñici sepulchri templū a paganis id est rectorib; ipi civitatis sancte Hierosolyme fuim⁹ admisi et numerati. ostijs p̄ eos ap̄tis. p̄ qua re vnusquisq; nostrū quinq; exoluit ducatos nec vnq; alias hoc aperit templū ab eis. nisi vel p̄pter aduenientes pegrinos vel fratres mutandos qui ibi p̄ custodia deputant. Hocq; nobis intromissis templū clauerūt. Intrauerūt aut̄ nobiscū Bardianus ip̄e et plures suoz cōfratū. Quāprīmū

autē deuotus quisq; christianus vel peregrinus in templū hoc pedem posuerit. plena
riam cōsequitur remissionem.

Est autē hec dispositio templi eiusdē sacratissimi. Ecclesia ip̄a rotunda est. et habet per
diametrū inter columnas. lxxij. pedes. absidesq; q̄ habēt per circumitū a muro exte-
ri ecclesie decē pedes sup sepulchrū dñi. sup quod in mediū eiusdē ecclesie est apertura
rotunda ita vt tota cripta sancti sepulchri sit sub diuo. Galgathana autē ecclesia adhaeret
isti. et est oblonga loco chori ecclesie sancti sepulchri adiuncta. sed parū dimissior. sunt
tū ambe sub vno tecto. Spelunca in qua est sepulchrum dñi habz in longitudine octo
pedes. in latitudine similiter octo vndiq; tecta marmore exterius. sed interius est rupes
vna sicut fuit tempore sepulture. Ostium ad hanc speluncā intrat ab oriente demissum
valde et parū. Tumba vero sancti sepulchri est ad dexteraz intrantis iuxta parietē ad
septentrionē de marmore grisei coloris. alta a superficie pauimentū tribus palmis. longa
pedib; octo. sicut est interius ip̄a cripta siue spelunca. et ex omni pte clausa nec lumē po-
test haberi intrinsecus ab extrinseco. qz nulla fenestra est mittens lumē intus sed pendēt
nouē lampades sup sepulchrū dñi ministrantes lumen intus. Alia etiā spelunca est an-
te speluncā istā scz sepulchri eiusdē longitudinis et latitudinis ⁊ dispositiois int⁹ et extra
et vidēt iste due extra existenti esse vna. sed cū interius fueris videbis eas ab inuicē pa-
riete p mediū separatas. Intrat autē prima ista et deinde alia in qua est sepulchrū. in istā
exteriore intrauerūt mulieres qñ dicebāt. Quis reuoluet nobis lapidē ⁊c Et iste lapis
erat aduolutus ostio spelunce interioris et iacet hodie magna ps eius ante ostiū spelun-
ce interioris. cui fuerit aduolutus in medio istius. Alia ps eius translata est in montem
syon p lapide supponēdo altari quē etiā ibividi Mons caluarie in q̄ dñs crucifixus est
distat a loco sepulchri p septingētos pedes. et ascendit ad locū vbi crux infixā fuit rupi
decē et octo pedes a superficie pauimentū ecclesie. scissio petre eiusdē in qua crux fuit fixa.
tante capacitatis est vt caput hoīs recipiat. Nā ego in ea imposui caput meū et descen-
dit longitudo eius de loco crucis infisionis vsq; ad pauimentū ecclesie inferi⁹ post de-
cem octo pedes. et color sanguinis dñi nostri Jesu xpi apparet hodie in ip̄a scissione pe-
tre. et scissio ip̄a erat sub manu ei⁹ sinistra. Altare etiā edificatū est iuxta eundē locū ma-
nus sinistrae valde decorū et pulchrū. De marmore pauimentū hui⁹ capellule stratū est
totū et parietes de marmore sunt tecti ⁊ ope musino decorati de auro purissimo. Locus
vero in quo crux fixa est. est fossa p̄funda duabus palmis et ita capax q̄ in ea posui ca-
put meū. De caluarie p̄tra orientē vigintiquattuor pedib; est altare quoddā sub quo est
pars columnne. sup quā dñs fuit flagellatus illuc translata de domo pylati. et sub lapide
altaris est tecta ita vt a fidelibus possit tangi et videri et osculari. Est autē de lapide por-
firico sub nigro habēs maculas quas dā rubeas naturaliter. quas credit vulgus tinctu-
ras esse sanguinis Jesu christi. Alia pars columnne dicit translata esse in Cōstantinopo-
lim. De altari columnne huius cōtra orientē ad decē pedes. descendit p gradus quadra-
ginta octo. ad locū vbi ab Helena fuit crux inuenta. Et est ibi capella. et duo altaria lon-
ge infra terrā. Ille locus in quo crux fuit defossa videt mihi fuisse vnū de fossatis ciuita-
tis. in qd̄ cruce depositis corporib; misse fuerūt. et desup sordes ciuitatis p̄portate do-
nec per Helenā loco mūdato crux est inuenta. Prope ciuitatē enī erat loc⁹ passionis. et
ortus in loco illo. Locus vero vbi stetit beata virgo cū mulierib; alijs iuxta crucē non
fuit sub ip̄o brachio crucis ad aquilonē sicut volūt quidā. sed ante faciē filij fere ad oc-
cidentē. Monstrat enī locus stationis eius p̄tra faciē filij pendētis in cruce sub monte
et rupe. in qua crux fuit fixa. et venerationi habet a fidelib;. quē locus etiā pluries vidi.
Ipe etiā xps in cruce pendens faciē vertit cōtra occidentē vt volūt quidā. qd̄ ptz et co.
qz vorago illa magna de qua dictū est supra. q̄ fuit ab occidēte p fossata ciuitatis erat re-
tro crucē. et in ip̄a erat crux. piecta ⁊ postmodū inuēta. vt dictū est paulo ante. Multa al-
taria sunt in ecclesia ista et decēter. posita et ornata. Ante ostiū occidentale huius ecclesie
foris. est locus vbi maria egiptiaca ozans ante imaginē beate virginis cū diuinitus rez-
mota fuisset volēs intrare templū cōsolationē p responsuz beate virginis recepit. Reliq̄
loca tēpli huius q̄ p noctē hāc p̄cedentib; fratrib; minorib; et demonstrantib;. p̄cessio-
naliter circūeuntes. deuote visitauim⁹ sunt hec vt magis in specie explicent. e iij

In primis capella dñici sepulchri de qua iam habitū est.

Deinde capella quedā in honore virginis gloriose Marie cōsecrata quā Gardianus et fratres sui ingressi. sacris se vestibz induerūt. et iterū solennē pcessionē cū letania inchoauerunt. quos nos sequebamur euestigio. ad summū altare eiusdē capelle accedentes. Est enī ibi loc⁹ ille vbi xps primū oīm sue dilectissime post resurrectionē apparuit matri. Item in eadē capella est frustū quoddā siue ps-columne ad quā xps ligatus fuit in domo pilati flagellatus. et est indul. ibi ple. 7ē. Aliud quoddā eiusdem columne frustum equalis magnitudinis est Rhome ad sanctā Praxedē. Item aliud simile frustū est lugduni in ecclesia maiori. Item aliud est altare in dicta capella ad sinistrā maioris altaris. vbi longo tpe sancta crux stetit integra et tota postq̄ a sancta Helena fuit inuēta. Estq̄ ibi pars quedā eiusdē sancte crucis reservata. Ibi est indul. septen. Item in medio illius capelle est lapis quidā rotundus ex marmore. et est ibi loc⁹ vbi dñica crux superposita cuidā mulieri defuncte per eius resurrectionē a ceteris fuit discreta. que ibi enā repete fuerunt. et est ibi indulgentia septennis.

Item ipam egressi capellā duos altos ex marmore reperimus lapides albos et rotundos. in quoz altero est locus vbi xps post suā resurrectionē apparuit marie magdalene in specie orulani. in altero vero locus vbi ipa stetit quando noīe suo vocata respondit. Raboni 7ē. Ibi iterū est indulgentia septennis.

Inde pcedendo in templo. aliā quandā intrauimus capellā in rupe quadā edificatam. vnū habentē alta edumtaxat. ibi est locus ille vbi christus mansit detētus donec crux sibi pararetur. Ibi iterū indulgētia est septennis 7ē.

Inde ppe alia est quedā capella vnicū habēs altare. ibi est loc⁹ ille vbi crucifixoꝝ xpi diuiserūt sibi vestimēta sua. sortē mittētes sup ea. Et est iterū septēnis indul.

Inde per triginta gradus lapideos. in aliā quandā descendimus capellā sancte Helene titulo pnotatā. vbi etiā ipa suas exegit deuotōes ibi manēs post sancte crucis inuentionē. Ibi etiā est locus quē ipa fecit effodi vbi sancta crux latebat. et fuit ibidē p̄ indulgentia septēnis dūtaxat. sed Sixtus papa. iiii. dedit ibidē plenariā remissionē 7ē.

Inde adhuc p vndecim gradus descendim⁹ in rupē quandā. et est ibi spelunca viginti duos in longitudine habēs pedes. et illic crux sancta. lancea q̄z et clauī atq̄ corona spinea reperta fuerūt. anno post xpi passionē tricentesimosextimo. et est ibi plenaria remissio 7ē. Ex hoc vero lacu ascendimus. atq̄ pcedendo accessimus ad quoddāz altare in templo. sub quo lapis quidā est ad modū columne. sup quē xps sedit i p̄torio pilati. quī fuit coronatus spinea corona. derisus et oblit⁹ sputis 7ē. et est ibi indul. sep.

Inde adhuc ascendētes per gradus decē et octo. in montē venimus Caluarie. vbi xps fuit crucifixus. et est ibi pulchra quedā capella testudinata. et sunt ibi semp. xi. lampades ardentes. eo q̄ locus valde sit sacer et venerabilis.

Ibi etiā est foramen in quo crux stetit in petra excisum. habēs triū palmarū. pfunditatē latitudinē vero hodie nō nisi palme vnus. eo q̄ lamina quadā cuprea circumdatū sit ne aliqd inde subtrahi possit. Ibi etiā spacio septē palmarū de loco sinistri brachij xpi pendens in cruce. et scissura magna in petra ita vt homo in eam possit locari. q̄ scissura per ipam petrā vsq̄ subtus terrā facta fuit. xpo moriente in cruce. Vbi etiā glorioza virgo Maria. sanctus Johannes. et sancta maria magdalena vna cū ceteris sanctis mulieribus steterūt. paulo inferius tpe xpi passionis et mortis. et est ibi plenaria remissio 7ē.

Sub monte caluarie descendendo ad sinistrā est alia quedā capella in honore virginis marie et sancti Johānis cōsecrata. in loco golgatha dicto. vbi etiā pdicta videt scissura descendēs a sursum vt dictū est per petrā totā vsq̄ infra terrā deorsum. Ibi etiā inuentum fuit caput p̄thoparentis nostris Ade. et est ibi indulgētia septennis 7ē. Nec cū p̄ cessione descendit vsq̄ ad illū locū. De mōte vero caluarie ad locū illū pcessimus albo quoddā lapide designatū. vbi virgo maria mater dolorosa sedit. habēs in gremio mortuum filij sui corpus depositū de cruce. moꝝ sepulture tradendū. et est ibi ple. remissio.

Tandem cum pcessionē in supra memoratā venerabilē intrauimus capellam. amplā et rotundam. in cuius medio gloriosum est dominicū sepulchrum. et lapis ille quo ipsum sepulchrum claudebatur est in ecclesia sancti Saluatoris. vt supra est habitum. Sunt

autē in dñico sepulchro. xvij. lampades temp ardentis. et ante sepulchrū vbi est quasi quedā parvula capella temp tres habent accense lucerne. et est ibi plenaria omnium peccatorum remissio.

Inde egressi reuertebamur in priorē capellam virginis marie honore celebrē. et vnde initium huius fuit pcessionis. ibi et finis.

Postea ipa finita pessione. quisq corpus suū cibo et potu reficiēs. per reliquā noctis partē iuravotū suū et libitū ibi at hincinde ad loca sacra intra templū visitatū. Et deputatis cōfessoribz cōfitebantur singuli peccata sua. illucescente die in auroza cōmunicaturi. Erat autē dies hec. xij. Julij. quādo sub missa solenniter cantata in monte caluarie peregrini cōmunicabant. Ego vero vna cum nobilibus comitibz et baronibus in nocte ipa intra dominicū cōmunicauimus sepulchrū rē.

De egressu ex templo dñici sepulchri et locis alijs sacris intra Hierusalem.

Is omnibus peractis orto iam sole et clarius refulgente die vicz terciadecima Julij. apertis templi ostijs per paganos qui nos intromiserāt euocabamur. exeuntes ergo vidimus sepulchra christianoz regū versus meridiē in templo vicz regis Belchisedech. et regis valdani. Item ducis Gotfridi de bulion primi regis Hierosolymitani. cui septē alij in eodē regno immediate successerūt qui et ibi sepulti sunt oēs honorifice satis. Quippe qui Hierosolyma et terra sancta recuperata gloriosis claruerūt victorijs et triumphis. regnū ipm Hierosolymitanū ereptum de manibus perfidorū per. lxxxvij. annos. et. xix. dies successiue administrātes. donec sub eorū vltimo videlicet Guidone iterum inditionē redactū fuit vt hodie est sacrorum vt infra latius patebit.

Item in templo in medio chori. quidam ostenditur lapis modicū eleuatus a terra. rotundum habens foramē. latitudinis palme vnus. vel paulominus. vbi dicitur esse centrum habitabilis terre.

Sunt etiam intra templum diuerse hominū nationes. in locis hincinde distinctis habitantes. habentes alios et alios ritus et mores. atqz obseruationes ac ceremonias diaspares proflus. qui omnes se christianos glorianē. pluribus tamē inuoluti erroribus et heresibus. de quibus plenius infra disseremus. Sunt autem ante templū tres capelle. quarum prima in honore omnium angelorum. altera sancti Iohannis baptiste. tercia marie magdalene est cōsecrata. et est in qualibet earum indulgentia septennis cum. totidem carenis.

Item prope templum retro montē caluarie. petra quedam lata ostenditur. super quam dicitur Abraam filium suum Isaac voluisse immolasse. et illic prope est oliua quedam peruetusta. in qua Abraam circumspiciēs. vidit arietem herentē cornibus. quem accipiens. ad iussu angeli immolauit loco filij sui Isaac.

Inde nō longe in muro templi monstrat altare immuratū. sup quo Belchisedech obtulit sacrificiū suū. presignās qñqz per christū. verū illic sacrificiū in cruce offerendū.

Item ante templū ad decē passus. est lapis quidā positus in signū qz christus ibi crucē baiulans. pre amentia et debilitate cecidit in terrā sub cruce. alius quoqz lapis ostendit prope murū qui adhuc sanguinis christi vestigia et insignia prefert.

In crastino id est die. xij. Julij. sacra visitauimus loca. precedentibus et ostendentibus nobis Gardiano et aliquibus fratribus eius. audita prius missa in hospitali sancti Iohannis. itaqz pcedentes per viam illā longā. per quā et christus de domo pilati vsqz ad crucifixionis locū ductus est. ad subscripta ex ordine deuenimus loca.

Item ad domū sancte Veronice que ad passus quingētos et quinquaginta distat a domo pilati. vbi xps eius peplo imaginē faciei sue impressit qz hodie homo habet.

Item ad domū diuitis epulonis qui sepultus est in inferno.

Item ad quoddā biuium vbi multe mulieres stabant. que dominū lamentabant dum duceretur ad mortē. quibus et dixit. nolite flere super me filie Hierusalem. sed sup vos ipas flete et super filios vestros.

Item iterū ad quoddā biuiū. vbi est loc⁹ in quo iudei angariauerūt Symonē cyrenicū

venientem de villa vt tolleret crucem post Jesum.

Item ad locū vbi beata virgo stetit qñ filio suo obuiauit crucē portanti. vbi et p̄ nimio dolore amens fuit effecta. In eodē loco sancta Helena ecclesiā quandā edificauit. que omnino desolata hodie cernit et destructa. Nec tñ aliquis paganorū in eodē loco edificare p̄t. diuino vt credit miraculo. nam id sepius attentatū est. et semp̄ cōpertum q̄ nulla ibi potest manere structura.

Item ad quandā stratā siue vicū. vbi arcus lapideus stat superpositus vie. sup̄ quē duo vident lapides albi ⁊ lati. in quorū altero x̄ps stetit qñ mortū fuit adiudicatus. In altero vero pylatus quādo in eum sententiā tulit vt crucifigeret.

Item ad domū pylati in qua x̄ps fuit flagellatus. ligatus. percussus. coronatus. et multis alijs iniurijs et obprobrijs affectus. nec aliquis peregrinorū in domū illā intromit. nisi forte ex gratia et fauore speciali. et seorsum atq̄ occulte. quo mō et ego cū paucis nobilibus intrare fuimus p̄missi pecunijs datis.

Item ad domū Herodis q̄ est ad sinistrā iam dicte dom⁹ pylati ascendēdo. in qua x̄ps inductus herodi fuit p̄sentatus. et a iudeis accusat⁹. ac tandē ab herode sp̄retus. et veste alba indutus. Et est ibi scola puerorū infidelium. Item ad domū in qua marie magdalene dimissa fuerunt peccata.

De templo Salomonis.

Item ad locū vbi forinsecus vidim⁹ templū Salomonis. ope rotundo. et greco labore fabricatū. altū valde et amplū. plumbosq̄ tectū magnis sectis et poliis lapidib⁹ edificatū. Sup̄ ambitū illius templi eclipsim lune posuerūt pagani. sicut solēt facere in suis ecclesijs cunctis. in quarū ingressū cōiter dimidiā locant lunā. Et est ante templū illud quedā lata planicies marmoreis lapidib⁹ strata. Prope illud templū est quedā lōga ecclesia. plumbo desup̄ tecta. quondā dicta porticus Salomonis. s̄ dū Hierusalē sub ditione fuit xp̄ianorū. ecclesia ip̄a a beata virgine maria nomē fuit sortita. ita q̄ templū marie virginis vocabat. et habēt in eo Sarraceni octingentas lampades semp̄ ardentes. In templo vero Salomonis septingētas. Nā ⁊ porticus in magnitudine templū Salomonis excedit. Juxta illud templū modernus Soldan⁹ nouā edificauit ecclesiā siue muschkeam. in qua et ego fui ip̄a die sancte Braxedis virginis. et semp̄ lxxvij. lampades in ea habent accense. Estq̄ mire magnitudinis ecclesia ip̄a. Sub ip̄a ecclesia beate virginis q̄ et porticus dicit Salomonis est structura quedā subterranea. mirabilis et lata. sic q̄ sexcenti equi comode ibi possent locari. Hanc ecclesiā inhabitāt pagani. nec facile permittūt christianos introire.

Item Sarraceni templū Salomonis in magno habēt honore. nullas in eo immundicias sustinētēs. Nā et nudis pedib⁹ illud ingrediunt. et rupem sanctā appellāt nō templum dñi. et id hac rōne. q̄ in medio illius templi rupes est quedā p̄ua. ferro vndiq̄ cancellata. et sicut nobis retulerūt apostate xp̄iani. quos nos mammelucos cognosamus. nullus sarracenorū aut infidelū eidē rupi aliquatenus audet vel p̄sumit appropinquare. Veniūt tñ ip̄i a longinquis p̄ibus. rupem illā deuote visitantes. Multa enī magna mirabilia in rupe illa legunt facta.

In primis nāq̄ Belchisedech sacerdos dei summi sup̄ eā panē obtulit et vinū. Item iuxta illā Jacob patriarcha dormiuit. viditq̄ in somnis sup̄ eā scalā stantem. cui⁹ summitas celū tangebat. et angelos ascendētes et descendētes per eā. Item dauid vidit sup̄ eam angelū dei habentē gladiū euaginatū. Item sup̄ illā sacerdotes templi holocausta ponebant. que ignis diuinus totaliter absumpsit.

Item in illā rupē fertur Jeremias p̄pheta arcā federis miraculose inclusisse tpe captiuitatis Babilonice. et dixisse spiritu p̄phetico. locus iste manebit incognitus donec miserib⁹ dñs populo suo. Hinc arbitrant multi arcā eandē adhuc ibi esse inclusam.

Item sup̄ illā rupem x̄ps fuit oblat⁹ qñ Symeon iustus accepit eum in vlnas suas.

Item sup̄ eandē ip̄e Jesus adhuc duodennis sedit in medio doctorū audies ⁊ interrogans eos. atq̄ postmodū cū esset triginta annorū. sepius sup̄ eā sedēs populo p̄dicauit.

De ip̄o templo Salomonis multa egregia refert scriptura. que nō est necesse hic p̄ singula explicare.

Deinde venimus ad portam sancti Stephani per quam ipse eductus non longe ab ea fuit
is lapidatus. Ibi etiam videtur locus ubi sanctus Paulus tunc quidem Saulus stetit
quando iudei Stephanum lapidantes, vestimenta sua deposuerunt secus pedes eius.
Ibi etiam porta aurea fuit nobis demonstrata, per quam christus in die palmarum se-
dens in asino Hierusalem introiit. Nec aliquis christianorum accedere eam propius
permittitur, sed quicumque peregrinorum illam prospiciens versus eam orauerit, omnium
peccatorum suorum plenariam consequitur remissionem.

De descensu in vallem Josaphat.

Inc in vallem Josaphat descendimus ad torrentem Cedron, qui estiuo qui-
dem tempore aquis caret, sed verno tempore et praesertim circa tempus quadra-
gesimale copiose illis abundat. Pontem habet lapideum in eo loco quem sancta
Helena construxit, ubi lignum illud iacuit ex quo crux christi facta fuit.

Dicitur quod lignum illud fuerit vile sive vta per ripam illam quodque regina Saba nolue-
rit transire, neque pedibus suis ipsum contingere, eo quod cognouisset in spiritu redemptorem
mundum in eo passurum.

Inde non procul venimus ad quandam ecclesiam beate virginis titulo et sepulchro insi-
gnem, grandem et testudinatam, estque descensus in ea per gradus quadraginta octo, et ibi
sepulchrum virginis gloriose ex albo marmore factum paulo latius christi sepulchro,
potestque ibi celebrari sicut et super sepulchro christi. Et habet duas ianuas per quas in-
greditur vel egreditur. Illic intemeratam virginis gloriose corpus, eius post mortem ab
apostolis honorifice traditum sepulture, sed tertia post die ut pie creditur assumptum fuit
in celum, anime virginis beata resurrectione unicum. Est ibi plenaria remissio.

De monte oliueti et locis sacris in eius ascensu.

Antegressi ecclesiam pergentes ad sinistram, venimus ad pedem montis oliueti,
vnde paululum ascendentes accessimus locum illum sub rupe quadam concava,
ubi christus orans positusque in agonia factus est sudor eius tanquam gutte san-

guinis decurrentis in terra. Ibi etiam videtur lapis super quem angelus stans confortabat
eum. Inde descendentes iterum iactus est lapidis, venimus ad locum ubi christus Petrum Iac-
cobum et Johannem reliquit dicens eis, sedete hic donec vadam illuc et orem.

Inde ascendimus denovo in locum illum ubi sanctus Thomas apostolus fertur cingulum
virginis gloriose accepisse dum ipsa assumeretur in celum. Inde procedentes intraui-
mus ortum in locum ubi christus fuit captus, et ubi Petrus abscidit malcho auriculam.
Ibi prope ostendit locus signatus lapidibus ubi Judas osculo christum tradidit iudeis,
ubi et iudei ipsi resupini cadebant, christo eos interrogante et dicente, quem queritis.

Adhuc amplius ascendentes in eum pervenimus locum, vnde christus videns civitatem Hieru-
salem in die palmarum flevit super illam dicens, Si cognovisses et tu res.

Inde altius scandentes illo perreximus, ubi angelus domini palmam dicitur virgini glo-
riose devulisse, atque diem mortis eius sibi prenucciasse res.

Vnde paululum progressi inter ascendendum venimus in collem quendam cui no-
men est galilea. Et est locus ille de quo angelus christi annuncians resurrectionem, di-
xit discipulis, precedet vos in galileam ibi eum videbitis sicut predixit vobis. Nam et
ante passionem suam christus eis promiserat dicens, postquam autem resurrexero precedam
vos in galileam, id est locum iam memoratum, non regionem galilee que longe distat a
loco isto.

Tandem in cacumen montis venimus, ubi est ecclesia quedam in eo fabricata, loco vni-
de christus videntibus discipulis elevatus est in celum et nubes suscepit eum ab oculis
eorum. In eadem ecclesia prope ingressum est lapis quidam super quem christus stans
ascendit in celum, in quo adhuc pedum eius relicta vestigia cernuntur et praesertim pe-
dis dexteri. Distat autem locus ascensionis christi ab Hierusalem leucis communibus tri-
bus, et illic prope locus est vnde mare mortuum prospici potest, ubi quondam civita-
tes quinque videlicet, Sodoma et Gomorra et alie stabant, cum adiacente provincia,
postmodum in ultione peccati contra naturam submersae. Distat vero ipsum mare mortuum

ab isto loco miliaribus septem. et tamen vix ad dimidium distare videtur.

De locis in descensu montis Oliueti.

Bitur per aliam viam descendentes de monte oliueti. Primū in quandā venimus ecclesiā vbi sancta Pelagia requiescit. vbi etiam dum viueret rigidissimā penitentia et arduissimā exegit. Inde paulo post venimus in villā Bethphage vnde xps misit duos discipulos Hierosolymā die ipa palmarū dicēs eis.

Ite in castellū qd cōtra vos est: et statim inuenietis asinā alligatā etc.

Inde haud procul venimus in ecclesiā sancti Marci euangeliste. quo in loco apostoli post christi ascensionem symbolum fidei cōdiderunt. singuli singulos articulos. spiritu haud dubium dictante diuino deponentes.

Inde iterū nō longe est alia quedā desolata ecclesia in eo loco quondam cōstructa. vbi christus discipulis suis modū orandi tradidit dicens. Cum oratis ita dicite. Pater noster qui es in celis etc. Inde paululū descendentes ad lapides quendā venimus. sup quo virgo gloriosa maria solita erat quiescere. quādo loca ista sacra frequēter peragrās atq; deuotissime visitans sepius fatigabatur.

Postmodū ad ecclesiā sancti Jacobi minoris primi Hierosolymoz episcopi descendimus. In eo loco christus post suā resurrectionē eidem apostolo apparuit. in quo etiā loco post mortē suā sepultus fuit. licet postea inde fuerit translatus. Nam iudei ipm ostendentes xpm esse filiū dei: de pinaculo templi precipitauerūt. et cum adhuc constanter xpm predicaret. quidā cum partica fullonis cerebrū eius excussit.

Inde nō longe sepulchrū extat Zacharie pphete. vnde profecti in locum venimus vbi quondam erat villa Bethsemani.

De locis in valle sub monte Oliueti.

Andem in vallem vsq; descendimus vbi turris quedā stat. in qua Absolon dicitur fuisse sepultus. et ibi est magnus acruus lapidū. quia pagani via illa transeuntes. lapides per fenestrā quandā in turrim piciunt. quasi exprobrātes et vindicare volentes eius inobedientiā et rebellionē aduersus patrē suū

Dauid. quē fugatum de ciuitate persequebat vt habetur. ij. Regum. xv. et tribus sequentibus capitulis. Inde venit in vallem Siloe. In pede vero montis oliueti ad leuam locus ostenditur vbi Judas laqueo se suspendens. crepuit medius. In huius vallis syloe introitu. fons quidam satis clarus reperitur aliquantulum sub terra scaturiens. vbi virgo gloriosa pannos illos sepenuero lauit. quibus filium suum adhuc infantulum inuoluit. Inde venimus ad natatoriā Syloe. ad quam christus cecum natum cum fecisset lutum ex spūto et inde liniuisset oculos eius misit dicens. vade et laua in natatoria syloe. Qui abiit et lauit et venit videns. que historia per longum textitur. Iohannis nono capitulo.

Inde pergentes locum illum vidimus iuxta arbozem quandā. vbi Esaias propheta lignea serra per medium secus fuit iussu Sedechie regis. Et est ibi ortus olerū etc. Ibi etiam multe sunt cauerne et latibula siue receptacula. in quib; apostoli et alij sancti plures ob metum iudeorum latuerunt.

Inde digressi ad agrum peruenimus Alchaldemach. id est agrum sanguinis. qui emptus fuit triginta argenteis mercede scilicet christi traditionis in sepulturā peregrinorum. et valent tres ex illis denarijs vnum ducatū. Est autē ager ille predictus quattuor muris inclusus in modum turris. superius testudine cooperitus. habens foramina desuper distincta septem. per que defunctorum corpora christianorū intus projiciuntur. fecitq; eum sancta Helena in hanc redigi clausuram. Est autem latitudinis quinquaginta pedum. longitudinis vero septuaginta duorum.

Omnibus his visitatis locis Hierosolymā reuertebamur ex itinere tanto nōnihil fatigati. iam enim refectionis hora instabat. qua expleta quieti fessa dedimus membra.

De transitu in Bethleem et de locis adiacentibus.

Esperet itaq; factō die qua supra id est. xiiij. Julij que festum erat diuisionis apostolorū. in montē Syon perrexi ad fratres. vbi paratos inuenimus asinos. quibus ascensis in Bethleem vsq; peruenimus. que quinq; leucis ab Hierusalē distat. Exeuntes autē Hierosolimā ad duo miliaria. venimus ad locū vbi stella reapparuit magis. q̄ disparuerat ipis Hierusalē intrantib; de qua Matheus dicit. Ecce stella quā viderāt magi in oriente antecedebat eos: vsq; dū venies staret supra vbi erat puer. Deinde ad quandā venimus ecclesiā cōstructam in loco vbi p̄pheta Helias natus fuisse perhibetur.

Inde nō longe locus ostendit vbi angelus dñi Abacuc p̄phetam cincinnō capitis sui sublatum. transtulit in Babiloniā. deposuitq; iuxta lacum leonū in quo erat Daniel. p̄pheta quē Abacuc allatis cibis et potu. aque refocillauit. Ibi. p̄p̄e loc⁹ est in quo patriarcha Jacob morat⁹ dicit. vbi et sepulchrū est Rachelis sue cōthoralis sub quercu r̄r. Inde in Bethleem vsq; pergentes. ad ecclesiā mire pulchritudinis puenimus in honore virginis cōsecratā. longitudo eius ducentorū viginti octo pedū. latitudo vero octoginta septē. Hoc vbi illo venimus. fratres minores p̄cessionē ordinauerūt. quā nos accensas gestantes in manibus candelas. euestigio sequēmur. Prīmūq; venimus per ambitum monasterij ad quoddā altare. ibi est locus vbi christus est circumcisus.

Inde p̄cessimus ad aliud quoddā altare. ibi est locus vbi tres reges munera sua aptabant et dona: dño offerenda.

Inde per gradus quosdā lapideos descendimus in quandā capellā pulcherrimā sed paruā. secus cuius altare maus est locus xp̄i natiuitatis quondā diuersorū. locus vtiq; sacratissimus. vbi puerpera beata virgo maria solē iusticie regē peperit supremū.

Inde p̄cedentes venimus ad aliud quoddā altare sub rupe quadā excisum. vbi magi dño aurū. thur. et mirrhā obtulerūt. Ante dictū altare est loc⁹ vbi erat p̄sepe in q̄ beataissima virgo et mater natū filiū reclinauit. vilibus panniculis inuolutū. Retro vero dictū altare multa sanctorū Innocentiū ibidē ab Herode interfectorū corpora inulto tpe incognita iacere. Unde in ambitū monasterij reuerentes. in aliā quandā per gradus lapideos descendim⁹ capellā. in honore gloriosi Hieronymi dedicatā. vbi et corpus suū multo iacuit tempore humatum. donec tandē Rhomā ad sanctā mariā maiorem fuit translatum. In eodem loco ip̄e gloriosus et laboriosus et doct⁹ ecclesie bibliam de hebreo transtulit in latinum. et grecū. et mansionē illic multo tempore habuit. suāq; eximia peregrit deuotionē simul et p̄uersionē. Illic non longe aliud est quoddā altare. vbi sanctus Eusebius elusdē Hieronymi discipulus et imitator studiosus fuit sepult⁹. Inde exeuntes in ambitum sepediti venimus monasterij. vbi terminata p̄cessionē illic quiescimus. manducam⁹. et bibimus. mansimusq; vsq; post mediā noctē. extunc enī fratres missas celebrauerūt in locis supradictis donec illucesceret. Latior ip̄ius Bethleem et locorū ei adiacentiū descriptio infra habetur.

De reditu ex Bethleem in Hierusalem.

Anē igit factō die. xv. Julij regressi sum⁹ ex Bethleem in Hierusalē per aliā viā. Insidiantibus autē nobis paganis haud inscis nostris cōductoib;. nec obstante salua guardia. inuasērunt nos Arabes et viginti quattuor ducatos eregerūt a nobis. quos et solvimus vt vitā redimeremus.

Venientes autē inter redeundū venim⁹ ad quandā ecclesiā desolatā dictā ad sanctū Nicolaum. q̄ distat a Bethleem per leucā vnā. ibi sanctus Paulus prim⁹ heremita. et sanctus Eustachius perhibent fuisse sepulti. Illic. p̄p̄e alia est quedā ecclesia ad beatā virginē nuncupata. in eo loco vbi xp̄o nato angelus ad pastores ait. Annuncio vobis gaudium magnū. qz natus est nobis hodie saluator mundi. Ex eadē ecclesia nullus lapis a paganis quacūq; p̄t subtrahi virtute aut ingenio vel arte auferri. Qui vero id presumunt vel subito piclitanē vel etiā moriuntur. sed nec iumēta puta equi vel asini illi p̄nt loco absq; piculo p̄inquare vt certa cōperim⁹ relatione. Ibi etiā p̄p̄e sunt grandes quedā oliue in loco vbi facta est angelo priori multitudo celestis exercit⁹ laudantiū et dicentiū nato iā xp̄o. gloria in excelsis deo.

Inde nō longe est quedā capella in eo loco vbi angelus dñi in somnis apparuit Joseph

dicēs. Surge et accipe puerū et matrem eius et fuge in egiptū. et esto ibi vsq; dū dicā tibi. Ibi etiā est sepulchru duodecim p̄ betanū. Ibi etiā mons quidā est in quo dauid gothiam funda et lapide p̄stravit. Ibi et ager Leos vbi idē dauid lonē interfecit et v̄sum. Inde ad domū venimus Zacharie. in quam post salutationē angelicā et christi cōceptionem virgo abiens in montana cum festinationē intrauit et salutauit Elisabeth. canonicūq; illud dulcissimū dictauit. Magnificat anima mea dominū. In superiori eiusdem domus loco. quondā fuit ecclesia hodie penitus destructa in eo fundata loco vbi Zacharias repletus spiritu sancto p̄betauit dicens. Benedictus dominus deus israel quia visitauit et fecit rē. Ubi etiā postulans pugillare. scripsit de filio suo Iohannes est nomen eius. Ibi p̄ ostenditur locus natiuitatis ipsius christi p̄cursoris Iohannis. Fuitq; ibi quondā ecclesia q̄ hodie desolata stabulum prestat iumentis asinis et equis. Postea ad Symeonis iusti et timorati habitationē venimus. qui christum presentatū in templū. in vlnas suas accepit dicens. Nunc dimittis dñe seruu tuum in pace rē. Paulopost ad duas leucas ab Hierusalē ad quoddā venimus claustrum ad sanctum crucem appellatū quod greci monachi inhabitant. in quo iuxta maius altare olim arbor quedam dicitur stetit. de cuius ligno crux christi dicitur facta fuisse. Prope illud monasteriū dicit quondā fuisse ortus egregius et cōclusus Salomonis.

Inde pergentes Hierosolymā. vidimus in valle claustrum quoddā quod ad sanctam Saba dicitur. qui illic quondā abbatis officio functus. plurimis p̄fuit monachis. quorum numerus ad. xiiij. milia dicit interdum excreuisse.

Igitur die qua supra scz. xv. Julij Hierosolymā rediimus circa horam prandij. facta q; refectione quicimus paululū. eo q; nocte subsequēti in templū dominici sepulchri secundo dicebamur admitendi. Nam ter in ipm peregrini ex more veteri intromitunt. Adueniente ergo hora septima noctis. apertis templi ostijs ingressi. illic mansimus per noctem totā. et quisq; p̄ voto sancta visitauit loca. In auroza diei crastine. id est. xvi. Julij ex nostris cōperegrinis nobilibus pleriq; singulū accipientes militare. et cōsuetas cerimonias de more obseruationesq; peragentes clam ipis paganis qui id nō bene ferunt. gloriā adepti sunt militare. Quibus rite expletis. fratres sepedicti missas in dominico celeb̄auere sepulchro in loco crucifixionis christi mōte scz. caluarie. quo facto iterū templū egressi. in nostro nos collegimus hospitio. quieti r̄ refectioni cōgruam operam dantes. eo q; codē sero in Bethaniā equitare oportebat rē.

De transitu ex Hierusalem in Bethaniam.

Igitur die qua supra id est. xvi. Julij circa horā vespertinā p̄fecti de monte Syon. venim⁹ in asinis nostris in Bethaniā. q̄ est retro montē oliueti. distās ab Hierusalē quattuor leucis. Illic ecclesiā ingressi. monumentū vidimus in quo Lazarus iacuerat quattuoriduanus. quē Iesus a mortuis suscitauit. Inde

nō longe est domus Symonis leprosi. qui rogauit Iesum vt manducaret cū eo. Et eo ibi discumbente maria magdalena afferens allabastrū vnguētū. secus pedes dñi astans incessanter ei in soluto diua restigia eius osculabatur. lachrymis plena atq; irrigabat detergebatq; officio capillorum.

Ibi prope est domus Barthe hospite dñi. domus quoq; marie magdalene. quib; visis Hierosolymā denuo repedauius.

In crastino id est. xvij. Julij. cōtractum fecimus cum dñis in Hierusalem sup̄ ductu et salua guardia vsq; in montē Synai. et inde vsq; in ortum balsami. de quo infra patebit in secunda huius operis parte latius.

De transitu ex Hierusalem ad Jordanem.

Postera die. id est. xvij. Julij arripuimus iter versus Jordanē. licet multe nobis occurrerēt difficultates. perreperētq; nobiscum aliqui ex fratribus montis Syon cōcomitantibus simul et conducenibus nos quibusdam paganis. propter Arabes ne in eorum manus incidereimus. vnde et multam satis erogauimus pecuniam. Transiuimus autem per montem Oliueti versus Bethaniam et tandem venimus ad quandā habitationē vbi quondam fuit claustrum. hodie vero

italico sermone terra iusso. Id est latine terra rubea appellatur. distans a Bethania milia
ribus octo. Ibi est locus in quem Joachim secessit postq̄ ab Abiathar pontifice cum
sua oblatione a templo t̄q̄s in lege maledictus utpote sterilis repulsus est. vnde tali no-
tatis obprobrio. et erubescens cōtribulum suorū oculos: domū redire noluit. sed cum
pastoribus suis per dies aliquot remāsit. donec ad angeli iussu tandem fuit regressus.
Deinde per montana iter. xij. miliarū fecimus versus Jericho. et est via illa de qua in
euangelio dicitur: Homo quidā descendebat ab hierusalē in Jericho. et incidit in latro-
nes etc. Est enim hodie transitus ille satis periculosus. In Jericho multa legitur dñs
fecisse. presertim in domo Zachei in qua et hospitio fuit receptus. ip̄o Zacheo de hoc
plurimū gaudente. q̄ talem et tantū hospite meruit habere.

Item ante Jericho locus ostenditur vbi cecus clamabat. licet phibitus a turbis. Jesu
fili dauid miserere mei. et mox visum recepit.

In iericho nocte vna pnoctantes mane factio. ad iordanē perrextimus qui est in spacio
sex leucarū ab Jericho. et venimus ad eum locū vbi christus fuit baptisatus a Johan-
ne. ibi aquis ip̄s iordanicus nos abluentes et balneantes. a peccatis oibus mundari ex-
optabamus. nā et ibi est plenaria remissio omnium peccatorū.

Est autē Jordanis iudee fluius a duobus fontibus. quorū vnus Jor alter Dan voc-
catur. Jordanis nominatus. nascitur autē sub libano monte. diuidens Arabiā et Iu-
deam. qui per multos circumitus iuxta Jericho in mare mortuū influit. quod ip̄m abs-
orbet penitus et cōsumit. Hic fluius tempore messis triticee que solet in palestina ver-
nali tpe iā maturescere. consuevit plus solito abundare. quod accidit ex imbris serotini
inundatione. et ex niuiū resolutōe ut dicit Josue. iij. vbi sic habet. Jordanis ripas aluei
sui tempore messis impleuerat etc. Hic fluius in multis est priuilegiatus. qz in primis
regionē fidelium iudeorū a regione incredulorū paganorum scz ab Arabia separauit.
Deinde quia coram filiis israel se aperuit. et eis ad terrā p̄missionis transitum prebens.
in arce dñi et populi p̄sentia se diuisit. ut habet Josue. iij.

Item quia lepra Naaman syri abluuit et mundauit. ut habet. iij. Regum. v.

Item quia per sui diffusionē sanctitati Helie et Helizei testimoniū perhibuit. qz vtriusq̄
imperio obediuit. ut habetur. iij. Regum. ij.

Item quia ferrū cōtra naturā aliarū aquarum nō abscondit in fundo suo. immo ad sur-
perficiem illud remittens. prophete qui perdidit ipsum ut reciperet eleuauit. ut patet
iij. Regum. vi.

Item qz ex tactu mundissime carnis dñi sanctificari meruit. quo mediante dñs vim ge-
neratiuā a aquis cōtulit et humane salutis sacramentū in aqua fieri ordinauit.

Item quia in Jordane Johannes baptista. et celos apertos videre et vocem patris au-
dire meruit. immo totius trinitatis misterium baptisando dominum cognouit. patrem
in voce. filium in carne. spiritum vero sanctum in columbe specie. ut habet Luce. ij.

Inde ad ecclesiam sancti Iohannis baptiste properauimus exstructam in eo loco vbi
ipse quondam in deserto morabatur. Fuit ibi ante tempora ista monasteriū quod gres-
ci monachi inhabitabant. sed hodie est omnino desolatum. Ibi sanctus ipse Johana-
nes videns ad se venientē Jesum ut baptisaretur ab eo. dixit digito demonstrās. Ecce
agnus dei qui tollit peccata mundi.

Ibi etiam locus est vnde Helias in curru igneo raptus fuit in paradysum.

Inde nō procul ad leuiam est claustrum quoddam in eo loco vbi sanctus Jeronymus
rigidissimā legitur penitentiam fecisse. Illic paululum quieuius. postac profecturi ad
mare mortuum. prius tamen vallem illam inquisiuius et intrauius vbi quondam
sanctis abbas Saba monasterio presuit. in quo quattuordecim milia monachorum
feruntur fuisse ut supra etiam habitum est. Et quanq̄ nulle sunt ibi indulgentie. tamen
quia claustrum ip̄m nō longe aberat illuc accessimus.

Et inde ad mare mortuum perrextimus. vbi quondam Sodoma et Homorra
alique fuerunt ciuitates. nec est ibi aliqua indulgentia. Sed de hoc mari et cē-
teris locis supra memoratis infra latius suo loco dicetur.

In hoc mari mortuo Tyrus serpens inuenitur unde tyriaca conficitur. Est autem serpens ille longitudinis dimidie vlnae. spissitudinis vero ad modum digiti vnus. diuersis et comixtis inter se coloribus respersus. Estque cecus et tam noxio plenus veneno ut nullo ei possit remedio mederi. nisi precisione eius membri quod illo fuerit infectum. Pronocatur autem serpens ille cum fuerit capiendus ad miram indignationem. virgule cuiuspiam percussione. unde et caput eius intumescit. et cauda ex concursu veneni de toto corpore in membra dicta. que subito vno dumtaxat ictu sibi amputantur. alioquin venenum extractum nil valeret.

De mandato Soldani nullus Tyrus alio duci potest nisi ad Chayru vbi ipse manet Soldanus vbi et renalis reperitur tyrus dumtaxat.

Deinde reuersi Jericho. ad montem venimus quarentena cognominatum. et ascendimus in eum locum vbi christus ieiunauit quadraginta diebus et quadraginta noctibus.

Ibi capella quedam est in rupem quandam incisa. estque periculosus satis ascensus ille et descensus. et pro sui altitudine difficilis. unde et peregrini rarissime in eius usque summum tatem conscendunt. nos vero in cacumine eius fuimus. non absque labore ingenti et periculo. Quem descendentes. venimus ad fluuium Helisei cuius ipse sanauit aquas steriles et amaras qui est ad pedem montis. Iuxta quem descendentes manducauimus et bibimus fatigati ex labore ascensus et descensus. Hic fuit iuxta locum galgale a parte australi usque Jericho et ibi tandem inuit in iordanem. Inde recreati paulisper Hierosolymam sumus regressi.

Reliqua huius itineris loca et alia mari mortuo vel Jericho coterminata infra latius habentur descripta.

Hoc autem iter nequaquam est peregrinis absque tutoribus siue conductoribus paganis aggredi tentandum. eo quod arabes his in locis desertis latitantes frequenter spoliant hoie.

Quibus igitur locis superius assignatis per nos visitatis a perlustratis plures ex nostris coperegrinis ad recessum se paraucrunt. pauci vero id est xvij. dumtaxat ex omni illa multitudine quorum deus tetigerat corda. nobiscum manere decreuerunt ad virginem gloriosam et inclitam martyrem katherinam roriscum pariter profecturi.

Adueniente ergo iam die. xxi. mensis Julij. que erat sollemnitas sancte marie magdalenae. sole ad occasum vergente. alij in Rama usque redierunt et inde Japha vbi quisque in suam se recepit galeam. Quorum post recessum trigintaquatuor diebus nos Hierosolymis mansimus. quo expleto tempore omnibus necessarijs paratis. datisque vie ductoribus. iter illud graue et laboriosum. aggressi fuimus versus montem sanctum Synai Verum inter manendum Hierosolymis crebro et pluries sacra visitauimus loca singula queque diligentius perspicientes perque scrutantes. Nam et bina adhuc vice in sanctum templum dominici sepulchri prece et precio fuimus admisi. ita quod quinquies ipsum intrauimus. Sic et ad domum pilati datis muneribus clam et occulte bis peruenimus. et diligenter loca illa vidimus vbi christus fuit flagellatus. coronatus. et cruci adiudicatus. Estque ibi plenaria remissio omnium peccatorum.

Sic et alia pleraque loca sancta illo tempore perlustrauimus a confratribus nostris inuisa. Nam pre nimio estu qui tunc erat ire per deserta loca versus Synai non poteramus. et ob id moram traximus in Hierusalē longiore. Imminente autem festo sancte Anne quod sub diem. xxvi. Julij currebat. industria et patrocinio cuiusdam pagani. occulte in domum sancte Anne ingredi fuimus permisi. vbi quondam pulchra fuit ecclesia eius in honore fabricata. quam pagani hodie pro suo habent usu. et muschkeam ex illa fecerunt. nec permittuntur peregrini illam introire nisi forte valde occulte. Ex illa ecclesia venimus in ambitum ei conuiguum. et inde in criptas quasdam descendimus subterraneas et tenebrosas quas accensis candelis ingressi venimus ad locum vbi beata Anna diem clausit extremum. Deinde in locum vbi ipsa gloriosam virginem peperit Mariam. vbi et plenaria est remissio omnium peccatorum.

Ibi de lapidibus particulas quasdam assumpsimus eo quod pregnantibus mulieribus

consolationi et medele fore dicantur.

Eodem die in probaticam piscinam que prope dictam est ecclesiaz venimus. vbi chris-
tus infirmos plures curauit. de qua et in euangelio Johannis. v. habet. q. angelus do-
mini statuto tempore descendebat in eam et mouebatur aqua et sanabat. Et expec-
tantium et expectantium illic aque motum qui primus in eam descendisset. Et est ibi indul-
gentia septennis cum totidem carenis.

Illis etiam diebus in alia pleraq. loca perrexiimus que sunt propinqua Hierusalem et
in circumitu eius. de quibus iam nunc latius disseretur.

Sequitur cōpendiosa terre sancte descriptio. et singulorum locorū quorum ha-
bet nomina sequens pictura.

Ad pleniorē habendā noticiam et intelligentiam locorum illorum Hierusalem ci-
uitati sancte adiacentū de quibus sacra in pagina cerbro fit mentio. potissimū in libris
historicis veteris testamenti scz Josue. Judicū. Regū. Paralipomenon. et ceteris. sed
et noui testamenti pene singulis voluminibus. etiā ad declarationē euidentiorē picture
et descriptionis terre sancte que hic habetur. subscriptam inserui terre sancte diuisionē
que valebit nōnihil inmo q̄ multum deseruiet predicantibus et legentibus frequenter
scripturas presertim memoratas.

Sciendum autem in primis q. terra ista quam sanctā dicimus. que cecidit
in sortem duodecim tribuum israel pro parte aliqua dicebatur regnum iu-
dee. que erat duarum tribuum scz Jude et Beniamyn. Pro parte altera di-
cebatur regnum Samarie ciuitatis scz. que nūc Sabeſte dicitur. Et erat
caput decem tribuū reliquarum que israel dicebantur. Vtrūq. tamen res-
gnum istud cum tota terra Philistim. quondā dicebatur Palestina que erat pars syrie
sicut Saxonia et Franconia partes sunt theutonic. et Lombardia et Tuscia partes ita-
lie. Ad hoc autem plenius intelligendū. Nota q. plures sunt syrie diuersis scz nomi-
nibus nuncupate. Tota enim terra a tigris fluuio vsq. ad egiptū generaliter Syria nun-
cupatur. pars tamen eius prima que est inter fluuios Eufraten et Tigrim. et protendit
per longum ab aquilone in austrum. hoc est de monte Taurus vsq. ad mare rubrum ap-
pellatur Mesopotamia syrie. quasi media inter aquas. Et habet gentes multas videlicet
Persas et Bedos. quibus ab austro cōiungit Chaldea. in qua est Babilonia scz ma-
gna iuxta fluuium Chobar. vt patet Genesis. xi. et illi ibidem ab austro adiacet Arabia
vsq. ad mare rubrū. quod in locis illis. synus arabicus dicitur.

Prima tamen pars totius huius mesopotamie que aquilonē respicit. in qua est ciuitas
Edissa que antiquitus Arath vel rages medoz. nunc autē rale dicitur. specialiter meso-
potamia syrie nuncupat et hec est prima syria. Secunda est syria Choeth siue Celes
que incipit a fluuio Eufrate. et terminatur in riuo valanie qui fluit sub castro Dargad
et cadit postea in mare magnū. In hac celesyria erat insignis illa et famosa quondā ci-
uitas Antiochia cum alijs vrbibus ad eam pertinentibus scilicet Loodicia Hispania
et alijs multis.

Tercia est syria phenicis. que incipit a predicto fluuio valonie ab aquilone. et extendit
versus austrum vsq. ad petram incisam siue desertaz sub monte Carmeli qui postea vo-
cabatur. et erat castrum munitissimū peregrinorū sub dominio quondā fratru de militia
templi cōstitutum. In ista syria erant nobiles olim et magne ciuitates atq. multe scilicet
Dargad. Antherandū. Tripolis. Barutum. Sydon. Tyrus. Becon. Lapharnati.
Et appellatur syria phenicis a phenice filio Agenonis fratre Cathini qui tyru instaurauit.
et eam metropolim huius terre cōstituit. atq. terrā ipam suo noīe appellauit.

Quarta est syria damasci. in qua est ciuitas Damascus metropolis huius predicte que
et terciē syrie phenicis scz ab oriente cōiungit. Dicitur t̄m ista quarta syria etiā syria liba-
nica q. mons libani in ea pclarus habet. Post istā quartā syriā sequit Palestina que
Philistim. p̄rie nuncupat. Unde nota q. tres sunt Palestine que t̄m omnes sunt syrie
magne ptes. Prima palestina est cuius metropolis est Hierusalē cū oibus montanis

his usque ad mare mortuum et usque desertum cadesbarne. Secunda est cuius metropolis est Cesarea palestine siue cesarea maritima cum tota terra philistinum. incipiens a pre dicta petra incisa. siue castro peregrinorum. et se extendens usque basan contra austrum. Tercia est cuius metropolis est Bethsan sita sub monte gelboe iuxta iordanem. Ista palestina dicitur proprie galilea. siue campus magnus esdrelon. Sunt etiam similiter tres Arabie. similiter maioris syrie partes. Et est prima cuius metropolis est Boseron que nunc busereth dicitur. olim tamen bozora dicebatur. Huic coniungitur traconitidis regio. et iturea ab occidente. Damascus vero fere ab aquilone. qua ob causam syria damasci aliquotiens Arabia vocatur. Unde aretha rex de arabia dicitur. qui in reuerentia erat rex damasci. Secunda est cuius metropolis est ciuitas olim K abath dicta super torrentem arnon sita. Ista arabia erat terra filiorum Amon. licet ciuitas fuerit de moab. Item fuit de regno Seon et includebat regnum basan et montem galaad. et coniungitur prime arabie a parte australi. Tercia arabia est cuius metropolis est mons regalis. qui carath dicitur. olim tamen petra deserti dicebatur. sita super mortuum mare. et continet sub se terram moab que proprie syria sebal dicitur. et totam ydumeam siue montem Seyr. et totam terram circa mare mortuum usque ad cadesbarne. et usque ad seongaber et aquas contradictionis versus mare rubrum per latissimas solitudines usque ad flumen Eufraten. Hec est arabia magna in qua est Becha ciuitas. ubi est sepultura detestabilis Sabumeni. Hucusque de situ terrarum terre sancte adiacentium dicta sufficiant. que per maiori parte de dictis venerabilis patris domini Jacobi de vitriaco sancte Rhomane ecclesie quondam legati in terra sancta sunt assumpta. Ceterum ad particularem descriptionem ipsius terre. que in possessionem decem tribuum cessit. stilum vertamus.

Iudicatur autem terra sancta in plures partes respondentes diuersis plagis celestibus. incipiendo semper a ciuitate Acconensi. que antiquitus Ptolomeida dicebatur. et erat urbs gloriosa et insignis. sed hodie penitus desolata cernitur. Tercia tamen ob situm eius congruentius linee ptenduntur ad omnes terras alias. que hic sub compendio describentur quam ab aliqua aliarum ciuitatum.

Primum igitur descriptionis initium sumit ab ipsa ciuitate Acconensi. per directam lineam procedendo versus tyrum. et inde ad alias ciuitates sequentes de quibus suo loco dicetur.

Sciendum tamen quod hec ciuitas Accon nunquam fuit de terra sancta. nec a filiis israel possessa. licet autem in distributione terre. tribui Aser fuerit assignata. aserite tamen nunquam possederunt eam. Est autem in puincia phenicis sita. habens ab austro carmelum montem ad quattuor leucas et ciuitatem Caypham ad pedem montis eiusdem ultra torrentem zylon. ubi Helias propheta sacerdotes baal interfecit. ut habetur. iij. Regum. xvij.

Phenicia vero regio siue syria phenicis adhuc extenditur ultra. contra austrum ad tres leucas usque ad petram incisam. que castrum peregrinorum dicitur. qui locus terminus est phenicis contra austrum.

Accon autem ciuitas munita valde erat muris mirabilibus turribus et fossatis et barbicanis fortissimis. triangularem habebat formam ut clipeus. cuius due partes iungebant magno mari. tertia pars campum respiciebat qui ipsam circumdabat. habebat quoque duas leucas latitudinis et plus in partibus aliquibus vel etiam minus. fertilis valde erat tam in agris quam in pascuis et vineis et ortis. in quibus diuersi generis fructus crescebant. sed ob frequentes terrarum illarum vastationes etiam ipsa deperit destructa penitus.

Inde contra aquilonem ad quattuor leucas est casale lamperti iuxta mare vineis similiter et ortis. aquis fluminibusque abundans sub monte saron constitutum.

Inde transverso monte saron ad tres leucas est castrum Laudaleon quod Alexander obsidens tyrum dicitur construxisse. Sed Balduinus rex postea Hierusalem illud denuo instaurauit et quibusdam nobilibus qui inde cognominabant tradidit possidendum.

Inde modicum amplius quam per leucam unam est puteus ille ammirabilis aquarum viuentium iuxta viam ad tyrum quod iacere potest arcus. Cuius aque sicut dicitur in canticis fluunt impetu de libano. Quamuis autem singulariter dicatur puteus. sunt tamen quattuor eiusdem dispositionis

sed disparis quantitatis. Unus enim qui precipuus est habet quadraginta cubitos la-
titudinis et longitudinis et est quadratus. alij tres circa. xxv. omnes muris fortissimis
de lapidibus durissimis de opere insolubili ad altitudinē haste vel amplius circumdati
In quibus ita colligitur aqua et exaltat q̄ ad omnē partē aqua fluit vltra muros. Sunt
tamē nihilominus inde aqueductus facti per riuos descendētes tante pfunditatis et la-
titudinis. quāta est statura vnus hominis. Deducunt autē aque iste per totā planiciem
tyri et rigantur inde orti. et terra adiacens vberē sanis glebe. Distant autē fontes isti a ma-
ri magno paulo amplius q̄ iacere possit arcus. et in isto modico spacio impellūt sex ro-
tas molendini satis magnas. et statim in mari absorbent. Fonti isti ad litterā videtur cō-
uenire illud Eccl̄i. xxiiij. Rigabo ortum plantationū et inebriabo partus meī fructū et
ecce factus est mihi trames abundans et fluuius meus appropinquabat ad mare. Dul-
tas cōmoditates cōferunt incolis aque iste.

De isto fonte minūis q̄ vna leuca est Tyrus ciuitas in litore maris sita. de cuius preco-
nio satis habet in Esala et Jeremia. et ceteris sacre scripture libris. habuit autē de pre-
dicto puteo aquarū viuētū venam vnā per tracones et piramides mirabiles (quarū
vestigia et ruine adhuc videntur) illuc ductā. Ciuitas Tyrus dicit a filio Japhet con-
structa post diluuiū. sed a phenice vt dicitū est supra. instaurata metropolis phenice est
effecta. in gyrū habebat muros ambitū et maior fuit ciuitate Acconensi. formā habebat
rotundā sita in corde maris in rupe durissima et vndiq̄ mari circumdata. nisi in fron-
te ciuitatis cōtra orientē vbi eam primo Nabuchodonosor et postea Alexander fece-
runt cōiguam terre quantū iactus est lapidis. cincta erat muro forti et alto. et ad. xxv. pe-
des spisso. qui etiam murus munitus erat turribus duodecim fortissimis quibus etiam
turribus cōtinuabatur arx ciuitatis siue castrum munitissimū. et in rupe et in corde ma-
ris situm. munitū etiam turribus et pugnaculis que expugnare totus mundus vix des-
buisset. Vulte erāt in ciuitate ista reliquie sicut legitur in Ecclesiastica historia de mar-
tyribus sub Diocletiano ibi passis quorum numerus est soli deo notus. Origenes ibi-
dem in ecclesia sancti sepulchri requiescit in muro cōclusus. fuerunt ibi columne mar-
moree et alioz. lapidum tam magne q̄ stupor erat videre. Sedes archiepiscopalis erat
in ista ciuitate et fuerat metropolis phenicie. habebat suffraganeos baruteū. sydoneū.
acconē. epos. Et extendebat ista metropolis vsq̄ ad petrā incisam sicut dicitū est siue
castrū peregrinoz. Ante portā eius orientālē ad lacum duarū sagittarum inter arenas
ostendit locus predicatōis Jesu christi. vbi eo loquente ad turbas. Extollens quedam
mulier vocē de turba dixit. Beatus venter qui te portauit et vbera que suxisti et c. Et est
lapis ibi magnus in loco in quo tunc stabat Iesus. qui locus nunq̄ arena operit. cum
tamen arena copiosa tenuissima ibi sit et volatilis sicut in ptibus occidentis et aquilo-
nis nix volare cōsuevit tpe hyemis et cumulos facere circa sepes et loca similia impulsu
su venti. Iste enim locus in medio arenarū semper nudus permanet et estate et hyeme.
De tyro ad tres leucas modicas cōtra aquilonem fluuius Eleutherus intrat mare ma-
gnum ad quē vsq̄ Jonathas persecutus est regem Demetriū. sicut habet. i. Machab.
xij. Iste fluuius venit de yturea siue galilea genuū de cōfinio illo quod dicebat antiqui-
tus terra roob et postea zabal. et fluit sub castro belcaford. quod fuit milicie templi iuxta
horma vsquequo Josue psecutus est quinq̄ reges. sicut dicitur Josue. x. De isto fluuiio
ad duas leucas est sarepta sydonioz. ante cuius portā australes ostenditur capella in lo-
co vbi Helyas ppheta vt habetur. iij. Regū. xvij. venit ad mulierē sareptanā vbi et mari
sit et eius filiū suscitauit. et ostenditur ibidē cenaculū in quo quieuit. Sarepta vix octo
domus habet hodie cum tñ ruine eius ostendant eā fuisse gloriosam valde. Inde ad du-
as leucas est sydon vrbs olim magna phenicis. cuius magnitudinē adhuc ruine eius
testantur que etiā vix crederent. Fuit autē in campo per longū disposita tendens ab au-
stro in aquilonē sub monte antelibano inter ipm et mare speciosa et spacioza valde. De
ruinis tamen eius alia est edificata parua quidē sed munita si haberet defensores. et est
ex parte vna in corde maris sita. habens hinc inde duo castra satis munita. vnum ab a-
quilone in rupe quadam in corde maris situm. quod ibidem edificauerūt peregrini qui
f ij

De thetonia venerant. Aliud ex parte australi in colle sitū firmū oppido. Que castra cū civitate milites tenuerūt templi olim. Terra adiacens fertilis valde est et abundans omnibus bonis et aere saluberrimo. etiam sunt ibidem canne mellis. etiā vinee ibi erant quondā valde bone. que tamen a sarracenis nō modo hic sed et vbiq; in terra pmissio- nis negliguntur. neq; coluntur quidem ab eis. quippe qui vīna bibere nō debent sed neq; ab alijs coli sinuntur. Ante portā orientalem civitatis antique que nūc est deserta est capella edificata in loco vbi ad dñm venit rogans p filia demoniaca mulier chananea in via. que versus ytuream et celsareā philippi ducit. De hoc habet Matth. xv. vbi dicitur. Egressus Iesus secessit in partes tyri et sydonis. et ecce mulier chananea a sinib; illis egressa clamavit rē. Mons antelibanus distat a sydone ad vñā leucā contra orien- talem plagam. Incipit autem mons iste super fluviū cleutherū de quo dictum est ante et protenditur vltra vsq; tripolim ad quinq; leucas fere per quinq; dictas. et nūq; rece- dit de mari per duas leucas nisi iuxta tripolim vbi fere distat a mari per tres leucas. In terdum tamē ita accedit ad mare qđ locus est immeabilis omnino. abundat autem vi- neis optimis fm illud. Memoriale eius vt vinū libani. Ultra sydonem ad quinq; leu- cas est nobilis illa et antiqua ciuitas Barutū vbi dicitur dñs predicasse vbi iudei facta imagine de pasta ei illuserūt et tandem crucifigentes sanguinem ab ea in magna quanti- tate extraxerūt que vsq; hodie in multis locis venerationi habet. Episcopus huius ci- uitatis sicut et sydonis suffraganeus erat olim archiepiscopi tyreni. et terminabatur ibi metropolis tyrenens. Et vltra ad tres leucas in fluuio qui passus canis dicitur qui ibi- dem magnū mare ingreditur. terminabat similiter patriarchatus Hierosolymitanus. Et incipiebat patriarchatus antiocenus et comitatus tripolitanus qui locus passus can- nis dicitur. et est locus immeabilis per terrā nisi de sarracenoꝝ volūate. pauci enim ibi vni phiberent transitū de facile totū mundo. De baruto ad sex leucas super mare est bi- bium ciuitas prima de patriarchatu quondā antioceno habens episcopū. de ista dicit in Ezechiele. xxvij. ca. in cōmendatione tyri. Senes biblii et prudētes eius habuerunt nautas ad ministerium varie suppellectilis tue. nunc ciuitas ipa biblii dicit. et est satis parua. De biblio ad quattuor leucas est botrum ciuitas opulenta quondā in vino val- de nobilissimo et omnib; bonis mundi. sed nunc fundit^r est destructa. Inde ad tres leu- cas est castrum nephim in mari situm fere totum. quod erat principis antioceni. in quo fuerunt duodecim turres bone. et locus munitus valde. vinum huius ville magis nomi- natum erat inter omnia vīna partū illarum.

De nephrim ad duas leucas est ciuitas tripolis nobilis valde. et fere tota in corde ma- ris sita sicut tyrus et populosa multū. De serico multo fiunt in ea opere. Terra illi adia- cens dici potest absq; dubio paradysus ppter amenitates infinitas in vineis oliuetis. sic- cetis. cāhamellis quibus omnib; in alijs partibus similes vix reperient. Campus an- te ciuitatē cōtinet in longitudine leucam vñā. in latitudine diuidiā. In quo spacio sunt orti multi. in quibus fructus diuersi crescunt. et in quantitate magna atq; copia. Liba- nus distat a ciuitate ista ad tres leucas. ad cuius pedē oritur fons ortozū fluens impetu de libano sicut dicit in canticis. Fons iste humiliter nasci videtur. sed subito inualescēs fluuium facit vehementē et magnū valde. Isterigat omnes ortos et planiciem inter tri- polim et libanū. et cōmendat mirabiliter regionē. Aque eius optime sunt frigide et dul- ces. et plura loca religiosa pstructa erant quondā super riuos eius. et ecclesie multe. Ve- nit autē sicut dictum est de radice montis. et pro parte circūit montem leopardoz. et po- stea per ortos deducitur rigans ipos. Tribus autē fluminibus bene magnis mare ingre- ditur preter riuos alios qui in locis diuersis similiter in mare fluunt. et pro certo de isto fonte verū est quod dicit in Hester. quia fons paruus creuit in flumen magnū et in a- quas plurimas redundauit. De tripoli ad duas leucas est mons leopardoz. rotundus in aspectu et satis altus. distans a libano ad vñam leucam. In huius pede a quilonari spelunca est in qua erat monumentū habens duodecim pedes longitudinis quod sar- raceni deuote frequentant. dicentes illud esse sepulchrū Josue quod nō credo verū esse. Quia textus dicit eum sepultum esse in thamnath sare Josue vltimo. qđ est iuxta sychem

in latere montis effraim. Sed creditur potius istud esse sepulchrum chanaan filij cam filij
liij Hæe. vel alicuius filij filiorum eius qui ad litteram circa locum illum habitasse pro-
bantur ut infra dicitur.

De spelunca illa ad tres leucas contra aquilonem fere est finis antilibani et libani similiter
et vbi vterque terminatur ostenditur hodie castrum archas quod arathæus filius chanaan
edificauit. et suo nomine appellauit sicut dicit glosa Genesis. x. capi. Et gloriosa et pul-
chra et fertilis est terra ista vbi libanus terminatur. de cuius situ et longitudine infra di-
cetur cum de cesarea philippi. et iordanis ex ortu fecero mentionem. De castro archas ad
dimidiam leucam est Syn oppidum quod syneus filius chanaan frater arathæi edifica-
uit post diluuium non procul ab archas sicut dicit glosa Gen. x. Nestorianus tamen quidem
ibidem habitans requisitus dixit mihi oppidum illud appellari synochim. Et idem mihi
dixit quidam sarracenus.

Ibidem sub castro archas et oppido synochim est planities magna et amena. et fertilis val-
de usque contra castrum Crach quod fuerat hospitalis sancti Iohannis fere per leucas. xi. lo-
gitudinis et per sex leucas latitudinis usque ad Anterandum quod nunc Tortosa dicitur. Pla-
nities ista multa habet casalia. et pulchra nemora oliuarum et ficuum et arborum altarum diuer-
si generis et ligna multa. Preterea abundat fluminibus. et piscibus pinguibus supra mo-
dum. vnde turcomanni et madianite et bodryni ibidem habitant in tabernaculis cum
vخورibus et filiis et pecoribus suis et camelis vidi ibidem gregem maximam camelorum.
Planiciem istam circundant quedam montana ab oriente non multum alta. que incipiunt iuxta
archas et protendantur usque in Crach. In his montanis habitabant quidam sarraceni
qui dicunt vaminigeri esseri et maluiosi et christianis infesti. Iterum ab Accon proce-
dendo contra aquilonem occurrit primo castrum quod dicebatur mons fortis. quod fuit hospi-
tale teuthonicoz. sed nunc penitus est destructum. Inde quattuor leucis contra eandem
plagam est Choron castrum munitum valde quod dominus tyberiadis contra tyrum edificaue-
rat cum teneret eam sarraceni. distans a tyro septem leucis.

Inde quattuor leucis est ciuitas antiqva Asor dicta in qua habitauit rex ille potens Ja-
bin qui cum vigintiquattuor regibus pugnavit contra Josue et israel ad aquas maron.
de qua etiam dicitur Josue. xi. quod solam Asor munitissimam vorax flamma consumpsit. De
huius preconiio ciuitatis ruine eius testantur usque in presentem diem. De ea per sex leucas
contra aquilonem est fere belenas ciuitas in pede montis libani. que sicut in libro Iudicum
dicitur capitulo. xvij. Lays primo dicebatur. Et cum esset. procul a sydone hoc est fere. xi.
leucis. et cum nemine societatis quicquam haberent homines illius sita in regione Roob
ceperunt eam filij Dan. et cauerunt eam Lezen dan nomine patris sui dan. sepe tamen
simpliciter dicitur dan. et etiam Josue. xix. secundum illud. congregatus est vniversus israel a
dan usque bersabee. Est enim hec ciuitas contra septentrionem terminus terre sancte. Ber-
sabee vero contra austrum secundum illud. iij. Regum. Venit helias in bersabee iuda. et infra. et
abiit in desertum quod absque dubio ciuitati illi est contiguum. et nunc giblyn appellatur. Phi-
lippus autem cum esset tetrarcha yturee et traconitidis regionis istam ciuitatem belenas si-
ue dan suo nomine cesareaz philippi voluit nominari. a grecis autem pancas appellatur. Sed
hodie omnia nomina hec cessauerunt et communiter belenas appellatur. Supra hanc ci-
uitatem hincinde oriuntur duo fontes Jor et dan et in pede montis libani qui est ante
portam ciuitatis conuenientes in vnum. iordanem fluum efficiunt. Nota tamen quod in rei ve-
ritate iste non est verus ortus iordanis. Dicit enim Iosephus et verum est quod ab isto loco
contra austrum fere sexcentis stadiis est fons qui appellatur phiala semper plenus et nunquam
effluens. sed sub terraneo meatu usque ad istum locum fluit ibi effluit scilicet dan quod per pa-
leas in phialam fontem missas et in fonte dan receptas sepius est probatum. Sarraceni
autem fontem illum non phialam sed medan vocant. id est aquas dan. quasi dicant. iste
fons aque dan. De enim aqua arabice dicitur. dan vero fons est vnus de supradictis. Est
autem non longe a sueta ciuitate iuxta pyramidem sepulchri beati Job in traconitide regio-
ne. de hoc autem plenius infra dicitur. Jordanis autem fluuus ut dictum est ante portam
ciuitatis belenas congregatus. de duobus illis fontibus post longos circuitus quos fa-
f iij

cit traconitide et yturea separado tandē inter Lapharnaū et Corrozaim mare galilee
ingreditur quattuor leucis a Cedar ciuitate que est supra in monte sita. Medio tamen
loco inter belenas et mare galilee quondā vallem ingrediens in stagnum colligit tempo-
re resolutionis nium de libano. diciturq; hodie ad aquas maron ybi Josue cum ia-
bin rege Afoz et alijs. xxiii. regib; dimicauit. victorq; existens persecutus est eos vsq;
ad aquas masrefoth. et vsq; ad sydonem magnā fere per octo leucas. Hec aqua tempo-
re estiuo efficcatur pro magna parte. vnde crescunt ibi arbusta et herbe dense valde in
quibus latitant leones et vrsi et bestie alie. et sunt ibi venationes regie. Valles autem in
ipso libano et antilibano fertiles sunt et bene culte. abundantes pascuis vineis ortis et
pomerijs. habitantq; in ea gentes multe.

Iterum ab Becon cōtra vulturū occurrit castellum ad quattuor leucas Indin dictū
in montanis saron. qd̄ fuit olim domus teuthonicozū. sed modo est destructū. Inde ad
tres leucas est castellū regium in valle. quondā domus eiusdem. abundans omnib; bo-
nis et fructibus qui etiā in terra illa rari sunt nisi ibi. Inde leucis quattuor cōtra aquas
maron est vallis senym ybi hebercine? tetenderat tabernaculū nō longe a ciuitate afoz
cuius yfoz nomine Jabel ysaram principem militie Jabin regis afoz clauo tabernas
culi transiitum p̄ tempora interfecit. sicut dicit. Judicū. v. Ab ista valle ad duas leucas
est Kabul quod saraceni zabul vocant. terra illa terra kabul est appellata qd̄ displicen-
tiam sonat vt dicitur. iij. Regum. Inde cōtra austrum ad duas leucas est ciuitas et ca-
strum zephet firmū situm in monte altissimo quod quondā fuerat militie templi.

Inde cōtra aquilonē quattuor leucis iuxta vallem senym est cedes neptalim. de hac fit
it Barach filius abinoen qui cōtra zizaram pugnavit in monte thabor. Hec videlicet
cedes fuit ciuitas fugitiuoz in tribu neptalim. abundans omnib; bonis mundi. et mon-
strantur ibidem adhuc ruine magne et sepulchra pulcherrima antiquozū. De castro ze-
phet ad duas leucas secus mare galilee est ascensus montis illius in quē totiens ascen-
dit christus Jesus in quo fecit sermonē illum longum et preclarū de octo beatitudinis
bus et alijs virtutibus qui habetur Mathei. v. capi. In quo etiā saturauit quinq; milia
hominū de quinque panibus et duobus piscibus vt habetur Mathei. xiiij. Iluc di-
missa turba ascendit solus orare. fugit in ipm cum vellent eum facere regē Johānis. v.
Ibi docuit discipulos orare Luce. xi. In eo erat pernocians in oratione Mathei. viij
Ibi eo descendente supplicauit Centurio p̄ puero paralitico. Ibi ad eum venit multi-
tudo languentū. et qui vexabantur a spiritibus immundis Mathei. viij. Ibi tetigit le-
prosum et sanauit eum. Ibi stetit in loco campestri et turba discipulorum eius. De isto
monte videtur totum mare galilee et yturea et traconitidis regio vsq; ad libanū montē
Insuper sanir et hermon. terra zabulon et neptalim vsq; Cedar et alia loca multa.

Est autē longus herbosus et amenus atq; abilis ad predicandū. Ostenditur adhuc ibi
lapis in quo sedit pdicans dominus Jesus et apostolorū sessiones. In pede montis hu-
ius iuxta mare ad triginta fere passus oritur fons viuus muro circumdatus quē dicunt
esse venam nili. quia tzozanū piscem nutrit qui nusq; alibi inuenitur. Josephus fontem
hunc appellat capharnaum. quia totus campus qui est ab isto fonte vsq; ad iordanem
per duas leucas capharnaum appellatur. De fonte isto ad viginti passus supra mare ga-
lilee est locus ybi post resurrectionē suam stetit Jesus in litore. septē discipulis piscanti-
bus dicens eis. pueri nunquid pulmentariū habetis. ybi etiā in lapide videntur tria ve-
stigia a dño Jesu lapidi impressa. Inde ad decē passus est locus ybi egressi discipuli de
nauis viderūt prunas et piscem superpositū et etiā panem vt habetur Johannis. xxi.
De isto loco ad vnam leucā cōtra orientem est capharnaū ciuitas quondā gloriosa. sed
nunc est valde vilis vix habens septē domos pauperū piscatoz. Et est vere in ea imple-
tum illud verbū dñi Jesu. Et tu capharnaū si exaltata fueris vsq; in celū. vsq; in infer-
num detraheris. Mat. xi. De isto loco ad duas leucas mare galilee iordanis fluuius in-
greditur. in cuius vltiori litore vident adhuc ruine ciuitatis Corrozaim supra mare
galilee quondā site. De loco isto scz corrozaim ad vnam leucā incipit ascensus montis las-
pir sine seyr fm quosdā et introitus ydumee. Inde ad tres leucas est cedar ciuitas glos

riosa et firmo loco sita in monte Sanir ad orientem. et per hanc ciuitatem. transit via p
litus maris galilee ducens ad occidentem. In Esaia autem via ista vocatur via maris
trans iordanem galilee gentium. Via maris dicitur quia omnino procedit in litore ma
ris. trans iordanem additur quia trans iordanem ducit in regionem que dicitur aran. Galilee gen
tium dicitur quia galilea ibidem in iordanem terminatur. qui iordanis per medium huius val
lis transit. De ciuitate Corozaim et ostio fluminis iordanis quattuor leucis contra aqui
lonem est Suitha ciuitas. unde in Job dicitur Baldach suites. Juxta eam est pyramis beati
Job ad orientem in planioribus locis. Sub ciuitate ista versus ciuitatem cedar. consueuerunt con
uenire sarraceni de Aran et mesopotamia syrie de moab amon et tota terra orientali cir
ca fontem phiala. de quo dictum est supra et habere nundinas toto tempore estatis. propter
locorum amenitatem. et erigere tentoria diuersorum colorum. que in ciuitate Cedar existentibus
in monte pulchrum generant prospectum valde. que tabernacula cedar in canticis appellan
tur. De ciuitate Corozaim quattuor leucis contra orientem est ciuitas Cedar in monte
alto sita. quam Iosephus appellat Camelam. pro eo quod mons in quo sita est ad modum cameli
dispositus est. In principio longior ad modum colli et capitis cameli. In medio gibbum
habens ut dorsum. incipiens in fine in modum caude declinare. Hic nota quod sicut dictum
est supra tota terra circa iordanem in litore eius orientali appellatur traconitidis siue
planities libani usque ad montem hermon et bosra. Litus vero iordanis occidentale ap
pellatur galilee gentium siue yturea siue kabul siue decapolis. et via maris transit per me
dium eius ab Acon scilicet procedendo per vallem terre Aser que nunc sancti Georgii ap
pellatur. in sinistro habens ciuitatem sephet et per litus maris usque cedar ad montana scilicet tra
conitidis regionis supraquam est terra aram. unde dicit quedam glossa. vir erat in terra hus
noie Job. glossa. Aram pater syrorum qui condidit Damascum et syriam. condidit hus condit
tozem traconitidis regionis. hic intra celesyriam et palestina tenuit principatum que ter
ra ab eo terra hus est dicta. unde vir erat in terra hus siue in regione traconitide. hanc
habuit Philippus tetrarcha sicut et ytuream que est circa regionem iordanis ad occiden
tem usque ad montes sydoniorum et tyrorum et acconensium.

Iterum ab Acon procedendo directe contra orientem occurrunt he ciuitates. Prima est casa
le quod dicitur Santgeorg. ubi idem sanctus Georgius dicitur fuisse natus. et est situm inter mon
tana in valle pingui. et est fertilis et amena que amenitas pretenditur usque ad mare galilee
et fuit vallis sortis Aser usque iuxta sephet per decem fere leucas. Et propter eius amenitatem
ad litteram dici de ea poterat illud Gen. xlii. Aser pinguis panis eius et prebens delicias re
gibus. quod vtiq; verificatum fuit in sorte tribus huius.

Inde ad quattuor leucas contra austrum fere declinando aliquantulum contra orientem est villa
Aaason de tribu neptalim in valle sita. de qua legitur in Thobia. i. capitulo. Inde ad
tres leucas contra austrum est dothaym Gen. xxxvii. ubi Ioseph inuenit fratres suos si
tum sub monte bethulie ad vnam leucam oppidum valde amenum in vineis oliuetis et fices
tis. abundans etiam pascuis pinguibus. Ibidem adhuc in campo ostendit cisterna Ioseph
in quam missus fuit Ioseph. que est ibidem iuxta viam. que de galaad veniens coniungitur
in bethsaida cum via que de syria ducit in egiptum ascendens de dothaim iuxta montem
bethulie et inde per campum esdrelon procedens sub monte Thabor ad sinistram per cam
pum mageddo ascendit montem effraym et venit in Ramathaym sophym perque gazam
ducit in egiptum. Per hanc viam venerunt hymabelite qui emerunt Ioseph. De ista vil
la legitur iij. Regum. vi. capitulo. quod syri in ea vallauerunt heliseum qui eos inde duxit ad
medium samarie. que distat inde fere per vnam dieteram.

Nota tamen quod dothaym non solum est villa sed etiam contrata ab ipsa villa dicta. que illi ab anti
quo adiacet. sita in terra campestri inter montes hincinde non multum altos irrigua fontibus
et ideo pascuosa atque alendis pecoribus apta.

De Aaason ad duas leucas contra orientem de dothaym contra aquilonem est ciuitas nepta
lim de qua fuit Thobias. in firmo loco valde sita. habet enim ab occidente montem altum
valde et penitus inaccessibile. nisi a parte orientis per breue spatium. Hanc puto tempore exci
dij Hierosolymitani fuisse Iosephum iosapatam dictam. in qua idem Iosephus obsessus fuit
f. iij

a Romanis capus ut ipse testatur nunc syria dicit. Et distat de sephet paulo plus
leucam una. De neptalim per duas leucas in angulo maris galilee ubi idem ab aquilone
cui uari incipit contra austrum sita est Betsaida ciuitas Andree et Petri et Philippi. nunc
habet vii sex domos iuxta viam que de syria ducit in egiptum. habuit antiquitus aqueducus
cuius de fluuio que Josephus vocat paruum iordanem. qui medio loco inter ipsam et caphar
naum ingreditur mare galilee huius vestigia adhuc apparent. Inde per duas leucas contra
meridie est Magdalu castellum marie magdalene. cuius domus adhuc ibi videtur. situm
est in litore maris distans a bethulia tres leucas fere contra vulturum. et habet a parte oc
cidensis et aquilonis planicie magnam pascuosam. Et ista diuisio non habet villas aliquas
amplius circa mare galilee. sed in alio et litore sunt ciuitates et castella plura ad hanc di
uisionem pertinentia in terra ierusalem que huic directe est opposita. In hac sunt ciuitates
plures ut Jersa Badera Pella Suitha a qua fuit Baldach suites. Themna a qua ele
phas themanites et plures alie. Jersa tamen ciuitas est in litore maris sita galilee sub mon
te Seyr contra tyberiadem fere sed modicum declinans ad aquilonem. Et erat de tribu ma
nasse dimidia que contra iordanem forte acceperat. Et nota quod tota terra ista ultra mare ga
lilee montuosa est valde. Et erat in regno Dregis basan. per parte aliqua dicitur mons
seyr. quia Esau ibi habitauit ut statim dicitur. Dicebatur insuper alibi mons sanir quia
ille erat in ea. Item dicebatur mons hermon qui similiter illic erat. et ita a diuersis locis et
montibus. diuersis erat terra ista nominibus appellata. tota tamen cessit in parte dimidie tri
bus manasse: sed nunquam eam totam possedit. Quia filii Esau habitant in ea pro parte vsque
in presentem diem. appellant autem communiter sarraceni. quia nec ritu nec lingua discre
pant ab eis nisi forte tonsura et vestitu. Sic tamen sciendum quod adhuc est alius mons seyr
sive edom contra desertum maris rubri de quo dicitur Gen. xiiij. quod Chodorlahamor et alij
reges cum eo percusserunt chozcos qui habitabant in monte seyr. qui tunc vsque non dice
batur mons seyr. quia Esau qui et seyr dicitur est a quo et mons iste appellatur nondum
erat natus. unde per anticipationem creditur esse dicitur. Item Deutro. iij. transibitis per
terminos fratrum vestrorum filiorum Esau qui habitant in seyr et timebunt vos. hoc primo
dicitur fuisse filijs israel venientibus de egipto cum essent in cadesbarne venturis ad mon
tem seyr qui est iuxta cadesbarne ubi tunc erant. sed certum est quod terminos huius mons
tis seyr qui est supra mare galilee nunquam acceperunt filij israel cum exiret de egipto. quia
ille mons seyr coniungitur cum damasco quo nunquam perueniunt. Alius autem seyr mons
de quo ibi loquitur coniungitur cum deserto pharan. que longo tempore circumierunt filij is
rael prohibita a domino ne cum tangerent. Et de illo monte seyr dicitur Deutro. ij.
in monte Seyr olim habitauerunt filij israel. In isto autem monte Seyr qui est iuxta
mare galilee et montem galaad habitabat Esau illo tempore quo Jacob redijt de mes
opotamia syrie cui occurrit iuxta radum Jaboth ut dicitur Genesis. xxxij. Est ad
huc tertius mons Seyr in finibus azoti et astalonis qui ascriptus fuit tribui Juda in
distributione terre. sed quare sit sic dicitur non recolo me legisse. habitatores tamen loci illius
ydumei dicitur sicut et alij posteri Esau ab edom ydumei dicebant. Item ab Acon con
tra austrum ad quatuor leucas est chana galilee ubi dominus puerit aquam in vinum ut habet Jo
hannis. ij. et ostendit ibidem hodie locum ubi steterunt sex idrie et triclinium in quo erat mensa.
Sunt tamen hec loca sicut omnia alia fere in quibus dominus aliquid operatus est hodie sub ter
ra. Et descendit ad illa in criptis per plures gradus. sicut etiam est locus annunciationis et
nauitatis christi. et iste locus in chana galilee et plura alia que ostenduntur sub terra. Lu
ius rei alia non inuenio rationem nisi quod per frequetes destructiones ecclesiarum in quibus erant
loca ipsa ruine sunt supra terram exaltate et sic eis qualitercunque coplanatis alia edificia desu
per sunt constructa. Christiani vero deuotionem habentes visitandi loca ista et volentes
ad vera loca ubi res est gesta puenire. necesse habuerunt loca emundare ad gradus facien
dos ut sic ad ea pueniret. Et ideo fere omnia loca ista quasi in criptis videntur. Chana
galilee ab aquilone montem habet altum et rotundum. et est in decliua lateris eius sita. sub se
ptimo contra austrum habet campum et planicie valde pulchram. quam Josephus appellat Car
melcon vsque in sophorum fertile nimis et amena. Inde non longe sunt ciuitates ille quorum

am prepotentes et preclare Tyrus et Sidon. de quibus etiā supra mentio est habita.
In quarū partes cū secessisset Iesus ecce mulier chanaanica a finibus illis egressa clama-
uit dicens ei. Misere mei dñe fili dauid filia mea male a demonio vexat &c. quam et
ipse sanauit habet Mathei. xviij. Et est ibi indul. septennis. Vultē q̄z alie ciuitates &
oppida in eodē sunt districtu. in quibus legit dñs miracula multa fecisse vt euangeliste
tradunt. Inter quas maritima quedā prestat ciuitas quattuor distās ab Hierusalē die-
tis. que hodie barutū est dicta. portū habēs marinū. Est et ibi nō longe ciuitas q̄ Cap-
padocia appellat. vbi sanctus Georgius draconē interfecit. Et est ibi indulgētia septen-
nis &c. Item de baruto ad septentrionalē plagā est ciuitas quedā que tripolis nuncupa-
tur vbi est locus ille in quo sancta Marina in habitu virili monachali de crimine accu-
sabat̄ quasi cū filia cuiusdā bubulci carnis ppetrasset peccatū. Inde pcedendo est
ciuitas quedam Leodosia dicta hodie destructa et desolata. vbi tñ inter alias ecclesias
quedā est ceteris pulchrior ad sanctū Saluatorē appellata que remansit. Estq; in ea in-
dulgentia septennis cum totidē carenis. Adhuc vltterius pergendo venitur ad Antio-
chiam ciuitatē. vbi sanctus Petrus vrbem vite predicans plurimūq; miraculis coru-
scans infra septē dies plusq; decē milia hominū baptisauit. vbi etiā cōstituta sibi cathedra
efficacia cōfirmabat. vbi et per septennū presuit. vbi etiā primū oim christiānū nomen
fuit exortū. Sunt aut̄ ibi plures ecclesie. nam et sedes patriarchalis illic plurimo tem-
pore pseuerauit. Et est ibi indulgen. sep. cum totidē carenis. Inde pcedendo est ciuitas
Acon dicta alias sive ptolomeida. de qua supra habitū est. vnde etiā oēs he diuisiones inci-
piunt ad alias sive diuersas plagas pcedendo. Ibi sanctus Paulus verbū vite diu pre-
dicauit. Et fuit hec ciuitas quondā sub dñoz Rhodensium ditione.
Inde venitur in ciuitatē Damascenoz inlytā et insignem. itinere sex dierū ab Hierusa-
lem distāte. in qua sanctus Paulus baptisū suscepit. nō enī longe ab ea locus est vbi
subito circumfulsit cum lux de celo et cadens in terrā audiuit vocē de celo dicentē sibi.
Saule saule quid me persequeris &c. et cum dixisset. Domine quid me vis facere. ait ad
eum dñs. Surge et ingredere ciuitatē scz damascū et dicetur tibi quid te oporteat face-
re. Ad manus aut̄ viroz introductus damascū erat ibi tribus diebus nō videns et non
manducauit neq; bibit. Tandem post baptisū accepto cibo cōfortatus est et mansit
cum discipulis qui erant damasci per dies aliquot. et cōtinuo ingressus synagogas p̄di-
cabat iudeis Iesum affirmans quia hic est christus. Tandē cōspirantibus in eum iu-
deis. et notificatis insidijs eoz per discipulos noctu in sporta per murū submissus est.
vt habetur Actū. ix. per totū. Est etiā ibi domus Ananie qui iussu dñi Paulū baptisauit.
et in hodiernū vsq; diem locus ostenditur in muro ciuitatis. vbi a fratribus in spor-
ta fuit dimissus querentib; eum iudeis interficere. Et est ibi indulgentia septennis &c.
sicut et in loco sue conuersionis de quo supra. qui ad dimidiā leucam distat a damasco.
Sed harum ciuitatū pretermittā vltteriori descriptione. quia nō venerūt in sortem tribu-
um filiorū israel ad cepta reuertamur. Igitur de chana galilee ad duas leucas cōtra
meridiē fere in via que de Sefharo tyberiadē ducit est villa quedā Rama noie in qua
Jonas p̄beta dicit sepultus fuisse. villa ista est sub monte sita qui de nazareth veniens
includit predictā vallē Carmeleon a pte australi. De rama ad vnā leucam et fere dimi-
diam cōtra orientē. est villa grandis quondā vt videt noie Abelina. de qua legitur Iu-
dith. viij. ca. qd̄ Holofernes vadens cōtra bethuliā venit secus eam. et sic oportebat qz
propter difficultatē locorum via alia illuc esse nō poterat. De hac villa creditur orium-
dus fuisse Heliseus propheta. sicut dicit. iij. Regum. xix. ca. et est in cōtrata illa que dici-
tur dothaym distans de ipa villa per mediā leucā ptra occidentē. Sunt in ea colonne
multe marmoree et ruine magne que oia ostendūt eā fuisse gloriosam. et est in loco alto
et firmo sita. De abilina ad vnā bonā leucam est mons bethulie vbi Iudith occidit ho-
loferne. qui mons p totā fere galileā videt pulcher valde et munit. Sunt in ea adhuc
plura edificia et ruine plures. sed et in sine mōtis adhuc castellū p tutione mōtis factū.
Ibi etiā adhuc sunt edificia castrorū holofernis in campo ppe dothaym. et vallis in q̄

Judith se lauit et quā girauit in bethuliā redeundo. De Bethulia ad duas leucas bo-
nas supra mare galilee inter orientē et austrum est ciuitas tyberias. a qua mare galilee
mare tyberiadis dicitur aliquotiens inuenitur vt habet Iohannis. vi. hec antiquitus di-
cebatur zennereth que postmodū ab herode tetrarcha galilee instaurata ad honorē ty-
berij cesaris tyberias est appellata. Ibi christus cū transiret vidit publicanū noīe Leui.
qui et mattheus sedentē ad thelonēū et ait illi. Sequereme Qui relictis omnibz surgēs
secutus est eum. et fecit ei cōuiuium magnū in domo sua et. vt habetur Matthei. ix. et
Luce. v. Et est ibi indul. septennis. Ibi in primo est locus vbi christus filiā archi-
synagogi a mortuis resuscitauit. expellens prius tibicines et turbam tumultuantē et. vt
habetur Matthei. ix. Est autem longa valde iuxta litus maris perlongū sita et sunt in
eius australi parte balnea medicinalia. et ruine multe et magne. Palme autē multe cre-
scunt ibi. et sunt ibi vinee et oliueta et terra pinguis valde. Hic nota q̄ in hac ciuitate ty-
beriadis scz terminat regio que decapoleus appellatur. cui⁹ fines siue extremitates sunt
mare ab oriente. et sydon magna ab occidēte. et hec est latitudo eius. In longitudine ve-
ro protendit a ciuitate tyberiae de et toto litore aquilonari maris galilee vsqz in damascū
Et dicitur decapolis a decē ciuitatibz principalibus sitis in ea que sunt Tyberias. Se-
phet. Cedes. Heptalim. Asor. Cesarea philippi. Capharnaū. quā Iosephus iulīā apa-
pellat. Jacopata. Bethsaida. Tzorosaym. Bethsan. que satopol dicebat. Sunt tamen
adhuc in ea plures alie p̄ter istas. Hic nota tñ q̄ terra ista diuersis noibz appellat Dicit
enī vt supra dictū est nūc yturea. nunc regio traconitidis. nūc planicies libani. nunc ter-
ra roob. nunc kabul. nunc galilea gentiū. nunc galilea superior. et est semper eadē regio
licet diuersis noibus appelletur. et nō cōtinet multo amplius q̄ dicta et dimidiā in lon-
gum et in latum. neqz videtur mihi q̄ longitudo excedat latitudinē nisi forte in modica
quantitate. Post territoriū autē sydonense et montana vsqz barutū est p̄rie yturea regio
in valle q̄ dicit bakar et quia ad radices libani extendit in longū saltus libani appellat.
De tyberiae redeundo cōtra occidentē ad sex leucas et de chana galilee ad duas leu-
cas cōtra austrū est Sephorū oppidū et castrū desup pulchrū. de quo Iohachim pater
beate marie virginis dicit oriundus fuisse. De sepboro ad duas leucas cōtra austrum
fere sed modicū declinando cōtra orientē est Hazareth itinere dierū triū ab Hierusalē
ciuitas galilee illa vicz bñdicta in qua virgo de radice yesse exorta ad eā facta angelica sa-
lutatione de spiritu sancto cōcepit ventris fructum benedictū Jesum xpm. Distat autē
ab Acon leucis septē. Est hodie in ea permanens locus ecclesia scz quedā in honore
virginis gloriose cōsecrata olim quidē in veneratione multa habita. sed hodie valde de-
solata. In eadē ecclesia paruula quedā est capella exstructa in loco dñice annunciatio-
nis. vbi etiā hodie marmorea quedā manet columna cui virgo ipa fuit appodiata quā-
do angelus gabriel missus a deo sibi attulit nuncium salutare dicens. Ave gratia plena
dñs tecum benedicta tu in mulieribus.

Tria altaria sunt in capella et est excisa de rupe in petra sicut et locus natiuitatis. passio-
nis. et resurrectionis. Magna quoqz pars ciuitatis Hazareth erat antiquitus excisa in
rupe que adhuc apparet. Ibi etiā quondā fuit synagoga. in quam cum post baptismū
dñs venisset nazareth vbi erat nutritus. intrauit fm cōsuetudinē suam in die sabbati et
surrexit legere. Et traditus est ei liber Esaię p̄phete. Et vt reuoluit libzū inuenit locū in
quo scriptum erat. Spiritus dñi super me. p̄pter quod vnxit me. euangelizare pauperibz
bus misit me. sanare cōtritos. predicare captiuis remissionē et cecis visum. dimittere cō-
fractos in remissionē peccatorū. predicare annū acceptum dñi et diem retributionis. Et
cum cōplicuisset libzū reddidit ministro et sedit. et omnīū in synagoga oculi erant inten-
dentes in eum. et omnes mirabant in verbis gratie que procedebant de ore ipsius. vt ha-
betur Luce. iij. capitulo.

Est insuper in fine ciuitatis vbi quondā erat ecclesia sancti Gabrielis nuncupata fons
quidam siue puteus qui ab incolis venerationi habetur de quo hausit aquam sepe vt
dicitur puer Iesus ministrans dilecte matri sue. Extra ciuitatem contra austrum forte
quantū quater potest arcus iacere. est locus qui vocat saltus domini in monte. in cuius

*Mo^o l'ard notitias p̄tis
atic*

supercilium iudei duxerunt Jesum vt precipitaret eum. Ipse autem transiens per mediu[m] illorum ibat. vt habetur Luce. iij. et est ibi indulgentia septennis. **D**ox autem inuentus est christus in latere montis oppositi ad iacuum arcus et videntur ibidem adhuc liniamenta corporis et vestium lapide impressa. De monte isto videtur fere tota latitudo campi magni esdrelon. De Hazareth ad duas leucas contra orientem est mons Thabor. in quem assumpsit Jesus Petrum et Jacobum et Johannem fratrem eius. et transfiguratus est ante eos. et resplenduit facies eius sicut sol. vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix. vt habetur Matthei. xvij. In huius montis cacumine est mirus ambisens locum transfigurationis dominice. Intra quem est ortus arboribus consitus et fontibus irriguus. nemo tamen in eo habitat. sed in pede montis multi morantur pagani. Neque enim aliquem hominem dignum arbitrantur. vt in eo monte maneat quem valde venerantur et cognominant pro reuerentia loci montem dei. Estque plenaria ibi omnium peccatorum remissio.

Ibi etiam hodie ostenduntur ruine trium tabernaculorum siue claustrorum. fin desiderium Petri constructorum. Sunt preterea ibidem ruine maxime palatiorum turrium et regalium edificiorum in quibus nunc latitant leones et bestie alie. et sunt ibi venationes regie. Difficilem ascensum habet mons iste et est altus valde sed aptus pro castro construendo. In pede eius australi contra villam Endor in via que ducit de Syria in egiptum est locus vbi dicitur Melchisedech occurrisse Abrae reuertenti a cede quattuor regum. vt habetur Genes. xiiij. de confinio damasci. Ad pedem vero eius ex parte occidentis contra Hazareth est capella constructa in loco in quo dominus de monte descendens dixit discipulis suis. nemini dixeritis visionem hanc Matthei. xvij. In pede eius orientali descendit torrentis cyson ille in quo barach pugnavit contra zisaram et vicit eum et fugavit. Torrentis iste cyson collectus de aquis pluvialibus montis thabor et hermon descendit contra mare galilee. et intrat illud iuxta castrum bellifort. quod fuit fratrum hospitalis sancti Johannis. De monte thabor ad dimidiam leucam contra curum est villa Endor in monte sita hermonio scz modico. qui hermonium non est mons per se. sed quasi tumor quidam veniens de monte hermon contra montem thabor.

Et in eo est villa Endor sita. de qua dicitur in ps. Disperierunt in endor. In hac villa mansit mulier habens phitonem que ad instantiam Saulis Samuelē suscitavit. vt dicitur i. Regum. xxvij. qui sepultus fuit in Ramathaym sopherim fere ad duas dietas de illo loco. De nazareth ad duas leucas de monte thabor plus vna. contra austrum est hermon maior mons in cuius latere aquilonari est ciuitas Raym. cuius cum appropinquaret portus christus. ecce defunctus efferebatur filius vnicus matris sue quem et a mortuis suscitavit. vt habetur Luce. vij. Et est ibi indulgentia septennis. Et extenditur mons iste in longitudine fere quattuor leucas contra mare galilee. et terminatur non longe a loco isto vbi iordanis fluvius egreditur de mari galilee.

Terum ab Acon contra notum occurret prima pars montis carmeli ad quattuor leucas de Acon vbi locus est in quo helias propheta occidit sacerdotes baal in torrente cyson. vt dicitur iij. Regum. xvij. qui etiam ibidem post modicum spacium mare magnum ingreditur vna leuca a ciuitate Caypha. sed fere ad tres leucas a ciuitate Aconensi.

Et nota de isto torrente cyson quod licet in rei veritate videatur et dicatur vnus esse. dupliciter tamen accipitur. quia dupliciter currit. Aliqua enim pars eius currit contra orientem ad mare galilee. aliqua vero currit contra occidentem ad mare magnum. Et hec diuersitas cursus huius ex eo contingit. quod quia mons thabor et mons hermon non longe distant ab inuicem transmittunt ad se inuicem tumorem quendam vt videantur quasi continuari in pede montis vtriusque. qui tumor maior est ex parte montis hermon. et vocatur hermonium de quo dictum est supra. in quo sita est villa Endor. et iste tumor impedit ne aque pluviales que cadunt in vtroque monte descendant ad plagam vnam omnes. Sed pars vna descendit contra orientem et ingreditur mare galilee non longe a ciuitate bethsan. In hoc torrente cyson pugnavit barach cum zisara vt dicitur Iudicum quinto.

Alia pars descendit cōtra occidentem ad mare magnum. Et in hoc torrente cyson he-
lias interfecit sacerdotes baal vt dicit. iij. Regū. xvij. Ad istam tamē partem que cōtra
occidentem fluit colliguntur aque multe de monte effraym et de locis samarie propin-
quis. et de toto campo magno esdrelon et maggedo. De loco interfectionis sacerdotum
baal ad tres leucas cōtra austrum est castellū montis cayn in pede extremo montis car-
meli. vbi lamech cayn sagitta interfecit. vt dicit. Scā. iij. Occidi virū in vulnus meum
et c. De cayn monte ad sex leucas cōtra austrū est maggedo quod nunc subube dicitur.
vbi mortuus fuit ochozias rex iuda quē ichu rex israel vulneravit iuxta ierusalem in ascen-
su gagaber. quādo etiā ipse ichu ioram regē israel sagitta interfecit et proijci fecit in agrū
naboth ierusalemite. vt habet. iij. Regum. ix. In hac eadē maggedo occisus est ozias rex
iuda a pharaone rege egipti. quādo p̄ficiscebāt cōtra regem assyrioz ad flumen eufratē.
vt dicitur. iij. Regū. xvij. Et nota q̄ campus maggedo et esdrelon et planicies galilee vnū sunt et idem sed nomina alia acquisierūt. et appellatur nunc p̄muniter campus
sabe a quodā castello sabe dicto. quod distat a ciuitate affeth q̄ntum ter potest iacere ar-
cus. Est autē in rei veritate campus galilee qui cingitur ab oriente mari galilee et iordanē.
ab austro monte effraym et samaria. ab occidentē partim monte effraym partim mon-
te carmelo. Ab aquilone montibz phenice et libano. Et videt h̄c campus iste in longi-
tudine decē leucas fere. in latitudine sex vel amplius. in partibus aliquibus fertilis su-
pra modū. in frumēto vino et oleo. et abundans omnibus bonis mundi. ita q̄ videtur
mibi q̄ terrā nō viderim meliorē si demeritis et peccatis nostris nō impediētibz eam
possent colere christiani. De monte cayn cōtra orientē ad duas leucas et amplius cala-
le mēsrha est in torrente cyson. per vnā leucam a pede montis hermon. De mēsrha vnā
leuca cōtra austrum est castellum quod dicit faba. ad cuius latus occidentale extra viā
que ducit ierusalem ad dexterā ostenduntur ruine ciuitatis affeth vbi syri pugnauerūt p̄tra
achab regē israel quādo dixerunt dñi montiū sunt dñi eorum. pugnemus contra eos in
campestribus et obtinebimus eos vt habetur. iij. Regū. xx. capitulo. De affeth ad vnā
leucam cōtra orientē ad sinistram extra viam que ducit ierusalem in latere australi montis
hermon Suna ciuitas ostenditur quā frequentare solebat heliseus vadens de carme-
lo ad galgala vel iordanē. Erat enim planior viā eunti in iericho. vbi cum filiis p̄beta-
rum morabāt vadens de carmelo per sunā in bethsan. et inde p̄ campestria iordanis vsqz
ad galgala. ideo. iij. Regū. iij. dicitur q̄ cum vellet ire ad iordanē oportebat eum tran-
sire per sunam. et hac occasione eā frequētabat. De ipa etiam ciuitate eadē mulier mor-
tuo filio suo. venit ad eum in montē carmeli. qui distat per quattuor leucas de loco isto.
h̄ius filiū Heliseus ipse suscitauit. iij. Regū. iij. Ibi castrametani sunt philistim quā-
do Saul venit in gelboe. i. Regū. xxvij. et. i. Paralip. x. De ista ciuitate suna fuit abisag
synamitis. que senem regē David calescit dormiens in sinu eius. iij. Regū. i. De suna
duabus leucis cōtra orientem fere sed parum declinando ad austrum est bethsan ciui-
tatis inter montē gelboe et iordanē dimidia tantū leuca a iordanē semota. in cuius scz ci-
uitatis bethsan muro philistim suspenderūt cadauera saulis et filiorum eius in mon-
te gelboe occisorū. i. Regum vltimo. Dicebatur aliquādo Satopol vt dicit Iosephus
sed nunc ab omnibus bethsan appellatur. et est locus delicatus valde. Supra hanc cō-
tra orientem est mons gelboe extendens se vsqz ierusalem ad duas leucas. De bethsan ad
duas leucas p̄tra occidentē. oritur fons magnus ad duas leucas super bethsan. qui di-
citur fons ierusalem. i. Regum vltimo. vbi philistim posuerunt castra sua cum esset Saul
in gelboe. inter ipm fontem et bethsan. De fonte isto ad modicū fere q̄ntum bis potest ia-
cere arcus est ciuitas ierusalem in loco aliquantulū eleuato sita. quondam vnā regalium ci-
uitatum in israel. sed hodie vix habet triginta domos. et dicitur hodie Sanachim. et est
in pede montis gelboe ad occidentem sita. ante cuius introitum adhuc ostenditur ager
naboth ierusalemite. de quo. iij. Regū. xxi. et distat duabus leucis modicis a ciuitate suna
que est ab ipa p̄tra aquilonē in latere australi mōtis hermon. Isti duo mōtes scz mons
hermon et mons gelboe ita sunt dispositi vt mons gelboe sit ab austro et hermon ab aqui-
lone et duarū modicarū leucarū spaciū sit inter eos. lōginitudo vero eoz p̄tendit ab orientē

in occidentem. et terminantur ambo in iordane longi duabus leucis vel plus. In planicie vero intermedia multi et magni habitus sunt conflictus. Ibi enim pugnavit Hedeon contra madian. Iudicij. vi. Item Saul contra philistinum. Item Achitob contra syros. ibi etiam tartari confixerunt cum sarracenis superioribus temporibus.

Nota autem de isto monte hermon quod adhuc est alius mons eiusdem nominis supra regionem traconitidem iuxta montem sanir qui est multo maior et altior isto. et ille est de quo scriptura in multis locis loquitur non iste. In planicie vero que est inter montes istos incipit conuallis que dicitur illustris propter sui amenitatem et fertilitatem. Et extendit a loco isto per totum descensum iordanis usque ad mare mortuum. Antequam enim subuerteret dominus Sodomam et gomorram erat conuallis hec illustris que irrigabatur sicut paradisus et sicut egiptus ut dicitur Genes. xij. Iesrael autem pulchra habet prospectacula per totam galileam usque ad carmelum et montes phenicie montesque thabor et galaad et ultra iordanem et totum montem effraim usque carmelum. Iter autem de monte galaad versus iesrael est in latere australi montis gelboe per viam valde planam de iordane per hermon et salim ubi erat Jobanes baptizans. et per hanc viam venit iehu de ramatha galaad quando dixit speculator. video ego globum iehu venientis. iij. Regum. ix. Nec verum est quod dicunt quidam quod nec ros nec pluuia veniat supra montes gelboe. Verum est tamen quod in quibusdam locis petrosi sunt aridi et steriles sicut alij montes iesrael. De iesrael quattuor leucis contra austrum est gymin oppidum munitum quidem. sed collapsum situm in pede montis effraim. a quo oppido incipit samaria. et terminatur galilea. De gymin usque iordanem sunt fere septem leuce contra orientem. et illi parti ab austro coniungitur terra taphne que habet montes valde altos. De gymin contra austrum ad quattuor leucas est ciuitas Sebaste. que quondam samaria dicebatur. cum caput esset et metropolis decem tribuum. In qua subscripti regnarunt reges iesrael successiue videlicet Jeroboam. Hadab. Baasa. Hela. Zamri. Amri. Achab. Ochozias. Joram. Iehu. Joachas. Joas. Jeroboam. Zacharias. Sellu. Danab. Phaceia. Phacee. Osee. In hac ciuitate postmodum precursor domini sanctus Johannes baptista ab Herode vincis missus fuit in carcerem et ob puellam saltatricis rogatus. immo matris sue adultere pessime missus spiculatore in carcere ipso decollatus ut habetur Marci. vi. Et est ibi indulgentia septennis cum totidem carenis. Fuit autem ciuitas hec abolita maiorem immodum insignis et potens atque munitissima. sed hodie nec vnam habet domum nisi duas ecclesias desolatas. de quarum vna que principalis erat sedes cathedralis. sarraceni fecerunt sibi maneriam. et maxime de sepulchro eiusdem beati Iohannis baptiste quod de marmore fuit factum ad instar sepulchri domini ubi idem sanctus inter Heliseum et Abdiam prophetas fuerat sepultus. Ista ecclesia est in latere montis sita in descensu. Alia ecclesia est in supercilio montis ubi erat palatium regis. hanc inhabitabant quondam greci et quidam monachi christiani. Samaria autem ipsa ad tantam miseriam nunc devenit ut in reueritate sit ortus olerum effecta. sicut Achas rex eius facere voluit de vinea Naboth israelite. eo quod esset prope domum suam. et reuera nunc iusto dei iudicio non solum vinea ipsa sed et palatium ipsum regis est in ortum olerum commutatum. Situs huius ciuitatis valde pulcher erat. Erat enim prospectus eius usque ad mare Joppen et antipatridam et cesaream palestine. per totum quoque montem effraim usque ramatha saphim et ad carmelum mareque iuxta Accon. abundabat fontibus ortibus oliuetis et omnibus bonis mundi istius.

De samaria quattuor leucis contra orientem sita est Terfa ciuitas in monte alto. in qua reges iesrael ante constructionem samarie aliquanto tempore regnauerunt. et erat in sorte manasse. De terfa sex leucis contra orientem in via qua itur ad iordanem est terra taphne. que inter ceteros montes habet vnum valde altum. hec similiter fuit in sorte manasse. et protenditur usque ad campestria iordanis contra macheronta. De samaria ad duas leucas contra austrum iuxta viam que ducit sychem in monte alto ad dexteram est bethel mons in quo Jeroboam filius naboth posuit vnum de vitulis aureis quibus peccare fecit iesrael. Inde ad dimidiam leucam ad sinistram super viam est alius mons altior priore qui vocatur dan supra ciuitatem sychem. in quo dicunt quidam quod alius vitulus aureus posuit fuerat

sed alij tradunt q̄ in ciuitate dan que nunc belenas siue Cesarea philippi dicitur. et hoc videtur Hieronymus potius velle. Eligat quibus qd̄ voluerit. certū tamen est q̄ mons iste dan vocatur. Inter istos duos montes sita est ciuitas sichem hodie napolis. siue vt alij dicūt napolosa vocata. amicitate nimia et delitijs abundans sed munita nō est. nec munire potest vllō modo nec aliquid restat. nisi q̄ hostibus accedentibus ad portā vnā habitatores fugiant per aliā si fuerint eis pauciores et inferiores. Est autē in valle media sita inter montes altissimos ita vt intus iacere possit aliquis cum lapide manuali. De porta eius australi q̄stum fere bis p̄t arcus iacere est fons Jacob in via que ducit Hierusalem vbi dñs fatigatus ex itinere sedens super puteum aquam petiuit a samaritana. Supra fontem istum ad dexterā est mons excelsus habens duo capita quorum vnū garisim. aliud ebal appellatur. In monte garisim edificato altari Josue scripsit Deutro nomium. et benedicentes stabant et maledicentes. Et de monte ebal respondebat vt preceptum fuit Deutro. xxvij. Supra montē garisim ostenditur adhuc phanum antiquissimum Jouis. olim piaci hospitale quod ad instar templi Hierosolymoz edificauerat sarrabalach vel saraballa tempore Alexandri macedonis. dux regionis trans flumen genero suo manasse qui voluit esse summus pontifex. et permansit idem templū ibi vsq̄ ad destructionē factā per romanos. et vestigia eius ⁊ ruine adhuc vident. et hunc montem et hoc templū creditur demonstrando. Johā. iij. innuisse. mulier samaritana quando dixit. patres nostri in monte hoc adorauerunt. Ad sinistram fontis huius est oppidum quoddā magnum valde sed desertū quod credo fuisse sichem antiquā. quia ruine eius magne sunt distans de fonte et mansione Jacob q̄stum bis potest iacere arcus. in amenissimo loco situm. nisi q̄ aquis caret. nec vidi alias locū tam fertilem et fecundum. Distat autē de ciuitate que nūc napolis dicitur siue napolosa iactu duoz arcū. ⁊ hanc napolim quidā putant fuisse thebas. Huic fonti adiacet prediū quod dedit Jacob Joseph filio suo extra fratres suos vt habetur Benef. xlvij. et est vallis longa et fertilis et amena nimis. Et nescio eque magnā vallem sibi similem in delitijs. In sichem sepulta sunt ossa Joseph allata illuc de egipto.

De sichem quattuor leucis cōtra austrum iuxta viam euntibus Hierusalē ad dexterā est Lepna casale pulchrū valde. Est tamē alia ciuitas in tribu Juda Lepna dicta. sed ista fuit de tribu Efraym. De lepna quinq̄ leucis cōtra austrum est oppidū magmas magnū satis. quod fuit terminus tribus efraym contra austrum. nunc dicitur Bera. et fuit quondā fratū militie templi. Juxta latius eius australe sunt termini inter tribum efraym et beniamin. De magmas cōtra austrum ad vnā leucam est gabaa Saulis. vbi oppressa fuit vxor Leuite que venit de Bethleem. p̄ qua fere tota tribus Beniamin deleta fuit. Judicū. xix. De ista ciuitate gabaa fuit oriundus Saul filius Cis primus rex israel. De gabaa ad vnā leucā cōtra austrū est villa Rama in monte sita ad sinistram cūtibus in Hierusalē extra viam non longe. De hac creditur dictum illud Jeremie. xxxi. Vox in rama audita est ⁊c. De rama ad duas leucas cōtra austrū est ciuitas illa gloriosa Hierusalē ciuitas summi locus vtiq̄ sanctus que elegit dñs vt esset nomē suū ibi ⁊c. Nota tamen prius q̄ plures sunt ville in terra sancta que dicunt Rama vna iuxta theciam circa viam que ducit in Ebron. Alia in tribu neptalim nō longe a castro Zephet Tercia est ista de qua hic dicitur. Quarta sylo que similiter Rama dicitur. Rama autē excelsum interpretat. et reuera omnes iste ville in collibus excelsis sunt site. De sichem igitur procedendo p̄tra austrum ad iordanem primo ad quattuor leucas est Emon oppidum valde bonum in ameno loco situm. abundans quondā omnibus bonis. Et fuit de sorte efraym. De emon ad quattuor leucas cōtra orientem in descensu montis efraym ad duas leucas a iordane in campestribus est Zephet casale vbi torens carith descendit de monte. iij. Regum. xvij. in quo mansit Helias quādo corui deferebant ei cibum mane et vespere.

De zephet ad vnā leucā ad sinistram versus terrā tophne ē castrū Doch in quo ptolomeus filius Abobi insidiosē cepit simonē. i. Machabeo. vlti. In loco isto multū plane videt terra galaad et duarū tribuū et dimidie. Terra ebron ⁊ mōtana moab mōs abarym et

phalga et nebo. et descenditur hic in campestria Jordanis. et sunt loca plana vsq; in Jericho et ultra per totū descensum iordanis vsq; ad mare salinarū. mōtes etiā abarym et phegor et phalga et nebo sunt directe cōtra locū istum ultra iordanē. Sciendū etiā qd ab ortu iordanis sub monte libano vsq; ad desertū Pbaran fere p centū miliaria et amplius ipse iordanis in vtroq; litore campos latos et amenos habet. et postea idē campū circumdant montibus altissimis hinc inde vsq; ad mare rubrū. De zephet fere cōtra austrum sed tamē declinando parū cōtra orientem ad quinq; leucas est locus galgala vbi longo tempore castrametani sunt filij israel transito iordane. et fuerūt ibidē quidā ex eis circumcisi. De galgalis ad dimidiā leucā eundo in Jericho ad dexterā ultra viā est mons quarentena dicitur vbi dñs quadraginta diebus et noctib; ieiunauit altus mons et difficilis ad ascendendū. sed tentatus est dñs ipse in alio monte. qui per tres leucas distat ab isto supra in deserto a latere bethel et hay australi. Subter quarentena fere q̄stū bis potest iacere arcus. oritur fons helisei et effluit cuius aquas sanauit heliseus. quia amare erant et steriles. Hic fluit iuxta locū galgale a pte australi. et impellit ibidē magna molendina. et postea diuisus in riuos plures rigat canamellas et ortos vsq; Jericho et infra. et influit in iordanem. Juxta galgala ad dimidiā leucam cōtra austrū est vallis Achor sub monte vbi lapidatus fuit idē achor p furto anathematis: De galgalis cōtra orientē ad vnam leucā Jericho ciuitas sita est quondā gloriosa. sed nunc vix octo habet domos. et sunt ibi vix vestigia ville. et omnia monumenta sacrorū locorum in ea penitus sunt deleta.

De Jericho ad duas leucas post iordanē est cappella in honore sancti Iohannis baptiste facta. vbi creditur dñs baptisatus. credunt tamē quidā iuxta salim hoc factū esse. sed ecclesie solennitas cōtradicit. Que facta sunt in Jericho satis sunt nota.

De Jericho ad duas leucas iuxta mare mortuū est bethagla vbi filij israel planxerunt patrē suum Jacob mortuū quādo eum tulerūt de egipto Genesis. l. Distat autē ad vnā leucam de iordane et habitabant ibi quondā monachi greci. De Jericho tribus leucis de iordane est cappella sancti Iohannis et mare mortuū quod lacus aspalti id est bituminis vel mare salis dicitur. Istud diuidit arabia et iudeaz. et est in litore eius orientali terra moab et amon et mons seyr. et extenditur vsq; ad cades barne et desertū pbaran. Ostenditur circa medium eius in litore orientali mons roob qui antiquitus petra deserti dicebat. nunc vero Crach dicit. castrum munitū valde. qd Balduinus rex postea Hierusalem edificauit p regno Hierusalē dilatando. Sed nūc Soldanus tenet illud et reponit ibi thesaurū totius egipti et arabie. De Crach ad duas dietas cōtra vulturum est areapolis nunc petra dicta. metropolis totius arabie secunde. olim tamē Ar dicebatur. et erat in torrente Non sita in cōfinio Boabitarū et Amonitarū et Amorreorum. In eodem litore est locus vbi Balaam fuit ductus in montana moab vt malediceret filiis israel. De Jericho quinq; leucis cōtra affricū est Segoz oppidum sub monte Engaddi inter quē et mare mortuū est statua salis. in quam vxor Loth fuit versa. Genesis. xix. pro qua videnda multo labore opus est. Habet autē mare mortuū in latitudine que protenditur ab oriente in occidentem sex leucas. In longitudine que protendit ab aquilone in austrum dicunt sarraceni qd habet quinq; dietas summe tenebrosas sicut est caminus inferni. multa dicuntur et scribuntur a diuersis de mari isto que pertranseo tanq; multis nota.

Hic tamen nota qd de vapore huius maris tota vallis illa que dicebatur quondā illustris et vere dico qd a fine huius maris qui est in deserto pbaran vsq; supra Jericho ad dimidiā dietam fere reddita est inutilis. ita vt nec gramen proferat nec germen aliqd omnino per totam latitudinē suam. que quinq; vel sex est aliquādo leucarum. nisi iuxta ciuitatem Jericho vbi canamellis et orti rigant de fonte helisei. Et o tremendū p certo dei iudiciū qui per tot secula annorū peccatorū adeo persequitur sodomorū qd etiā terra penas ipas luit p tot milia annorū. A dextris insuper et a sinistris montes steriles sunt et aridi. vel barbare habitatois p stadia longa terrarū. vbi vapor idē ptingere pōt venio impellente. Dicit quidā iordanem aquas suas nō miscere. sed priusq; illuc veniant

a terra absorberi. Sed sarraceni pro certo dicunt quod intrat et exit. sed post modicum spacium de exitu suo a terra absorbetur. Excrescit autem mare istud interdum de resolutione niuium de libano et alijs montanis. de inundatione iordanis et torrentis iaboth et hermon. et sarch. de pluuijs cadentibus in galilea monte galaad. terra moab. et amon. et feyr. de quibus omnibus aque descendunt per iordancem ad mare istud. Inuenitur etiam in eorum bitumen collectum de fundo ipsius quod vento agitante adheret sibi mutuo. et appulsum litoribus tollitur in magna quantitate. et est medicinale. et forte non soluitur nisi menstruo sanguine. et appellatur gluten iudaicum. Unde et lacus idem aspalti et bituminis appellatur. Dicitur enim Benef. xiiij. quod vallis siluestris que nunc est mare salis. habebat putres multos bituminis. et hodie sunt plures in litore eius. Et hec de isto mari dicta sufficiant. De galgale loco de quo dictum est supra tribus leucis de fonte helizei tantumdem contra aquilonem in montanis a latere aquilonari quarentene. est Hay ciuitas quam expugnauit Josue rege interfecto. ut dicitur Josue. vi. De hay ad ynam leucam fere contra aquilonem sed aliquantulum declinando ad occidentem est Bethel ciuitas que quondam Lusa dicebatur. in tribu beniamin ubi Jacob vadens contra occidentem quando fugit a facie Esau fratris sui lapidem capiti supponens obdormiuit. et vidit scalam stantem super terram et cacumen eius tangens celos. Genesis. xxviii. et erexit lapidem in titulum. et appellauit nomen eius Bethel. De Bethel ad ynam leucam contra aquilonem versus Rama que de sylo dicitur. est palma Delboze vxoris Lapidoth. que iudicauit israel. et Barach misit ad pugnam contra Zizaram in monte Thabor. Iudicum. iij. De Bethel ad duas leucas de Hierusalē tribus non longe a Rama beniamin est Anatoth viculus sacerdotum modicus. a quo Jeremias propheta exiit oriundus. Iuxta anatoth inter orientem et austrum. incipit desertum illud quod est inter Hierusalē et Jericho. quod nunc desertum quarentene dicitur. et extenditur usque supra Balgala usque ad desertum contra Thbecum et Engaddi iuxta mare mortuum. Supra mare mortuum in litore eius occidentali de Segor ad ynam leucam est ascensus montis Engaddi. in quo aliquando inuenitur David latuisse cum Saul persequeret eum. In circumitu montis illius et in ipso erat quedam vinea balsami. sed tempore Herodis magni Cleopatra regina egypti in odium ipsius Herodis. fauente sibi Anthonio. transtulit eam in Babiloniā egypti. et cultores balsami dicunt quod a meridie sabbati usque ad diem lune boues nullo modo trahere possunt aquā illam etiam si in frustra cōciderentur. Ortus habet in longitudine quantum bis potest iacere arcus. in latitudine iactum lapidis. et nunc non colitur vinea balsami in egypto nisi a christianis. et trigatur de quodam fonte in quo dicitur beata virgo sepe puerum Iesum baptisasse. sunt tamen surculi vinearum valde nobiles in engaddi sed non coluntur eos sarraceni. et christiani non habitant ibi qui colere possent eos. Sub engaddi iuxta mare mortuum sunt arbores pulcherrime. sed fructus earum quando decerpitur interius fit uilla et cinere plenus inuenitur ut supra habitum est.

Montes engaddi alti sunt valde et sunt mirabilis dispositionis pręrupti rupibus et vallibus. qui etiam videntibus incutiant horrorem.

De Jericho ad quattuor leucas contra occidentem via que ducit in Hierusalē ad sinistram quarentene est castrum Adomyn ubi ille qui descendit ab Hierusalē in Jericho incidit in latrones. Luce. x. quod modernis temporibus multis contingit ibidem. et ab effusione frequenti sanguinis locus ille nomen accepit. Est enim horribilis visu et periculosus valde. nisi aliquis vadat sub cōductu.

De adomyn ad duas leucas contra occidentem est bathurim de tribu beniamin. de quo fitur Semei filius gemini. qui maledixit David quando fugit a facie Absolon. ut dicitur. ij. Regum. xvi. Et est castrum satis pulchrum et in monte alto situm. Subtus vero in valle contra orientem in via regia de Adomyn est lapis qui vocatur beon filij ruben magnus in modum clibani. et videtur esse mar mor. De bathurim contra occidentem quantum bis potest iacere arcus loco procliuiori est Bethania castellum marthe et marie. ante cuius introitum minus quam sit iactus lapidis iuxta cisternam in campo ostenditur locus ubi dominus berbaniam venienti primo occurrit martha. et postea maria ab ea vocata. Jobā. xi. In

bethania adhuc ostēditur domus Symonis leprosi. in qua recubuit dominus Iesus quādo maria magdalena venit ad eum afferens alabastrum unguenti. et stans retro secus pedes eius lacrymis cepit rigare pedes eius. et capillis capitis sui tergebatur. et osculabatur pedes eius et unguento ungebatur. ut habetur Luce. vii. Ista domus Marthe in qua fuit sepius hospitatus dominus est hodie ecclesia in honore eius et marie magdalene fabricata. Sepulchrū autē Lazari de quo resuscitatus fuit nō longe est ab illa ecclesia. vbi etiam est facta capella valde decens et pulchra et monumentū eius marmoreo restructum. Sarraceni multū honorant sepulchrū istud. ppter miraculū resuscitatiois ibi factum a dño. Recedendo de bethania nondum videtur Hierusalē propter montem oliueti interpositū. sed ostenditur primo tumus quidā terre. et videtur pars quedam ciuitatis dilecte cum monte syon. Descenditur igitur de monte et iterum ciuitas dilecta occultatur.

Item sub latere orientali montis oliuete iuxta bethphage que ad iactum lapidis dimittitur ad sinistram sub monte offensionis in valle. viculus valde paruus ascenditur per latus australe et giratur mons oliueti. venitque ad locū vbi dominus asinum ascendit et cōtinuo resplendet ciuitas cum templo et ecclesia sancti sepulchri et sanctis locis ceteris. Venitur ergo ad descensum montis oliueti vbi turbis precedentibus et sequentibus clamantibus quod osanna filio dauid. et letantibus super benedicto eius aduentu ipse videns fleuit amarissime super illas. Inde procedendo venit inter locum orationis eius in agonia et locum captiuitatis eius in gethsemani. Transitque torrente cedron venit in golgatha vbi crucifixerunt eum etc.

Et iterum ad descriptiones partis terre que adhuc restat redeam. De Hierusalē igitur procedendo duas leucas cōtra angulū qui est inter occidentē et septentrionem est mons sylo qui et distat de gabaā saulis vnam leucā et plus. et de rama beniamin similiter. In hoc loco fuit arca domini longo tempore. et tabernaculū federis quod fecerat moyses in deserto. De ista ad vnam leucam parua est Babon ciuitas de tribu beniamin sita in eodē monte. vnde et ibi dicitur fuisse excelsum maximum. Istius ciuitatis incolę miserunt ad Josue in galgala nuncios audientes cuncta que fecerat Josue iericho et hay. callideque cogitantes tulerunt sibi cibaria. saccos veteres asinis imponētes. et vitres vinarios scissos atque cōsutos. calciamentaque perantiqua. que ad iudicium vetustatis cōsuta erant. indui veteribus vestibus. Panes quoque quos portabant obuiaticum duri erant. et in frusta cōminuti. et ita venientes ad Josue omnēque simul israel dixerunt. De terra longinqua venimus. pacem vobiscum facere cupientes etc. ut habetur Josue. ix. c. De Hierusalē ad quattuor leucas cōtra occidentē est Emaus castellum vbi dominus ambulans cum duobus discipulis in specie peregrini agnitus in fractione panis. hec villa hodie Nicopolis appellatur.

De Hierusalē tribus leucis sub monte sylo contra occidentē est Bothoron inferior de quo fit mentio in libro Josue et Machabeorum et est de tribu beniamin. De Hierusalē ad quattuor leucas et dimidiā cōtra occidentē euntibus Dyopolim siue liddam est Cariathiarim que fuit vna de urbibus gabaonitarū. in qua viginti annis mansit arca domini postquam de philistim est reducta. De cariathiarim ad duas leucas fere cōtra occidentem est Lachis similiter vna de urbibus gabaonitarū. cuius mentio fit. iij. Regum. xvij. quam obsedit sennacherib tempore Ezechie. et fuit de tribu beniamin. De cariathiarim ad duas leucas cōtra austrum fere est Bethsames oppidum quod ad differentiam alterius bethsames que in neptalim est dicitur bethsames Jude. Attamen in rei veritate erat de tribu Dan que fuit circa sortē Jude iuxta mare. In campo huius ville due vacce de accaron reducerunt arcam domini quādo bethsamite metebant triticū in valle et mortui sunt de ipsis. lxx. viri et quinquaginta milia plebis eo quod vidissent arcam dei nudam. ut habetur. i. Regum. vi.

De Hierusalē ad duas leucas cōtra occidentem est Ramata sophym partim de tribu beniamin et partim de tribu effraym erat sita tū in monte effraym. Planicies enī illa sic appellatur. licet mons nō sit sed campus planus. Dicta etiam fuit Aromathia de qua fuit

Joseph nobilis decurio qui sepeliuit dñm Jesum christum. Samuel ppheta fuit de ea oriundus et in ea sepultus. hodie dicitur ramula. De ramula vel ramatha ad tres leucas cōtra occidentē est Joppe ciuitas que et Japha dicit. vbi Jonas intrauit nauē volens fugere a facie dñi in tharsis. hoc est ad insulas maris vt habet Jone. i. In ea quondam erat princeps apostolorum Petrus hospitio detentus apud symonē coriariū. cuius domus erat iuxta mare. In qua etiam ipse petrus hospitio recepit viros quos ad angeli monita Cornelius centurio de cesarea miserat ad accersendū eum ad se. vt habet Act. x. Ex eadem domo sub rupe posita facta est postmodū cappella in honore sancti Petri cōsecrata hodie desolata. Sunt etiam ibi scopuli in mari ad quos fm fabulas Andre modā filia Thephei religata fuit deuoranda a belua marina. sed a rege perseo liberata. Sub ea est iamnia portus alius quondā iudee ad duas leucas cōtra austrum. que portum cepit Judas machabeus et succendit cum nauibus. ita vt ignis in Hierusalē videretur. vt habetur. ij. Machabeoz. xij. De Hierusalem ad duas leucas cōtra austrū sita est Bethleem ciuitas illa vbi dauid ortus insignis in sinistra parte vie que ducit Ebron extra viam tamē ad iactum arcus vnus. prius tamen occurrit sepulchrū Rachelis ad dexterā iuxta viam cui pyramis pulchra imminet quā edificauit Jacob in titulum monumenti Rachelis. superponens eidem super tumbam duodecim lapides grandes fm numerū filioz israel. qui hodie ibidem sunt. Juxta sepulchrū inueniuntur quidā lapilli nigri omnino sicut cicera dispositi. quos ibidē solent colligere peregrini propter mirra quedam que ibi dicuntur fuisse facta. Cōtra vero ciuitatē bethleem est turris Ador siue gregis vbi Jacob dicitur aliquāto tempore post mortem Rachelis mansisse et pecora sua pascisse.

De Bethleem ad quinq; iactus arcuum fere est locus vbi pastores custodientes vigiliās noctis super gregem suum in hora natiuitatis christi viderunt et audierunt angelos cantantes. Gloria in excelsis deo. Qui etiā nunciauerunt natum esse mundi saluatōrē. Bethleem vero sita est in monte alto sed arto. qui ab oriente in occidentē in longitudinē se extendit. Ab occidente habet introitum et ibi est cisterna iuxta portam de qua dauid desiderauit bibere cum esset in p̄sidio et statio philistinoz in Bethleem. et tres fortissimi per media castra philistinoz perreperunt et hauserūt aquam de cisterna bethleem que erat in porta et attulerunt ad Dauid vt biberet. vt habetur. i. Paralip. xi. ca. In fine vero orientali ciuitatis eiusdem sub rupe quadā que erat iuxta murum ciuitatis et videtur fm morem terre illius fuisse locus pro stabulo. habens presepe excisum in petra vt ibi moris est facere presepia. ortus est huic mundo de virgine matre sol iusticie christus Jesus deus noster. Ostendens se sua natiuitate sordes et tenebras mūdi ablaturū eo q̄ in sordibus nasci et oriri voluit talis loci. Juxta predictā vero rupem est alia capaciōr quatuor tm̄ pedib; distans. sub qua erat presepe in quo dulcis puer ille mox natus coram boue et asino pannis inuolutus fuit reclinatus. videtur mihi p̄ certo vna tantū rupes fuisse. sed factum est ostium in medio per rupem per quod in chorū de cappella illa est ascensus. Ad locum autē dulcissime natiuitatis descendit ab ecclesia in cappellā per decem gradus cuius cause superius assignate sunt. Est autē cappella illa tota interius facta de opere musino et strata marmore et sumptuose valde facta. Super locum illū vbi beata virgo peperit potest dici missa super tabulam marmoreā que strata est ibi. De lapide etiam nudo videtur ibi pars vbi natus est christus. Similiter etiā pars quedam presepis in quo iacuit christus relicta est nuda. que loca fideles deuotissime osculant. Non vidi nec audiui aliquē qui dixerit se ecclesiam vidisse tam deuotā in toto orbeterarum sicut est ecclesia bethleemita. Sunt enim in ea columnę marmoreę per quatuor ordines disposite nobilissime. nō solū multitudine sed magnitudine stupende. preterea nauis ip̄a ecclesie desuper columnas vsq; ad trabes facta est de opere musino pulcherrimo et nobilissimo de oibus historijs a creatione mundi vsq; ad aduentū dñi ad iudicium. Totū etiā superpauimentū ecclesie stratum est marmore diuersoz colorū. qd̄ mira varietate pictura decorat. quarū precii fm opinionē multoz nō potest estimari. Sarraceni quidē omnes ecclesias beate virginis honorant. sed precipue istā que est in

bethleem. Soldanus vero vidēs in ecclesia ista ornatū et tabulas et columnas omnes
preciosas valde precepit omnia deponi et portari in babiloniā. volens inde palatium
suū edificare. Mira res artificibus cum instrumentis accedentibus ipso adhuc Soldano
astante cum multis alijs. de sano et integro pariete quē nec acus videbatur posse pene-
trare serpens mire magnitudinis exiit. primeq; tabule que occurrit dedit morsum. ta-
bula per transversum crepuit. secundā adijt. terciā et quartā. deinceps vsq; ad tricesi-
mam. et sic omnibus accidit oibus stupentibus. etiā ipso Soldano cōtinuo ppositum re-
uocante serpens disparuit. Remansit igitur ecclesia et remanet vsq; hodie sicut prius.
vestigia tñ corporis serpētis apparent vsq; hodie in singulis tabulis quas trāsiiuit qua-
si cōbustio quedā igne facta. Et super omnia mirabile videtur quō serpens ille potuerit
sic transire in pariete qui erat planus et politissimus sicut vitrū. In exitu huius ecclesie
cōtra aquilonē est ambitus claustrī qđ fratres aliqui minores hodie inhabitant. Lo-
ca sacra huius ecclesie et claustrī superius sunt etiā designata et descripta vnde hic trāseo.
De ecclesia ista q̄stum iactus est lapidis fere cōtra orientē est ecclesia sancte Paule et eu-
stochium filie eius. vbi sunt etiā sepulchra earundem. De bethleem ad dimidiā leu-
cam est villa quedam cōtra occidentē noīe Bezech que abundabat quondā optimo vi-
no ita qđ in terra illa nō inueniebatur melius. In hac villa captus est Adombezeh a fi-
lijs israel cefis summitatibus manūū eius et pedum qui dixit. lxx. reges amputatis ma-
nuum ac pedum summitatibus colligebāt sub mensa mea ciborū reliquias. Sicut feci
ita reddidit mihi deus. Adduxeruntq; eum filij israel in Hierusalem et ibi mortuus est
vt habetur Iudicij. i. capitulo.

De bethleem ad sex leucas ptra orientē supra mare mortuū est mons Engaddi de quo
dictum est supra. De engaddi tribus leucas cōtra austrum est collis Achile qui postea
edificato ibidem ab Herode castro inexpugnabili Deslida est appellatus. In hoc lo-
co David saulem fugiens dicitur aliquotiens latuisse. vt habet. i. Regū. xxij.

De bethleem ad duas leucas contra collem achile est ciuitas Thecua in monte sita. de
qua fuit Amos. ppheta qui etiā sepultus ibidem est. quē Dchozias rex israel recte per
tempora transfixum interfecit. huic ciuitati adiacet desertū thecua. Inter thecuam et en-
gaddi est vallis benedictionis. vbi Josaphat rex Iuda pugnavit cōtra ydumeos et fi-
lios Amon et vicit eos. Juxta hunc locum ad vnā leucam ad sinistram cōtra desertum
quarentene est castrum quoddā ab herode magno edificatum. quod herodūm dicit in
alto loco situm. vbi idem est sepultus vt dicit Iosephus. De thecua ad quinque leucas
inter orientē et austrū est Ziph oppidū iuxta desertū qđ etiā ziph dicitur. vbi legitur da-
uid similiter latuisse. vt habet primi Regū. xxvi. Huic cōtra austrum adiacet desertum
maon in quo est mons carmelus vbi habitauit Abal carmelus. vt dicitur. i. Regum
xxv. qui nuncios David repulit. Cuius etiam vxorē Abigail duxit david eo mortuo.
vt habetur ibidem. Deserto maon inter austrum et orientem adiacet mons seyr alius in
ydumea quam terram longo tempore filij israel iussi sunt circūire. Deutro. iij.

Deserto maon cōtra austrum adiacet terra Amalech quam iussus est Saul subuertere
re. i. Regum. xv. interfectis habitatoribus eius. Ante terram amalech cōtra maris mor-
tui linguam est cadesbarne. de quo loco Moyses misit duodecim exploratores ad cōsi-
derandum terram chanaan. et dixit ad eos. Ascendite ad meridianā plagam. Cūq; ve-
neritis ad montes considerate terram qualis sit et populum qui habitator est eius etc.
Cōfortamini et afferte nobis de fructibus terre illius. Erat autē tempus quando iam
precoque vne vesci poterant. vt habetur Numeri. xij. Ibi etiam longo tempore manse-
runt filij israel et inde iussi sunt montē seyr circumire et redire in desertū per viam maris
rubri. De bethleem ad tres leucas cōtra austrum in via que ducit chbron est bethzacha
villa in alto loco sita cui ad austrum adiacet alia villa Rama noīe excelsa valde in qua
in colle sublimi stans potest videre totā terram Arabie vsq; ad montē seyr et omnia lo-
ca circa mare mortuū et loca latibuloꝝ david iordanem insuper vsq; sethym et vsq; ad
montem abarim. Cōtra occidentē vero totum litus maris magni ab Joppe vsq; gazā
et bethabec vsq; desertum seyr. totam insuper terram philistijm a ramathasophym per

Beth et Acharon et Azotum et Jamniam et Ascalonē cum omni planicie sub monte iuda. De Rama plus q̄ leuca vna ad dexterā prope viam regiam que ducit Ebron est mambze. vbi habitabat Abraam longo tempore. vbi sedēs ad radicē mambze in ostio tabernaculi sui. vidit tres viros descendentes per viam quos etiam recepit hospicio. vt dicitur Gen. xviij. Ilex illa hodie ibidē ostenditur ante ostium tabernaculi Abrae. Verum illa vetus aruit. sed de radice eius alia nata est. et habet folia paulo maiora q̄ leni scus. sed fructū omnino sicut quercus. De illice mambze per dimidiā leucam ad dexteram iuxta viam est Ebron illa vetus ciuitas que hodie omnino est destructa. et sunt ruine eius magne valde et videt fuisse satis gloriosa. De ista ciuitate q̄tum arcus potest iacere cōtra austrū fere et tamē declinando ad orientē est Ebron noua edificata in loco illo vbi erat spelunca duplex in qua sepulti sunt Adam et Eua. Abraā et Sara. Isaac et rebecca. Jacob et Lea. Sarraceni circa hanc speluncā duplicem que erat quondam ecclesia cathedralis edificauerunt munitionē firmam valde.

De spelunca duplici cōtra occidentē q̄tū iacere p̄t arcus bonus est ager Damascenus. in quo loco plasmatus fuit Adam. Ager iste in reueritate rubeam valde habet terram que est omnino flexibilis sicut cera quā sarraceni portant in camelis in egiptū. in ethiopiam et indiam et ad loca alia. pro speciebus valde charis vendentes eam. et tū modica apparet fossio illo in loco. Dicit enī q̄ semp̄ anno reuoluto q̄tumcunq̄ magna facta sit fossio semper miraculose repletur. Dicit enī q̄ quicūq̄ terrā istam secū portat nulla bestia eum offendit. hominē in super dicitur a casu cōseruare. Vallis ista circa Ebron fertilis est nimis et amena supra modū et delectabilis ad manendū.

De fossa ista cōtra austrum ad iactum arcus est locus vbi cayn fratrem suum occidit sicut dicitur Genesis. iij.

Item de fossa eadem cōtra occidentem q̄tum bis potest iacere arcus in monte quodam a latere ebron veteris australi est spelunca quedā in rupe in qua Adam et eua interfectū Abel filium suum luxerūt centum annis. Sunt hodie in spelunca lecti singulorum et fons intus scaturiens de quo bibebant. Et habet fere pedes triginta in longitudine et latitudine spelunca ista.

De ebron ad duas leucas cōtra austrum est dahir que est cariahsopher id est ciuitas literarū quā cepit ottoniel filius zenem frater caleph iunior et dedit ei axam filiam suam uxorem et virgum superius et inferius. vt habet Josue. xv.

De ebron ad duas leucas cōtra aquilonem fere sed declinando partim cōtra occidentem est Heelleschol id est torrens botri vel vallis lachrymarū. vnde exploratores tulerunt palmitem cum vna sua quē portabant in vecte duo viri. de malis quoq̄ granatis et de ficis loci illius vt habetur Numeri. xij.

Ad leuam huius vallis per dimidiā leucam descendit riuus in quo Philippus baptisauit virum ethiopem eunuchū candacis regine ethiopum qui erat super omnes gazas eius. veneratq̄ adorare in Hierusalem et reuertebatur sedens super currum suum etc. vt habetur Actū. viij.

De necelleschol quattuor leucis cōtra Hierusalē est domus Zacharie in quam intrauit beata virgo et salutauit Elizabeth. Ubi etiā natus est sanctus Johānes baptista.

De domo illa ad duas leucas contra aquilonem est Hobe ciuitas sacerdotū que nunc bethenopol dicitur in via que ducit dyopolim et ramatha vbi dauid ab abimelech sacerdote accepit gladiū goliath gethei. vt habetur. i. Regū. xxi.

De Bethleem ad vnam leucam et plus via que ducit thecuam sepulchrū est sancti karrioth abbatis cum suis monachis qui omnes eo migrante migrauerunt. et fuit quondam cōcursus magnus ad locum istum.

Iterum pergendo cōtra austrum quattuor leucis de Acon occurrit ciuitas caypha sub pede montis carmeli aquilonari.

De caypha ad tres leucas cōtra austrum est peregrinorū castrum munitissimū. situm in corde maris. quod quondā fuit fratrum milicie templi.

De caypha ad vnam leucā est spelunca Helie et mansio Helisei. et fons vbi habitabāt

filij prophetarū in carmelo.

De castro peregrinorum ad quattuor leucas est Cesarea palestine metropolis / que quondam fuit sedes archiepiscopalis. hec primo dicebatur Dor postea Purgus straconis. Sed Herodes magnus eam instaurauit et cesaream appellauit in honorem cesaris. de cuius structura et munitione Iosephus multa scribit. Lingitur ab occidente mari magno. ab oriente palude quadā dulci et pfunda. in qua est multitudo cocodrillorum. Situm quidē habuit firmū cesarea. sed hodie penitus est destructa. Mansionem in ea habuit Philippus et filie eius quattuor virgines pphetisse Actū. xxi. Petrus etiā in ea baptisauit Cornelium centurionē. Actū. x. qui primus in ea fuit episcopus. Paulus etiā in ea corā rege agrippa et felice preside cōtra terculum oratorē elegantissime disputauit. Actū. xxiiij. • De cesarea ad tres leucas cōtra austrum est villa quedam hodie Assur dicta. quondā tamen antipatrida dicebatur. ab antipatre patre herodis magni que fuit quondā fratrum hospitalis sancti Iohannis. De assur ad quattuor leucas cōtra orientem est manerich nunc katho dicta. et fuit de tribu Manasse in planicie sub monte Efraim sita nō longe a monte Saron. In hac presidium militū posuerunt sarraceni cōtra castrū peregrinorū quādo ipm expugnauerunt.

De katho quattuor leucas cōtra austrum est mons Saron et oppidū saron. cuius mētio fit in actibus apostolorū.

De Assur sunt quattuor leuce vsq; Joppen que est super mare sita. De hac dictum est supra. De Joppe quattuor leucas est Beth nō longe a mari sita quondā vna de ciuitatibus philistinorū. sed nunc modicū casale est et vocatur ybilyn in colle situm. ab ea proprie incipit terra philistinorum. j

De geth ad duas leucas cōtra austrū est bethsames iuda. de qua dictū est supra.

De bethsames ad duas leucas cōtra austrū in monte iuda videt mons modyn de quo oriundi erant Nachabei. et monstrant hodie sepulchra eorum illuc etiam pcul ita vt videantur in mari. quia altus est situs loci. De bethsames fere ad quattuor leucas cōtra austrum nō longe a mari est Accoron ciuitas secunda de quinq; vrbibus philistinorum nunc modicū est casale tñ adhuc antiquū nomen retinet.

De accoron ad quattuor leucas cōtra austrū est Azotus tertia de quinq; ciuitatib; philistinorū per vnā leucam distans a mari. et est nunc similiter casale satis parū.

De ioppe ad duas leucas est Lydda siue diospolis de qua dictū est supra. Inde ad duas leucas cōtra orientē fere sed tamen aliquantulū cōtra aquilonē est lebna nō longe a lachis quā cepit Josue et obsedit sennacherib. sicut dicitur. iij. Regū. xvij. Inde tribus leucis via que ducit in gabaon est Azecha oppidū et maceda q; ambo cepit Josue cum liberasset Sabaonitas vbi se in spelunca absconderūt quinq; reges. vt habetur Josue x. Inde tribus leucis cōtra orientē nō longe a Fobe est Sochoi iude iuxta vallem therebinthi. vbi dauid puer in funda et lapide interfecit Holiam getheum. vt habetur i. Regum. xvij. De nobe que nunc bethenopol dicitur sunt tres leuce vsq; in Emaus que hodie Nicopolis appellatur. De emaus vna leuca et dimidia ascenditur per vallem raphaym a latere domus zacharie que relinquitur ad dexterā euntibus in hierusalem. Et de eadem domo per vnā leucam et dimidiā est castrū valde munitū Bethsura dictum. situm in latere montis cōtra bethleem qd edificatū fuit tempore machabeorum et per fraudem cepit illud Antiochus adolescens. Distat autē per dimidiā leucam et parum amplius de hierusalē. De azoto sex leucas cōtra austrum est astolona quarta ciuitas philistinorū in litore maris sita formā habens semicirculi munita valde. et est quodammodo robur sarracenoꝝ in illa. De astolona quinq; leucis cōtra austrum est Gaza ciuitas in litore maris sita. que nunc cōmuniter dicitur gazera. et est sita in via que ducit in egiptū. de qua infra in secūda parte dicitur.

De gaza sunt quattuor leuce vsq; bersabee que nūc gallyn dicitur. et est terminus iudee et terre pmissionis cōtra austrum. In hac multo tempore habitauerunt Abraam et Isaac sicut dicitur Genes. xiiij. Et distat ab Ebron vltra vnā dietam sicut et Gaza. Has partes terre pmissionis q; cesserunt in sortē tribus iude sequitur desertum illud

magnum quod extenditur vsq; in flumen egipti. in quo multo tempore filij israel manserunt de loco ad locū transeuntes. de quo deserto infra latius agetur in secunda huius parte. Et hec de terra ista et locis eius dicta sufficiant.

Cum vero ciuitatis Hierosolyme fundamenta in montibus sanctis teste dauid collocata dicantur. nō incōgruum duxi de montib; israel. p̄sertim q̄ crebro de eis fiat mentio in sacra scriptura paulo amplius disserere. Et primum quidem in genere. deinde in specie de aliquibus.

De montibus Israel in genere.

Montes israel dicuntur montes generaliter totius terre p̄missionis siue fuerint vltra iordanem siue citra. sepe etiam sumuntur p̄ terra decem tribuū que fuit montuosa. p̄cipue in tribu Dan et Effraim. Nam et decem tribus nomen israel sibi vendicauerūt sub Jeroboam filio Naboth qui fuit de effraim. et regnauit primo in samaria super decem tribus. vt habetur iij. Regū. xij. Hi mōtes multū erant pascuales. vberes. fructuosi. et frugiferi oliuīs et alijs arboribus fructiferis cōsiti. erant etiam medicinales herbis et speciebus aromaticis pleni vt dicit Isidorus libro. xiiij. capitulo. iij. Nam et tota terra illa quondā variorum opum diues erat. frugib; fertilis. aquis illustribus. optima balsamis. adeo q̄ ob gratiam alimentorū iudei hanc terram melle et lacte fluentē iudicabant. In eius enī montibus propter pascuarum abundantiam. innumerabiliū ouium et pecorū greges et armenta pascebant. Apes etiam innumerabiles in eisdem mellificantes herbarū et florū suauitate dulcissima nutriebant. Fructus et fruges propter acris temperiē et torris abundantiam citissime ad maturitatē in illis montibus ducbantur. Aurum argentum et cetera metallozū genera in illis montibus fodiebant. Deniq; fontes et flumina de venis montium superius p̄grediebantur. Loca munitissima in illis montibus edificabant. Fere siluestres sicut tigrides et leones in illis nemorosis montibus cōuersabantur. Verum quemadmodū reliqua terra illa propter peccata inhabitantiū et frequentes eius vastationes vilis admodū effecta est et pene sterilis atq; infructuosa. Ita et montana illa longe a pristina perierūt vbertate et fecunditate. Quia tamē frequens de eis fit memoria sacra in pagina aliqd vel breuiter de eis dicere haud ab re erit.

Sequitur nunc de montibus Israel in specie.

De montibus Israel in specie et primo de monte Syon.

Syon mons erat in Hierusalem. super cuius verticem erat arx siue turris dauid ibi posita pro decore et defensione ciuitatis. In vno autem latere montis Syon erat templum quasi mediū inter arcem et inferiorē ciuitatē. vt scilicet munitio arcis defenderet templū et templū cū arce p̄tegeret ciuitatē. Et ideo sepe scriptura vocat Hierusalem filiam syon. quia sicut filia protegitur a matre et subditur ipi matri. sic ciuitas inferior templo fuit subdita atq; arce. Tante autē autoritatis et nobilitatis inter ceteros montes fuit mons Syon. q̄ nō solum ciuitas Hierosolyma atq; etiam ipa iudea. verum etiā vniuersalis ecclesia tam ex iudeis q̄ ex gentib; cōgregata sepius in p̄phetis nomine syon designetur. sicut ibi fundantur exultatione vniuersae terre mons syon. latera aquilonis ciuitas regis magni. Nā mons syon fuit mons magne altitudinis et sublimitatis. magne fortitudinis et firmitatis. magne plenitudinis et vbertatis. magne pulchritudinis et amenitatis. maxime cōfidentie et securitatis. maxime opulentiē et locupletatōis. maxime leticie et exultationis. perfecte iusticie et sanctificationis. mons doctrine et eruditionis. sicut scriptum est. De syon erit lex et retributio domini de Hierusalem. mons prophetie et reuelationis. vt ex multis scripturis et eius cōditionibus gloriofis late posset ostendi sed breuitatis gratia his obmissis ad alia referenda pergendum est.

De monte Moria.

Oria est mons in Hierusalē in quo edificatum est templum Salomonis. sicut dicitur. ij. Paralip. ij. Hunc enim montem emit dauid ab ornā iebuseo sexcentis siclis auri purissimi. vt in eo edificaret altare domino. quando pro numeratione quā fecerat populus est percussus. vt habetur primi Para-

lipomenon. xxi.

In hoc monte immolauit domino et orauit. et exaudiuit illum dominus de celo in igne super altare holocausti.

In hoc monte obtulit Abraam holocaustum pro Isaac. quē dominus precepit ibidē immolari. vt habetur Genesis. xxij. vbi dicit glosa Hieronymi super illud verbū. vade in terram visionis et offer filium tuū super vnum montium etc. Hunc montē hebrei dicunt esse illum in quo postea templū cōditum est in area ornā iebusei in monte moria. qui iccirco illuminans et lucens interpretat. quia ibi est dābir hoc est oraculum dei. et lex. et spiritus qui inspirat prophetas. et docet homines veritatem. hucusq; Hieronimus in eodem loco creditur Jacob dormiuisse et ascendentiū angelorū per scalam vidisse visionem. vt patet Genesis. xxviii. vbi dicit glosa super illud verbū. Nō est hic aliud nisi domus dei etc. hoc dicitur quia preuidit templū et dei cultum ibidem futurū. Fuit autē iste locus collis a latere montis Syon vbi edificata est postea turris Dauid. vnde ptz et predictis q; mons mozea fuit mons visionis et reuelationis. mons sacrificij et orationis. mons prophetie et instructionis. mons luminis siue illuminatōis. mons angelice frequentationis. mons diuine apparitōis. mons misericordie et p̄piciationis.

De monte Oliueti.

Ons oliueti est mons in iudea iuxta Hierusalē sic dictus. propter copiā oliuarum que in monte illo maxime abundant. Et ideo ab Augustino vocatur mons crismatis et vnctionis. mons luminis. mons pinguedinis et refectōnis. et mons medicaminis et curationis. Et hoc dicit ppter oliuarum ibi crescentium abundantiam. quarū fructus est vnctuosus. luminosus et delitiosus. quia vt dicit Isidorus. Oleum oliue ex radice amaritudine surgit in pabulū luminis. in medicamen vulnerū. et in refectōne esurientis. In huius montis oliuarū radice siue pede fluit riuulus qui dicitur torrens cedron. inter cuius montem et ripam fuit ortus. quē dominus orationis et quietis gratia sepius frequentauit et subintrauit. vnde et ibi captus fuit primo in orto qui gethsemani dicitur. vt dicitur Jo. xij. Ibi enim scz in pede montis fuerat quondā villula dicta gethsemani. cuius ortū tunc temporis adhuc ibi erant vt dicit Augustinus. Et illoꝝ locum ortorū dominus ex cōsuetudine frequentabat. Hic autem mons fuit ad orientalem partē templi. et ideo mane illuminabatur sole oriente. de vespere vero et de nocte illustrabatur ex fulgore a luminaribus templi resplendente. Et ideo merito mons luminis dicebatur. tum quia a celo et a templo lumen recipiebat tum etiā quia lucis materiā olei sui abundantiam alijs impendebat. vt dicit Augustinus. In hoc monte erat quidam viculus nomine bethphage. qui sacerdotum erat. in cuius montis latere erat ciuitas dicta Bethania. que fuit ciuitas Barthez lazari et marie. vt dicit glosa super mattheū. xxi. De hoc monte dñs celos ascendit. et super eundē montem ad iudicium apparebit. vt patet in actibus apostolorū primo capitulo. In hoc monte edificauit Salomon delubra excelsa vt patet. ij. Regū. x. Et ideo vocatus est mons oliue et p̄piciationis. mons offensionis. iij. Regū. xxiiij. scz quia in illis idolis offendit Salomon deum suum.

De monte Ebron.

Ebron mons est in iudea. in quo sita erat vetis ciuitas olim quidem famosissima. hodie autem desolata. ab eiusdem montis nomine Ebron dicta. cuius vallis dicitur Hambze. iuxta quā est alia ciuitas dicta nona Ebron secus speluncam duplicem exstructa. Mons autem iste et ciuitas Ebron iure meritoq; vniuersis solennis habetur et per celeberris ratione sanctorū patriarcharū quorum

corpora ibidem quasi a mundi principio requiescant. Est etenim ciuitas ipsa antiquissima. Nam ebron septem annis ante thammī vrbem egypti cōdita est. vt habet Numeri xiiij. Illi q̄q̄ montē potentissimi et fortissimi viri iure hereditario possederūt. vt patet Josue. xv. vbi inter cetera ita dicitur. Deleuit ex ea caleph filius Enach Sezei et Achiman et Tholmay de stirpe enach &c. In hoc monte tanq̄ in loco tutiori dñs principii regni dauid instituit. et ei illac ascendere post mortē saulis iussit. vbi septem annoz spacio regnans. tandē ad totius regni Hierusalē fastigiū assumptus fuit. Iste mons ab antiquis Cariatharbe fuit primus nuncupatus. id est ciuitas quattuor qz nominatissimorum virozū quattuor corpora ibidem requiescūt. scz Adam Abrahā Isaac et Jacob. vt dicit Hieronymus. Ibi et vxores eoz famose mulieres sepulte sunt vicz Eua Sara Rebecca et Lea. In spelunca h̄ omnes recondit duplici que respicit mambre. quam emit Abrahā a filijs seth. vt habet Genesis. xxiij. Illuc sarraceni sepe vadunt peregrinatum. muschkeam insigne ibi habentes. nec aliquē siue christianū siue iudeum ingredi illā sinunt. Verū per quandā fenestrā sepultura illa cōspici potest.

De monte Bethel

Montes bethel sunt in iudea vicini Hierusalē. vbi dom⁹ dñi fuit sub Salomone edificata. Sunt autē montes bethel nemorosi arboribz cōstiti. fertiles et fecundi. graminiibus et herbis aromaticis pleni. et ideo cerui capree et bynoli. frequētare illoz montiū cacumina sunt cōsueti.

De monte Sylo.

Dñs sylo qui hodie ad sanctū Samuelē dicit. altior est omnibus montibz in terra sancta existentibz per circumitiū. et quantum ad summū supereminet vniuersis. et ibi multo fuit reseruata tempore arca federis dñi. Atqz crebro populi israel cōuentiones in eo celebrate pro diuersis causis vt in plerisqz veteris testamenti locis habetur.

De monte Garisim.

Garisim vt dicit Hieronymus est mons iuxta Jericho cui vicini⁹ est mons hebal ex aduerso respiciens. In his duobus montibz benedictōes et maledictōes populo intrantē terrā pmissionis pmulgebantur. vt per benedictiones prouocarent ad bonū legis amatores. per maledictiones vero terrentur decalogi transgressores. In garisim vero sex tribus nobiliores cum sacerdotibz proclamabant benedictiones. vt habetur Deutro. xxvij. capitulo. Et ideo inoleuit cōsuetudo vt mons ille haberet in veneratione a posteris. et frequentaretur causa sacrificij et orationis. Unde inter iudeos et samaritanos fuit cōtentio de loco adorationis. samaritanis pferentibus montē garisim cōuenientiorē esse ad oranduz q̄ templū in Hierusalē. iudeis cōtrariū asserentibz. vt patz Jo. iij. tam in textu q̄ in glosa.

De monte Hebal.

Hebal est mons trans iordanē in quo steterunt sex tribus post iordanis transitum ad maledicendū illis qui precepta decalogi nō seruarent. vt patet etiaz Deutro. xxvij. Et est mons vt dicitur caernosus et voraginosus. patiens sepius terremotū cui cōcordat interpretatio eius. nam hebal vorago interpretatur. Fuit itaqz mons maledictionis et interpretationis. in quo mala transgressoribus imprecabantur. Reputabatur etiam mons vilitatis et abiectiois. vnde et sex tribus ignobiliores scz ancillarum filij super montem hebal fuerunt ad maledicendum populo deputati. Deutronomij. xxvij.

De monte Quarentena.

Quarentena est mons excelsus valde iuxta Jericho. ad dimidiam leucā eundo de galgalis in Jericho. In cuius superciliū fm aliquos christus a diabolo fuit ductus. vbi ei ostendit omnia regna mundi et gloriā eozum dicens. Hec omnia tibi dabo si cadens adoraueris me. vt habetur Matthei. iij. Alij autē tradunt q̄ in alio quodam monte fuerit christus tentatus qui per tres leucas distat ab isto. existens in deserto a latere bethel et hay australi. Sed id certum habetur q̄ in isto

monte fuit christus quando ieiunauit quadraginta diebus et quadraginta noctibus. dicitur in desertum illud a spiritu post baptismum ut tentaretur a diabolo. ut habetur ibidem. In huius pede montis effluit fluvius Helizei. de quo habetur. iij. Regum. ij. capitulo. quod viri civitatis Jericho accedentes ad helizeum dixerunt. Ecce habitatio civitatis huius optima est. sicut tu domine ipse prospicis. sed aque pessime sunt et terra sterilis. Et ille iussit sibi afferri vas novum et mitti in illud sal. Quod cum allatum fuisset egressus ad fontem aquarum qui est in pede montis huius et misso in illum sale sanavit aquas ut non esset in eis ultra mors neque sterilitas. et ita sanate sunt aque ille usque in diem hanc. iuxta verbum helizei quod locutus est. Est autem fluvius amenus valde et delectabilis. iuxta quem peregrini illo venientes commorantur et pausare solent.

De monte Hermon.

Hermon est mons modicus super iordanem situs: qui herbis et pascuis est fecundus. Nam circa radices eius sine circa pedem fluentis iordanis imbuit. circa verticem vero eius seu cacumen copioso rore perfunditur. et ideo virosore et rosis et aque influentia decoratur et insignitur. propter quod et ibi nutriebantur pecora que in templo debuerunt immolari domino et offerri. Et quia animalia ex rore fluminis et herbis impinguata. in monte syon id est in atrio templi offerebantur. Ideo dicitur secundum hebreos per prophetam quod ros hermon descendit in montem syon: quod ad litteram fieri non potuit. quia mons syon monte hermon altior existit. Insuper et ab eo valde remotus fuit. pro tanto igitur ros montis hermon dicitur descendisse in syon. quia pinguedines et adipos animalium que in illo monte percipiuntur ad pastum ignis altaris in Hierusalem sacrificio offerebantur. propter quod et hermon lumen exalta cum interpretatur sicut dicit glossa super psalmum. quia lumen in altari augebatur quoniam ignis sacrificiorum pabulo fovebatur.

De monte Carmelo.

Carmelus est mons in iudea in qua est civitas dicta Carmela. Et est duplex carmelus. unus in superiori parte contra meridiem in quo Nabal legitur pauisse greges. i. Regum. xxi. Alius est carmelus in inferiori parte terre respiciens mare. uterque mons fertilis est in pascuis fructibus et herbis.

De monte Ziph.

Ziph mons est squalidus et umbriferus. in quo latuit david quoniam fugit a facie saul. et est iuxta carmelum in quo nabal carmelites quondam habitabat. qui fuit de stirpe caleph ut dicit Hieronymus. Est autem mons multum nemorosus. dumis et arboribus infructuosus constitutus. et saluosus feris et ibicibus peruis. speluncis et antris plenus et plurimum cavernosus. et ideo fugitivis et latere volentibus congruus est. et ignotis transeuntibus periculosus.

De monte Thabor.

Thabor est mons in medio capso. et est mons mira rotunditate sublimis. distans a cesarea decem miliaribus ad orientalem plagam et fuit in confinio zabulon Isachar et neptalim. Hic mons inter totius terre promissionis montes maxime est famosus ratione situs. fertilitatis amenitatis fortitudinis: et firmitatis. Saba enim illius montis est fertilis vineis. olivis. et alijs arboribus fructiferis et herbis. Aer ibi est salubris. ros frequens et dulcis. imber tam temperaneus quam serotinus mediocris. Ibi arborum proceritas que non deponit hyeme vel estate comam vel virosorem suam. Ibi autem multis genarum canorus sonitus et sonora suavitas. quarum voce afficitur auditus. pennarum varia dispositione ad earum aspectum provocatur visus. in carnum suavitate delectatur gustus. Et ideo multi sunt ibi aucupes auiculis locum istum frequentantibus. rhenia et tendiculas imponentes. sicut dicit Hieronymus super illum locum Ioseph. iij. quia si rubeo impansum super montem Thabor etc. Super omnia autem montem istum redidit commendabile presentia saluatoris qui in hoc monte docuit. In hoc monte gratia orationis procreavit. In hoc monte aliqui panis populum. et tam spirituali quam corporali pabulo recreavit. In huius montis etiam supercilio coram discipulis suis se transfigurare voluit.

et future claritatis gloriam in suo corpore discipulis reuelauit.

De monte libano.

Libanus est mons phenicis altissimus. cuius sepe meminerunt prophete et scripture. Dicitur est autem libanus a thure ut dicit Isidorus. quod ibi colligitur cuius pars ad orientem respiciens libanus appellatur. ut dicit Isidorus. Libanus etiam id est candidatio vocatur. quia perpetuis niuibus semper hyeme semper et estate candidatur. Nullo enim tempore ita nix totaliter eliquescit quin in aliqua sua parte in eo valeat inueniri. Est autem libanus flumiozum et fontium principium et origo. ex eius enim radice oriuntur duo fontes scilicet Jor et dan. qui simul iuncti iordanem efficiunt. Libanus igitur est mons redolentis et summe aromaticitatis. nam ibi herbe odoriferere crescunt. ibi etiam arbores thurifere coalescunt. quarum gummi electum olibanum a medicis nuncupantur. Item mons est sufficientis et fecunditatis. Nam propter rois abundantiam et pluuiarum frequentiam herbis abundat. precipuis pascuis vberimis et fructibus optimis et maturis. Et ideo in monte libani nutriebantur animalia que offerrebantur in templo: et in ipsius pascuis fouebantur. Item mons erat eminentis et maxime sublimitatis. quoniam omnes alios montes illius regionis altitudinis situ libanus excedebat. Et ideo venientibus tyrum per remota valde maris nauigia. se nauigantium oculis offerebat. et quos deberent nauigantes petere portus: sua altitudine ostendebat. Item mons erat indeficientis influentie et semperne humiditatis. nam quibus siccitate preferat in sua superficie. nobilissimis tamen abundat intrinsecus uenis aque. ut patet in puteis aquarum uiuentium. que iuxta Salomonis sententiam in canticis solent continue cum impetu de libano emanare. ut dicitur Cantico. iij. quasi puteus aquarum et. Item mons confidentis et securitatis. nam in libano quiescentes tati sunt a uenenosis serpentes quos sua aromaticitate et uirtute fugant tam herbe quam arbores ibidem continue concrescentes. nam cedri ibi crescentes suo odore fugant omnia uenosa. et ibi uenosa reptilia uiuere non permittunt. Item mons est pulchritudinis et amenitatis. Nam cedrorum et aliarum uirentium arborum mira proceritas graminum. et herbarum continua uiriditas. auium siluestrium sonora suauitas. riuulorum et fontium multiplicitas libanum amenum faciunt et iocundum. Item mons est medicine et sanitatis. ibi enim species aromatice crescunt. que sunt contra morbos innumerabiles remedia et medela. Ibi cypressi et oliue quorum liquores et resine sunt contra diuersarum infirmitatum incomoda. precipue medicine. Item mons leticie et iocunditatis. nam in collibus libani quondam creuit abundantia uini optimi. quod precipue leticie et hilaritatis maxime est inductiuum. Item mons honorificentis et dignitatis. nam inter omnes montes arabie phenicis et syrie. mons libani in sublimitate / in fecunditate / in amenitate / et aeris salubritate obstat et principatum. ut dicit Hieronymus et Iosephus.

De monte Semeron.

Semeron est mons de quo dicitur. ij. Paralippo. xliij. Mons in quo est modo sebastis. ubi reliquie Johannis baptiste requiescunt. In eodem quidem monte prius edificata est samaria a qua et tota regio postea samaria est uocata. Hec ciuitas ratione montis fuit fortissima. et ad expugnandum difficilima. Unde et reges assiriorum miris sumptibus et bellozum maximis apparatibus eam tribus annis continue obsederunt. Et uix propter angustiam contra ipsam preualere uiribus potuerunt. immo ut dicit Hieronymus et Iosephus. nunquam eam expugnassent si ipsius habitatores deum israel ad iracundiam prouocantes plenam fiduciam in eo habuissent. et ipsius legem nullatenus reliquissent.

In secundam partem prime huius partis principalis de moribus ritibus et erroribus eorum qui sanctam inhabitant terram prefaciuncula incipit.

Ostea quae in superioribus sancte peregrinationis Hierosolymitane loca descripta sunt figuris pariter et scripturis. superest ordine congruo iuxta politum. incolarum et indigenarum locorum eorumdem. leges ritus et mores. immo perfidiam detestabilem: pestiferos errores. heresesque damnatas. prout a nobis inter peregrinandum exacta indagine et inquisitione studiosa potuerunt deprehendi. in medium producere. atque hic sub compendio annotare. ad laudem et honorem vince vere fidei nostre orthodoxe. sancteque rhomane ecclesie catholice. que absque macula et ruga sponsa permanet decora. sponso suo christo fideliter coniuncta. qui semetipsum tradidit pro ea ut illam sanctificaret mundans eam lauacro aque in verbo vite. ut exhiberet ipse sibi eam gloriosam sanctam et immaculatam. Ad ignominiam vero et confusionem illorum perfidorum superborum et obstinatorum. siue sarracenorum qui pseudo sui prophete Mahumeti. sacrilegas imitantur leges. immo fabulas inanes siue scismaticorum eisdem in terris existentium. qui se falso christi cognominant cultores. ore quidem confitentes se nosse deum. quem tamen factis negant. ab obedientia sancte rhomane ecclesie pro sua superbia et arrogantia pertinaciter segregati. Proinde etiam longe a salute effecti. eo quod omnis qui est extra arcam Floe. id est ecclesiam sanctam catholicam et apostolicam: pereat necesse est. Longe profecto ab his peccatoribus salus. quia iustificationes domini non recte exquisierunt. suorum dogmata heresiarcharum pure et simplici quam nos amplectimur (feliciter sane) veritati preferentes. Generatio porro perversa est et infideles filii. generatioque consilio et sine prudentia. utinam saperent et intelligerent quod inobedienti Saul regi dixit Samuel propheta. Nunquid vult dominus holocausta aut victimas et non potius ut obediat voci sue. Nam et ipse dominus dicit. qui ecclesiam non audierit (intelligens proculdubio eam quam ipse supra petram edificavit atque fundavit Rhomanam scilicet) sicut tibi tanquam ethnicus et publicanus. maior est enim obedientia quam victimae. et auscultare magis quam offerre adipem arietum. Quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare. et quasi scelus idolatrie nolle acquiescere. Sola est profecto que fidei meritum possidet obedientia. sine qua quisque infidelis convincitur. etiam si fidelis esse videatur. Sed hac de re infra latius disseret. Hoc unum adiectum velim. promittamque fore cupio eius rei lectorum. quod nequaquam mihi in presentiarum desumpsi contra hos quos narrabo errores cogredi aut corrigere disputando. Id enim longe supra meas esse vires. id longe meam supergredere facultatem. Id quoque ante nos diu actum est per patres et maiores nostros tum eruditissimos tum etiam sanctissimos viros. multoque ea super re labore est sudatum in sacris generalibus conciliis et synodis. In quibus tum multum graues sunt editi canones contra eosdem. Leperunt autem ut omnibus notum est hominum generalia celebrari concilia a temporibus Constantini. In precedentibus namque annis persecutione feruente: docendarum plebium minime dabatur facultas. Unde christiani in diuersas hereses scissa est. quia non erat licentia episcopis in unum convenire: nisi tempore supradicti imperatoris. Ipse enim dedit facultatem christianis libere congregari. Sub hoc etiam sancti patres in concilio Niceno de omni orbe terrarum convenientes iuxta fidem evangelicam et apostolicam. secundum post apostolos symbolum tradiderunt. Inter cetera autem concilia quattuor esse scimus venerabiles synodos que totam principaliter fidem complectuntur. quasi quatuor evangelia vel totidem paradisi flumina. Harum nicena synodus. cccc. viij. episcoporum constantino augusti imperante pacta est. In qua arriane perfidie condemnata est blasphemiam quam de inequalitate sancte trinitatis idem arrius asserbat atque consubstantialis quoque deo patri deum filium eadem sancta synodus per symbolum definiuit.

Secunda synodus. c. l. patrum sub Theodosio seniore constantinopoli congregata est que macedonium spiritum sanctum esse negantem condemnans consubstantiali patri et filio spiritum sanctum demonstravit. dans symboli formam quam tota grecorum et latinorum confessio in ecclesiis predicat. Tercia synodus ephesina prima ducentorum episcoporum sub iunioris Theodosio augusti edita est. que Nestorium duas personas in christo asserentem iusto anathemate

cōdemnauit. ostendens manere in duabus naturis vnam dñi nostri Jesu christi psonā.
 Quarta synodus chalcedonensis. dc. xxx. sacerdotū sub Marciano principe habi-
 ta est. in qua Euticen cōstantinopolitanū abbatem verbi dei et carnis vnam naturam
 pronunciantē et eius defensorē Dioscorū quondam alexandrinū episcopū et rursū
 Nestorū cum reliquis hereticis vna patrū sententia p̄damnauit. p̄dicans eadē syno-
 dus christum dñm de virgine sic natum. vt in eo substantiā diuine et humane cōfitea-
 mur nature. De sunt quattuor synodi principales. fidei doctrinā plenissime p̄dicantē
 res. Verum nō solū in istis sed et in alijs multis scilicet temporū successu. varijs in locis
 celebratis. nō modo acerrime disputatum fuit cōtra illos heresum inuentores et secta-
 tores. De quibus infra suis dicitur locis. sed et tremendis ac terribilibus sententijs et
 grauibus censuris in eos est fulminatū. Ergo his p̄missis et p̄suppositis tanq̄ prius et
 abolum studiosissime ventilatis animus est mihi dumtaxat eos quos inter lustrandum
 terras illas et perferendum incolarū mores et obseruātiās. cōperi errores. pura recita-
 re veritate et simplici stilo designare. Eo potissimū fine vt talibus cognitis erroribz qui
 bus sancta illa fedatur terra. orthodoxoz animi magis ac magis inardescant. cōciten-
 tur. cōfortenturqz cōtra pessimos et p̄phanos locoz illorū sacroz nō tam inhabitato-
 res qz maculatores. Ita vt si vnqz deo volente. ac sancta disponente ecclesia vlla arri-
 rit oportunitas. p̄fidos illos exturbandi et exterminādi. ipi veri christi cultores. ac chri-
 stiane religionis zelatores. more fortissimoz quondā et zelosissimoz machabeoz. p̄m-
 ptiores paratiores feruentioresqz inueniantur. p̄ christo. proqz eius vlciscenda iniuria.
 pro fide deniqz et sacratissime terre illius expurgatione. animas suas ponendi. mortēqz
 subeundi. vnum honestam tum etiam sanctam.

Ceterū vt ordinatius in rem veniam. primū omnium de sarracenis et eorum legibz
 differere institui mei est. Postea de alio: vni varijs sectis ex ordine dicturus. verū quo
 sarracenzum error et p̄phana lex amplius elucescat fiatqz cognitu euidentior. In pri-
 mis de ipoz sarracenzū maledicto seductore scilicet Bahumeto pauca duxi premit-
 tenda videlicet.

Primo	ortu et origine siue natiuitate.
Secundo	detestabili vita et cōuersatione.
Tercio	de eius secte pestifere introductione.
Quarto	misera et infelici morte.

Quinto de articuloz in alkorano siue lege eius cōtentozum enumeratione. et ipozum
 cōpendiosa improbatione siue fugillatione. p̄pter rudes quosqz. ne fabulas illas. diuina
 oracula putent. q̄ nil prozsus habent fundamenti.

De ortu et origine Bahumeti.

Primum capitulum.

Q tempore quo Bonifacius papa quartus ecclesie rhomane presidebat.
 et focus imperij administrabat. qui regnare cepit Anno dñi. dc. quinto.
 vt tradit historie. quo videlicet tempore Cosdroe rex persarū. grauissima
 bella ecclesie mouens. multas rhomanozū puincias et ipam etiam Hiero-
 solymam inuasit. ac destruens ecclesias. sacraqz loca p̄phanans. inter ce-
 tera que rapuit. etiam crucem sanctam pro parte ibi ab Helena relictam asportauit. na-
 tus fuit ille perditionis filius Bahumet. corrente iam dominice incarnationis anno
 dc. sexto. sub die vicesima tercia mensis Aprilis. Cuius natiuitatis exordium. vite quo-
 qz et cōuersationis mortisqz seriem omnē. libellus quidam qui in transmarinis partibz
 habetur famosus. sed et Vincenz⁹ beluacen⁹. in speculo suo historiali. li. xxij. ca. xxxix.
 et sequentibus multis. diffuse tradit ad modum et copiose. ex quibus que sequuntur cō-
 pendiosius sunt extracta. atqz in ordinē historie redacta. Fuit siquidē vir quidā in ara-
 bia. cui nomē abdimenech. sarracenz⁹ genere siue agarenus. Nā sarraceni p̄rie sunt aga-
 reni. vt pote nō ex fara legitima consorte et cōthorali Abrae. sed ex agar eius concubina

descendentes. ex progenie scz Ismaelis. vnde et ismaelite etiam dicuntur. cuius manus
vt liber Beneseos testatur cōtra omnes et manus omnium cōtra eum. Hic ergo Abdime
nech vxorem sutritus et cultus accepit (nam venerē vti cereri arabes colebat.) ex qua fi
lium genuit. nomen illi imponens Bahumet. quod interpretatū pfusionē faciens p̄
loqui. cōgruo certe presagio et impostū qui sibi suisq; perpetuā cōpararet cōfusionem.
Hunc diem natiuitatis mahumeti solennē habent sarraceni. et per dies septem cōtinu
os venerantur. crapulis et cōmessationibus rebusq; venerijs vacantes singulis annis.
Ceterum natus mahumet. paulopost vtroq; orbatus parente. pupillus et orphanus
mansit. cuius misertus patruus suus cognomento ab demutalla. in tutelā z curam eum
suscepit. educavitq; in arabia in loco quodam cui nomen Salingua. Soluit et ip̄e ma
humet idola cum omni domo z generatione sua. Lunq; iam infantile excessisset etatem
iuuenis factus. cuiusdā nobilis et p̄diuitis matrone vidue nomine Ladigan famu
lus effectus est. cum camelis eius et asinis in syriam. et alia loca finitima merces defes
rens. donec tandem eam suo captam amore et calliditate seductā duxit vxorem. Verum
etiam legitur q̄ a primeua sua etate mercator fuerit. atq; cum camelis suis in egiptū et
palestinā cum iudeis et christianis pergens. ab eis vetus et nouū didicerit testamentū.
atq; magus perfectissimus euaserit. Et dum sic discurrens corozainā ingrederet̄ pro
uinciam. cui Ladigan que supra dominabat̄. et diuersas species aromaticas ad eā cres
bro afferret. cepit ei mulier ip̄a familiarius adherere. quā ip̄e incantationū suarum pres
strictam fantasmate cepit paulatim in errorem inducere. asserens quia ip̄e esset summus p̄
pheta et nuncius dei. Suffragabant̄ autē verbis eis tam incautationū prestigia q̄ sue
calliditatis ingenia copiosa. Qua opinione potens mulier adeo decepta fuit. q̄ cum vi
dua esset cum sibi assumpsit maritū. et omnia sua ei tradidit bona. De hoc ip̄e mahumet
in alkozano suo testatur. scribēs deū sibi dixisse in hec verba. Nonne tu fuisti orphanus
et collectus es. in errore et iustificatus es. pauper et ditatus es.

De detestabili vita et cōuersatione mahumeti.

Secundum capitulum.

Quo vbi se mahumet locupletatū eiusce mulieris opibus vidit. elatus ani
mo. cogitauit super omnē gentem et patriam illā regnū sibi vsurpare. Sed
dum hoc effectui dare facile nō posset presertim cum paucos adhuc habes
ret fautores. arte et ingenio vt poterat vtebatur. simulans se dei p̄phetam et
nuncium. quo vel sic regiam tandē nancisceretur dignitatē. Lunq; sibi hoc modo pro
phete nomen falso assumpsisset. ingressus est ad homines qui tanto facilius qualibet a
stutie machinatione decipi poterant. q̄to longius ab omni sapientia et vsu ciuilitatis.
totiusq; humane prudentie honestate per agros et villulas sequestrati. quid dei nunci
us vel p̄pheta esset. aut in quo cognosci deberet. deniq; quid inter veritatē et mendaciū.
inter faintatē distaret et prudentiā. discernere prozsus nesciebant. Ad hos seducendos
quorundā (de quibus postea dicemus) ope et cōsilio nō mediocriter cōfortatus. In pri
mis homines ad se pestiferos et viarū insidiatores fugitiuos. homicidas. predones. ra
ptores. latronesq; attraxit. quos ad deuia siluarū cacumina montū atq; p̄xima fontibz
loca circūquaq; mittebat. Insidians scz negociatoribz et iter agentibus. occidere et p̄da
ri eos. atq; diripere omnia que vel negociationis vel necessitatis causa bona portassent.
Nam et ip̄e q̄z met cū primo p̄phete sue tpe. de ciuitate veniret ad mechā. camelū pau
peri cuidā abstulit. atq; cū iam quadragintatriū esset annoz. tali beneficio. p̄dicationis
sue primordia dedicauit. Hi autē qui in mecha erāt magno eum odio p̄sequerant. eo q̄
oia eius maleficia nossent. Quippe qui cū latro esset et predo. p̄phetam se dei stultis ho
minibus mentiebat. Abijt ergo inde in quandā ciuitatē destructā. quam ex maiori pte
paupes inhabitabāt iudei. i quā ingressus vt iusticie sue regulā. modūq; sue p̄phete on
deret pupillis cuiusdā carpentarij filijs domū vi abstulit. sibi in ea templū p̄stitiēs. Ex
hac ciuitate quot et quāta mala. damna et bella. et viatoribus et locoz incolis intulerit.
quot etiam ex suis socijs amiserit. longū esset euoluere. maxime tamē insidiarū insultus
die et nocte agens. viginti sex numero confictus siue cōgressus hostiles in pauperes. eo

tempore gessit. nouem per se. reliquos per socios. Hec sue prophetie exordia fuere. Et quod deterius longe erat. si quis ei in huiusmodi maleficijs contradicere aut eum redarguere presumpisset. mox eum vel per se vel per suos proditorie iugulabat. sicuti (quod certum est) senem quendam iudeum in lecto dormientem ideo preter ceteros fecit iugulari. quia se ab eo vituperatum dicebat. Animaduertat quisque rationis compos. si hec ad dei prophetas pertineant. in quibus nil aliud quam fraus et violentia. atque humani sanguinis effusio (quod latronum est proprium) apparuit. Quis unquam non dico propheta. sed qui vel modicam dei noticiam haberet talia fecisse auditus est. An non poterat se de illo iudeo (ut reliqua sileam) aliter vindicare nisi dormientem confoderet. quod auditu horrendum est. Sed unde hoc ei nisi a diabolo qui et ipse homicida exit ab initio. Aut ubi est id quod de seipso in alkorano suo tradit. missum videlicet se cum pietate et misericordia. quod quo modo verum ubi tanta in homines feritas. tanta crudelitas agebat. Cetera plurima eius detestanda transco facinorosa. que ipsum fuisse pseudo prophetam et vas omnis iniquitatis euidenter conuincerent. si pre ocio in medium adducere liceret. sed rationem habendam pio lectori censui magis. Hoc unum ex multis velim adiectum. risu profecto dignum. quod cum ipse quadam vice cum suis satellitibus pergeret: contra eos qui sibi pro sua malicia obedire contempserant. victus et vulneratus. labro superiori percussus. confractis genis. dentiumque inferiorum medio percussus. ac vultu miserabiliter dilacerato. vix a socijs defensus euasit. Et cum se penumero diceret semper se decem habere angelos custodes sibi a deo datos ne unquam lederetur. liquido apparuit. quia mentita est iniquitas sibi. Mirum profecto videri cuius potest. quo pacto is dei nuncius et propheta haberi potuerit. cuius ut breui verbo omnem describamus vitam. alia non fuit actio quam homines interficere et aliena diripere. ut ostensum est. atque stupra incestus et adulteria perpetrare. quod nunc paucis absoluemus. Erat siquidem ipse Mahomet preter tantam tyrannidem omnium hominum sui temporis impudicissimus atque impurissimus qui etiam suo alkorano tale non erubuit dedecus inscribere ut diceret (sicut patet legenti) tale donum a deo renibus suis datum ut quadraginta viros in coitum quantumlibet potentissimos posset adquare. ubi quoque inter cetera rebus se odoriferis et potissimum mulieribus asserit delectari. Pudet profecto hoc in loco ad specialia descendere que tamen illum porcum sue inserere prophetie puduit minime. Quid enim turpius quam quod ipse de sua uxore que Aissa vocabatur legitur fecisse. Hec enim cum pulchra esset et decita libidini. a quodam cui nomen Zaphagan amabatur. qui et consuetudinarium cum ea adulterium. ipso mahumeto sciente et consentiente agebat. Unquam super hoc a quodam argueretur. qui diceret mulierum copiam esse. nec decere tantum hominem a muliercula dehonestari. dignamque eam fore repudio. Respondit mahomet. nullam sibi ex omnibus quas habebat uxoribus illam esse chariorem. neque se vel de aliorum verbis vel de eius adulterio curare aut sibi dilectam dimittere velle. quin etiam in alkorano suo eam affirmat innocentem fuisse et hoc sibi diuinitus reuelatum. De huiusmodi vero suis turpitudinibus plura iam dicerem. nisi libellum hunc inhonestissimis verbis sordidari formidarem. per omnia similis factus est equo et mulo quibus non est intellectus. Sed et sarraceni (ut hodie est cernere) eum in hoc imitantur. homines omnino carnales et bestiales. ut latius infra patebit.

De tempore et modo quo mahomet sectam suam incepit.

Tercium capitulum.

Radunt historie quod regnate iam Eraclio. post focam imperatoris. sub quo natus fuit mahomet. sectam suam ipse incepit. Nam eraclius iste cepit regnare Anno domini. de. terciodecimo. et. xxx. annis imperium rexit. Bene quidem a principio faustaque pro ecclesia agens et probe. sed male concludens. Nam heresi pessima monathelitarum qui unam tantum in christo naturam dogmatizabant deprauatus. post multas victorias et gloriosos triumphos (de quibus etiam partim in historia sancte crucis habet) a catholica fide aberrauit. Unquam diuina haud dubium promissione. eius tempestate sarraceni ipso mahumeto pseudo propheta eis ducatum prebente a sedibus suis exeuntes. eraclii imperium

grauiter deuastare ceperunt. Sic et **Domarus** mahumeti discipulus vt dicit **Hugo**
Floriacenensis circa finē imperij eraclij. **Damascū** ⁊ regionē phenicis ⁊ **Hierusalē**. totā
q̄ **Syriam** et **antiochiā** per **sarracenos** occupauit. In quibz omnibz locis erant tunc tem
poris multi deuoti christiani in cenobijs. numero etiā centenario et ducentenario et in
terdum ampliori dño famulantes. qui ipozum sarracenoꝝ gladijs ad celestia regna p̄
uenerunt. Circa finem itaqz eiusdē eraclij vertente iam anno salutis. **dc. xli.** mahumet. p̄
pria nequaqz cōtentus malitiā. nisi etiā velut alter draco tartareus sue p̄phane doctri
ne aut legis cauda. terciā stellarum partē de celo deiceret. ipam suam nephandissimā se
ctam incepit atqz auctore diabolo perfecit hoc modo. Nam vt superius memoratū est
cum se cerneret regnū arabie per vim cōsequi nō posse. per simulatam sanctitatē id ten
tauit. fingens se p̄phetam et nuncium dei. Sed quoniā rudis ⁊ illiteratus erat. prouidit
ei diabolus mille artifex. ac animarū nostrarum hostis perpetuus. p̄ditissimos quosdā
sed eruditos et doctos. tum ex iudeis. tum ex xpianis qui eidem tanqz omnis impietatis
instrumenta assisterēt. atqz instructum. in erroribus iugiter fouerēt. At inter christia
nos precipuus fuisse legitur monachus quidam apostata vir belial noie **Sergius**. qui
eum in nouo informauit testamēto. De hoc **Sergio** scriptū reperitur. q̄ cum in mona
sterio suo grauiter deliquisset. et ob id ex cōmunicatus et expulsus fuisset. eiusce rei cōfus
sus pudore aufugit et ad mahumetū se cōtulit. Alibi quoqz legitur q̄ quidā multarum
litterarū clericus qui etiā **Antiochie** archidiaconatus fungebatur officio. cum **Rho**
man uenisset et dignitatē quandā quam ambiebat obtinere nequiuisset. indignatus plu
rimum et graui cōtra ecclesiā ira et odio permotus. se huic mahumeto cōiunxit in regio
ne **Lubenne** in qua cōmitrim et gentiles et iudei cōmorabant. **Mahumet** vero artibz
magicis intentus adhuc idola colebat quādo hi ad eum uenerūt. Nam horū prauo cō
silio ab initio sectam illam incepit. Volens igitur **Sergius** predictus aliquid facere.
vnde monachis illis qui eum expulerant recōciliari mereretur (erant enī heretici nesto
riani. qui dicunt uirginē gloriosam. mariā non deum. sed hominē tantū peperisse) omni
conatu et studio mahumeto persuadebat. vt ab idolis recedens. fieret christianus nesto
rianus. quod dum astutia sua perfecisset discipulus eius mahumet effectus est. et **Ser**
gius se ob id nestorij nuncupauit. Cognito uero iudei q̄ multi etiā mahumet ipē ad
qualemcūqz quasi ymbzā christianitatis monachū illum sequerent et pene id quod po
stea per mahumetū effectū est per ipm nestorium iam fieri incepisset. inuidentes timen
tesqz ne in ueram aliquādo christianitatē mahumet et alij inciderēt duos ex suis peritio
ribus et ceteris astutioribz submisērūt. quozū vnus **Audias** alter uero **Labalahar** vo
cabatur. qui maliciosa calliditate socios se eius esse fingentes. multa eum de ueteri lege
docuerunt atqz in **alkozano** suo (quo res p̄fusioꝝ fieret) inscribi fecerunt. **Talium** itaqz
cōplicum mahumet doctus magisterio. **alkozanū** siue legem suam. vtriusqz testamenti
coloratā auctoritatibus cōposuit. **Ueris** quibusdā. falsa multa et omnino absurda cō
miscens. atqz uenēnū vt moris est oibz hereticis sub melle abscondens. Quo sic vt p̄
fertur cōfecto. mahumet porrectiori iam fronte. hysce uidelicet armis munitus et socia
se esse p̄phetam et dei nuncium ad eozū salutē missum diuinitus. audenter populis men
tiebatur. asserens maxime ideo se missum vt christianozū et iudeozū leges. que rigide ni
mis essent ac seuerē. mitioꝝ preceptorū temperaret p̄mulgatione. **Ut** autē eius missioni
instar **Moisi**. prodigia quedā attestari uiderent. assignata die populū ad certum conuo
cauit locum. vt legem suā in signis et prodigijs susciperēt qua deceret deuotione. Tunc
eo sermocinante ad plebem. columba quedā alba que in vicino erat ad hoc ipm fallacia
ter edocta. super humerū eius aduolauit. et grana quedā in aure eius reposita vt erat so
lita comedēs. quasi spiritus sanctus legis et uerba que loquebat suggestere uidebat. **Tan**
tus qz vt fertur simili inductus cōsuetudine. vt de manu eius pabulū acciperet. ad uocē
eius coram oibus aduenit. et quasi noue legis mandata celitus missa. que ipē coram
eius alligauerat detulit. omniū cū stupore et admiratione ingenti. Sed et cyphos quos
dam aureos et argēteos lacte ⁊ melle plenos. quos ipē certis in locis terre latēter infode
rat. q̄si p̄ diuinā reuelationē ibidē fecit effodi. ac populo uelut in signū future abundantie

quam per eiusdem legis obseruantiam mereri deberet: ostendit. Sicq; quasi miraculis et magnalibus diuinis cōgratulantes et acclamantes, rudes illos seduxit, ac ad legem suam quasi diuinam recipiendam pertinaciter animauit. Inde arabes ei adherentes regnum perfidis vt supra habitū est infestare, ac demum orientalis imperij fines vsq; ad Alexandria inuadere super eraculum ceperunt. Porro propter huiuscemodi sceleratissimam fore facta sua Bahumet adeo percussus, cepit frequenter cadere epileptica passione, que vulgo morbus caducus appellatur, vnde crebro pstratus in terram miserabiliter caput collidebat, ac spumans abhominabiliter sedum ac visu horrendū spectaculū de se prebuit, ita q; etiam ad tempus omnino insaniret amens affectus. Quod cernens cadigan vxor eius prima, opido tristabatur, eo q; impurissimo homini et epileptico nupisset. Sed et ceteri hoc comperto in eo scandalizabantur. Quos ille cōciliare sibi studens, talib; eos callidissimus nequā sermonibus demulcebat dicēs, Quotiens Gabrielem archangelum mecum cōtemplor loquentē: totiens claritatem atq; splendore vultus eius ferre nō sustinens vtpote homo carnalis et mortalis, deficio et cado et rapior nonnūq; in extasim, a sensibus proorsus alienat. Credidit mulier, sed et arabes omnes vsq; hodie in eo perseverant errore q; seductor ille ex archangeli Gabrielis (qui ei sepius apparuerit) ore, illas quas eis tradidit suscepit leges. Sed excecavit eos pculdubio in alitia eorum, et demeritis suis obscuratū habentes intellectum, iusto dei iudicio miserrant atq; perditum eunt.

De misera et infelici morte Bahumeti.

Quarum capitulum.

Eterum postea q̄ ille pseudo propheta Bahumet, primogenitus sathane multo plures suis diabolicis legibus mancipatos populos peruerit, q̄ vnq; aliquis heresiarcha seduxerit, ac sanctus quisq; cōuertit, tandem infelici morte, actibus tamen suis dignissima a quodam emulo suo vt in quibusdā reperitur historijs toxico infectus interiit. Vel vt alibi legitur morbo pleuretico per septem dies egrotauit, sensibus amissis. Septimo vero die resumptis paululum viribus iratus est in eum grauitur halay fili⁹ abythalib, princeps inter suos, eo q; sic sensum amississet, et idipm ei significauit. Tunc ille rubore peresus inuit nullum alium secum manere in domo, nisi alahabet filium ab demutella patris sui. Redeunte autem egritudine septimo post die infelicem exalauit animam, orcis mox tartareis dandam Intumuitq; venter eius et minimus suus digitus incuruatus est. Fuit autem obitus eius die lune, duodecima mensis primi, qui apud eos appellatur Rabeg anno vite sue sexagesimoter cio, die quartadecima postq; ceperat egrotare. Vita ergo ipius, lxij, extiit annorum, quorum viginatres in pphetia sua execrabili expendit. Sed id haud pretermittendum censui, verū quidem sed ridiculosum, q; cum ipse adhuc viuens, precepisset discipulis suis et amicis ne eum mortuū mox sepelirent, quoniam die tercia post mortem suam assumerat nō modo per triduum sed per duodecim dies prestolarentur si quis eum in celū deferret, longaq; fatigati expectatione, nū aliud in eo quam intolerabile cernerent superex crescere fetorem, tandem nudum corpus sine honore indignantes sub terram proiecere. Talis ergo fuit vita mahumeti, talisq; finis profecto miserabilis. Porro seductore illo et pseudo ppheta sic mortuo, omnes facile eius deprehensa fallitate (nam omnia que dixerat irrita et inania cernebant) reuersi sunt vnusquisq; ad suam quam ante tenuerat sectam, paucis de sua cognatione exceptis, qui se in regno succedere sperabant. Eo quidem tempore fuit Ebubeer vir callidus et prudens, qui nō multo post regnum adeptus est. Et quanq; id filio abitalib nomine halay principi inter discipulos et amicos mahumeti vehementer displicuisset, adeo tamē cum rex obsequijs delinuit et blanditijs, vt sponte ei regnum post se delegaret. Hic ergo eos qui auersi fuerant a lege mahumetica, omni ingenio ad eam reuocans, iterum eos erroris et stulticie mancipauit. Quidā enī metu penarū, quidā spe honoris, alij alterius cuiuslibet lucri causa, omnes tamen simulatorie non ex animo rediere. Iste quoq; successor Bahumeti iam dictus,

calyptha a suis cognominatus. postea q̄s in regno cōfirmatum se vidit. predecessori suo templum equidem satis preciosum in mecha fieri fecit. et sumptuosam artificiosamq̄ maiorē immodū in eo sepulturā. Nam fertur q̄ sarcophagū ī quo ossa mahumeti erāt recondita. vndiq̄ per circumitū circūdedit ferro. ac repositis clanculo magnis de adamante frustis in superiori parte templi. et sarcophago pervirtutē lapidis illius in ferrū agentis. paulisper a terra eleuato. suspensum quasi miraculose in aere cernebat. quo artificio delusi populi. credebant eius corpus ob sanctitatē suā sic eleuari. atq̄ in eo errore sic demerati semper p̄stiterunt. Verū anno dñi. **ccccclxxx.** vti certa et veridica cōperi relatione. subito horrenda venit tempestas (diuina haud dubiū dispositōe) micabant fulgura. tonitrua terribilia resonabāt. ignis descendit de celo: et grando ingens. in mecham et templū p̄fertim. atq̄ sepulchrū illius maledicti seductoris cū corpore ei⁹ in pfundum terre vel certe inferni detruserunt. ita q̄ nullo deinceps modo aut studio p̄t inueniri. Magna q̄z templi pars corruens. igni cōsumpta est. atq̄ ita pseudo sui p̄phete reliquijs et corpore sarraceni priuati sūt et si intelligere vellent vehemēter valde cōfusi. Sed indurati habentes cor in iniquitatibus. suum nequaq̄s possunt agnoscere et errorem: ira dei manente super eos. Et quia sic rebelles sunt lumini: iusta dei sentētia. tenebris obscurati habentes intellectū. et alienati a vita dei per ignorantia que est in illis. propter cecitatē et duriciam cordis ip̄oz vt apostolus dicit. in tenebris ambulāt. in tenebris tandē exteriores ad fusi damnatissimū p̄phetam pellendi.

De articulis in alkorano seu lege mahumetica cōtēntis. cum eorum cōpendiosa improbatione p̄pter vulgares.

Quintum capitulum

Alkoranū mahumeti siue legem execrabile z p̄phanam. si quis (tantū nactus ocij. vt possit) diu et diu legerit relegeritq̄ q̄sepe. p̄prio profecto cōpertum exploratūq̄z habebit experimento. q̄ tota illa scriptura adeo cōmixta est et cōfusa. vt quicquid ibi est: totum sine cōtinuatione. sine cōpositione. absq̄z omni verborum aut sententiarum ordine vel colore. postremo absq̄z vllō sensu z ratione positum videtur. ita vt nihil ibi sit. quod homini placere possit aut animum oblectare. Nam si eloquentia cōsideretur. nemo tam turpiter aliquid arabice scripsit. Quantum enī ad sapientes arabicos scriptores quid est tota alkorani litera vel scriptura. nisi digna risu barbaries. Ego ibi nihil video (si tamē esse potest aliqd) boni. Nam mala illic reperiri multa dubiū non est. que vel stultus quilibet similiter aut certe multo elegātius fingere posset. Esto tamē. bona ibi vidētur esse aliqua. vt verbi gratia. q̄ aliquādo icuius netur. oratur. et elemosine alique fiant. Nunquid primū talia inuēta sunt a mahumeto. O quanto sanctius. quāto honestius. quāto rōnabilius. Moyses. helias et alij p̄phetarum plurimi. Johannes q̄z baptista. atq̄z ip̄e omnium dñs saluator noster et ieiunauerūt et orauerunt et misericordias impenderūt. et nos q̄z ieiunare orare et elemosynas dare ante monstruosam mahumeti p̄phetiam longis ante temporibus docuerunt. Cesset cesset mahumet earū rerum velle videri magister primus. quarū nec dignus fuit discipulus esse vel vltimus. et de his infra latius. Ceterū si quis forte obijciat in alkorano scriptum esse et ab ip̄o mahumeto predicatū legem hanc tales esse qualis nec ab hominibus nec a demonibus fieri potest. Respondem⁹ ip̄m in primis tales certe elegisse quibus eam daret rusticissimos videlicet atq̄z rudissimos et proorsus aggresses. qui et nouiter de diuersis sectis venerant ip̄amq̄z adhuc linguam arabicā ad plenū ignorabant. qui omnino nullius essent discretionis vt eam diiudicare aut discernere nossent. Deinde cōcedimus profecto per oīa et libera p̄stentur voce. q̄ vere tam stulta tam inhonesta tāq̄z irrationabilis scriptura. nec ab hominibus nec a demonibus fieri potest. Puto enī q̄ etiam demones talia scribere erubescerēt. Idq̄z in p̄cessu patebit magis magisq̄z. Sunt etenim in alkorano duodecim articuli ceteris principaliores cōtēnti. quorū succinctam narrationē: et improbationē quoad sub cōpendio fieri potest ex quodam libello excerptam his inferere opere precium duxi optimo respectu. quē quidē libellum. Petrus quondā alfonsi iudeus cōfecit qui licet inter sarracenos nutritus fuerit. tamen ius

datino relicto ad fidem christi cōuersus est circa annum dñi millesimū centesimū sextū
in quo libello sarracenum quendā introducit cum redarguentē hunc in modum. **Di-**
rari nō desino petre. cur paternā fidem relinquens (quod optime feceris) christiano: nō
fidem delegisti et nō potius sarracenoꝝ. cum quibus semper cōuersatus atq; nutritus
es. linguā intelligis. libros legisti. **Lex** enī illa probatur esse larga. de presentis vite deli-
ctis: multa cōtinens mandata. gaudiaq; repromittens suis cultorib; ineffabilia. paucis
deniq; et nō multis onerans eos preceptis. **Primus articulus.** Namq; in die tantū
eos iubet quinquies orare. **Secundus.** At anteq; orent: vt pfectā habeāt mundiciā.
pcepit preputiū. manus. brachia. os. nares. aures. oculos. capillos decentissime. et ad
ultimū pedes lauare. quo facto. publica voce precantur. vnum cōfiteentes deū: qui nul-
lum similem sibi habeat aut equales. eiusq; pphetam mahumetū. **Tercius.** Vensem
preterea integrum in anno ieiunant et ieiunantes nocturno tempore comedunt. diurno
abstinent. **Quartus.** Semel aut per singulos annos propter solam recognitionem
ad domum dei que est in mecha iubentur ire. et ibi adorare. eamq; incōsulibus tegumē-
tis circumire. Itemq; lapides per media femora retro pro lapidando diabolo iacere.
Hanc domū dicūt Adam cum de paradiso exulasset. dño extruxisse. et omnibus filiis
suis (donec Abraam venit) locum orationis fuisse. Qui vic; Abraam eam instaurauit
atq; in ea vota vouens dño sacrificia obtulit. Quā et filio suo Ismaeli post mortem re-
liquit. ei; et omnibus filiis eius per multa annoꝝ curricula. donec mahumet nat' est
orandi domus permansit. Quo nato: deus eam sibi cunctisq; generationib; suis et se-
quacibus. hereditariam promisit.

Quintus. Amplius dei aduersarios et eorum pphetas. iubentur predari. captiuare
et interficere modis deniq; omnibus persequi ac delere nisi resipiscere. et ad eorum fidē
cōverti voluerint. aut indictū seruitutis censum persolvere.

Sextus. Absoluta deniq; est eis et pcessa omnis caro preter porci carnē et sanguinē
vel morticinū: ad vescendū. respuisq; quicqd in dei noie nō fuerit cōsecratum.

Septimus. Licet preter hec illis eodē tempore quattuor legitimas habere vxores.
et repudiata qualibet aliā semper accipere. ita tamē vt nunq; quaternariū numerū tran-
scendant. In repudio q; id obseruatur vt eis vsq; tercio. quamlibet repudiare et eam
rursus liceat recipere. Empticias vero et captiuas quot quis habere voluerit et nutrire
poterit. licitū erit. et easdē vendendi denuo: emendiq; liberā habet potestātē. sic tamē vt
postq; semel gravidā fecerit: nequa; eā vltius in go seruitutis stringere possit.

Octauus. Cōceditur insup eis vt de ppria cognatione vxores accipiant. quatenus
sanguinis sui proles accrescat. et forius inter eos amicitie vinculum vigeat.

Nonus. De possessionibus recuperandis. iudicia talia sunt inter eos qualia et apud
hebreos. vt sc; petitor testibus cōprobet. ac negator semetipm expurget. Testes autem.
nullos nisi valde probatas personas suscipiunt. quibus sc; credere fidemq; possunt ad-
hibere sine iuramento.

Decimus. In alijs plerisq; iudicialibus mosalce legis custodit morē. vt qui homi-
nis sanguinē fuderit. eadem pena plectat. Et quisquis in adulterio deprehensus fuerit:
cum adultera pariter lapidetur. Qui autē cum aliā qualibet fornicatus fuerit: octogin-
ta sustinet plagas siue flagella. Pari mō si q; de furto cōuincatur prima vice et secunda.
verberibus castigetur. pro tertia vice manū. pro quarta aut pedem amittat. sed p quin-
ta suspendat. Et qui homini cuiuslibet membrū abstulerit: digno redimat precio. In alijs
lex talionis obseruetur. oculū sc; p oculo. dentem pro dente et c.

Undecimus. a vino semper abstinere iubentur. quoniam seminariū et fomes omnia
peccati esse probatur.

Duodecimus. Promisit tandem deus sibi et fideli suo prophete credentibus. legisq;
illius obseruantibus mandata. paradysum id est ortum deliciarum preterfluentibus a-
quis irriguum. In quo sedes perpetuas habentes. arborum vmbreis protegentur. nec
calore affligentur nec frigore. sed omnium ciborum et fructuum generibus vescentur.
Quicquid appetit' cui; suggeret. inueniet coraq; se cōfestim. Induentur sericis vestibo

omni coloribus. in delicijs accubabūt. current angeli. pincernarū ministerio inter eos cum vasis aureis et argenteis vinum offerentes atq; dicentes. Comedite et bibite in omni leticia. quoniā quod deus vobis promisit. ecce cōpleuit. Jungenturq; virginibus speciosissimis quas nec humanus nec demoniacus violauit cōtactus. iacinti et coralli splendore forma prestantioribus. Hec bona credentib; dabuntur. Non credentibus autem deo et mahumeto eius prophete. erit infernalis pena sine fine. Quantiscūq; vestro peccatis colligatus quisq; fuerit. si in die mortis sue. deo et mahumeto eius prophete crediderit. ipso interueniente salu⁹ erit. Hec et alia q̄ plurima. cum tu petre a puero et ab ipis pene cunabulis nouisses scripta. et ab omni sarracenoꝝ gente maxima celebratione habita. Cur christianā et nō potius sarracenicā religionē es sectatus?

Responsio Petri alfonſi ad hec. Quancūq; inquit orationis tue cōtertus. plurimū de coris habeat. dulcedinisq; apud eos scz qui summum bonum in delicijs esse putant. de me tamen id sperare te mirum est. vt ad id persuadendū insteteris: in quo me nullatenus falli posse sciebas. Certum est enim mihi nec incōpertum. quis mahumet fuerit. quomodo callida se simulatione pphetam cōfinterit. et ad hoc machinandū quis ei cōsiliarius extiterit. Ex autē dicis me libros sarracenoꝝ legisse. linguam scire ac semper inter eos fuisse nutritum. nō iccirco cōuenit vt etiam legem sequar eorum. quam si per singula que narraſti mandata discurrimus. quantum rationis habeat aut fundamenti facile poterimus inuenire.

Primus. q̄ enim quinquies in die mahumet orandū precepit. ideo vtiq; fecit quia suozum cōsilio et eruditione doctorum (de quibus supra mentio facta est) mediaticem inter iudeozum et christianoꝝ legem. suam voluit esse. non quidem probitate sua. neq; iussu aut adiutorio dei. sed propria dumtaxat et suozum temeritate et iniquitate. Iudei namq; sin legem ter in die orant. Christiani vero septies. sed iste mediū ponens inter vtrūq; nec ter nec septies sed quinquies iussit orare.

Secundus. q̄ autem priusq; orent manus et brachia ceteraq; coꝝporis mēbra abluunt. id nequaq; ad orationē noscitur pertinere. Nam ad orationē quidem mundari oportet intrinsecus: nō extrinsecus. Mundicia vero de membrorū abluitione p̄tinebat ad stelle veneris cultores. qui eam adorare volentes. ad modū; femine se aptabant. ora oculosq; tergentes et huiusmodi. Quia vero in puncto stelle veneris (vt aiunt) mahumet rex effectus est. et per omnē vitam suam impudicissim⁹ fuit. ideo hoc in veneris honorem fieri precepit. Igitur dum sarraceni frequenti coꝝporum lotione se credunt purificare. apte sane hoc illis dici potest quod et iudeis similia facientibus dominus noster dixit. *Ue vobis hypocrite. qui mundatis quod deforis est: intus autē pleni estis rapina et iniquitate. Quid enim prodest totiens lauare manus et pedes. extergere caput et ita orationibus insistere. vbi cor et animus occupata sunt in effusione sanguinis diripiendis substantijs alienis. vxoribus quoq; alioꝝ et filijs captiuandis.*

Tercius. Per mensem etiā ais integrum. in anno precepit mahumet suos ieiunare. quo vicia carnis restringant. Sed dic queso mihi. quid prodest per diem ieiunare et per noctem terq; quaterq; comedere. optimis replere epulis. libidinosisime abuti mulieribus. Hec certe carnem nō debilitant. nō minuunt cōcupiscentiam. sed augent sed coꝝroborant potius. Ergo monstruosum ieiunium. Absit absit a nobis talis predicator ieiunij post quod in die expletum sic omni libidini. ingluuiei. crapulis et comessationibus per noctem operā impendere precepit vt nō ob aliud ieiunium instituisse videatur. q̄ vt postea voluptuosius et appetentius. oīm turpitudine libidinū exerceatur.

Quartus. q̄ vero semel in anno dicis eos ad domū dei que est in mecha propter recognitionē ire peregrinatū. ibiq; circumire. lapillos p̄icere. et tandem orare etc. domūq; illā fuisse Ade et Abrae. scias. nō eos id ex aliqua auctoritate habere. sed quasi cōmentum quoddam finxisse. Antea enim q̄ legem suam Mahumet predicasset. idolis plenas erat domus illa. Hic ergo gradū sisse et ego tibi aperte monstrabo. qualis illa dom⁹ prius extiterit. quod ibi fuerit sacrū. et cur illic ire et que dicta sunt mahumet facere iussit. Duo filij Loth. Amon scz et Boab hanc domū honorabant. ibiq; duo colebant

Idola. vnum ex albo factum lapide. quod mercurium. alterū ex nigro quod camos ap-
pellabant. Et istud quidem ex nigro lapide: in honore saturni. alterum ex albo: in mar-
tis honorem venerabant. Et bis in anno ad hec idola adoranda/ eorum ascendebant
cultores. Ad martem quidē quando sol primum intrat arietis gradum. quoniam aries
honor est martis. In cuius discessione vt mos erat lapides iaciebantur. Ad saturnum
vero quando sol primū gradum libe ingrediebatur. quia libra honor erat saturni.
Sicq; nudi ac tonsis capitibus thurificabant. Arabes quoq; cum amonitis et moa-
bitis hec idola adorabant. Longissimo post tempore veniens mahumet. pristina gen-
tis cōsuetudinem nolens tollere. quasi mutato quodammodo more incōsuetis opertos tes-
tamentis domum circūire permisit. Sed ne videretur idolis sacrificare p̄cipere. Sa-
turni simulachrū in pariete in angulo domus cōstituit. cui⁹ ne appareret facies: dor-
sus tantum extra posuit. idoli vero martis quia vndiq; erat sculptum. subius terram misit
lapidemq; superposuit. Homīnibus autem qui ibi ad adorandum cōueniunt. lapides
istos osculari precepit. et humiliatis tonsisq; capitibus inter crura lapides retro iacta-
re. qui et dorsa denudabant quod est signum pristine legis. et ad effugandū demones. se
hoc modo lapides iacere dicunt. quos clam in eo ritu potius venerantur. Et hec est il-
la preclara mahumeti industria. immo malicia vt cum a ceterorum cultu idolorū suos
inhibuerit. Istud tamē in honore veneris apud mecham suā fieri permisit: quin etiam
precepit. Ne ipam dominā suam venerem in qua se potentissimū iactitabat penitus re-
linqueret sine honore. Cuius etiā rei gratia: diem veneris quā nos sextam appellamus
feriam. voluit a suis lege perpetuā celebrem obseruari (quod et sarraceni vsq; hodie fa-
ciunt) quemadmodū nos diem dominicā festiuamus. et sabbatum iudei. longe tamen
alia et alia ratione.

Quintus. Preterea dicis. aduersarios dei et legis sine mahumet iussu predari. capti-
uare. et interficere. donec vel credant vel censum persoluant. Atq; id viam esse dei. affir-
mauit. profecto scias. nō id ex dei operibus habet aut preceptis. sed vel odio vel cupidi-
tate id iussit. vt suos destruerent inimicos. Neq; vllō id pacto fieri debet. immo si quis
alium in suā velit cōvertere fidem vel sectā. nō id per violentiā sed per piam et rationabi-
lem informationem facere debet. Vultū certe abolim fuerunt heretici. quos tamen nec
gladio nec coactione aliqua. sed fallacibus et dulcibus sermonib; legimus vsos fuisse.
Et omnes quidē ita fecisse noscuntur preter mahumetū. qui gladijs qui violentijs qui
terrarū depopulationibus. qui rerum omnīū direptione. qui pessundatione facultati.
etiam nolentes: suam cogit sub legē. Vbi ergo tua manet scriptura o mahumete in alko-
rano posita. qua te in pietate et misericordia hominibus missum asseruisti. Qualis q̄so
misericordia in effusione sanguinis. latrocinijs. predijs. aut mortibus. vbi etiam est oro
quod in alkorano posuisti. dicens ad temetipm. Si dñs deus tuus veller: totius seculi
gentiū vniuersitas crederet. Cur ergo credere cogis. cū nullus credat etiam tuo testimo-
nio nisi dei voluntate. Sed dico quia nō modo in isto sed in plerisq; alijs tua sibi ipsi
cōtraria et repugnās est scriptura alkorani. vt facile patet discurrenti per eam. Neq; id
tibi sufficit nisi etiam viam dei esse predicares. Absit absit hoc a deo vt talis sit via eius
qui ab initio fecit hominē rectum. ac in manu cōsilijs sui eum reliquit. morte apposita vel
vita vt libero arbitrio quod veller eligeret. Nec quisq; de plebe eius vnq; fuit qui fece-
rit talia aut mandauerit fienda. via certa diaboli est. cuius tu membrū es. et quidē pre-
clarum. Hoc tamen hic velim adiectum. Ex enim hodie sarraceni p̄sertim turcomanni
id nō obseruant. hinc reor esse. quia vnumquēq; in sua fide credunt posse saluari. et id ex
alkorano se dicunt habere. quod iterū priorī (quod nunc impugnamus) mandato pe-
nitens est aduersum.

Sextus. Amplius cur mahumet porci comedi retinuit. ego quidē ob aliud nō arbi-
troz. nisi forte ob aliquā inter eos et christianos differentiā habendā. Nā q; iudei a por-
co et quibusdā alijs carnibus phibiti sunt. ratio certa apud eos est. qđ licz nos christia-
ni ad litterā nō seruemus. implemus tñ mistice. quibus in nouo testamento oia p̄ xpm
sunt reuelata. qui cōditor vtriusq; est testamenti. qui 7 p̄ apostolū suū dixit. Quia munda

mundis et nihil reijciendū quod cum gratiarū actione percipitur: Pudet hic fatuam il-
lam et falsam omnino adducere rationē. ob quā porcum suis phibuit. quia vicz vt ipse
in alkorano dicit: porcus post diluuiū ex fimo cameli fuit pcreatus. et ideo immundū
animal estimauit. cuius tū cōtrarium habet in dialogo suo ad Abdiam iudeuz. sed hec
quoniā fabulosa proorsus sunt transeo.

Septimus. Ceterū illam turpitudinem quis nō exhorreat mor auditam quam non
errubuit mahumet in alkorano ponere. de habendis videlicet quattuor vxoribus tpe
vno et eodē et repudiata qualibet. ex qualibet causa de alia ducenda. Hanc certe legem
etiam bruta animalia si loqui possent turpissimā pclamarent. Sed quid mirum si alijs
quattuor habere vxores indulsit. qui ipse vt pote canis immundissimus quindecim ha-
buit ingenuas. Ancillas vero et cōcubinas sine numero. quas omnes zelotipie amans
spiritu. inclusas custodiebat ne ab alijs viderent̄ rē. neq; his erat cōtentus. sed et alioz
vxores sibi placitas adulterio polluere nō verebatur. Et cum de hoc a multis arguere-
tur. aiebat sibi soli hoc priuilegiū a deo fore cōcessuz. vt pphetas et virtutis filios ad dei
cultum ppagaret. reorquens bestia impudentissima suam luxuriā in deum. vt p̄z in al-
korano legenti. Q̄ etiam empticias et captiuas quaslibet et quotcūq; habere. emere q̄z
et vendere permisit. manifestuz est id omnino fore adulterinū. quia multotiens emit pa-
ter stupratam a filio et ecōtra.

Octauus. Quid vero mirum q̄ incestum nequaq; phibuit. sed de cognatione ppria
vxores ducere annuit. qui et sodomiam admisit nō modo circa masculos aut feminas
sed etiā cum bestijs vt liquido patet in alkorano capitulo. ij. vbi ita habet littera in for-
ma. Cōtineatis vos a mulieribus in menstruis et nō accedatis ad eas donec mudent̄.
et dum mundate fuerint accedite ad eas parte qua volueritis. Et iterū ibidē dicit. Vxo-
res vestre sint vobis tanq; vinea. excolite ergo eas qualitercūq; libuerit. Et adiungens
venenum pessimū dicit. quia re propria ad omnē voluntatē et voluptatem suā quilibet
potest vti. Et iterum in alkorano capitulo. xliij. dicit. Deus contulit vobis animalia vt
ex eis quedam equitaretis quedā comederetis. et ex eis iuuamēta haberetis. et vt per ea
exeremini ea que in cordibus vestris. pponeretis. Et licet vos sarraceni tertius istos
et similes passus in alkorano. extortis quibusdā expositionibus palliare et fucare con-
mini. tamen apud sapientes vestra expositio merito floccipenditur. Cum etiā de ipō ve-
stro seductore legatur. q̄ cum quodā tempore iter faceret mulierē que sibi casu obuiam
venit in via opprimere voluit. que quoniā facinus horrens restitit. asinam suam porcus
ille impurissimus sodomitaz sedissimus est aggressus. dicēs pro sui excusatione ad so-
cios q̄ mulier illa coitum sibi negando amplius peccauisset q̄ si centum homines oc-
cidisset. p eo q̄ ipse eam cum ppheta dei impregnasset. vnde et vsq; in hodiernū tempus
sarracenozfatue mulieres. peccatū illud ab illa cōmissum muliere. deslere seruntur. que
propheta dei hoc modo impediuit. Huiuscemodi autē insanias et nephandissimi ma-
humeri vestri flagicia fateor ob honestatem et stili verecundiam silentio transissem. ni ti-
bi ipse me reddere rationē coegisses. cur legem vestrā a tali datam legiflatore nō eligissem
potius q̄ christianoz. que castissima. que omnibus virtutibus. omni quoq; honestate
refertissima. sacratissimaq; existens. vt pote a deo ipō data. longe alia est a vestra. Lex si-
quidem dñi psalmista teste immaculata. cōuertens aias testimoniū dei fidele. sapientiā
prestans puulis. Ac vestra porcina et nec digna dici epicurea. omniū spurcissima facile
cōprobat̄ur dinosciturq;. Jamq; vltra pergam.

Non. id qd̄ postea de iudicijs et iusticijs vris adieceras. haud impfentiaz ipugno.
Decimus. Laudo q̄z qz tantis mulctatis penis adulteros et fures. sed r addam. vnū
hoc solum. quia si cuncti apud vos adulteri lapidibus deberent obrui. pauci ex vobis
superstitēs in vita essent mansuri. quippe qui nulla recta lege matrimonia cōtrahitis. sed
potius adulterina habetis. Ad rapinas q̄z et furta estis promptissimi. et ideo cōsulte sa-
tis. Mahumetus vester simili assuetus vicio vt supra habitū est mitiores censuit penas
adhibendas ne a sua maledicta lege diffugeretis.

Undecim. Q̄ aut a vino suos exceptis ieiunioz diebus abstinere voluit. in p̄mptu
b ij

causa est. q̄ et regio ipsa vestra calidissima omni no sit. et ob id frigida appetibiliora magis. q̄d̄ q̄ ip̄e vester pseudo p̄pheta cui sue sumit. ne vic̄ sui vino estuantes. insultu in eum fecissent aut occidissent. quemadmodu et alie gentes aduersus suos sepe insulte-
re tyrannos. Nam sarraceni facillime ex ip̄o vino inebriant: moderamine nullo seruato
Preterea hic p̄ pudore atq̄ p̄mittit p̄hibitionis vim causam illam fabulosam et fa-
tuissimā proferre in medium. quā ip̄e in dialogo ad Abdiam iudeum assignauit sc̄z de
duobus angelis. qui aroth et maroth appellabant. qui inebriato vino et muliere quan-
dam cognoscentes in penā. in puteo debil vsq̄ in diem iudicij sunt suspensi capitibus
demissis. Ego enim confundor talia etiam scribere recitando. que delirus ille asserere ve-
ritus nō est.

Duodecimus. ita et que de paradiso predicauit. vana omnino sunt. neq̄ vlla possunt
ratione cōprobari. vt infra diffusius patebit.

Sequitur de sarracenis deq̄ eorū moribus et erroribus.

Is nostris temporibz et iam pridē morantur Hierosolymis diuersi cultus et
ritus homines videlicet Sarraceni Iudei et Christiani. Verum sarraceno-
rum triplex est differentia p̄notanda: p̄mittendaq̄. Quidā enim vocantur
thurecomanni. et hi morantur ad plagam aquilonarē ciuitatis Hierusalē sub impera-
tore thurcoz. Et hi multa ecclesie sancte rhomane crebro inferūt mala. Quidā vero ap-
pellant marrochiani. et hi inhabitāt Africā magnā. suntq̄ ad australem partē vrbis
Hierusalē sub dominio et ditione regis eoz. Marrochij. et ex his duabus nationibus
nemo est Hierosolymis hodie. Sed neq̄ in terra sancta. nec aliquam ibi habent po-
testatem aut iurisdictionem. Alij vero nuncupantur Soldanini. et hi proprie moran-
tur Hierosolymis. Quia hac tempestate: ciuitas ipsa Hierusalem. et terra tota promi-
sionis est sub ditione regis soldani. qui communiter residet in magno Cayro. Omnes
he nationes sub p̄phana lege maledicti mahumeti viuūt et omnes noiunt se sarracenos
Vel quia ex fara se genitos predicāt et gloriānt. vel sicut gentiles aiunt q̄ ex origine sy-
rorum sunt quasi syrigene. ip̄i et cedareni a cedar filio Ismaelis. sed p̄rie ismaelite sunt.
et agareni censendi potius q̄ sarraceni. vtpote ab agar et eius filio ismaele originē du-
centes nō a fara. Horum sarracenoꝝ mores et obseruantie in credendis agendis et spe-
randis inferius late satis habentur in articulo tercio. ideo hic trāseo. Hi hierosolymis
in sua habent possessione destructū salomonis et ip̄m plurimū venerant. q̄d̄ licet primo
a Nabuchodonosor destructū fuerit et postmodū a rhomanis p̄ Titū et Vespasianū
et iterū ab imperatore Helio adriano qui et Hierusalē totā funditus euertit atq̄ denuo
instauratā a se anno imperij sui. lxx. ex noie suo Helia appellauit. A viris tñ fidelibus.
subtili postea et rotundo opere templū artificiose fuit reedificatū. Aliud q̄z habet tem-
plum in suo vsu sarraceni. in honore virginis gloriose edificatū. in eo loco p̄pe templū
Salomonis. in quo ip̄a post p̄sentationē sui in templū predictū in cella quadā manēs
diu deuotissimē vixit donec sancto Ioseph fuit desponsata. Nam templū Salomonis
predictū cū atrijs suis vsq̄ ad locū illū quondā porrigebat. Et in vtroq̄ templo dicto
sarraceni nullas prozsus immundicias sustinet aut sordes. sed neq̄ patiunt xp̄ianos in
aliq̄d eoz introire. Innumeras pene habet lampades in tēplo salomonis die noctiq̄
ardētes. Quemcūq̄ ibi inueniūt xp̄ianum indilate vel fidē abiurare cogūt vel occidit
Postremo ip̄i sibi viā precludēt salutis. nullū cōtra suā sectā predicantē admittūt aut
disputantē. s̄z solo eā gladio materiali defendūt. Apostatates etiā ab ea mox interimūt.

Circa sectā sarracenoꝝ et ei⁹ sacrilegū actorē quedā occurrūt attendēda que ad ma-
iorem informationē fidelīū p̄sertim simplicīū sunt studiosē notanda.

Primum	eius secte initio seu inchoatione.
Secundū	falsis et ficticijs huius secte fundamentis.
Tercīū de	erroribz et vicijs multiplicibz in ea cōtentis.
Quartū	rōne et cā quare multitudo tāta gentiū ad tales tantosq̄ errores cō-
Quintū	diuturnitate durationis eius.

Au xerit

Circa primū sciendum q̄ licet omnes historiographi cōueniāt in hoc q̄ tem-
pore eraclij imperatoris circa finē vite sue. hec secta nephanda habuit initiū
vt supra habitū est. nō tamen omnes cōueniunt de modo. causa et occasione
huiusmodi inicitij. Videtur tamē mihi q̄ hoc tradatur sufficienter in quada3

historia breui fratris Bartholomei de luca q̄ de historijs Isidori et Ricardi et Bar-
tini multa collegit ad hoc p̄tinentia. In qua quidem historia habetur q̄ causa seu occa-
sio ex qua huiusmodi error sumpsit principiū fuit magna tyrānis eraclij imperatoris q̄
post victoriā de Persis habitam in superbiā eleuatus. et nimia cupiditate accensus ni-
mis premebat Persas et Arabes et Caldeos et alios cōfines eisdem in tributis et alijs
exactionibus grauib3 et noīdinatis. Et quo populi illarū regionū inclinati fuerunt
ad resistendū exactoribus imperatoris. quod tamen nō audebāt cōmittere timentes ei3
tyrannidem et magnā potestātē. Sed mahumetus qui maxime audacie ⁊ versucie erat
et etiā magicis artibus eruditus se eis adiunxit. qui inueniens dispositionē gentiū pre-
dictarū ad rebellandū rhomano imperio eos incitauit ad cōmittendā predictam rebel-
lionem. specialiter in denegandis tributis sub colore liberandi illas gentes a predictis
exactionibus. Unde et gentes ille acceperunt eum ducem et capitaneū sub quo sepe de-
bellauerūt collectores imperij. de q̄bus p̄dict3 mahumetus obtinuit multas victorias.
et vt̄ firmius h̄mōi principatū seu ducatū sibi usurparet. conatus est dare eis nouū cul-
tum et ritum sub quo in dicta rebellionē perseuerarent. Unde p̄silio seu suggestione cu-
iusdam heretici monachi Sergij nomine accepit quedam quasi prima sacramenta le-
gis mosaice et quedā euangelijs christi vt̄ supra patet vt̄ sic crederetur a rudibus popu-
lis esse cōseruator vt̄riusq̄ legis seu testamenti. Unde recte p̄siderant̄ hec secta nephā-
da p̄rie assimilatur secte seu idolatrie Jeroboam in suo initio de quo agitur. iij. Regū
xij. vbi habetur q̄ p̄pter fatuitatē Roboam qui respuēs cōsiliū seniorū et iuuenum ac-
quiescens deliramentis minatus est populum aggrauare in suis exactionib3. Jerobo-
am accepit occasionē rebellandi regi. et deinde peruertendi populū a cultu diuino. qui
quidem error perseuerauit in dece3 tribub3 vsq̄ ad earū totalem transmigratiōē seu
perditionē. vt̄ planius habetur. iij. et. iij. Regum libris.

Post vero h̄mōi initium in predictis regionibus habitū multe alie gentes sunt com-
mote ad adherendū predictis sub colore predictę libertatis. et specialiter de radice mon-
tis caucasi egressa est gens perfida p̄tra eraclium que quidem gens nobothea vocatur.
que s̄m Hieronymū a nabaioth primogenito ismaelis descendit. que gens deuastauit
regiones imperij vsq̄ in Syriam et Judeā. Deinde permittente deo et malicia huma-
na crescente totam Affricam et deinde Hispaniā fere occupauerunt. Et licet ab hispa-
nia diuina miseratione opitulante et p̄bitate regum hispaniē pro deo militante pro ma-
iori parte sint eieci. adhuc tamen hodie ad exercitiū bonorum aliqua radix germinās
remanet.

Circa secundū sc3 de falsis et ficticijs huius sectę fundamentis.

Sciendū q̄ seductor predictus attendēs q̄ tpe illo iam idolatria fuerat ab or-
be exclusā p̄ doctrinā apostolorū ⁊ discipulorū xp̄i. put. p̄phetatū fuit Esaie. ij.
capitulo de tempore xp̄i vbi habet. et idola penitus cōterentur. Similiter et
Cosdroe qui se fecerat vt̄ deum adorari cum eius sequacibus. fuerūt per era-
clium deuicti et suppressi. nō inuenit alium modū introducendi ritū et cultum nouū nisi
singendo se legis diuine hactenus approbate cōseruatorem et executorē. Et quia lex di-
uina edificata est super fundamentū apostolorū et p̄betarum. ideo finxit se esse p̄betā
et apostolū. Unde his duobus noībus cōmuniter apud omnes qui hunc errorē faten-
tur seductor ille appellat̄. Vocant enim eum p̄betam simpliciter quasi anthonomatice.
vt̄ intelligat̄ et imius p̄betarū. Vocant etiam eū nunciū seu apostolū dei cōmuniter in
suis oratorijs execratis. vt̄ vt̄riusq̄ legis cōseruator atq̄ eruditor estimet. P̄phetam
sc3 respectu antiqui testamenti. apostolū vero respectu noui. Recte igitur in reuelatione
facta beato Johanni q̄ habet Apocalipsis. xij. figurat̄ per bestiā ascendētē de terra.
q̄ bestialiter viuēs de gentib3 et p̄gnationib3 terrenis ad sublimem potentiā mundanā
b iij

ascendit. Dicitur etiam habere duo cornua similia agni. quia sicut veritas euangelica per
duo cornua fuit divulgata. scz ppheticum et apostolicum. sic falsitas sarracnica fuit am
pliata per dictū seductore. fingentē se habere predicta duo cornua simul vt dictum est.
Unde notatē dicitur duo cornua similia agni. ad ostendendū qd nō erant vera cornua
agni scz eius pphetia et apostolatus. sed similia. id est ficta seu simulata. Et notandū qd
sarraceni hec duo cornua falso nituntur fundare in dicitis vtriusqz testamēti. De cornu
enim pphetico allegant illud Deutro. viij. capitulo. Prophetam suscitabo eis rē. qd di
cunt de predicto adimpleri. De secundo vero allegant illud Iohannis. xiiij. capitulo.
Paracletus autē spiritus sanctus que mittet pater in nomine meo ille docebit vos omnia.
Sed falsitas vtriusqz allegationis euidenter hic ppendi potest. Nam in prima manife
ste habetur de medio fratru tuoru. qd nō potest de predicto seductore intelligi que ipsi
cōfitemur fuisse ismaelitā. In secunda autē manifeste habetur qd ille qui mittendus erat
habebat docere omnē veritatē et suggerere oia que christus pcepit. Cōstat autē qd do
ctrinam euangelicā predictus seductor q̄sum in se fuit subuertit. vnde de illo nō p̄t ali
quo modo verificari verba predicta. Similiter illud quod legit Luce. xxi. ca. Ego enī
dabo vobis os et sapientiā cui nō poterūt resistere omnes aduersarij vestri. non potest
intelligi de predicto seductore. qui nullo modo docuit veritatē. nec ipsi et eius sequa
ces per sapientiā resistūt. sed solum per violentiā et potentiā armorum. vt per experien
tiam patet. et in suo alkorano habetur expresse qd deus mandauit sibi vt per gladiū co
geret populos ad recipiendū fidem suam. Ad designanduz autem seu fingendū qd ipse
esset vtriusqz testamēti cōseruator et sic haberet tanqz ppheta. et apostolus pcepit ser
uari primū sacramētū veteris testamēti scz circumcisiōnē. et primū noui scz baptisimū.
Omnes enim sub predicta secta errantes masculi circumcidunt et tam viri qz femine
baptisant aqua. In vtroqz tamē errauit manifeste ab vtroqz testamento. Nam circum
cisiō que octaua die p̄cipitur fieri. vt Leuitici. xij. capitulo patet. In etate adulta iumen
li et vltra per ipos fit. et sic predicta circumcisiō nō est mosaica p̄out voluit fingere. sed
ismaelitica seu nabaotica. Baptisimus autē qui fm veritatē apostolice doctrine nō itera
tur. quia cum sit generatio spiritualis. correspondet generationi carnali que non est nisi
vnica. Unde ad Ephesios. iij. Unus dominus. vna fides. vnum baptisima. Nam fm
glosam vna christi mors vnū baptisimū cōsecrauit. ipi vero fatuantes. sepe et sepius
baptisant seu aqua abluunt p immundicijs tū corporalibus. Nā de spūalibus im
mundicijs minime curant et sic dicentes se cōseruare vtrāqz legē. vtriusqz se manifestant
corruptores. et sic patet qd huius secte fundamenta sunt falsissime fictiones et inania de
liramenta.

*Circa tertium articulum de varijs erroribus et vicijs multiplicibus in lege mabu
metica contentis.*

Notandum qd summam alkoranum perstringendo. inueniemus qd Ma
homet qz periculose errauit. et circa credenda et circa agenda et circa speran
da. In primis equidem circa credenda vt in plurimum famosorum heretico
rum errores est secutus quod hinc manifestum est. Nam diuinarū personarū
trinitatem. sed et in christo Iesu deitatem negat. licet concedat ipm creaturam ces
teris oibus supereminētē. et sanctissimū atqz virtuosissimū inter oēs hoīes fuisse. intm
qd ipm noīat verbū dei et spiritum dei et animā dei. his vocabulis equiuoce vtens. Ne
gat etiā humanitatē in xpo. ipi verbo hypostatice fuisse vnitā. quanqz concedat qd fuit
de virgine sine patre natus. Tradit qz ipm nequaqz a iudeis occisum. sed quendā aliuz
similē eius. qz deus ipm ad se transtulerit. et qd apparebit denuo circa finē mundi. et oc
cidet antichristū. et postea faciet eū deus mori. Cōmendat virginē gloriozā mariā mul
tum. vt eā absqz virili semine xpm affirmat cōcepisse. virginēqz permansisse in partu et
post partū. nō autē deū genuisse. sed hominē dimitat. Sarraceni qz eam plurimū ves
nerantur et honorāt. beatissimū etiā xpi p̄cursorē Iohannē baptistā. eo qd xpm bap
tiserit et sanctissimā duxerit vitam. Ea que habent in libro apocripho de infantia sal
uatoris miracula. omnino vera fuisse credunt. De alijs vris miraculis eius parum

turantes. **A**sserit etiā mahumet in alkorano q̄ per legem suam etiā demones saluari possint. q̄q̄ multi ex diaboli facti sunt sarraceni.

Preterea in deo et in angelis corporeitate ponit vti et multis fabulis suis facile fit creditu cognituq̄. Possimū tamē id narrat. q̄ cum ip̄e iuisset ad deum qui eū vocauerat p̄ gabriele. imposuit ei deus manus: et sensu tantā frigiditate tactus a deo inter humeros q̄ vsq̄ ad dorsū spinā frigiditas ip̄a peruenit. Sed hec omnia eadē vtiq̄ sunt facilitate cōtemnenda qua ponuntur. neq̄ enim aliquid habent rationis aut fundamenti. vtpote quo ad aliqua nō solum euangelice veritati. sed et philosophie naturali aduersa et rōni.

Circa agenda vero q̄stūm errauerit Mahumet. ex superioribus liquido patet. Preterea tamē id etiā notandū. q̄ sarraceni circumcisionē observant anno terciodecimo filios suos circumcidentes. quo etiā anno ismael pater eoz̄ legitur fuisse circumcisus Genesis. xvij. capitulo. Sed circumcisio quid ad eos p̄neat scire nō possum. cum nec mahumet ip̄e circumcisus fuerit. nec in alkorano aliquid de ea dixerit nisi forte Abrazam in hoc sequi dicant. Sed cum se ismaelis iactent filios: et abrae a deo dicatur. Nō in ismaele sed in Isaac reputabit tibi semen. quid ad eos de semine abrae qui ad Isaac nullo pertinent modo. Si dicant christū fuisse circumcisum. quid ad eos qui christiani nō sunt sed neq̄ iudei. Ceterū preter superius memorata. sarraceni id enitissime observant q̄ in singulis oppidis et villis ter in die ter in nocte: per deputatos quosdā et alios turribus hoc faciunt p̄clamari. Lex mahumeti sancta et iusta est: et ip̄e summus p̄pheta a deo in salutē populoz̄ missus. Omnesq̄ id audientes respondent amen vel ita est. et id eis sufficere dicunt ad salutē. Dant nihilominus elemosynas quibusdā ex suis quos reputant sanctos. Sanctus autē apud eos existimat qui ab vtero matris fatuus nascitur. et in ip̄a fatuitate vsq̄ in senectā perseverat. vel qui post multos longo tempore patratas nequicias paupertatē assumit. Hi autē libera omnīū licentia. per domos vadunt. comedunt et bibunt. atq̄ ad mulieres ingrediunt. quarū si aliquam impregnauerint. credunt ip̄i sarraceni q̄ puer ille sit sanctus anteq̄ natus. Jeiunant nō nisi semel in anno modo superius exposito. Alias nec cōfitentur peccata sua. nec aliquid habent sacramentum. nec decimas dant. nec aliquas faciunt oblationes. nec aliquid diuinū officium habent. Sed dumtaxat breuem in die exorant orationē. versus meridiē ter se profunde inclinantes vsq̄ ad osculū terre. et iterū se levantes. Ante orationē autem permitunt lotionē. vt superius declaratū est: cū aqua pura. q̄ si aquā habere nō p̄nt. terra se abstergunt. credentes miserī per hoc se a quolibet etiā quantumlibet enormi crimine mundatos. quo errore ad omnia mala p̄cliuiores redduntur. dum ad artiozem se putāt penitentiā minime obligatos. Duas peregrinando visitant ciuitates quas reputāt sanctas. **B**echam vicē de qua superius habitum est. et Hierusalē quā in multa habet veneratione. p̄pter templū Salomonis quod ip̄i rupem appellant. Duas vero alias ex aduerso detestantur valde ciuitates. **R**hōmā et Antiochiā. ob causas cuiq̄ crudito haud incognitas. De ceteris virtutibus. puta humilitate. patientia. castitate. misericordia vel charitate dei aut proximi. et huiusmodi nil prorsus inuenies in alkorano relatione dignum. nisi q̄ mahumet multum cōmendat psalteriū et p̄phetas. **M**oisē precispue quem magnū asserit fuisse p̄phetam. christum vero maiore: seip̄m autem maximū. **J**ob quoq̄ laudat et legem moysi. super omnia autem euangelium christi. Et dicit q̄ christus de eo prophetauerit in euangelio dicens. **A**nnuncio vobis de nuncio dei qui post me venit et nomen eius est mahumet. quod quidem nomen suum. asserit esse scriptum ab eterno in throno dei in superiori parte ad dexteram. **H**ec et multa talia risu p̄fectu digna in alkorano cōtinentur.

Sed quia nihil horum in lege diuina. veteri vel noua habetur vt est manifestum. et ip̄e frequenter precepit legem et euangelium seruari. Ideo finxit aliud notorium mendacium dicens q̄ iudei corruerunt legem **M**oisē et prophetarum. et christiani euangelium q̄q̄ nihil remansit de veritate legis et euangelij nisi quantum in alkorano habetur. Cuius quidem fictionis falsitas licet euidens satis sit apud doctos. propter simpliciores tamen quosq̄ clare ostendi potest hoc modo. **F**lam talis corruptio scriptu

rarum. puta veteris et noue legis. aut fuit vniuersalis et manifesta. Aut particularis et occulta. Nō vniuersalis et notoria. quia sic alie nationes id sciuisent et fuisset corruptio illa omnibus cognita facta. quod est manifeste falsum. Neq; potuit esse particularis et occulta. qz sic aliqui saltē codices remansissent incorrupti. qđ iterū ex eo falsum patet. qz in omni lingua et natione inueniuntur lex et euangeliū vniformiter scripta. Item lex apud hebreos est in p̄ria sua lingua et littera. qua fuit in mōte synai patribus data. sed et posteaq; a terra p̄missionis fuerunt expulsi et per orbē dispersi. eandē vbiq; habēt legem sine aliqua variatione. Translationes qz per septuaginta interpretes iussu prolo- mei regis egypti facte. adeo in sentētia vniformes fuere quasi vno ore et calamo conscri- pte fuissent. quod efficacissimū est argumentum incorruptionis veteris legis. Multo autem minus h̄mōi corruptio potest noue legi applicari. qđ hinc patet. Nam quattuor sacra euangelia que per orbē terrarū fuerūt diuulgata. et aliqua hebraice. aliqua grece. quedā latine cōscripta. postea fuerūt a pseudo apostolis et hereticis multipliciter impu- gnata. suffragantibus eis nōnullis imperatoribus alijsq; potentissimis v̄ris. heresib; infectis. et tamen diuina opitulante gratia. incorrupta semper et illesa manserūt. nō sine signis et diuinis pdigijs. Unde et hodie nō soluz apud latinos: sed et apud grecos qui nobis grauiter aduersantur. sacrorū tertus euangeliorū vniformis habetur. nemine di- screpante. Ex quo cōcluditur qz p̄dicta mahumeti fictio nō modo est falsa sed et p̄ra ipm facit nō minime. Quō etenim mandat legem et euangeliū obseruari. Nō equidem ea q̄ apud nos sunt qz ipa dicit esse corrupta. Sed neq; alia ab istis. cum nulla talia in toto inueniant orbē: vt est manifestū. Ast p̄terea. quomodo christiani cum iudeis in ta- li potuerūt cōuenire corruptione. a quib; tam antiquo odio secernunt. Aut quomodo ipi in eius cōsentirent corruptionē. in quo maxime discordant. in christo scz vt nouū est. quem iudei nec deū nec hominē sanctū cōsidentur. Ipi vero christiani eum non modo hominē sanctissimū sed et deum verum certa religione affirmant.

Et quanq; plures ad hoc p̄positum adduci rōnes facile possent. he tamen sufficiāt cau- sa breuitatis. Nam ex his satis perpendere quisq; potest qz etiā in alijs locis in alkora- no suo mahumet falsissimis vtatur figmentis. que mediocriter edoctus quilibet interles- gendum facile animaduertet. Neq; tamen mirū videri debet cuiq;. si canis ille impudē- tissimus. in sacratissimā vtriusq; testamenti legē latrare ausus est. corruptā vtrāq; ore as- ferendo impudico. Quippe qui non nisi mendacijs. falsitatibus. immo maledictioni- bus os habuit assuetum. Cui (vt vicem reddam pro improbis iniurijs istis condignā. et malleo malleum retundam) legem suam quam solam predicat incorruptā non nisi diabolica messe monstrabo. Ita qz reuera mirari non sufficio quō persuaderi potuerit. nō dico cuiq; sapienti sed vel qui per somniū aliquid humani cordis se habere putaret istum talem mendosum p̄phetam fuisse. cuius et vita et doctrina ita cōtraria sunt nō so- lum diuini religioni. verū etiā humane honestati vt ipa quoq; bruta animalia pene hoc intelligere possunt. Sed ne longius a p̄posito abducar hinc paucis accipe prozsus dia- bolicam suam extare legē. Nampe duas dumtaxat leges accepisse nos a deo (p̄ter eā que nature dicitur que et omnib; cōmunis est: humanā participantib; naturā) constat. Altera quarum gratie. altera iusticie lex appellatur. Lex quidē gratie talia iubet. diligitē inimicos vestros. benefacite his qui oderunt vos &c. huiusmodi. Lex iusticie. oculum pro oculo. dentem pro dente. vsturam pro vstura. percussurā pro percussura &c. Item que ad talionem pertinet reddi imperat. harum duarū nullam mahumeti esse manifes- tum est. Cum ergo iste due tantummodo leges hominibus date sint. quarum altera di- uina. altera humana magis esse videtur. ista tertia lex a mahumeto inuenta quid erit nisi diabolica. Diabolo enim inspirante. hanc subito nescio vnde emeruisse cognoscimus que nec humana nec diuina esse probatur. Sed inter vtrāq; prodigiosa facie nunc hoc nunc illud videri volens. et se nunc illam nunc istam esse cōfingens. nullum alium nisi diabolum qui se inter deum et homines semper medium facere nifus est: imitatur.

Sed forsitan dices. inde probari hanc esse diuinam quia cum mahumet ideota et sine litteris esset nullatenus eam scribere vel annunciare hominibus nisi diuina virtute pos-

tuisset maxime cum ipse ibi dicat si hanc legem fecissemus descendere supra montē incli-
naret se mons ipse. et adoraret eam pre timore dei. Et multa talia frivola et nihil ratio-
nis habentia. de quibus etiam supra habitū est. velut signa et prodigia legi sue attestantia
adduci possent. O signa et miracula in istis ait mahomet ipse. O signa cōparāda in mari
rubro diviso. et soli ad imperium Josue stanti et christi precepto moribus imperanti.
immo vere magna tam veritatis q̄ virtutis inopia. Profecto argumenta immo deliras
menta omni rationi vacua. quasi incompertū sit nobis quibus cōplicibus et qualibus
adiutoribus legē cōfecerit suam. quos supra descripsimus late satis. Porro circa spe-
randa quā nō modo erronea sed absurda et omnino irrationabilia permissos ille se-
ductor senserit atq; in alkozano posuerit hinc accipi potest. Nam asserit q̄ vltima ho-
minis beatitudo cōsistat in cōmedendo. bibendo. luxuriando cum virginibus et mulie-
ribus speciosissimis. Itemq; in preciositate vestium et lectozum. vmbraclorūq; ame-
nitatibus. in ortis irriguis. pincernis dapiferis atq; ministris. existentib; angelis et hu-
iusmodi. Et profecto radicales errores quibus gentem illam brutalem seduxit ex hoc
profuunt fonte. immo hac sentina prōdeunt. vnde paulo hic diutius subsistendum ar-
bitratus sum ne sensuales et carnales hinc hauriant venenū. Quorum sensus et cogita-
tio prona sunt ad malum ab adolescentia sua. Facile autē mea quidē censura. hec falsi-
tas potest reuinci. nō solum ex theologis sed etiā ex morali philosophia. vti de hoc acu-
te et docte perypatheticoꝝ princeps Aristoteles scribit in primo p̄sertim ethicorum et
decimo. Equidem ex dictamine rōnis naturalis cōcedere cogimur q̄ felicitas huma-
na ne dum cōtemplatiua verū etiam politica in bono tantum nō cōsistit honesto. quod
est bonū rationis. Nam fm boetium in. iij. de consolatu philosophico. Si voluptas
beatos efficere posset. nil cause esset quin et pecudes beate dicerent. Unde voces iste vo-
ces pecudum sunt. nō hominū. proinde vltimā hominis felicitatē et carnalibus volu-
ptatibus ponere ridiculosum opido est inter sensatos rē. Constat enim quia magis et
minus nō diuersificant speciem. vnde sequitur quia nō alia bona q̄ habeat vīta ista. p̄-
misit seductor ille suis deceptis. vbi enim eis promisit flumina lactis et vīni et mellis.
nō promisit eis alios liquores fm speciem quā habeat vīta ista. et si forte gustu suauio-
res. Eodem modo se habet et de saporibus cum sint determinati numero specierum si-
arum. nec ampliores nec alij esse possunt. Preterea queremus ab eis vtrum cibi huius-
modi et potus corpora hoim tunc nutriunt. aut non. si nō frustra assument. Si sic cum
nutrimentum nō sit nisi reparatio cōsumptionis que fit per motum et calorem vitalem.
erit ibi cōsumptio et reparatio corporū. ergo erunt corpora et cōsumptibilia et repara-
bilia. quare et defectibilia et mortalia de necessitate nisi per nutrimentū occurrat. Hoc
autem est admixtio magne miserie videlicet quotidianus cōflictus cōtra ruinam corpo-
ris et quotidiana refectio cōtra eius cōsumptionem. Eruntq; epule huiusmodi nō solū
felicitati sed etiam vrgentissime necessitati qua per cōsumptionē corpora necesse est quo-
tidiane refactionis alimonia retineri.

Amplius queremus ab eis vtrum sint ibi digestiones ciboz et potuum. quas ibi esse
necesse est. Cum enim cibi et potus multas partes habeant que nō cōueniunt nutrime-
to humanoꝝ corporū. necesse est eas per digestionē separari ab eis que conueniunt hmoi
nutrimento et in secessum mitti. et tandē egeri. Quare cum hmoi digestiones et egestio-
nes finē nō habeant. nō sufficet paradysus illa etiam sola stercoꝝ egestionū capere. cū
omnis regio corporalis finita sit magnitudine. Pulchre p̄inde irrisit quidā christianus
quendā sarracēnū ex hoc ita dicens ei. *Maledicta paradysus in qua et in quā merdat.*
Qd si forte dixeris qz ea ibi erit vis ventriū vt totam superfluitatē cōsumat. quanto me-
lius et rectius dices. quia ea erit ibi virtus corporum vt cōsumptionē seu resolutionē
nō patiant. Multo enī minus est nō pati cōsumptionē ab alio q̄ facere cōsumptionē
in cibo et potu. Amplius cū ponat cōitū necesse habēt ponere superfluitatē tercie diges-
tionis. cur ergo nō prime et secunde digestionis.

Ex hoc vero sequunt ab homināde feditates. Aut enī erit ibi generatio ex illo vsu mu-
lierū. aut nō erit. Si erit et hoc p̄ modū vite isti. erit p̄fecto magna miseria parientū et

nutrimentum et tanto maior quanto crebrior erit ibi commixtio marium et feminarum. Quocumque autem modo sit. quia mors ibi locum non habet. crescet populus in infinitum. Finita est autem regio paradisi illius et omnis regio corporalis sicut ex naturalibus scimus. quare breui tempore necesse habebit exire pars magna populi illius de paradiso tali. et oportebit eis creari regionem aliam ad habitationem eorum. Et non unam solam sed et infinitas. quoniam impossibile est regiones finitas quantacumque sint. homines capere infinitos. et hoc manifestum est eadem via qua declarant omne corpus esse finitum et nullum posse continere infinita tanta quantacumque parua demonstrata. Quod si non erit ibi generatio. erit ergo sterilitas in maribus et feminibus. quare frustra erit ibi vis generatiua in vtrisque. Amplius sterilitas plaga est et lesio nature in virtute generatiua. vel ex parte virorum vel mulierum. propter quod remanet opus generationis incompletum. Ibi autem nec plaga nec lesio nec incompletio siue imperfectio vlla locum poterit habere.

Amplius. secundum hoc vis generatiua non deseruaret fructui sed tantum sede voluptati. Datum autem bonum generationis est fructus siue proles. et absque vlla comparatione melior est fructus quam voluptas istius commixtionis. ergo priuabitur ibi virtus generatiua eo quod est optimum in ea. et minus bonum in infinitum ex ea proueniet tunc quam nunc prouenit in vita ista. ergo vis generatiua non beatificaretur ibidem. quod est absurdum dicere. Quod si dixeris quod non erit ibi in commixtione maris et femine feditas vel immundicia. sed sola coniunctio corporum et amplexus. absque emissionem humore hinc inde. Manifestum est quod equiuoce vteris nomine concubitus. Preterea quid erit paradisos ista nisi taberna inde fesse ingurgitationis et perpetue turpitudinis prostibulum ut pretereamus innominadas alias abhominaciones et feditates. que ex huiusmodi commixtionibus marium et feminarum sequuntur.

Quod autem dicit mahumet angelos pincernas futuros atque dapiferos eorum qui sibi crederent et lege suam seruarent etc. Quis non rideat. sanctos angelos felicitate illam quam oculus non vidit nec auris audiuit. et in cor hominis non ascendit. deserere. ut lectos parent eis et ornent ad turpitudines exercendas. et angelice beatitudinis sue excellentiam. in coquinariam seu dapiferariam aut pincernariam commutent seruitutem. Incomparabiliter enim vilius est seruire huiusmodi lectis et mensis quam porcis. Unde animalis iste homo animalibus hominibus loquens nec futuram patriam aut eius felicitatem. immo nec patriam vocem pecorinam intellexit neque somnia sua delirus agnouit.

Amplius. ut vniuersali sermone dicamus. aut cum huiusmodi delitiis carnalibus erunt simul et delitie spirituales. aut non. Non potest dici quod sic. quia manifestum est quod se non comparantur. Nam spirituales delitie animam ad se trahunt et in se totam rapiunt. nec sentire carnalia patiuntur ea hora. qua mentem tetigerint humanam. ut in raptu aut extasi liquido est videre. vbi etiam ad modicum bona spiritualia gustata animam totam ad se rapiunt ac a sensibus et sensibilibus abstrahunt omnino. Quanto ergo fortius vbi totaliter beatificabitur mens humana. nil carnalis sensibilis voluptatis. permittet sentire vel etiam cogitare. Si modica stilla spiritualis voluptatis totam eam occupat et absorbet. quid faciet torrens ipse voluptatis in ebriatis abvbertate domus dei. Non ergo simul esse possunt felicitas spiritualis et illa de qua loquimur carnalis. Quod si dixerit quia alternatim id est latera post alteram fruuntur in vita illa. sequitur et necessitate quod neutra erit plena. cum neutra sit continua. Continuitas autem pars est felicitatis.

Amplius ex ipsa experientia sensus patet quod gustantes delitias spirituales statim fastidiunt carnales. iuxta vulgaram sententiam. gustato spiritu desipit omnis caro. Unde impossibile relinquitur quod beati in patria a spiritualibus redeant ad carnales. Cum enim ea hora qua vacant spiritualibus. carnales minime appetant. adhereant vero spiritualibus fortissimo amore qui nec memoriam patitur carnalium voluptatum. impossibile est quod ab eis redeant voluntarie ad carnales cum illas non appetant illa hora. Nihil est ibi quod eos a spiritualibus delitiis abstrahat vel trahat ad carnales eo tempore et hoc voluntarie. Violentia autem vel subreptio ibi locum non habet. Unde manifestum est semel admissos ad spirituale felicitatem. ab ea vel ad modicum diuertere aut se iungi non posse.

ergo impossibile alternatim utraq; ibi obtineri. ergo necesse est felicitatem spiritualem vel omnino ibi non esse vel solam esse. id est preter carnalem istam de qua loquimur. cum nec possit esse simul cum ea. nec alternatim. puta nec post nec ante illam. Quod si ibi non est felicitas spiritualis. quae est indubitater potissima. nobilissima et maxima pars felicitatis (si tamen et alia est aliqua eius pars) apparet euidenter quod felicitatem non posuit. sed partem felicitatis digna esset. Modicum enim esse in nobis id quo cum brutis communicamus omnibus scitum est. Erit quae iniquitas magna in deo atque peruersitas. quoniam constat partem illam sensualem in nobis semper rebellem esse honestati. et dei voluntati. quae sic remunerabit. Portione autem in nobis superiorem que et longe prestantior est. que pro vera honestate pugnat ac dei voluntate. non remunerabit propria gloria et felicitate. Absit absit hec a deo iniquitas: qui equissime queque iudicabit.

Declaratum ex his arbitror satis euidenter. quia non modo impossibile est carnale esse paradisum et felicitatem sensibiliu deliciarum: sed etiam ridiculosum. Quod somniata homini felicitas non nisi brutorum est animalium. Quod vera felicitas non sustinet huiusmodi delicias carnales quas somniator ille predicauit sed necessario abstrahit ab eis. Unde in patria esse poterunt minime. iuxta uerbum ueritatis quod matthei. xxij. habetur. quia in resurrectione non nubent homines neque nubentur. sed erunt sicut angeli dei in celo. Et Luc. xx. capitulo dicitur. Neque nubent neque ducent uxores quae digni habebunt illo seculo. Equales enim erunt angelis dei. Et tantum de isto articulo dicta sufficiant. propter simpliciores ad ducta. ne huiusmodi deliramentis a fidei nostre abducantur ueritate.

Iuxta quartum articulum de causa scilicet cur ad eam sectam que tot pertinet errores et falsitates tanta confluerit hominum multitudo. cum naturalis ratio semper ad optima deprecetur. ut dicitur in primo ethico. et per consequens ductu naturalis rationis. homines huiusmodi errores et falsitates horrere deberent. Fluere ut per certo quisque nulli unquam notabili vel sapienti homini eam placuisse primo. sed miserrimo et imperitissimo uulgari hominum generi. qui ab eo de locis siluestribus congregati. cum has primas leges audissent. rei nouitate stupefacti sacrilegas fabulas diuina esse oracula crediderunt. Denique cum et paupertatem assiduo ruralium operum labore: confecti fuissent. cibi. potus. preciosarum uestium. umbratilis amenitatis. uasorum spectabilem. uxorum insuper pulcherrimarum et infiniti concubitus. aliarumque spurcissimarum paradisi deliciarum beatitudinem audientes. sequens ibi ex promissione mahumeti iam iamque futuros esse sperantes. ad omnia quecumque ipse mahumet uoluit. pecorini homines cucurrerunt. Inde est quod contra regem perfidis extens sic adiutus est ab eis ut uinceret. Promisit siquidem omnibus qui in bello ipso pro eo mori eligerent sui paradisi delicias. Idcirco animosius congressi pugnauerunt ut ortos optimos quos in perfide uiderant obtinerent. Nam et illos se post uictoriam eis daturum dixerat. ut in hoc seculo et in futuro semper in ortis essent. Delectant enim arabes maxime pulchritudine ortorum.

Quod si denuo inferat aliquis. Non solum rustici sed et multi alij etiam nobiles et philosophi legem illam sunt secuti siue sectam. uere multi alij sed pessimi et qui grauati ere alieno. uel pro suis sceleribus morituri hanc solam euadendi uiam inuenerunt sapientem. uel honestum uirum ad sarracenicam de alia qualibet lege uel secta uenisse: profecto nemo uidit unquam. Illi uero philosophi arabes nati et qui sub lege sarracenicam claruerunt. puta Auicenna et plerique alij. magno et excellenti ingenio uiri. et si fortasse legis sue ineptias cognouerunt. resistere tamen tante multitudini rudis populi. aut nequyerunt. aut metu mortis noluerunt. aut iusto dei iudicio cum et ipsi carnales homines essent in reprobum sensum dati sunt ut eam in qua nati essent legem defenderent potius et approbarent quam impugnarent. Porro hi qui ex iudeis uel christianis ad eos ueniunt. absit ut aliqua hoc faciant honestate prouocati. Sed quia miseri impudici legis sue regulas non seruant. ad latam et spaciosam uiam quam mahumet docuit. ducentem ad baratrum sese conuertunt. Quod quidem christianis maxime constringit. quorum lex spiritualis et celestis. Omnia

que in mundo sunt spe et desiderio amoreque visionis et fruitionis diuine. que eterna est et semper manens cōtēni precipiens dum carnales et fluxas infelicium mentes cōp̄mit. ab ea diffugiunt. quia pugnare contra carnis cōcupiscentias nolunt. Hoc tamen certissimū omnibus sit quia neque iudei neque pagani neque christiani quomodocūque se exterius habeant. venientes ad sarracenos. etiam si se esse de secta eorum foris simulent nunquam tamen ex corde sunt. Simulant autē se esse quod nō sunt. vt sicut predixi aliquod eorum poris euadant incomodū. Aut vt porcinis voluptatibus quarum apud eos copia et licentia est perfruantur.

Ceterum quemadmodū sanctus doctor aquinas in summa sua cōtra gentiles libro primo. capitulo. vi. notat. Alia penitus via fuit introductionis legis mahumeticę et veritatis euangelicę in orbem hincinde. Siquidem lex noua et euangelicā nō nisi diuino miraculo mundo fuit palata. Secta vero mahumetica opposito totaliter modo. Quod hinc potissimū liquet. Nam in lege euangelicā omnē intellectū humanum transcendētia predicantur. vt est trinitas personarū cum vnitāte essentię in diuinis. et natura diuina ac humana in christo hypostatice cōiuncte. et huiusmodi que omnino naturalis intellectus cognitionē excedunt. In secta vero mahumeti nil traditur credendum. nisi quod facile a quolibet mediocriter intelligenti naturali potest ingenio cognosci. vt est vnitās dei et christi hominis excellentia super alios prophetas ante eum et huiusmodi. Vult etiam hominū substantias spirituales separatas ante eum et huiusmodi. Vult et angelis mahumet posuit corporeitatē. Et hec vna causa est quod plures sectam illam susceperunt tanquam cogniti creditiūque faciliore. Preterea in veritate euangelicā vt supra habitum est carnales voluptates cōhibentur. vt sunt venereę delectationes. honores. diuitie et huiusmodi. At cōtra in secta predicta. omni carnali voluptati laxantur habere. quin etiam fastus et pompe. velut quedā virtuosa predicantur. ideo multi eam sequuntur. Amplius in euangelicā veritate permittuntur premia nō modo inuisibilia sed etiam a mortalibus incōprehensibilia. vt manifestum est ex illo apostoli verbo. Oculus nō vidit nec auris audiuit et cetera. que preparauit deus diligentibus se. Ab huiusmodi autē nō multū inclinantur naturaliter homines. quin potius sensibilia amplectuntur. que in lege mahumetica mercedis loco promittuntur. Inde est quod tanta multitudo pestifere huic secte adheret. quoniam stultorum infinitus est numerus. Unde iure meritoque pro maximo deputatur miraculo noua in lege quod ipsa per simplices et ideotas in totum diffusa orbē terrarum. puta per apostolos predicata. mortalium animos per fidem euangelicę couersat tollit. vt visibilibus spectis. sola inuisibilia querant. sequantur. sperentque. deo nimirum verba illorum credibilia faciente. signis. portentis. et virtutibus varijs. miris que sancti spiritus distributionibus. Nec sane causa est qua freti sine vlla ambiguitate suscipimus quicquid mater ecclesia vniuersalis et apostolica docet. vsque adeo vt pro tantorum documentorum assertionē. per dei gratiam omni genere tormentorum mori nō timeamus. scientes pro certo vitam nobis gloriosam restare in celis. quam nobis cōcedat post hanc miseram fragilem et caducam vitam ipse qui vite mortisque habet imperium christus in secula benedictus Amen.

Circa quintū de diuturnitate durationis illius secte.

Tendendū quod nōnulli mirant de hoc quod secta ista tam erronea et viciosa vt dictum est tam diu durat. cum ex cursu veteris et noui testamenti vsque ad ipsam exclusiue nulla secta seu ritus erroneus tante fuerit duratiōis. Videmus enim quod assirij et chaldei perse et greci quod populū dei per interualla tempore afflixerūt. fuerunt parue durationis respectu durationis illius secte. Similiter romanorum et idolatrarū secta modicum durauit respectu istius. Et si dicat quod huiusmodi durationis nō est causa querenda. cū sit ex voluntate diuina hoc permittente. cuius scilicet voluntatis causa nō est querenda. hoc non videtur sufficere. Nam licet diuine voluntatis que est eius essentia nō sit causa querenda cum sit prima causa omnium. nihilominus tamen de eius effectibus a sanctis et iustis viris nonnunquam cause queruntur in similibus. Unde Jeremias capitulo. xij. deo dicit. quare via impiorum prosperatur bene est omnibus qui preuaricantur et inique agunt.

plantasti eos et radicem miserunt. proficiunt et faciunt fructum. Et Abacuc deum allo-
quens in primo capitulo dicit. Vundi sunt oculi tui ne videas malum. et respicere ad
iniquitatem non potes. Quare ergo non respicis super inique agentes et taces deuorante
impio iustiorum se. Quae verba proprie possent applicari ad hoc propositum. Nam deus vi-
detur tacere permittendo quod populus iste tantis erroribus et vitijs implicatus. populū
iustiorum se deuorat scilicet christianū. et hoc per tam insuetā durationis diuturnitatē. Nam
ab initio illius prophane secte usque in hodiernū tempus currere scilicet Anno dñi. D. cccc.
lxxxv. fuerit anni octingenti quinquaginta vel paulo plus. vt patet recte computati. Nec
tamen adhuc apparent signa consummationis vel desitionis ipsius. de quo non solum mul-
ti mirantur tante durationis causam non inuenientes. sed etiam quidam alij in fide claudi-
cant. murmurantes de dei prouidentia et eius exquisita iusticia. Ad hanc questionē do-
ctor quidam ex iudaismo ad christianismū conuersus (cuius nomē ob reuerentiā silere ma-
lo quod exprimerem) ita putauit respondendū vt infra habetur. Assignans tres differētiās
inter sarracenos et alios paganos pcedentes. quas differētiās fideliter hic recitabo pri-
mum. Deinde necessarijs rōnibus et maturis improbo. dicit autē sic. Quamquā tā sar-
raceni quā pagani eos pcedentes conueniant in rōne infidelitatis. omnes enim tam isti quā
illi carent fide vera. Differunt tamē in multis et specialiter in tribus que ad propositum fa-
ciunt. Quorum primū est. quod hec secta licet mala et pessima vt dictū est. non tamen est idolatria
nec cultū idolorum publice in suo dominio permittit sicut alie secte pcedentes comuni-
ter faciebant vt est manifestū. Nam a tempore assyriorum et chaldeorum usque ad tempus
Cosdroe inclusiue. cuius dominiū ppinquū fuit ipso mahumeto semper viguit cultus
idolorum inter gentes. qui populū dei verebant. vt patet in veteri testamento. et in histo-
rijs ecclesiasticis. et legendis sanctorum. Costat autē quod inter omnia peccata quibus deus
offenditur. peccatū idolatrie est pessimū. intantum quod deus se ostendit feruentius seu ar-
dentius illud punire quā alia peccata. vnde Exodi. xx. vbi prohibetur idolatria dicit deus
zelotes dumtaxat. et non alibi vbi alia prohibentur peccata. Nam cum dixisset. Non adora-
bis ea scilicet idola nec coles. subdit. ego sum dñs deus tuus fortis et zelotes. Et ibidē capi-
tulo. xxxiij. cum dixisset. Non adorabis deum alienū. statim subdit. quoniam dñs deus tu-
us dominus zelotes nomen eius est. Et Deutro. xxxix. loquens de homine idolatra dicit.
Tunc quāmaxime furor eius. i. dei seuiet. et zelus contra hominē illum. et sic in multis alijs
sacre scripture locis. Cuius ratio est. Nam zelus importat intensionē affectus ex quo
quis vehementer querit. excludere illud quod sibi repugnat sicut Augustinū libro. lxxxij.
q. Et quia cultus idolorum inter cetera peccata magis repugnat cultui diuino. ideo circa
hoc peccatū dicitur zelotes et zelare singularius quā in alijs peccatis. vnde etiā non tam-
diu tolerat durationē eius sicut aliorum peccatorum. Eodem modo quo viri dicuntur zelare
uxores. ne per cōsoriū aliorum impediatur singularitas quā in uxore querunt. vñ non
tamdiu tolerat zelotipiā sicut alia vicia que de uxoribus suspicantur. Et quia ista secta
non incurrit peccatū idolatrie cōmittendo nec permittendo. Ideo non mirū si deus eam
longiori tempore tolerat quā alias sectas pcedentes. quarū plures publice idola colebāt.
Si autē dicatur hic quod idolatriā multo maiori tempore deus permisit. Incepit enī sicut
quoddam a tempore Enos qui fuit tercius ab Adam de quo Genesis quarto. Scdm
vero alios a tempore Hemroth. de quo Genesis. x. Et quicquid sit de hoc manifestum
est. quia tempore Moysi egiptij idola colebant. vnde Exodi. xi. In dijs egipti faciam
iusticiam. et tempore David legitur in ps. Omnes dij gentium demonia sūt. Unde ra-
tio predicta non videtur habere locum cum sit manifestus quod deus per multo maiora tem-
porum spacia. idolatriam in gentibus permisit. Ad hoc dicendum quod idolatria est no-
men generis. sub quo continentur multe et varie species idolorum et cultus eorum. Unde di-
uerse gentes seu nationes diuersa idola colebāt et sub diuersis ritibus. Unde Iudicum
x. de filijs israel dicebat quod seruiert dijs Aram et dijs Sydon et dijs moab et dijs as-
mon et dijs philistim et hmōi. Cū autē aliqua gens aliā superabat. deos illius gentis des-
tute destruebat et cultum eorum. Vñ Esaie. xxxvi. Rabfaces noīe sennacherib qui mul-
tas gentes deuicerat dicebat. Ubi sunt dij Amath et Arphat. et vbi sunt dij Saphat

et Bayn rē. quasi diceret q̄ sicut deuicerat gentes illas ita et deos earū. Ex quo patet q̄ sicut nulla fuit potestas mundana que tm̄ durasset sicut potestas hui⁹ secte. de qua loquimur. put̄ ex historijs pt̄ haberi. ita nec fuit aliqua idolatria intantū durans. Nā vna species idolatrie sup̄ata per aduersarios sue gentis. Alia species idolatrie sc̄z alteri⁹ gentis superantis insurgebat. et sic licet deus multo tempore idolatriā sub rōne generis p̄mitteret. nullam tm̄ specie idolatrie diu tolerabat: sed vnam per aliam puniebat. Et ideo quādo r̄omanū imperiū vt omnes nationes sibi subiugaret. omnes species idolatrie recepit. vt in historijs scolasticis legitur de phano pantheon. Tunc deus omnes h̄mōi idolatrie species. per christū et eius doctrinā destruxit. put̄ fuit p̄phetatū Danielis. viij. q̄ lapis sc̄z christus de monte abscisus sine manibus. i. absq̄ humana potestate natus. statuat id est idolatriā genilū diminuit quō ad omnes eius species. prout latius alibi declaratur Et sic patet ratio vna quare ista secta nephanda de qua loquimur in propria specie r̄itu tot temporibus predictis plus q̄ alia species idolatrie toleratur. Nā in ista est infidelitas sine idolatria. In alijs vero p̄cedentibus fuit idolatria cum infidelitate. Idolatrie autem puniō zelo diuino subiacet quo deus feruentius et celerius eam puniū q̄ alia peccata vt dictum est.

Secundum vero in quo differt ista secta ab alijs p̄cedentibus est. q̄ p̄cedentes vt cōmuniter cogebant fideles ad adorandū seu thurificandū idolis vt patet in danielē de tribus pueris. et in libris machabeoz. et multo frequentius et clarius in legendis apostolorū et martyrū. qui per tyrannicā potestatem multipliciter torquebant vt cultum idolis prestarent. super quo mirabilia tormenta patiebant vsq̄ ad sanguinis effusione immo et mortē. Tenentes vero istam sectam sarracenicā cōmuniter vt in pluribus nō cogūt fideles ad apostatandū a fide. Nam in alcorano precipitur q̄ omnes homines nō recipientes legem suam occidantur nisi i soluant tributū. Ex quo patet q̄ per solutiōnem tributū. soluantur ab hac coactione. Solutio autē tributū superioribus. etiā si sint infideles licita est dicente christo Luce. xx. Reddite que sunt cesaris cesari rē. Q̄ autē sarraceni nō cogunt fideles ad apostatandū a fide est manifestū per experientia. Danifestum est enī q̄ hodie in sancto sepulchro Hierosolymis et in ciuitate Bethleem sunt monasteria fratrum minorū deuote viuentium. et in monte Synai vbi corpus beate Katherine requiescit sunt multi monachi deo seruientes sub regula sancti Basilij. Et sic patet ratio secunda quare ista secta licet mala et perniciosa. nō tamen fidelibus tam nocua nec periculosa est sicut alie secte p̄cedentes que conabantur cogere christianos ad apostatandū a fide et negandū christū. Unde nō mirum si diutius toleret q̄ secte erronee p̄cedentes. Sed forte cōtra predicta dicetur q̄ licet ista secta cōmuniter nō cogat fideles ad recedendū a veritate fidei: tamē sup̄primat eos vehementer. ita q̄ viuunt inter eos quasi sub iugo captiuitatis et seruitutis. Item predicti quotidie mouent bella cōtra christianos et multos occidunt et captiuāt. et terminos eorū et terras deuastant. Ex quibus videtur q̄ pro honore nois dei nō tm̄ debuissent tolerari. Ad primum dicendum q̄ viuere abiecte et sub iugo seruitutis nō diminuit aliquid de veritate ecclesiastice dignitatis. Nam vt ait Hilarius in. vij. de trinitate. hoc habet p̄rium ecclesia. vt dum persecutionē patitur floret. dum opprimis crescit. dum cōtenuis persistit. dum ledit vincit. dum arguitur intelligit. tunc stat cum supari videtur. hec ille. Ex quo patet manifeste q̄ veritas ecclesiastice dignitatis nō cōsistit in p̄speritatibus mundanis. dicente christo Johannis. xvij. Regnū meum nō est de hoc mundo. sed potius in aduersitatibus mundanis p̄ nomine christi tolerandis. quod etiā ex processu primitiue ecclesie in bonis spiritualibus potest haberi. Danifestum est enim q̄ in ecclesia primitiua a tempore apostolorū vsq̄ ad tempus Siluestri pape. quādo nulla potestas mundana erat apud fideles. tunc ecclesia maxime prosperabat in spiritualibus. florebat enim frequenter tribus triumphalibus martyrijs. quādo p̄ fide christi sustinenda summi pontifices et alij prelati et viri religiosi. etiā simplices vniusc̄q̄ sexus. pro christi nomine gaudenter tormenta et rabiem tyrannorum vsq̄ ad mortem acerbissimā sustinebant. Ex quibus manifestabat q̄ virtutes diuine sc̄z fidei et spei et charitatis. pro tunc in ecclesia. q̄ sunt

vera et maxima bona spiritualia: maxime abundabant. Quando autē processu tempo-
ris fideles in ignas potestates seculares obtinuerunt. tunc predictae virtutes et si per mi-
sericordiā diuinā nō ex toto defecerunt. nō tamē sub eodē vigore cōmuniter reperiunt.
sicut in ecclesia primitiua vt est manifestum. Inter fideles etiā cōmorantes his tempo-
ribus in partibus vltamarinis. multi reperiunt deuotiores q̄ in istis partibus. qd̄ sa-
tis patet ex magna patientia eorum in tolerandis obprobrijs et iniurijs sarraceno-
rum frequenter pro noīe christi. Ad secundū vero dicendum q̄ fm̄ Aug^o. in. iij. de trinit. ca.
xvi. et allegatur a magistro in primo dist. xlii. Mala que ab iniquis infidelibus fideles
pie perferunt. ip̄s sc̄z fidelibus vtiq̄ profunt ad emundanda peccata. vel exercendam
probandāq̄ iusticiā. hec ille. Unde huiusmodi debellationes a sarracenis haud dubi-
um. diuina inferuntur voluntate christianis propter multa eorū peccata que ab eis cō-
mittuntur in dies et plurimū inualescūt. et in talibus sarraceni reputandi sunt vt flagel-
lum dei et virga furoris eius. prout Esaie. x. ca. habetur. et ita talia pp̄ie sunt ad emen-
danda peccata. Quādoq̄ vero ad exercendā probandāq̄ iusticiā. Nam deus qui sine
testimonio sue bonitatis: nullum tempus relinquit. languentibus seu tepescentibus pre-
dictis principalibus virtutibus. prouidit ecclesie sue. dans ei reges et principes qui vi-
riūter et fortissime sepe cōtra aduersarios fidei strennue pugnarunt. patet in histo-
rijs germanoz et galloz et aliozū orthodoxozū europe principum. Ex quibus pa-
tet q̄ sicut olim cōtra idolatras feroces qui cogebant fideles ad recedendū a cultu diui-
no et ad adorandū idola. deus disposuit martyriū cōstantiam per quā ostenderetur fir-
mitas fidei ecclesie erga deum. Sic cōtra falsos sarracenos. in armorum potentia cōfi-
dentes. prouidit de potentibus et fortissimis principibus. pro deo strennue militanti-
bus. in quo diuina prouidentia que in sui dispositione nō fallitur se ostendit fidelū iustū
et piū gubernatorē. Terciū vero in quo differt ista secta a precedentibus est q̄ p̄ce-
dentes secte idolatrarū: dignitatē christi in omnibus et per omnia denegabāt. negantes
nō solum eius verā deitatem. sed etiā eius bonitatem seu virtuositatē humanā. asseren-
tes ip̄m fuisse seductorē et maleficum et huiusmodi. Unde cum viros iustos et fideles
ad recedendū ab eius fide cogebant. deridebant eos. p̄pter crucem et passionē christi di-
centes. quomodo inter deos debet cōputari. et tanq̄ deus coli qui seip̄m nō potuit sal-
uum facere. que quidē blasphemia christi cōmuniter inuenitur in legendis sanctorum
martyriū. qui sub tyrannica potestate rōmanoz et persarum et aliozū tyrannoꝝ post
passionē christi martyrio sunt coronati. Secta vero ista hoc nō facit. Nam vt dictum
fuit supra in tercio articulo. licet deitatē christi neget que est summa et ineffabilis excel-
lencia diuine persone. Cōcedit tamen ip̄m fuisse excellentissimū super omnes creaturas
mundi vt dictum est. Unde nō mirum si cōtra istam sectam tolerabilius se habeat diui-
na iusticia diutius eam sustinendo q̄ alias precedentes christū hominē vituperantes.
Et attendendū q̄ circa finem mundi antichristus surget prout. ij. ad Thessalo. ij. dicit.
qui omnes p̄secutiones omnū sectarum predictarum excedet. Nam fideles nō solum
coget ad recedendū a cultu christi: sed etiā ad adorandū ip̄m antichristū tanq̄ deum
vt ibidem habetur. Et ideo nō tñ dicitur antiapostolus et antipropheta sicut Habu-
metus vt dictū est. sed etiā antichristus tanq̄ ceteris magis christo cōtrarius. Et ideo
sicut deus disposuit cōtra p̄secutionē idolatrarū que maior fuit q̄ sarracenoꝝ vt di-
ctum est martyres. qui fortissimi fuerūt in fide. intantū q̄ mundū vicerunt. omnia mun-
dana tormenta p̄ fide christi sustinendo. Juxta illud. Hec est victoria que vincit mun-
dum sc̄z fides vestra. i. Johannis. v. Sic cōtra p̄secutionē sarracenoꝝ disposuit re-
ges qui licet in fidei firmitate nō tñ gradum attigerint sicut martyres. fuerunt tamen in
fide stabiles. et in armorum potentia deo strennue militantes. intantū q̄ de ipsis potest
dici q̄ per fidem vicerunt regna: licet nō mundum. vt habetur ad Hebr. eos. xi. et Johā-
nis dicto capitulo. Et hec fuit sufficiens prouisio ad sarracenoꝝ maliciam refrenan-
dam. Sic etiā disposuit cōtra maximam p̄secutionem antichristi fm̄ aduentum su-
um perficiendum. vbi p̄tra summum p̄secutorē summus insurget liberator. Quibus
consideratis patet ratio maioris et minoris durationis harum sectarum. que sumenda

est et maioriore seu minoriore persecutionū eandem. Nam quia persecutio antichri
sti erit maxima: ideo erit breuissima. Iuxta illud Matth. xxij. capitulo. Et nisi breui
asser dominus dies illos non fuisset salua omnis caro. Et pari ratione quia persecutio
sarracenorum inter ceteras est minor. vt patet in predictis tribus differentijs. ideo et du
ratio est valde longior ceteris. Et q̄ persecutio idolatraz fuit q̄si media inter eas. ideo et
duratio est quasi media inter durationes pdictas. et hoc loquedo de duratione in com
muni. nō attingendo ad mensurā temporum et quiritam. quia hoc esset inquirere de tem
poribus et momentis que pater posuit in potestate sua Actuum. i. capitulo. In quibus
omnibus maxime reuocet sapientia diuina. que vincendo maliciam diabolicā pariter
et humanā attingit a fine vsq; ad finem forniat et disponit omnia suauiter. Sapientie
octauo capitulo.

Verum quia doctor ille in his dictis suis nimium videtur sectam sarracenicā impijsi
mam attollere et commendare super alias sectas vnde fideles tepidi reddi possent (vt a
lias satis sunt) ad expugnandū vel impugnandū ipsos perfidissimos sarracenos. eccles
sie dei nocentissimos hostes. et crucis christi inimicos. et preterea rationes quibus vti
tur fundamento carent veritatis. atq; hec ambo sunt periculosa valde. scz inniti in tali
bus nō veritati quo ad fundamentū dctorum ⁊ retrahere fideles per huiusmodi dicta
a defensione fidei catholice. Tercio ex amore veritatis et ad puocandum fideles cōtra
illos pessimos sarracenos. ostendam breuissime in tribus illis differentijs ipsos fore de
teriores ceteris sectis vel ad minus equales. et hoc fm ordinē trium differentiārum quas
ponit doctor ille in cōparatione ad alias sectas. Primam differentiā assignās tria facit.
Primo nāq; dicit q̄ hec secta scz sarracenoz licet mala sit nō tamen est idolatria nec cul
tum idolorum publice permittit. Secundo ostendit q̄ deus feruentius punit peccatū
idolatrie q̄ alia peccata. Tercio ip̄e opponit de diuinitate idolatrie et soluere nimir.
Tria hec fm ordinē ostendam. clare nil fundamenti habere in veritate quo ad intentio
nem suam fundandam.

Primum ostendo sic scz non valere differentiā zc. Nam omnia peccata que sunt equa
lia quo ad penā inferendam et offensam dei. puocandam nō possunt differre quo ad im
punitatem. nec vnum magis excusat a persecutione aut toleratione dei q̄ aliud fm hu
manam inuestigationē. Sed infidelitas sarracenorum est equalis idolatrie quo ad di
uinam offensam et penam peccati. igitur nō est ex hoc ratio reddenda: nec reddi potest
cur diuiniore sit fm humanā inuestigationē infidelitas iporum sarracenorum q̄ pecca
tum idolatrie aliorū. maior patet de se et ex fundamento doctoris illius. Est enim fun
damentum suū q̄ sarraceni nō adeo grauiter peccant seu deum offendant sicut idolatre
Si ergo probatur minor q̄ sarraceni adeo grauiter peccēt et puniri merentur sicut ido
latre tunc cōstat fundamentū nihil cōcludere quo ad humanam inuestigationē. Di
nor igitur sic probatur. Nam super id ad Galathas. iij. Quomodo cōuertimini iterū
ad infirma et gena elementa legis. dicit beatus Hieronymus. obseruantia legis vete
ris cui tunc dedit. erant erat peccatū pene par seruituti idolorum. Et alia glosa ibidem.
nō distat lex post christum ab antiqua idolatria. Et si dicatur ibi colebatur deus. hie
ro diabokis. Dicendū q̄ q̄uis hic scz in lege colatur deus. tamen nō eodem modo quo
debet. Et sanctus Thomas dicit secunda secū de questione. xliij. articulo. ij. Ad terciū
q̄ obseruatio legis nō est omnino equalis idolatrie fm genus peccati: sed equalis pene.
quia vtrūq; est species pestifere superstitionis. Ex quibus sic procedo. Si iudeoz pec
catum quo obseruant veterem legem tempore gratie est par et equalis pene peccato ido
latric. puniri ergo fm humanā inuestigationē meretur sicut peccatum idolatrie. et tamē
hodie videmus adhuc illā obseruantia vigorosam. igitur fundamentū illius doctoris ni
hil in veritate. rationabiliter cōcludit. Et quia peccatū iudeozū pestifere superstitionis le
gen obseruantium tempore gratie est equalis pene ⁊ est par seruituti idolorum. sequitur
de necessitate q̄ peccatum et infidelitas perfidorum sarracenorum obseruantium legem
mabumet. multo magis par est seruituti et pene idolatrie. Constat nimirum et ex super
rioribus cōpertum habet. sectā sarracenicā peruersissimā. non a deo vnq; fuisse datam.

nec pro aliquo tempore bonam: sed superstitionem et falsam semper. Legi quoque tam veteri quam noue contrariam et blasphemantem. atque a cultu dei et vera fide abducentem. que omnia longe excedunt obseruantiam legis veteris iudeorum. quam tempore gratie adhuc obseruant. utpote quorum lex a deo est data pro tempore suo bona. et necessario illi populo tunc obseruanda. vera semper: et legi noue non contraria. nec ipsa lex vetus blasphemat sed figurat legem gratie et veritatis. Nec quantum in se est auertit a cultu diuino neque abducit. sed potius inducit si vere intelligatur ad veram fidem catholicam. Sed si perlustretur lex mahumeti in alkorano. omnia predicta et plura nephanda reperiuntur et exprimentur etiam in obseruantia et moribus et orationibus et inuocationibus ipsorum sarracenorum peruersorum. Iterum si attendatur quod venerantur solemnissime illum seductorem Bahumctum. Iterum si attendatur quod idem mahumetus fuit magus et arithmeticus magicis utebatur ad inducendum populum ut ipsum crederent prophetam dei. et sic successiue usque nunc omnes sarraceni legem ipsius vestigijs patrum inherendo tenent inducti ex magicis deceptionibus. Et quia homini superstitione ex pacto cum demonibus inuito peruenit. idolatria est secundum sanctum Thomam secunda secunde questione. xcvi. Et quod est peruersissimum legem statuerunt obstinationis ut non admittatur quicumque volens de veritate fidei aut legis ipsorum peruersitate loqui in quo in profundum malorum peruenerunt. His cunctis consideratis et comparatis ad obseruantiam legis veteris iudeorum que par est seruituti et pene idolatrie. nulli dubium quin peccatum infidelitatis sarracenorum adeo peruersorum multo magis ratione pestifere superstitionis sit equalis seruituti et pene idolatrie. Quamobrem non est ratio diuersitatis quo ad hoc. cur diuturnior secundum humanam investigationem ipsa secta sarracenorum possit aut rationabiliter debeat esse quam secta idolatrarum. Quod vero annectit sarraceni non permittunt idolatriam est fictitium. Nam non sunt idolatre quos repellerent hodie nisi forte valde pauci ut dicit idem doctor met in libro quem intulauit Scrutinium scripturarum. ita quod proprium dominium seu regnum non habent. ideo sunt de dominio sarracenorum. Nec potest ostendi unquam aliquem idolatram repulsum fuisse a sarracenis post mortem impii mahumeti.

Quo ad secundum quo dicit quod deus ostendit feruentius se peccatum idolatrie punire quam alia peccata. et vult hoc probare ex eo quod solum circa preceptum de prohibitione latrerie et non super alia deus dicitur zelotes etc. non potest per hoc probare dictum suum esse rationale. et tamen in hoc stat totum fundamentum prime sue rationis. Nam non legitur deus peccatum idolatrie in gentilibus singulariter et feruentius puniuisse. sed in iudeis et respectu illorum quos desponsauit sibi per legis dationem pre cunctis populis dicit se zelotem super idolatria. Sed cum sarraceni non sunt iudei nihil ex hoc concluditur pro eis nec contra eos sicut clarum est. Unde fundamentum huius doctoris claudicat omnino.

Quod tertio opponit et postea soluit dicens idolatriam esse duplicem scilicet genericam et specificam. Specificam non diuturnam fuisse sed genericam: non est soluere obiectionem. Nam obiectione est de idolatria vniuersali. et vbi cumque viguit tot annorum spacio. Respondere ergo de speciebus idolatrie et concedere genericam idolatriam diuturniorem quam secta illa durauit sarracenorum non est soluere obiectionem. immo est expresse eam concedere. Item contra illam solutionem posset etiam dici quod omnis idolatria in hac specifica ratione conuenit. quod eusebiam seu diuinum honorem soli deo debitum exhibet creature. Ex qua re patet quod quantum diu durauit idolatria siue vno modo siue altero semper hoc fuit proprium idolatrie cultum deo soli debitum exhibere creaturis. et sic multo maioris diuturnitatis idolatria fuit quam secta sarracenorum. Ex quo ulterius sequitur quod supra dictum est quod deus non fuit magis zelotes super peccato idolatrie in gentibus quam super alia peccata. Unde argumentum quod ipse adducit in oppositum et nititur soluere omnino stat et conuincit rationem doctoris illius. Et dato quod illa tria que in prima ratione ponit essent vera. tamen non deberet aliquis ex hoc rationabiliter arguere quod ideo hec secta diutius duraret. quia rationale videtur postquam deus homo factus est et mortuus. et tanta bona generi tribuit humano quod etiam quamcumque infidelitatem non solum idolatriam tempore gratie am-

plius et feruentius persequatur q̄s ante incarnationem etiam in quibuscunq̄ populis, sicut etiam grauius iam peccant homines q̄s ante incarnationē, quando nō erat tantū auxiliū datū fragilitati humane. Item q̄ maior ingratitudo est modo peccatū quodlibet q̄ simile ante incarnationē. Item maior est elucidatio veritatis q̄s ante incarnationem. Unde etiam huiusmodi peccatū et presertim infidelitatis aggrauatur amplius q̄s ante incarnationē. Quia ex re videtur doctor ille valde incōsiderate finxisse apparentiā illam et differentiam.

Secunda differentia s̄m eū qua differunt sarraceni ab alijs sectis est q̄ alie secte idolatrarum cogebant fideles ad adorandum idola r̄c. In qua vult iterum sarracenos meliores ostendere et virtuosiores alijs, sed hoc nihil valet. Iudei enim occiderūt christū et tamen secta eorum adhuc durat, ergo illa differentia nihil cogit, nihil etiam rationis habet, quod sic patet. Secta persequens propter fidem grauius ecclesiā, christifideles captiuando, incarcerando, occidendo, in seruitutez redigendo supprimendo et quotidie cōculcando, omnē conatum faciens ad delendum christianitatē et vniuersalem ecclesiā nōne huiusmodi secta cogit q̄stum in ea est recedere a fide et a cultu veri dei. Nempe omnis sani capitis homo capit, quantum sit hoc cogere, q̄stum sit ecclesie destructionū, q̄stum fidelium detractiū a cultu et fide catholica. Quot propter hoc q̄ nolcbāt venerari mahumetū sunt a sarracenis trucidati fideles. Quid rogo interest tot regna tot terras tot ciuitates ab ecclesia violenter recepisse in cōtemptum nominis christi et christiane fidei, et alias sectas, certos fideles cogere voluisse vt idolis immolarent.

Ex his patet q̄ tertia differentia quam ponit illius secte respectu aliarū etiam nō valet, q̄ scz alie secte denigrabant dignitatē christi sed illa honorat r̄c, quomodo nō denigrat dignitatem christi tot regna ab ecclesia recepisse christi sacramenta et omnia ad cultum diuinum spectantia prophanare et gloriam totius ecclesie velle absorbere. Sed dicit hic doctor, illa secta p̄mittit christianos in terris suis, hoc aliter nō facit sicut tot munitus scit nisi ad habendum bona fidelium tam peregrinorū tam mercatorum q̄ religiosorum, et tamen dure eos premunt sicut doctor ille met fatetur, nō ergo hoc p̄pter honorē et dignitatem christi faciunt q̄ secum habitare permittunt christianos, quia defacile in ipsos fideles spuunt, et eos percutiunt, spoliant, vilissime tractant r̄c. Et certum est hoc christum sibi factū reputare dicentē, Quod vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. Iterū, qui vos spernit me spernit. Nihil ergo salua reuerentia illius doctoris valet q̄ voluit ex his fundamentis rationes reddere diuinitatis huius secte scz sarracenorū p̄ ceteris. Sed si quis de illa re speculari voluerit alit̄ necesse est vt scripturas sanctas cōsideret, et presertim dictum Zacharie prophete capitulo, xij, vbi dicit sic, Et erunt in omni terra dicit dominus, partes due in ea, et dispergentur et deficient, et tertia pars relinquetur in ea: et ducam tertiā partem per ignem, et vram eos sicut vritur argentum. Quid vero sacramenti verbum hoc habeat, qui legit intelligit. Due enim partes que dispergentur et deficient nō ab re possunt intelligi iudei et gentiles siue sarraceni, tertia vero pars populus christianus: que pars ducitur per ignem variarū persecutionū et tribulationū, nec tamen deficient vsq̄ in seculi cōsumptionē, sed per hec purgatur et exercetur r̄c. Sicut enim olim tempore legis mosaice: dum vigeret, reliquit dominus gentes multas in circumitu populi sui scz philisteos et alios vt in eis erudiret israelē et vt cōsuetudinem haberent p̄liandi r̄c. Sic fortassis idipm nō incōgrue dici potest in p̄posito vt scz sarracenos dimittat dñs vel in flagellum vel exercitiū populi christiani. Sed ego nihil temere diffiniens id doctioribus relinquo. Hoc vnum scio psalmista testante, quia iudicia dei abyssus multa r̄c. Quis autem nouit sensum dñi, aut quis cōsiliarius eius fuit. Apostolus etiam clamat, O altitudo diuinarū sapientie et scientie dei, q̄s incōprehensibilia sunt iudicia eius; et inuestigabiles vie eius. Et tantum de Sarracenis.

Sarraceni lingua et littera vtuntur Arabica hic inferius
 su bimprefsa.

Dal	Dal	Feh	heich	Hzym	Tach	Te	Be	Aleph
د	د	ف	ح	ز	ط	ت	ب	ا
Ayn	Dach	Ta	dadua	Sad	Sahyn	Hzym	Zaym	Ke
ع	ذ	ث	ذ	س	ش	ز	ج	ك
hebe	Nun	Mym	lam	lam	capls	habls	ffa	Saym
ه	ن	م	ل	ل	ق	ك	ف	س
Wolfsala m. pox	ye	lamabep	Wau					
ghnd	ي	و	و					

De iudeis quorum etiam plerisque hisce temporibus Hierosolymis manent.

Ante preterea Hierosolymis his temporibus habitantes iudei viriusque sensus: circiter quingenti. in sua perfidia et obstinatione pertinaciter perseverantes. velamen moysi habentes fixe super facies suas. ne lumen inspiciant veritatis. neque convertantur et sanentur. utpote qui indignos se iudicantes vite eterne. verbum respuerunt salutis. viamque domini noluerunt scientiam habere. atque ipsum vite interemerunt auctorem. impie ad pilatum conclamantes. Sanguis eius super nos et filios nostros. Et quia noluerunt benedictionem: elongabitur ab eis procul. Nam et deo et hominibus odibiles facti sunt. sed et sarraceni et barbari eos pre ceteris nationibus persequuntur. habentque exosos. Et cum ceterarum hic recitentur nationum errores. eorumque summis ut perstringantur labijs hereses haud incongruum reor. Iudei confessores interpretantur. Multos enim ex his sequitur confessio: quos antea perfidia possidebat. Hebrei transitores dicuntur. Quo nomine admonentur: ut de peioribus ad meliora transeant. et pristinos errores relinquunt. Pharisei et Saducei inter se contrarii sunt. Nam pharisei ex hebreo in latinum interpretantur divisi. eo quod traditionum et observationum suarum quas illi deuterofes vocant. iusticia preferunt. unde et divisi vocantur a populo quasi per iusticiam. Saducei interpretantur iusti. vendicantes sibi quod non sunt. corporum resurrectionem negant. et animas cum corporibus interire predicant. Hi quinque tamen libros legis recipiunt. prophetarum vaticinia respuunt. Esseni dicunt ipsum esse christum qui docuit illos omnem abstinentiam. Nazareni dicunt ipsum esse christum qui docuit eos in omni re sabbatisare. Benistei dicti sunt eo quod de genere Abrae esse se gloriantur. Nam cum in Babyloniam venisset populus dei. plerique relinquentes uxores suas. babilonicis mulieribus adhererunt. Quidam autem Israeliticis tantum coniugiis contenti. vel ex eis generati. dum reversi essent de babilonia. diviserunt se ab omni populo. et assumpserunt sibi hoc nomen iactantiae. Theristei appellati sunt eo quod saperent scripturas. non credentes omnibus prophetis dicentes alijs et alijs spiritibus illos prophetasse. Theris enim grece: latine pars dicitur. Samaritei dicti sunt quod legem solam custodiant. Nam prophetas non recipiunt.

Hi merobaptiste nuncupantur eo q̄ quotidie vestimenta sua et corpora lauent.
 Errant preterea moderni iudei in multis. Nam et deum corporeū fingunt. et negant tri-
 nitatem personarū in diuinis. christum vero quē nondum uenisse sed venturū asserunt.
 purum hominē futurū predicant et tenent. creduntq; Jesum christum dominū dominū
 nostrum et saluatorem. ex semine Ioseph et Marie natum. Purgatorium non ponunt.
 nec peccatum originale a quo quā contrahi dicunt. sed dumtaxat in signum distinctio-
 nis eorum et aliorum: circumcisionem datam fuisse fatentur. Suum quoq; messiam
 libertatem eis affirmant collaturū ac redditurum terram p̄missionis. Resurrectionem
 etiā corporum futurā ad delicias corporis vsq; ad mille annos duraturam tradunt.
 De usuris quas fenerando alienis accipiunt nullam sibi faciunt cōscientiam. Sorzile-
 gijs multi eorum intendunt. De peccatis cordis siue cogitationuz nihil curant. legem
 suam s̄m litteram que occidit interpretant: nō s̄m spiritum qui uiuificat. Alijsq; pluri-
 bus heresibus inuoluti sunt et erroribus ut patet Thalmuthicam legenti cōfictionem
 que reuera rectius cōfictio siue deliratio venit censenda q̄s expositio.

Sequitur de excreſcentia iudaice usure.

Porro de usuris iudeorum quas exercēt et impune exercere sinuntur apud christia-
 nos in nō modicum cōmunitatum et locorum damnū in quibus copioso nimis nume-
 ro morantur eadem grauissimo fenore pene exhauriendo. erit fortassis haud ab re in-
 ter cetera eorum maleficia quidpiam hic annotare. potissimū quanta sit excreſcentia us-
 suraria de vno floreno monete p̄sertim Franckfordensis. que pre ceteris nota extat ma-
 gis. ob multorum ad nundinas illic annuas cōcursum. Dum talis florenus cum usura
 desuper excreſcente per viginti annos manet apud iudeum insolutus. Nam cōputan-
 do ad capitale predictū ebdomodariā usuram duos uidelicet halenses prefate monete
 franckfordensis. que scz usura cōsueto apud teuthones vocabulo dicitur zu gesuch. et
 deinde usuram usure vna cum capitali semper. et sic cōtinuando per viginti annos. ta-
 lis demum cōsurgit summa ut hic infra subditur.

Primo vndecim solidi: quinq; halenses.
 Secundo vnus florenus quattuor solidi sex halenses.
 Tercio duo floreni sex solidi.
 Quarto tres floreni decem et noue solidi. quinq; et dimidius halenses.
 Quinto sex floreni tres solidi. duo et dimidius halenses.
 Sexto nouē floreni octo solidi. sex et dimidius halenses.
 Septimo quattuordecim floreni. xv. solidi octo halenses.
 Octauo vigintiduo floreni quattuor solidi octo halenses.
 Nono trigintatres floreni nouē solidi dimidius halensis.
 Decimo quadragintanouē floreni vigintiduo solidi tres halenses.
 Undecimo septuagintaduo floreni decē solidi septem halenses.
 Duodecimo centū viginti floreni decē et octo solidi sex halen.
 Tredecimo centum sexagintaquattuor floreni. xvij. solidi tres halen.
 Quartodecimo ducenti quadragintaquattuor floreni septem solidi octo
 halenses.
 Quintodecimo trecenti sexagintaduo floreni decē solidi septē halenses.
 Sextodecimo quingenti triginta septem floreni decem solidi quinq; et
 dimidius halenses.
 Decimoseptimo septingēti nonaginta sex floreni. xvi. solidi septē halen.
 Decimooctauo mille centum. lxxx. floreni. xvij. solidi quattuor et dimi-
 dius halenses.
 Decimonono mille septingēti quadragintanouē floreni decem et octo
 solidi tres et dimidius halenses.
 Vicesimo duo milia quingēti nonagintaduo floreni decem et septem
 solidi quattuor halenses.

In anno

Item vnus florenus in viginti vno annis hanc importat vsuraz. vicz tria milia octin-
gentos quadraginta vnu florenos. tredecim solidos. tres et dimidiu balenses.

Item vnus florenus in vigintidubus annis talē facit summā. quinqz milia sexcens-
tos nonaginta vnu florenos. sedecim solidos. tres et dimidiu balenses.

Item viginti floreni in viginti annis: tantam importat vsuram videlicet quinquagin-
ta vnum milia octingentos quinquagintaquatuor florenos. tredecim solidos. septem
balenses monete franckfordensis. Sed quādo octo balenses pro vno albo. et viginti
quatuor albi pro vno floreno cōputantur talis cōsurgit summa videlicet quinquagin-
ta octo milia. trecenti triginta sex floreni nouem albi. tres et dimidiu balenses.

Item viginti floreni in vigintidubus annis faciunt vsuram. centum milia et trede-
cim milia. octingentos triginta tres florenos. quinddecim solidos. septem balenses mone-
te franckfordensis. In albis vero vt supra centu triginta octo milia. octoginta quinqz
florenos. octo albos. septem balenses.

Utuntur autem iudei in locis illis existentes. lingua arabica ad alios. inter se autem
hebraica cuius hic habetur alphabetum bene correctum.

Joeth	Theth	Loeth	Saen	Vau	Loee	Deleth	Symel	Beth	Aleph
י	ט	ל	ו	ו	ה	ד	ג	ב	א
pe	Syn	Samah	lum	Nun	Mem	Mem	Lamed	Kaff	Kaff
פ	ע	ס	ו	ג	מ	מ	ל	כ	כ
			taff.	Schyu	Peß	Kuff	Zodick	Zodick	ffe
			ו	ה	ש	ר	ק	ז	ח

De Grecis quorum etiam plures sunt in
Hierusalem.

Pro sanctam ciuitatē Hierusalem incolunt hac tempestate plurimi diuersarum nationū homines qui se christiane religionis professores: ore quidam pronunciant: factis autē negant. utpote heresibus et varijs erroribus implicati. et horū dum illic essem Anno scz millesimoquadringentesimo octuagesimo tercio circiter mille erant ibidem in vtroq; sexu. etiam paruulis exceptis. idcomare videntes et lingua ipoz sarracenzū. inter quos cōmixtim habitant. eozum etiam mores in multis fide sua excepta imitantur. presertim quo ad exteriorē cōuersationē et civilem. Nimirum quoniam iuxta Seneca puerbium. ex cōuictu mores formantur: quozū et tributarij facti sunt. ambulātes iuxta ritus suos. et velut oues absq; pastore: sic ipi absq; iugo et extra obedientiā ecclesie sancte rhomane positi errāt. Sunt autē eoz. nouem differentie. Nā quidā sunt greci. de quibus mox dicetur. Alij autē dicunt Suriani. alij Jacobite siue Jacobini. alij Baronite. alij Nestoriani. alij Armeni. alij Beorgiani. alij Abbasini siue Indiani. Ultimo sunt etiam ibi latini quidā sed perpauca. qui et soli ex omnib; his veri sunt christiani. cōuersationē habentes bonam et honestā inter gentes. ac in medio nationis prauē et peruerse lucentes velut luminaria in mundo. ecclesie sancte rhomane per omnia et in omnibus obedientes. vt in fine patebit. Alie vero omnes memorate iam nationes abundant vnaqueq; in veteri suo ritu et more. viuentes absq; regula ecclesiastice discipline. De autem dicte nationes capta ciuitate sancta Hierusalē per saladinum Soldanū egipti. Anno gratie millesimo centesimo octuagesimo septimo. die secunda Octobris. sub tributo sarracenzū in orbe remanserūt. Patriarcha vero Hierosolymitanus nomine Eraclius. atq; omnis clerus et populus latinorum inde recesserunt. Nam cum ipe Saladinus veniens Hierusalē urbem a parte occidentali vallasset et cōtinuis aggressionibus et assultibus obsessos die noctuq; impugnaret. iamq; muros machinis debilitasset. verentes ciues christiani. cum ex nullo loco auxilium prestolarentur. ne hostes violenta irruptione urbem occuparent. placuit instanti et ineuicibili periculo cedere et sub certis cōditionibus se reddere saladino. vt scz redemptionis accepto precio. libere eos qui exire vellent abire permitteret. et tunc he nationes vt dictuz est manserūt. De earū ergo vita et cerimonijs pluscula annotare duxi haud ineptum pro nostrorum qui talibus. nō sunt impliciti erroribus cōsolatione. ad illozū vero superborū et obstinatorū hominū verecundiam et cōfusionem. quibus tamen. eatenus nihilominus cōpatiamur ob eozum cōtumaciam et perfidiam. quatenus nobis ipsis ob rectam fidem et obedientiā gratulemur. quā vtinā atq; vtinā rebus et factis integraz cōprobemus semper et viuam. At in primis de grecis paululū disseramus.

Greci in primitiua ecclesia famosi et celebres fuerunt in fide. preclaras plerasq; ciuitates et insignes ecclesias Antiochenā p̄sertim et Alexandrinā atq; Cōstantinopolitanā cum latis terminis per tempora multa sub ecclesiastica obedientia possidentes. Ipi etiam quondaz mundi monarchiā vt neminē latet. regnante Alexandro magno. Dehinc imperiale vestigium in oriente plurimis annis. sed et summi presulatus dignitatē. beatissimo Petro apostolorum principe apud Antiochiam septennio presidente habuere. Dure tamen ceruicis semper fuerunt homines arrogantes. et vsq; hodie sancte rhomane ecclesie iugiter rebelles. eius aut sacozum cōciliozū determinationibus atq; decretis minime obtemperantes. Nam et ipsum summum pontificem christi vicarium. omnesq; nos latinos tenent ex cōmunicatos. Unde nec latinorum censuras que in eos fulminantur et fulminate sunt alij quatenus curant.

Clerici eozum in sacris constituti ordinibus cōtrahunt. non modo (vt eis liceret) cum vna. sed et quartas sepe nuptias celebrant. Subdiaconatus ordinē nequaquā pro sacro habent. Sed neq; ordines minores quicq; appreciantur. Barbas studiose nutriunt et imberbes sacerdotio reputant indignos. Sabbatum multū colunt more pene iudeoz.

nunq̄s in eo ieiunantes (sabbato sancto pasce solo excepto) sed et carnes in eo comedūt splendide sp̄ epulantes. Sacramentū preterea cōfirmationis paruulis suis mox post baptismū cōferunt per simplices sacerdotes cōtra ecclesie vetitū. Nam et sacramentum eucharistie eisdem tribuunt sub vtraq̄ specie: nō solum adultis. Amplius in fermento cōficiunt contra ecclesie p̄hibitionem et christi institutionē. Nam dominus ip̄e noster in vltima cena. id est prima die azimorū (quod tres ex euangelistis expr̄imunt) quando nihil fermentatū debebat esse in domibus iudeorū vt habetur Exodi. xij. ex azimo pane eucharistie cōfecit sacramentū et instituit. Neq̄ attendere volunt aut intelligere. qd̄ iuxta apostolicam doctrinā expurgato fermento veteri malicie et nequicie in azimis sinceritatis et veritatis epulari debemus. Aquam etiam in missa vino nō miscent. vt manifeste de eis magister in quarto sententiarū dist. xi. dicit. Debet enim propter institutionē aqua vino apponi. quia etiam dominus noster p̄babiliter creditur apposuisse iuxta morem illius patrie quia nunq̄s ibi vinum propter eius fortitudinē bibitur purum aut sine aqua. Et q̄uis de aqua nō fiat mentio in euangelio. quia nō est principalis materia in hoc sacramento. eius tamen appositio cōpetit huic sacramento. et q̄stum ad representationem passionis christi. et quantum ad significationē rei huius sacramenti que est corpus christi mysticum per aquā signatū. Aque etenim multe populi multi dicit scriptura. Unde appositio aque ad vinum significat vnionem membrorū ad caput rōne ipsius cōiunctionis. Et amorem capitis patientis p̄ membris ad ip̄a. ex hoc q̄ ex duobus cōiunctis vnum efficitur. Et p̄cessum redemptionis a capite ad membra ex ip̄a transformatione aque in vinum. Verum cōficiunt quidem greci et in fermento et sine aqua. grauius tamen peccant ecclesie morem nō seruantes ex p̄emptu. Nam et nostris sacramētis nec assurgunt nec reuerentiā faciunt vllam. Ex si aliquē ex nostris latinis p̄byteris in suo altari nostro celebrare ritu cōtingat. mox illud aqua abluunt tanq̄s immundū effectum quo suo facto manifeste ostendunt q̄ nos in azimo pane conficere minime credunt. tamen v̄bis nō explicant. Postremo in eo iugiter perseuerant errore suo q̄ spiritus sanctus a patre p̄cedat nō filio. quam ob perfidiā tolerandā trecenti. decem et octo patres in Nicena synodo sancta cōgregati fuerūt. et ordinato simbolo (quod Athanasij dicitur) ita cōcluserunt quo ad illum articulum. Spiritus sanctus a patre et filio nō factus nec creatus nec genitus sed p̄cedens. Anathematizantes nihilominus eos qui eidem simbolo. addere aliquid vel subtrahere p̄sumerent aut aliquo modo cōtraherent. Sed obstinatū est pro sua arrogantiā insipiens cor eorum. et dicentes se esse sapientes ip̄i greci: stulti facti sunt. sed et perfidi heu nimis.

Greci in magno numero sunt Hierosolymis: et miro modo infesti nobis latinis. Ip̄i chorū habent maiorē in templo dominici sepulchri pro suo vsu. atq̄ capellam sanctorum angelorū p̄pe templū foris. In diuinis officijs vtuntur lingua sua greca tantū. quare et laici eorū omnia intelligūt. quibus cantando vel legēdo clerici vtuntur. In alijs vero negocijs vel cōtractibus cū alijs lingua vtuntur arabica aut sarracenicā.

Littera greca que est p̄pria eorū hic infra subnotatur.

Alpha	Beta	gamma	delta	.e.	zeta	eta	theta	iota	capa	labda	mi
α	β	γ	δ	ε	ζ	η	θ	ι	κ	λ	μ
ni	xi	omi cron	pi	zo	sigma	tau	psi	phi	chi	psi	omega
ν	ξ	ο	π	ρ	σ	τ	υ	φ	χ	ψ	ω

De Surianis qui Hierosolymis et locis illis manentes
etiam se asserunt esse christianos.

Et iterum sunt etiam Hierosolymis quidam alij Suriani appellati a ciuitate
Sur quondam preeminenti vt aliqui dicunt. Vel Syriani a prouincia Sy-
rie. a qua et syri nominantur. Hi in terra orientali sub diuersis regibus et prin-
cipibus sarracenis atq; barbaris iugo seruitutis opprimuntur ab olim. semper
tributarij et serui. homines imbelles et proorsus inepti ad prelia. vt potest timidi et formi-
dulosi. vnde nec arcibus vtuntur aut sagittis vt ceteri. sed ad agriculturam et alios infe-
riores labores sunt aptiores. Sunt etiam ex magna parte heretici. homines dolosi. du-
plices animo atq; mendaces. amici fortune. et ad munera accipienda promptissimi. Fur-
tum et rapinam quasi pro nihilo habent. Secreta christianorum vbi possunt ad infide-
les proditorie deserunt et sarracenos. inter quos nutriti et comixti didicerunt. et tam ipas
malas. Uxoribus suis more sarracenorum diligentissime inclusas custodiunt. et tam ipas
q; filias suas in publicum non sinunt exire. nisi lintheaminibus inuolutas. velatasq; pan-
no nigro super facies suas. ne ab alijs videantur. Et eorum filie adeo custodiunt accu-
rate. vt non nisi desponsate a maritis. prima nocte copule transacta possint videri. quem-
admodum et sarraceni circa filias suas itidem seruant. Exemplo patriarche Jacob q;
ad Rachelem se existimans ingressum expletis nuptijs. mane repperit Lyam. Hi Su-
riani. grecorum institutiones ritus et mores. in omnibus et per omnia imitantur. nullo ar-
ticulo eorum excluso. Habent etiam communiter vnum de suis in templo dominici sepul-
chri inclusum. atq; pro suo vsu ecclesiam quandam possident in eo loco fabricatam vbi
quondam erat domus matris sancti Job annis euangeliste. ante cuius ostium stetit Pe-
trus pulsans cum eductus esset de carcere Herodis. vt habetur Actuum. xij. Ipi in tem-
poralibus negocijs lingua vtuntur Arabica sine Sarracenica. In spiritualibus vero
sive diuinis officijs. lingua greca. Quidam vero ex ipsis etiam Chaldaicam sciunt lin-
guam. et ea dum libet vtuntur. Cuius littera vera est hic infra subinserta.

lxeth	Zoy	waff	he	dolath	gomal	Beth	aleph
Ⲙ	J	O	Ⲁ	Ⲓ	Ⲙ	Ⲙ	Ⲓ
lxee	Zemiat	Nun	Nym	lameth	kapls	Jochy	theth
Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ
Ⲁ.	o	i	e	a	hraf	syn	res
Ⲁ	p	k	h	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ

De Jacobitis et eorum erroribus

Ant preterea et alij quidam Hierosolymis et locis illis homines. In multis a grecis et latinis differentes. et vocantur Jacobite siue Jacobini a quodam magistro suo Jacobo cuiusdam Alexandrini patriarche quondam discipulo: sic appellati. atq; ab eodem varijs infecti erroribus et seducti. Hi a multis iam retro habitis annis a Dioscuro quondam Constantinopolitano patriarcha fuerunt excommunicati ab ecclesia grecorum (que tunc tps adhuc fidelis erat et obediens romane ecclesie) sequestrati. Hi maiorem partem asie inhabitant quidam permiscue inter sarracenos. alij alias quasdam regiones scorsum ab infidelium consortio occupantes. vtz Arabiam que confinis est egipto. et magna ethiopiae parte. omnesq; regiones vsq; ad superiorem india possidentes. vt asserunt plus q; xl. regna. Omnes autem dicunt se esse christianos a beato Mattheo apostolo ad christi fidem primitus conuersos. Sed postea inimico superseminante zizania sua in medio tritici. multipharie multisq; modis in hereses sunt prolapsi. Nam in primis paruulos suos instar sarracenorum circumcidunt. Pleriq; etiam eosdem ante circumcisionem: ferro calamo adurunt. signantes eos in frontibus et cauterium imprimentes in modum crucis. alij in ambabus genis. alij in tymporibus. putantes eos per huiusmodi adustionem materialem a peccato originali expiari. occasione sumpta ex eo verbo quod Johannes baptista de christo dicebat. Ipe vos baptisabit in spiritu sancto et igne. Quod verbum ipse dumtaxat ad litteram exponit et obseruant. quod tamen longe aliter intelligi debet. vt in postillis et glosis sanctorum doctorum patet. Ipsi etiam Jacobite comuniter portant cruces in brachijs calamo ferreo impressas. ob reuerentiam vt dicunt sancte crucis quam multum venerant. et etiam ad distinctionem quandam habendam inter eos et paganos. in locis presertim illis vbi cum eis simul habitant et morantur. Ipsi etiam nunquam sua confitentur peccata alicui homini. sed soli deo in abscondito. hoc videlicet ritu. Ponunt enim thubus in igne iuxta se et orant. putantesq; cum fumo illo pariter peccata sua illa ascendere coram deo et deleri. Ipsi etiam unam in christo naturam credunt et tenent. sicut et personam unam. cum tamen huiusmodi error in concilio Chalcedonensi. damnatus fuerit. et omnes illum insequentes excommunicationis vinculo perpetuo innodati. Huius autem erroris primus inventor fuit Eutices. abbas quondam constantinopolitanus pessimus heresiarcha (qui etiam unam tantum in christo dogmatizauit operationem scz diuinam sicut et naturam) quod liquido falsum esse conuincitur. ex eo quod Marci. viij. habetur. quando dominus miseris super turbam: cum triduo sustentem. pauid ex septem panibus et paucis pisciculis quattuor milia hominum. Quis autem non videat inquit Beda in Omelia eadem. hoc quod super turbam miseretur dominus ne vel inedia vel vice longioris labore deficiat. affectum esse

et cōpassionē humane fragilitatis. Quod vero de septē panibus et pisciculis paucis quat-
 tuor milia hominū saturavit. diuine opus esse virtutis. ita et in pluribus alijs locis scri-
 pturę facile est videre. Quidam etiā iacobitarū tenent. nō minus errantes q̄ et duabus
 naturis in christo vna sit cōflata et facta natura. qui error etiā est olim damnatus in sa-
 cris cōcilijs. Sed et magister sententiarū in tercio libro. et doctores alijs desuper scribē-
 tes. eum errorem acerrime et acutissime reuincunt. Sed cepta ego p̄secutus: hec doctio-
 ribus relinquo. Isti etiā heretici iacobite vno solummodo se digito signant in modū
 crucis. quos greci et suriani p̄dentes asserunt ideo facere. quia tm̄ vnam in christo cōfi-
 tentur naturam. Ipsi etiā paruulos suos adhuc ad vbera pendētes sub vtraq̄ specie cō-
 municant. in hoc grecis et surianis cōformes. Ipsi diuersis vtuntur ideomatibus fm̄
 diuersas prouincias in quibus habitant. Habent tamen quoddam p̄rium ideoma. cu-
 ius vera littera est hic infra subnotata.

Alpha	beta	gamma	delta	e	zeta	Syeta	heta	theta	jota	kapa	Lambda	Mu
Δ	Β	Γ	Δ	Ε	Ζ	Η	Θ	Ι	Κ	Λ	Μ	Ν
Nyn	axi	off	B̄y	K̄u	Syma	thaf	he	ffy	chy	ebfi	o	sthep
SV	Ξ	Ο	Π	Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω	Υ
vey	had	hori	genfa	Syma	d̄y							
Ϟ	ϙ	Ϛ	ϛ	Ϝ	ϝ							

Est cōrupta quæ littera

De Nestorianis et eorum erroribus.

Orantur nihilominus in sancta ciuitate Hierusalem quidam alijs homines
 Nestoriani nuncupati a Nestorio quodam pessimo heresiarcha qui per sua
 pestifera dogmata. magnam orientis partem infecit. maxime autē eos qui in
 perfide habitant seorsum in multitudine copiosa dicentes se esse christianos. Et quāq̄
 prophanā mahumeti legem hi Nestoriani nō suscipiant. immo habeant horrore. p̄he-
 reticos tamen corrupti miserabiliter errant. Nam predictus perditionis filius Nesto-
 rius quondam cōstantinopolitanus episcopus et omnes nestoriani eius sequaces. vir-
 ginem gloriosam Mariam negant esse matrē dei siue theothocon grece id est dei geni-
 tricem. sed christi hominis eam esse matrē cōcedūt. siue christothocon grece. id est chri-
 sti genitricem. Nam et aliam asserunt esse in christo personā diuinā. aliam humanam.
 distinguentes fm̄ duas in christo naturas. etiā duas personas. et per cōsequens nō vnū
 christum ex verbo et carne subsistentē. sed separatim. alterum filiū dei. alterū filium ho-
 minis affirmant. Hec autē detestanda heresis in Ephesina synodo. in qua erant trecenti
 sancti patres reprobata est et cōdemnata. et oēs eā sectantes anathematis sententię sub-
 iecti. Præterea hi nestoriani in fermentato pane p̄ficiunt instar grecorū. atq̄ sub vtraq̄
 specie cōmunicant eucharistię sacramentū paruulis et adultis. et alia multa abusiua. ac
 sancte romane ecclesie cōtraria et erronea obseruant. de quibus singillatim dicere lon-
 gum esset nimis. Caldaica vtuntur littera et lingua in officijs diuinis et scripturis. lin-
 gua vero sarracénica in Hierusalem et terra sancta. In alijs autem mundi partibus et
 tum loquuntur linguis terrarū in quibus morantur.

De Armenis et eorum erroribus.

Armeni sunt qui in armenia prouincia prope Antiochiam inter medios fines christianorum et sarracenorum seorsum habitant. Hi ritus quosdam habent et obseruationes singulares a nobis multum differentes. Nam proprium habent primatem quem catholicum appellant cui obediunt summo cum honore et reuerentia. iussibus eius a maximo usque ad minimum velut alteri pape obtemperantes. Implacabiles sunt inter eos et grecos discordie ac dissensiones inextinguibiles. adeo quod super ritibus suis et institutis atque ceremoniis semper corrixantur. Ipsi Armeni temporalem domini nostri natiuitatem non celebrant immo diebus natalis domini ipsi ieiunant. In die vero epiphaniæ siue apparitionis domini simul cum solennitate apparitionis festum celebrant de baptismo christi. in quo se festus spiritualis eius natiuitatis asserunt celebrare. Sed errant quia dominus ipse Iesus non fuit in se spiritualiter renatus. quippe qui non indignus cum peccatum nec commiserit nec contraxerit. nec dolus inuentus fuerit in ore eius. sed vim regeneratiuam tunc contulit aquis in quibus nos purgaturus est. Ipsi quoque armeni eo tempore quo et nos quadragesimam tanto obseruat studio quod non solum a carnibus caseis ouis et lacte abstinent. sed et pisces non manducant. oleo non vtuntur in cibariis. vinum non bibunt. verum fructus et legumina quotiens libuerit edunt. Ut autem manifestius emulis suis grecis et surianis contrarietur in certis festis feriis comedunt carnes. Sacerdotes preterea eorum in missis aquam vino non apponunt sicut nec greci in quo grauiter errant. quia ut etiam supra dictum est. Ideo aqua est vino miscenda ut tam christo quam sanguini nostre redemptionis populus per aquam designatus sociandus esse designetur. Nam si vinum tantum quis offerat. sanguis christi incipit esse sine nobis. Si vero aqua sola sit. plebs incipit esse sine christo. nec predicta dicta coniunctio signatur. igitur non debet in calice domini offerre aut aqua sola aut vinum solum. quod utrumque legimus de latere christi in passione fluxisse. Ceterum ipsi armeni in misse officio multum nobiscum concordant. hoc priori dempto. calices et patenas in nostris formis habentes. et facta consecratione hostiam super patenam positam eleuant. deinde calicem more nostro. Hi denique armeni quando scilicet rex eorum a rhomano imperatore Henrico feudum. et ab archiepiscopo pro tempore maguntino. coronam regiam et consecrationem accepit. Ceteros in ritibus suos et solitas consuetudines mutare noluerunt. quod ob rem sicut tunc eorum obedientia erat imperfecta. ita nunc ad nihilum penitus est redacta. Postremo isti Armeni in copioso satis sunt numero Hierosolymis habentes communiter ibidem episcopum unum. qui ut moris est eis visitati. duos in capite cirros nutrit ad tempora usque pendentes. Idem quoque episcopus et omnis clerus suus. coronas portant latas et rotundas. alias nec crines nec barbas villo modo radi sinunt. Inter reliquas profecto nationes armenorum presbyteri in omnibus se moribus et moribus maturius gerunt. vili et simplici habitu incedentes. in orationibus et officiis suis deuoti. latinoꝝ sacramentis debitam exhibentes reuerentiam et deuotionem. Hi pro suo vsu ecclesiam habent solennem sancti Jacobi maioris in eo loco constructam. vbi ipse ab herode fuit decollatus. Habent quoque ecclesiam sancti saluatoris. vbi tempore sue passionis domus erat Cayphe. in qua christus fuit velatus. conspuus. colaphis alapisque cesus. a beato Petro negatus. et multis alijs iniurijs atque obprobrijs laesissus. In eadem ecclesia est lapis ille magnus qui ad ostium domini sepulchri aduoluitur ab angelo fuit reuolutus qui super eum apparuit sedes. Ibi etiam ostenditur locus vbi galileus stans post Petri negationem cantauit. Armenorum laici omnes tonsi sunt capillis in modum crucis. Et id ea ratione fertur. Cum siquidem anno domini septingentesimo. xliij. Tyrus armeniam infestaret bello. et seua insuper peste admodum premerentur. suasu quorundam christianorum capita sua in crucis modum rotundere. statimque eis salus diuinitus data est vt dicebant. quia propter ad perpetuam eius rei memoriam illam tondendi modum obseruat. Habent quoque armeni propriam ideoma et proprias litteras quibus tam laici quam clerici in muneri sermone et in diuinis etiam officiis vtuntur. Est autem hec eorum littera que hic infra annotata.

De Georgianis et eorum moribus et ritibus.

Orientis regione alius quidam populus inhabitat. longo terrarum tractu
 a terra pmissionis distans. cuius dominiū extenditur vsq; ad caspios mon-
 tes. bellicosus valde et in prelijs strenuus. fortis roborez innumera pugna-
 torum multitudine copiaq; abundans sarracenis. persis. medis. assyrijsq;. in quorum
 cōfinio cōmoratur formidabilis valde. Et licet iste populus vndiq; infidelibus sit cir-
 cumseptus atq; cōclusus. ab omnibus tamē timetur nec facile veratur. Hi homines a
 sancto Georgio: georgiani vocantur. quem in suis prelijs cōtra paganos precipuū ha-
 bentes aduocatū et patronum. tanq; signiferū omni cum honore venerantur et colunt.
 De istis multi morantur Hierosolymis. diuersa loca sancta occupantes. specialiter tñ
 montē caluarie et foramē illud in quo crux stetit quādo christus in ea expirauit. Juxta
 quem locum altare quoddā habent et in eo cōmuniter vnum de suis pro custodia inclu-
 sum. Ipi etiam in vsu habent ecclesiā sanctorū angelorum vbi quondā domus Anne
 pontificis fuit. in quā christus de monte oliueti primū adductus. ab eodem anna exa-
 minatus fuit de doctrina sua et discipulis. et inter respondendū a ministro alapa cesus.
 Hi Georgiani in omnibus et per omnia ritus et errores grecorum sequuntur in sacra-
 mentis et alijs. vnde scismatici haud dubiū esse cōvincunt sicut et illi. Clerici eorū ro-
 tundas habēt coronas: laici vero quadratas. Quotienscūq; veniunt de terris suis Die-
 rosolymā. loca visitantur sancta. absq; tributo et erectis vexillis: sanctā ingrediunt ciui-
 tatem. Nam sarraceni nullo eos pacto molestante presumūt. timentes ne ad ppria reuer-
 si suis cōfratribus sarracenis vicem rependant. vel maioribus eos afficiant malis. Flo-
 biles eorum mulieres: more amazonū armis in prelijs vtuntur. Ipi viri barbās nutris-
 unt et pilos. vtunturq; pileis in capitibus variorum colorū. Breca quoq; littera et lina-
 gua in diuinis vtuntur officijs et scripturis. sed alias sarracēnica vel caldaica. Et he o-
 mnes superius habentur signate.

figura indianoꝝ
 sacerdotum

forma india-
 noꝝ seculari

De Abbasinis siue Indianis et eoz ceremonijs.
 Hierosolymis q; hisce tēpibus habitāt viri nō pauci. qui Abbasini. alio vero
 noie indiani ab india puincia vocant. de dñio et sub ditione potentissimi re-
 gis. quem presbyterū Johannem appellant. qui quidem maximus atq; feres-
 tissimus rex cum omni populo suo se christianū profitetur. Hi per beatum Thomam
 apostolū ad christi fidem ab initio legunt cōuersi. Ipe q; modernus rex. currēte dñice
 incarnationis Anno D. cccc. lxxij. per ambasiatam suam rhomano pontifici Sixto
 quarto obedientiā fecit. et nostris moribus atq; statutis humiliter petijt informari.

Isti abbasini siue indiani omnes sunt nigri instar ethiopi et multū zelosi feruentēscq; ad
 visitandū loca sancta. Deuote et prolixē orant. officia diuina more suo p̄ficiunt reueren
 ter. Amant paupertatē. in multa inopia et rerum penuria vitam agentes. etiā si multam
 abundantē linas et coloratis vtuntur indumentis. circumligātes capita sua tam vtri q̄s
 mulieres lineis p̄plis blauū coloris. Audisq; pedibus discalciati incedūt rē. Et quā
 q̄s ista faciant et obseruēt. tū pro ch̄dolor a certis prauis errorib; nō sunt alieni neq; in
 munes. Nam circumcisionē carnalē seruant more sarracenoꝝ et iacobitarū paruulos
 suos circumcidentes. nō attendentes miserī qd̄ apostolus minatur. Si circumcidimis
 ni inquit: christus vobis nihil proderit. Adurunt q̄s infantes suos in frontib; fer
 ro calamo: in modum crucis. Alij in genis. alij super nasum. pleriq; in omnibus his
 locis. credentes eos per huiusmodi adustionem ab originali peccato mundari. Tuncq;
 ego miseris cōpatiens qui alias satis boni hoies vident: p̄ interpretē inquirere. cur hec
 facerēt que omnino r̄romane ecclesie essent aduersa. cui se nuper. missa obediētia sua
 subiecissent. Responderunt (vt verum fatear) se circumcisionē accipere nō quasi sacra
 mentum necessitatis: sed ob reuerentiā christi qui et ip̄e fuit circumcīsus. Adustionē ve
 ro obseruare pro eo q̄ scriptū esset et dictū per Johannem baptistā de christo. Ip̄e vos
 baptisabit in spiritu sancto et igne. Sed informati a nobis: dicebāt de cetero se velle his
 p̄ter missis baptismū in aqua suscipere s̄m ecclesie r̄romane morē. Sed nō solum in
 isto sed et in alijs multis aberrant. Nam in fermento cōficiunt instar grecoꝝ. sub vtra
 q; specie sacramentū cōferunt paruulis et adultis. et illos per simplices sacerdotes faci
 unt cōfirmari adhuc infantes. In officio missę ritus quoddā habent singulares. Stu
 diose ad missam cōueniunt laici eorū. p̄sertim in solemnitatibus. et tunc oēs vtriusq; ses
 sus incipiunt altis vocibus cōcrepantes iubilare. saltare pedibus. plaudere manibus.
 cōglobantes se in circulis. ibi sex vel septem. ibi nouē vel decem. et interdum per totas
 noctes sic cantant. potissimū in nocte dominice resurrectionis. qua nō cessant canere do
 nec ilucescat. et nōnulli hec adeo feruenter faciunt et deuote q̄ interdum debiles et hoc
 redduntur. Isti etiā abbasini siue indiani: licet linguā sciant sarracenicā et ea dum libet
 vtantur. habent tamē quoddā nihilominus p̄rium ideoma et alphabetum. xlvij. litte
 ras cōtinens. que hic infra suis figuris sunt formate.

α	Le	phū	Beth	Theth	Ca	me	Lie	zah	Le	zhu	hæ	vna
h	Δ	ς.	Ω	†	∩	⊕	Δ	⊗	⊖	⊙	⊚	⊛
nouf	za	ju	hæ	thū	the	thū	jo	du	ea	phū	la	me
⊙	h	⊖	sh.	†	⊖	†	⊙	⊙.	h	ς.	⊖	⊕
du	do	num	Sach	Mum	the	thū	me	Mum	e	hæ	zah	de
⊙.	ϩ	⊙	h	⊙	h	†	⊕	∞	⊙	Δ	h	⊖
co	ffu	ke	Su	Sah	Mum	thū	vno					
⊙	⊙	⊖	h	h	⊙	†	⊙.					

De Baronis et eorū reditu ab olim ad ecclesiā r̄romanam.

Abitat etiam gens quedam syrorū sub monte libani in prouincia phenicijs non longe abyrbe bibliensi. numerosa satis multitudinc. ad plia admodum edocta aptaqz. arcubus et sagittis vtens expedite. Hi maronite vocantur a quodam magistro suo heretico nomine **Maron**. qui vnam dūtaxat in xpo volūtatē asserbat. et per consequens operationē secutus in hoc quendam antiochenum episcopū nomine machariū. huius heresis primū auctorem. qui in sexta synodo constantinopolitana. cū suis cōplicitibz damnatus fuit etc. Hanc imitati heresim maronite. p quingentos fere annos tanqz heretici a consortio fidelū fuerūt exclusi. S; tandem diuina inspiratione redeñtes ad cor et errasse pfitentes. heresi abiurata. in manus Emerici cuiusdam antiocheni patriarche. romane ecclesie obedientia facta sunt adnumerati. et ad vnitatem catholice fidei reuersi. Unde cū omnes aliq orientales episcopi et plati maiores aliarū nationū. anulīs et mitris pontificalibz non vtantur nec baculos gestent pastorales. nec vsū habeant cāpanarū. maronite his omnibus vtuntur vt nos. in diuinis officijs et sacramētis ministrandis nobis pformes. Unde et eorum patriarcha generali interfuit concilio rome sub Innocentio tercio celebrato. Hi maronite non morantur Jerosolimīs continue. sed sepius illuc ex deuotione veniūt peregrinatum ad quasdam solennitates. nec propriū habent idioma. sed vel caldaica vel sarracénica lingua vtuntur.

Sequitur disputatio quedam necessaria ad predicta.

Eterū ne occasione istarum quas narrauimus sectarum aut legū. aut alio quolibet motuo quispiam in eum labatur errorem. vt credat vnūquēqz in sua fide lege vel secta posse saluari. dum mō credat eam esse bonam et deo placere quod facit. et dum ppter deum facit quicquid facit necessariū. opereqz precii duxi. contra errorem illū tam perniciosum. tanqz pestilentem. q̄ doctores aē nos tradiderūt. disputādo annectere. quatenus mortifero toxico ne a quoqz incaute infumatur salubre remediū quo ad in nobis est debita prouidētia aponamus. Cōstat nimirū et indubitātū apud omnes xpīcolas extat. quia vna est fides. vnus dñs. vnū baptisma. apostolo teste. Dicitur autē fides verayna dūtaxat q̄ et id de quo principaliter est fides vnū sit. deus videlicet. apud quē non est transmutatio. nec vicissitudinis obumbratio. Atqz etiam ratio formalis omnū credendorū vna sit et eadē veritas scz prima. cui fides principaliter innitit. Ip̄aqz fides lumen sit desuper infusum. et non sit a probabilitate rerū que credūtur. Unde nec scdm diuersitatē rerū credendarum ip̄am fidē diuersificari oportet. Porro et sola ipsa fides xpīana vera ē. qd̄ multipharie multisqz modis ostendi posset. tum videlicet miraculorū plurimorū cōfirmatione. tū testiū omnū maiorū multitudinc exceptione. tū q̄ reuelatōnes et pphetias certissimas habet. tū etiam q̄ nō nisi de deo dignissima sentit. tum q̄ nihilominus etiam de homine probabiliora et credit et tenet q̄ ve magis creaturam deceat rationalem. tū postremo p̄ successum quē populus iste habuit. qui hanc fidē suscepit. dū scdm eam vixit. et deiectionē eiusdem dum fidem hanc deseruit. et scdm eam nō vixit. Sed his omnibz p̄suppositis vnitatem scz et veritate fidei nostre xpīane. atqz ob id in p̄sentiarū pretermisissis facile esset pessimo huc obuiare errori. Nulla nanqz fide deo creditur p̄ter hanc. et nulla ē alia digna hoc nomine p̄ter ip̄am. nullaqz alia honoratur deus nisi hac. nec vlla est virtus p̄ter ipsam. Nam et ip̄a sola fundamentū est et caput omnis religionis in vita ista sicut eius opatō prima est in dei opibz et obsequiū eius primū in dei honorificētia et cultu. quēadmodū et intellectus primus ē inter anime vires nobiliores. cuius est p̄fectio ip̄a vera fides. Ex quo sequatur necesse est. q̄ omnibz alijs credulitatibz et deo non seruitur imo contumeliose sunt ei. Unde et cōstat nullam aliam credulitatē fidei nomine fore dignam. Vñ aut potissimū et ex quo fundamēto dictus error p̄cesserit videam? vt sic ipso eliso fundamēto. omnis desuper extructa edificatio penitus ruat. Dicitur igitur erroris vna et p̄cipua hec esse causa videtur. q̄ multos etragitat atqz pfundit. numerosa. scilicet multitudo damnatorū et paucitas saluatorū. Unde et multi inquirūt quare tam paucos elegerit dei misericordia

ad salutem. tam multos vero deseruerit in perditionem. maxime cum pronior credatur ad saluandum q̄ ad damnandū. vel non minor saltē sit eius misericordia ad miserendum et ignoscendum. q̄ eius iusticia ad vindicandū et puniendū. Ex hoc concludere volentes q̄ credendū sit pro diuine misericordie et bonitatis infinitate z immensitate vnūquēq̄ in sua fide lege vel secta posse saluari. dūmodo credat eā esse bonam et deo placere quod facit et. vt supra.

Præterea arguūt presumptuosum videri q̄ pauci xp̄iani se solos arbitrentur saluandos. tota residua multitudine. videlicet maloz xp̄ianoꝝ qui multo plures sunt q̄ boni. deinde iudeoz sarracenoꝝ atq̄ paganoꝝ in perditionem derelicta. Qualiter ergo aliū implebitur domus dei celestis tanta paucitate electoꝝ. cū infernus qui longe minor est capere sufficiat de omnibz tantā multitudinem damnatoꝝ. An videtur conueniens regi regū et domino seculoꝝ. vt plures habeat vincos. plures patibulis affixos. traditosq̄ tormentis q̄ sibi famulantes et subditos. An potest misericordia dei cuius non est numerus nec mensura. tantam sustinere carnificiam tormentoꝝ. vel ad quid inquit tantam multitudinem damnandozum creauit deus. Et si creauit eos in perditionem et mortem. An id conueniat diuinitis bonitatis eius et immensitati misericordie sue. eos creasse quos vtiq̄ saluare poterat et flammis infernalibus depascendos derelinquere. De his autem qui pro eo faciūt quicq̄ faciūt. credentes se obsequiū eidē prestare in eis. q̄uis male. ignoranter tamē faciūt. quid erit. Et potissimū de his qui pro deo siue p̄pter deū omne genus supplicioꝝ non solum patienter. sed etiam gaudenter p̄ferūt. sicut de multis hereticis sepe audimus et ip̄i etiā videre possemus. quia ignem et alia tormenta sponte et letanter subeūt. vtiq̄ propter deum se omnia sufferre dicentes. et ita in corde sicut credimus habentes.

Incipiētes igitur dicamus q̄ error iste multis hominibus damnabilis est et causa damnationis. Si enim volens ambulare corporaliter nollet preuidere vie ip̄ius discrimina. aut offendicula. aut alia precipitia que oculis corporis videri et non videri possunt. sed magis clausis oculis aut a via auersis. vellet incedere. quicq̄ ei mali id est offensionis vel casus eueniret iustissime ip̄i imputari posset. Poterat em̄ per se huiusmodi pericula declinare. In eo ergo qui p̄ semetip̄m imminencia sibi mala in huiusmodi via et nosse et uitare potuit. rectissime dicit. vt sibi ea imputet si in illa incidit. et ista est cōmunis omnū animoꝝ conceptio.

Eodem modo si quis ire voluerit ad locum aliquē ignozans que ducat ad illum. presto aut̄ habeat qui viam ei ostendat. et tamē nec ducatur itineris nec vie ostentorem q̄rit aut petit si errat ei merito error iste est imputandus. Et hāc p̄positionem cuiuslibet animus p̄bat auditam. Similiter immo fortius multo in via moruz se habere necesse ē. q̄ in via corporali. quanto magis et p̄prio visu sp̄iali et alieno: sunt precauenda picula sp̄ialia q̄ tp̄alia. Qui igitur nō p̄prio sensu vbi eis suppetit nec alieno vbi eis paratus ē quis consulere. picula sp̄ialia declinare nolunt. merito eis imputabitur cum inciderint in ea.

Amplius si videris aliū errare in via ista visibili. teneris eū ab errore illo auertere et a piculis q̄ ei imminere cernis eidē precauere. multo magis et in via moruz. Longe autē amplius teneris tibi cōsulere q̄ aliū quanto magis tibi debitor es in h̄mōi q̄ aliū. Ex his ergo manifestū est. qz negligentia ista. q̄rendi. s. viam veritatis et salutis. negligentia ē culpabilis et damnatōe dignissima. In his ergo q̄ p̄prio sensu ingenioq̄ et industria. discrimina sp̄ialia precauere et p̄uidere potuerunt siue ex scripturis siue ex doctrina siue ex miraculis siue ex omnibz. iustissima ē damnatio erroris talis. et ignorans huiusmodi. merito vt apostolus dicit ignorabit. Tales sunt q̄ nolūt intelligere vt bene agant. Si d̄s aut̄ q̄rat de illo qui doctores vel p̄dicatores inuenit p̄trarios videlicet vnū fidelē et aliū infidelē siue hereticū nec sufficit ex p̄prio sensu aut dictis eoz. aut vita discernere cui eozū magis credere debeat. An deus req̄rat ab illo vt diuinet fidē. hic p̄culdubio qz nō habet de hūana rōne qd̄ faciat. diuinū auxilium debet implorare. vt Augustinus dicit. ac tota instātia dep̄cari. vt illuminator: aiarū

deus viam veritatis ei ostendat et applicet cor eius et intellectum ei p̄ti contradictio-
nis que vera est et sibi accepta. Die autem credendum est de dei misericordia quia sic
pulsanti aperiet et q̄ (nisi negligentia querende veritatis aut alia culpa obsistat) cor
eius auertat deus ne consentiat errori impietatis.

Idem sentiendū est in illo casu si videlicet seductor aliquis sub p̄textu catholici
doctoris si mplici alicui et indocto. errorem aliquem impietatis p̄dicet. qz de^o cor ei^o
auertat ne illi credat. nisi hoc vel negligentia eius vel alia culpa impediatur. Custodit
em̄ deus diligentes se ait psalmista et sapiens in p̄verbis. Custodiet iustoz salutem
et proteget gradients simpliciter. Dicimus etiā quia cū intellectus humanus crea-
tus sit ad inquirendam et cognoscendam veritatem salutarem. maxime de hoc debz
esse sollicitus atqz studiosus. quare. quia negligentia eius in hoc atqz desidia maxi-
me culpabilis est atqz damnabilis.

Amplius vnusquisqz ad actum et finem proprium expeditior ē atqz facilior. q̄ ad
aliquem aliū vt de se patet. Manifestum est autē quia virtus nostra intellectiua. ad
querendum et inueniendum deum. quantū hoc requiritur et expedit facilior est. q̄ ad
querendum aut inueniendū aliquid aliud. maxime cum presto sit deus semper ad-
iuuare conantes ad se. et appropinquare appropinquatibz sibi.

Considera igitur ista q̄ diximus et videbis omnes errātes in via veritatis et igno-
rantes. eadem culpa errare et dānabiliter ignorare. Nullū est em̄ inuenire in eis q̄ nō
sit negligens inuestigando per semetipsum salutarem veritatem aut inquirendo ab
alijs. aut diuinū auxiliū implorando. aut in faciendo veritatem. Qui em̄ negligit fa-
cere bonū quod esse faciendū nouit. meretur non accipere noticiā id faciendū quod
nondū nouit. De vnoquoqz em̄ est sperandū q̄ si talento intellectus tota diligentia
bene negociatus fuerit in quibz per se potuit q̄ multiplicetur ei vel adaugeat vt etiā
diuine reuelationis seu inspirationis munere capiat ampliora. ad que per intellectū
propriū pertinere non valebat. vel etiam q̄ p̄dicetur ei doctrina salutaris. vt ma-
nifeste patet in cornelio illo centurione viro gentili sed religioso actimente deum. ad
quem missus beatus petrus fuit. et ip̄m cum familia ad fidem xp̄i conuertit. vt ha-
betur Actū. x. capitulo. Dicimus ergo quia si aliquis esset seorsum ab hominibus
et velle negociari diligenter talento intellectus sui ex consideratione visibilitū faci-
le ē ei inuenire creatorē et multa alia de ip̄o cognoscere. ip̄m videlicet esse honorandū. di-
ligendū. adorandū et h̄mōi. Et si inuentis bñ negociaret. adderet ei deus alia vel per
inspirationē. vel p̄ doctrinā et p̄dicationē quā ip̄e met ei pcuraret. Omnino em̄ credē-
dū ē deū neminē velle deserere q̄ ei diligenter studet adherere. Jam satisfactū esse tibi
credimus de omni adulto errāte errore impietatis. qz iusta ē eius damnatio. Decla-
rauimus autē euidētus hoc et dicamus. qz sicut libere voluntatis ē vt se auertat ab omni
male volito et vt p̄ osensum se nō inclinēt in illud. Ita et intellectus ip̄ius ē. vt se auer-
tat ab omni male credito et vt nō assentiat illi. et hoc vel ex proprio lumine ē ei possibi-
le vel ex alieno. Ex proprio. id ē proprie inuestigationis. ex alieno id ē diuine reuelationis
Sicut ergo libera voluntas dānabiliter assentit in male volitū. sic hūanus intelle-
ctus dānabiliter assentit in male creditū. quare tenet vel ip̄e se corrigere vel corre-
ctionē suā p̄ aliquā viā q̄ diximus pcurare. Preterea nō minus tenet deo in suis
opationibz intellectus hūanus q̄ affectus. nūq̄ aut licet affectui amare p̄trariū deo
vel his q̄ dei sunt. similiter nūq̄ licet ei nō amare deū vel ea q̄ dei sunt. ergo similiter
nec intellectui vnq̄ licebit nō credere deū vel ea q̄ dei sunt et c. Nō em̄ ē nō amare in
affectu. hoc ē nō credere siue nō cognoscere in intellectu. Vñ apparet intellectui pos-
tam esse legē et limites in opationibz suis et limitatū ei esse qd credere vel discredere. vt
iterū nō credere aut ignorare liceat. Et itez ignorantia interdū esse dānabile vide-
licet in q̄busdā hoīm ignoratis. sicut et credulitate quorūdā dānabile esse et impiā.
et neutram excusare a tota damnatione eos quos inuoluerint. fortassis aut excusat a
tanto. Non em̄ tanto peccare videtur qui erranter vel ignoranter male agit quantū
ille qui scienter contra conscientiam facit.

Igitur ut in summa dicamus. illud nobis potius videtur diuine consonū pietati. ut ubi inuincibilis est ignorantia. quod est ubi homo nō habet de humana rōne quid faciat ibi imploret diuinū auxiliū. et non temere se precipitet. Ibi em̄ totū p̄tinet ad deum facere. ubi non habet homo quid de se faciat. verbigratia. Si in eam figuram vel formā se transformaret lucifer. in qua nihil posset apparere homini p̄ qd̄ non videret xp̄us. nec aliquid p̄ qd̄ dinosci valeat non esse xp̄us. solius dei est custodire hominē. nec aliquid ibi relictū est homini nisi diuinū auxiliū implorare. nec dubiū quin presto sit auxiliator deus inuocantibz eū. nisi culpa eoz obstiterit.

Quā autē querūt de multitudine damnatorū ad quid deus eā creauerit. certū est qm̄ ex diuinitis bonitatis sue eam creauit. et qz multa bona magnifica eis cōtulit. Penas vero vel tormenta nisi meritas atqz iustissimas nulli vnqz intulit nec inferet. vñ manifestū est qz iusticia dei causa ē efficiens damnationis eoz. qua nulla iustior excogitare potest. mala vero merita eoz causa sunt quasi materialis p̄ditionis eoz. quibus iustissimo iudicio et laudanda in omnibz iusticia. damnatio illa eis redditur.

Quā autē tam multi sunt q̄ damnantur. et tam pauci q̄ saluantur. et in naturalibz et in moralibz expressam similitudinē inuenies. Viliōz em̄ et ignobiliū maior semper est multitudo q̄ p̄ciosoz atqz nobiliū. ut ferri et plumbi q̄ auri et argenti. et lapidū ignobiliū q̄ gemmarū. similiter quercū q̄ cedroz aut palmarū. Eodē modo stultoz hominū q̄ sapientū. et maloꝝ q̄ bonoꝝ. Nam stultoz infinitus ē numerus. inquit sapiens. Vides etiam q̄ in tanta multitudine hominū. paucos ex eis deus reges et principes et tam modicorū tanqz ignobiliū regnoꝝ ut sunt tempalia. Quāto fortius ergo mirari non debes si paucis largitur p̄clara ac nobilissima regna celestia. Amplius cum tam raros videas qui regna celoꝝ apperent vel curent. tam multos autem qui ab eis se auertūt et p̄traria sectant. p̄pter quid miraris si tam pauci pueniant tam multi non pueniant ad ea. Amplius si videres de centū p̄tibz generis hūani nonagintanouem totis studijs ac viribz currentes per viam q̄ ducit ad mortem. Paucos vero econtrario currere p̄ viam q̄ ducit ad vitam. nō miraris si magna illa multitudo tota adueniat in mortē. et sola alia paucitas ad vitā. Sic et hic considera tantam multitudinē p̄ditoꝝ et videbis eam festinantē ad mortē. econtrario vero paucitatem electoꝝ festinantē ad vitam. Quid ergo mirū est si vnusquisqz hominū ad fines pueniat ad quē totis studijs ac viribus contendit. Multitudo namqz p̄ditoꝝ hominū in via vite istius et vitam fugit eternam et in mortē se precipitat. et in stagnū ignis et sulphuris se deijcit. et in abyssum eternarū flaminarū se demergit. Igit̄ q̄ in baratrum infernale quisqz cadit de pōdere est proprie iniquitatis. q̄ vero sursum ad sublime beatitudinis aliqui trahūtur de virtute est omnipotentis diuine bonitatis.

Igitur in eo q̄ deus tantam creauit hominū multitudinē quā p̄uidebat esse dānandam mirari debes diuinitas bonitatis sue. q̄ tali multitudini tot et tanta bona dedit. cū tamē p̄videret eos ingratos futuros. Sed et p̄uersitatem hominū ipoz mirare q̄ largitorē omnīū bonoꝝ donis suis impugnat. Sicqz dei misericordiā cogita. ut et iusticie eius memineris. que illos quos misericordia creat pascit. regit et conseruat. ingratos de acceptis beneficijs merito damnat. Et quid mirū si iusticia peccatoꝝ reddit qd̄ meruerūt. Non miraris q̄ sol calefacit et ignis illuminat et misericordia dei homini beneficia multa tribuit ergo nec mireris si iusticia eius punit eos qui sibi sunt rebelles. Nō miraris si qd̄ q̄s seminauerit hoc et metet. ergo nec mirum si peccator metet qd̄ seminauit. Vñ Ecclesiastici. vij. legitur. Noli facere mala et non te apprehēdent. Et iterū. Nō semines mala in sulcis iniusticie et nō metes ea in sepulchro. Et apostolus. Gala. vi. Que seminauerit homo hec et metet. Si boni sumus nō infructuose. si mali. nō impune. Ecclesiastici. xv. Deus ab initio cōstituit hominē rectū et reliquit eū in manu p̄siliū sui. Apposuit ei aquā et ignē ut ad qd̄ vellet porrigeret manū. Ante hoīem vita et mors bonū et malū. qd̄ placuerit dabitur illi. Ut quid inquit sustinet diuina bonitas tantam stragem hominū quos creauit. An delectat

eum carnificia tormentorū infernalium rē. Respondemus q̄ p̄prie nihil extra ip̄m eū
delectat. r̄ q̄ placent ei tormenta malorum tum quia bona sunt. utpote eius creature
tum propter pulchritudinem iusticie que in eis inestimabiliter r̄ mirāda est r̄ laudā-
da. q̄ tanto delectabilius intuebuntur sancti in patria q̄ hic. quanto maior erit eis
ibi amor iusticie atq̄ cognitio q̄ hic. similiter et quāto magis ibi maior q̄ videbitur
ip̄a diuine iusticie magnitudo q̄ in presenti. Unde scriptum est in psalmo. *Letabi-*
tur iustus cum viderit vindictam manus suas lauabit in sanguine peccatoris. *Si*
rare ergo sapientiam dei r̄ bonitatem immensam. qui penis malorū utitur ad bonū
electorum suorum. Inestimabile enim gaudiū erit electis in futuro. dum quisq̄ le-
tabūndus exultabit dicens. Misericordiā r̄ iudiciū cātabo tibi dñe. Ubi duplex erit
materia cantus illius iocūdiffimi videlicet r̄ misericordiā in ip̄os electos. r̄ iudiciū
in reprobos. Omnipotens siquidem deus quia pius est miserorū cruciatu nō pasci-
tur. quia autem iustus. ab iniquorū vltione imperpetuū non sedatur. sed ip̄si iniqui
omnes eterno deputati supplicio sua quidē iniquitate puniūtur r̄ tamen ad aliqd ar-
debunt vt scz iusti omnes. in deo videant gaudia que percipiant r̄ in illis respiciāt
supplicia que euaserūt. quatenus tanto magis in eternum diuine se gratie debitores
esse cognoscant. quanto in eternū mala puniri conspiciūt. que eius adiutorio vice-
runt vitaueruntq̄.

Et his ergo que diximus manifestum tibi debet esse o homo. quia laudanda est
diuina bonitas in hoc q̄ malis r̄ reprobis preter esse. vitā r̄ naturalia alia. bona etiā
gratuita r̄ temporalia largitur. Ex autem ampliora eis non dat non ideo hoc est. qz
ip̄e manū retrahat sue largitur. sed quia ip̄i manus suas alijs occupāt. vnde iustus
est vt eo minus recipiant quo se auertūt. Sicut q̄ lumen solis super multos non ca-
dit r̄ eos nō illuminat. non ex eo ē q̄ sol radios suos retrahat. sed quia ip̄i a lumine
eius se auertunt. Et tantū de isto.

De causis varietatis errorū r̄ sectarū multipliciū.

Uod si quispiam fortassis q̄rat interlegendū istam sectarū varietatē q̄dnā
cause sit tante varietatis h̄mōi errorū in mūdo. Et si ex iam dictis eius rei
ratio aliquāliter colligi possit t̄m̄ vt id euidentius pateat animaduertendū
q̄ prima r̄ precipua errandi causa hec esse videt. s. peccatū negligentie qua
diuinū auxiliū ab hoibz nō q̄ritur. seu q̄d cūq̄ aliud peccatū q̄d diuine gratie viam
p̄cludit. Verito em̄ iustoq̄ dei iudicio adiutoriū dei nō obtinet qui illud obtinere
nō curat. r̄ recte diuine lumen gratie cor illius illustrat minime q̄ illi p̄ peccatū obi-
cem ponit. Verito domū illius eterni solis radius nō illuminat. q̄ fenestras r̄ ostio
om̄esq̄ introitus splendoribz eius claudit. Fides siquidē non ē naturalis imo est ex
electione diuine bonitatis r̄ donū gratuitum. Si em̄ esset naturalis. eadē esset apud
omnes. nec esset tanta dissensio quāta ē in mūdo. idcirco a deo petenda ē. Uñ r̄ q̄daz
ad x̄pm dicebat vt habet *Mathei. ix. Credo dñe adiuuā incredulitatē meā. Et apo-*
stolus Ephe. ij. aiebat. Gratia saluati estis p̄ fidem r̄ hoc nō ex vobis. dei em̄ donū ē.
Sicut ergo sol nō videtur nisi lumine suo. sic sol intelligentie nō videt nisi luce gra-
tie eius. Sed qz multi sunt rebelles huic lumini. ideo etiā ceci. Alia causa ē auersio
intellectus a credendis r̄ ab his q̄ possent inducere ad credenda r̄ p̄uersio ad errores
Quēadmodū q̄ auersos habet oculos ab his q̄ videnda sunt r̄ ad alia cōuersos vi-
dere nō potest in illa auersione. Hi sunt q̄ tanto amore suas amplectūtur opiniones
r̄ sectas vt de cōtrarijs nec cogitare velint nec audire. tantoq̄ odio auersi sunt r̄ con-
trarij suoz errorū p̄trarij vt ea nec respicere vllatenus dignentur p̄tinaces prozsus
in suo sensu r̄ dura ceruice. q̄ nō mō hoibz melius sentientibus r̄ recte credentibus sed
r̄ spiritu sancto q̄ p̄ eos loq̄tur resistere audiāt. Proinde recte d̄z prouerbiorū. viij.
Non recipit stultus verba prudentie nisi ea dixeris que versant in corde suo. Non
ē datū homini videre post tergū suū. nec videre sine intuitu. sic nec intelligere ea a q̄
bus intellectus se auertit. Nolūt tales audire aliqd. de miraculis sz neq̄ sacra eloq̄a

nec rationes doctorum quibus possent ad veram fidem induci. ideo non mirum si remanent in erroribus suis. Tales sunt omnes sarraceni & dictarum nationum homines. qui nimis obstinate suis inherant conceptibus. & heresibus. dum sanam doctrinam non sustinentes ad sua desideria coaceruant sibi magistros prurientes auribus. & veritate quidem auditum auertunt. ad fabulas autem conuertuntur ut longe apostolus pdicit. Alia nihilominus causa est rerum credendarum subtilitas & intellectus humani grossities & turbiditas. Mirum que sub fide recta cadunt tam grosso & turbido intellectu videri non possunt. Quemadmodum ergo homines grossi ac turbidi visus pilum subtilem non videntes ubi est. contendunt monstrare ipsum ibi non esse. propter eius subtilitatem vel gracilitatem ipsum non videntes. neque ipsum videntibus credere volentes. Ita pariformiter que ex fide vera. credenda sunt grossities intellectus vulgariu & indoctoru hominu propter credendu subtilitatem non capiens. ea non esse & credit & contendit. Alia preterea causa est remotio siue distantia hominu a rebus credendis. & hec longinquitas est imperitia siue inexercitatio in illis. quemadmodum dicit Aristoteles. quod imperiti veluti longe distantes speculantur. Qui enim in sensibilibus versantur & morantur assidue que longe sunt a credendis que inuisibilia sunt. profecto longe sunt indubitanter ab eisdem. & propter hoc illa videre non possunt. quia nec studio nec exercitatione ad illa appropinquant. Ideo non mirum si ea non vident. Ipsi sensum volunt habere ducem ad credenda. qui cecus est quantum ad ea. ideo non mirum si in precipitia & profunda corruant errorum. unde & pernitiose errant. & nequaquam damna effugiunt salutis. Alia demum causa est stultitia multorum qui intelligere volunt intellectu naturali per se. quod eo per se capi non potest. quemadmodum si quis visu humano vellet videre quod visu aquilino videri potest. sic intellectus naturalis ad ea que fidei sunt per se nullatenus se extendit nisi altiori lumine perfundatur. Hi sunt qui humani capacitatem & mensuram ingenij ignorant. qui intellectum suum omnia capere existimant. & quod illo non apprehendunt. in natura non esse arbitrantur. nescientes vel non aduertentes humanum intellectum fore mensuratum & limitatum in sua capacitate naturali ab ipso summo creatore deo qui terminos ei posuit. que quot & quanta sua naturalia apprehendat capacitate. multa apud se reseruans secreta reuelanda cum voluerit & cui voluerit.

Ceterum preter has iam assignatas rationes & causas errorum. tradunt doctores & istas. dicentes quod omnes false superstitiones et adinventiones erroru ut in summa dicatur aut ex improbe phisice inuestigationis ausu procedunt. sicut errores philosophorum. ut ponere mundum eternum & multa alia similia. quod est totam pervertere sacram scripturam. aut procedunt ex peruerso intellectu sacre scripture sicut infinite reperiuntur hereses. aut etiam procedunt ex inordinato affectu carnalitatatis. ut errores epicuroz. qui dicunt nullam aliam esse vitam quam istam &c. Et quidem de primis puta philosophis qui se scientes esse iactabant certum habetur. quonia ab infidelitatis peccato nequaquam possunt excusari. cuius rationem adducit apostolus ad Roma. primo dicens. Reuelatur ira dei id est vindicta peccati de celo super omnem impietatem id est peccatum contra fidem. & iniusticia id est peccatum contra mores. hominum horum qui veritatem dei in iniusticia detinent. id est veram de deo cognitionem detinent. non sibi. sed impediunt ne fluat in alios. quia quod notum est dei manifestum est illis. deus enim illis reuelauit. Inuisibilia enim dei per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur a creatura mundi. id est ab homine. sempiterna quoque virtus eius & diuinitas. ita ut sint inexcusabiles. quia cum cognouissent deum non sicut deum glorificauerunt aut gratias egerunt. sed euauerunt in cogitationibus suis. & obscuratum est inspiens cor eorum. dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt. & mutauerunt gloriam incorruptibilis dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis volucrum quadrupedum & serpentu. propter quod tradidit illos deus in desideria cordis sui & in reprobum sensum &c.

Porro de secundis id est hereticis ita tradunt sacri canones. quod quicumque scripturam

aliter intelligit q̄ sensus sancti spūs efflagitat licet ab ecclesia nō recesserit tñ hereticus appellari pōt. Ille vero dicit aliter exponere sacrā scripturā q̄ spūs sanctus efflagitat qui ad hoc expositionē sacre scripture retorquet qd̄ contrariatur ei q̄ ē p̄ spūs sancti reuelatū. Unde qui in ecclesia xp̄i morbidū aliqd̄ aut prauū sapiūt. si correcti vt sanū rectumq̄ sapiant resistūt pertinaciter. suaq̄ pestifera dogmata emendare nolūt. sed defendere persistunt heretici sunt. At vero terciū videlicet epicuri z eis similes quoz̄ errores ex inordinato carnali affectu procedūt ex improba voluntate z electione liberi arbitrii peccant malicie adherentes z ita ex certa malicia. Quod quidem ex duobus contingit. Primo ex inclinatione habitus viciosi qui malicia dicitur z venit ex praua cōsuetudine peccandi. qua d̄s inuiscatus desperat de resipiscencia z sic irrefrenate labitur in vicia. iuxta illud Jeremie. xvij. desperauimus post cogitationes nostras ibimus z vnusquisq̄ post prauitatem cordis sui mali faciemus. Secūdo vero contingit ex eo q̄ homo p̄ contemptū abijcit z remouet illud quod electōne peccati poterat impedire sicut spem p̄ desperationē timorē per p̄sumptiones z sic de alijs. z hoc vt liberius peccet. Admirū sapiens habet in prouerbij. Impius cū in pfundū maloz̄ venerit contemnit. z p̄ consequēs intellectus auertitur a recta consideratione et ponderatione vicioz̄. Et ex hoc etiā disseminate sunt diuerse hereses q̄ tangūtur inter alias in decreto. xxiij. q. ij. ca. quidā. Et hi omēs licet nō eque. indicant infideles eterne obnoxiū damnationi. Vbi tamē notatu dignū videtur q̄ infidelitas dupliciter potest intelligi. Vno quidem modo s̄m puram negationem. vt ex hoc solo quis dicatur infidelis eo q̄ nō habet fidem. vt in illis q̄ nihil audierunt de fide. z vt sic infidelitas nō habet rōnem peccati sed magis pene. quia talis ignorantia diuino rū ex peccato primi parentis est secuta. Qui ergo sic sunt infideles damnātur quidē pena sensus propter alia peccata si q̄ fecerūt que sine fide remitti nō possunt. nō autē damnantur p̄pter infidelitatis peccatū nisi pena damni tantū. Hinc dñs dicit Joh. xij. Si non venissem z locutus eis fuisset peccatū nō haberent zc. Alio mō potest intelligi infidelitas s̄m contrarietatem fidei qz. s. aliquis repugnat auditui fidei vel etiā ipam contemnit. s̄m illud Esaie. l. quis credidit auditui nostro. z in hoc p̄prie pficitur ratio infidelitatis. z s̄m hoc infidelitas nō modo ē peccatū sed grauissimū z peccatū. z oritur ex supbia ex qua contingit q̄ aliq̄s intellectū suū non vult subijcere regulis fidei z sano intellectui patrū. rebellis z inobediens effectus ecclesie sancte romane z eius capiti summo antistiti. cui perfidie z vicio oēs subiacent nationes supra memorate.

De Latinis qui sunt in hierusalem.

Est interiectam haud inutilem spero digressionem inter ceteras nationes supra designatas. z hanc de qua nūc dicemus latinoz̄ z catholicoz̄ q̄ etiā hierosolimis sunt (z si per pauci) sup̄est ea absoluta p̄ti huic imponere fidem. Siq̄dem narrauimus in prioribz̄ z pura atq̄ simplici veritate explicuimus sectarum illarum siue nationum varietates. atq̄ congregationum sabbane differentias multimodas paucis absoluimus. prout exacta indagine in locis illis p̄scrutantes singula comperimus. sed preter eas. sunt etiā postrema hac nostra etate z ab aliquot annis superioribz̄ in hierosolimis quidam orthodoxe fidei deuoti p̄fessores. viri religiosi. qui a ceteris nationibz̄ ibidem (vt sunt) latini. a sarracenis vero frantzchi. Sunt equidem filij z fratres sancti francisci. a nobis autē fratres minoroz̄. vsitato vocabulo appellantur. qui illo a suis mittūtur superioribus. z amotis vel mortuis quibusdam. aliq̄ in locum eorum subrogātur. viuūtq̄ sub regulari sui ordinis institutōne. de elemosinis deuotoz̄um peregrinoz̄um illuc ex terris xp̄ianorum vententium z alioz̄um quoz̄ūdam fidelium principum qui sacroz̄um locoz̄um deuotione z pietate xp̄iana moti. annuas suas eis transmittere elemosinas non negligūt. Ip̄iq̄ fratres pegrinos eo. p̄ tempe aduentantes. benigne suscipiūt. p̄ facultatibz̄ cbaritatiue pertractant. loca sancta ostendūt. infirmos refouent. ac varijs eis

officijs pro posse sub seruiunt. Ipsi fratres monasterium ibi habent in monte syon. et vt cōmuniter viginti quatuor fratres. in eodē loco vtiq; sanctissimo domino famulantes. Inde non longe habent sua sub cura et prouisione. conuentū pauperum dominay sancte Clare et ad minus sex ibidem sorores. Sed et templum gloriose virginis marie in Bethleem in cura sua habent. et conuentum ibidem cum sex fratribus sui ordinis. qui sacratissimū presepe domini et custodiunt et colunt deuote. atq; etiam in templo dominici sepulcri gloriose. duos semper habēt fratres inclusos quos crebro mutant. et alios atq; alios subordinant successiue. Omnibus his locis et personis. fratres ipsi de necessarijs habent prouidere. Et nihilominus maximas et pene cōtinuas perpetuū calamitates et molestias (vt facile est creditum) ab infidelibus tum ab hereticis supra memoratis qui eis insultant et illudunt. affligentes eos grauius. et ad amaritudinem vitam eorum perducentes. Et tamen pro certo existimo quod nisi ipsi ibi manerent. vix nobis latinis illo tēpore proficiscentibus. tutus ad loca sancta pateret accessus. adeo perfidi illi et maxime apostate christiani. odio nos habent et abominationi.

Sequitur luctuosa oratio sup desolatione terre sancte.

Eterum dum hec reputatur agiturq; quis xp̄i fidelis amator et seruidus zelator fidei lacrimas contineat. imo quis cum Hieremia petat dari capiti suo aquā. et oculis suis fontem lacrimarum vt ploret die et nocte tantam desolationem et defecationem ciuitatis sancte. regis magni ac domini virtutum. quādo pro chdolor non modo ciuitas illa sancta sed et terra omnis ipsa veneranda sic extra ditionē venit xp̄ianoꝝ. In qua et fidei et salutis nostre cepit origo. opusq; redemptionis est summum. atq; quod dictu audituq; lamentabile est. vix ibi. et veri reperiuntur catholici. sancte romane ecclesie obedientes. ac pfidorum tum sarracenorum tum apostatarum a fide et obedientia sancte matris ecclesie. plurima illic habitant multitudo vti superius est ostensum. Dolendum proinde haud ab re maiorem in modū grauiusq; ingemiscendum nobis super cunctis abominationibus. q̄ nobis dudum pro nostris demeritis pulsas. ibidē sunt in medio hierusalē. et in circumitu eius. Trahenda profecto. imo pectorē profunda suspiria. q̄ gloriose illa terra et patria domini nostri ihu redemptoris atq; saluatoris. natiuitate. conuersatione. p̄dicatione. signis et p̄digijs mirifice illustrata. passione et morte. ac sanguine suo precioso rubricata. atq; nobilitata resurrectione et ascensione. p̄ tot annorū curricula. puta per ducentos. lxxxv. annos. ab eo tempore quo vltimo. xp̄iane religionis cultoribus et incolis adēpta ē vsq; ad annū incarnati verbi nūc currētem videlicet. M. cccc. lxxxv. in xp̄iani nomis dedecus et obprobriū. maledictis illis sarracenis et blasphemis manet subiecta. neglecta adeo a nostris et inculta. tātisq; repleta heresibus et malis. nostrorum haud dubiū culpīs et negligentijs. Nec modo lugendum deuoto cuiq; xp̄iano. hisce pensatis erūnis. sed et recurrentum assiduis ad deū precibus patrē videlicet misericordiarū et deū totius solatōnis. clamandūq; ad deū in fortitudine. incessanterq; orandū. q̄tenus vel reliq; p̄ti fortis sue misereat. illuminet vultū suū sup nos et misereat nostri. gentēq; auferat pfidā credentiū de finibus vt sibi laudes debitas persoluam⁹ alacriter. Dum sanct⁹ p̄pheta daniel in captiuitate p̄stitit⁹. sup flumina babilonis illic sedēs et flens. simili pene ex causa p̄ loco isto p̄cabat. quē imitemur dicētes. Peccauimus o dñe. iniuste egim⁹. iniquitatē fecim⁹ in omnē iusticiā tuā. sed auertatur q̄sum⁹ ira tua et furor tuus a ciuitate tua hierusalē. et a monte sancto tuo. Propter peccata em̄ nostra et iniquitates patrū n̄rorū. hierusalē et terra illa. sanctaq; loca. in obprobriū n̄r̄m subiecta gētib; debonestatur. et cōculcatur a canibus. atq; a pfidis iam dudū p̄phanant. Hūc ergo exaudi deus noster oronem n̄ram et ostende faciem tuā sup sanctuariū tuū qd sic desertū est. Aspice dñe de sede sancta tua et cogita de nobis. Inclina p̄pter temetipm̄ deus noster aurē tuam et audi. aperi oculos tuos et vide tribulationē n̄ram et ciuitatē sanctā sup quā abolim̄ inuocatū est nomē tuum.

Tu es enim dominus omnium et non est qui resistat maiestati tue. quia in ditione tua cuncta sunt posita. at in manu tua omnes fines terre. et omnium iura regnorum. Ergo nunc domine rex regum miserere populo tuo. quod querunt nos inimici nostri perdere. et hereditatem tuam etiam reliquam delere. Ne despicias domine partem tuam quam redemisti tibi. sed propitius esto sorti et funiculo hereditatis tue residue nequando dicant gentes. ubi est deus eorum. In nolescat quesumus in nationibus coram oculis nostris. ultio sanguinis seruatorum tuorum qui effusus est. Introeat in conspectu tuo gemitus copeditorum. secundum magnitudinem brachii tui posside filios mortificatorum. Et redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum. improprium ipsorum quod exprobrauerunt tibi domine. Nos autem pro plus tuorum tonues pascue tue profitebimur tibi in seculum. In generatione et generatione annuntiabimus laudem tuam.

Sequitur copendiosa ecclesie et terre orientalis deploratio.

Ec quoque inter memorandum interque legendum. dolendumque vehementer cuiusque pio lectori existimo. ac maiorem in modum ingemiscunt. quando talibus et tantis heresibus et erroribus. non modo Hierosolima. ciuitas vtiq; sancta. ciuitas regis magni cum tota adiacente puincia. que olim terra promissionis appellabatur. sed et oriens omnis. latissimis diffusa terminis et perclarissimis quondam regionibus regnisque dilatata. turpissime fedatur. contaminatur. conculcatur. adeo ut (quod profecto dictu auditumque est lamentabile) inter lacus contritos que aquam non habent. difficile ubi fons quondam signatus. et ortus ille conclusus fuerit possit intelligi. O rem luctu predignam. vineam illam domini sabaoth quodam electam et spaciosam. speciosamque valde. heu que male exterminauerunt. que deuastauerunt misere. que radicitus euulsam dissipauerunt. pessime ille vulpecule Arrius. scilicet Apollinaris Lutices Nestorius. Sabellius Pelagius. et ceteri quique heresiarche. qui illam solotenus. rupta maceria. destruxerunt. Et aper ille de silua et singularis ferus Babelmet videlicet maledictus et pseudo prophetas. quehodie vsque vsque ad internationem depascitur. Quis siccis peranseat oculis. aut lacrimas quis poterit continere. dum sic perisse a fide deuias videt terras illas eximias. apostolica elaboratas predicatione. exultas studio multo. longo partas sudore. Asiam videlicet omnem latissimam. septem cathedralibus ecclesiis. per beatissimum euangelistam Iohannem fundatis insignem. nobilissimam item Africam. opulentissimam Indiam. prestantissimam quondam Greciam et reliquam totam orientalem ecclesiam olim tam celebrem tam gloriosam tam clarissimis tamque sanctissimis viris exornatam. tam eruditissimis patribus et ecclesie luminaribus. tum illustrem tum refertam. puta ut vel paucos commemorem Augustino yponensi episcopo diuine sapientie speciali organo qui gemma doctorum. pater theologorum. malleus validissimus hereticorum iure meritoque cognominatur. Iohanne Crisostomo episcopo constantinopolitano que et os aureum per doctrine prerogatiua recte appellatur. Inclito martire et eleganti oratore Cypriano carthaginensi. episcopo. Athanasio grauissimo Alexandrino episcopo. Iohanne damasceno Gregorio nissenso. Gregorio nazanzeno. Hylario pictauesi. magno Basilio cesariensi et reliquis plurimis doctissimis viris. quorum omnium si vel nomina recenseri deberent. taceo merita et dies deficerent et carta. Sed heu que interea repleuerunt haste terras vritice. que operuerunt superficie earum vepres et spine. Heu que incensa igni omnia et suffossa. vrendum ne ab increpatione vultus dei penitus perierint. Heu que obscuratum est aux mutatus est color optimus. dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum. Ubi nunc sunt inclite regie ille quondam patriarchales sedes et ecclesie. alexandrina. Antiochena. constantinopolitana. Hierosolimitanaque quarum pro dignitate laudes nemo vel erimius orator posset decantare. aut preconia depronere. Heo mundi domina roma sancta tue quondam erant sorores. tibi deuote. tibi obediens. tibi ex latere coherentes. Et que tu prima arcem et summum tenes fastigium. eo que beatissimi petrus et paulus suo martirio. tuam profecrauit sedem. tamen alexandrina post te secundum quodam habuit locum. vtpote beati petri noie a sancto marco eius discipulo et euangelista consecrata. Deinde vero antiochena eiusdem beati petri apostoli sede venerabilis. quam septennio rexit. cui post se scripserunt Ignacium episcopum. ubi et christiano primu nomen exortum est.

Postea autem constantinopolitana. que et noua quondam roma appellata. a christia-
nissimo Constantino magno qui cum multis illuc romanis perreperat insigniter est
constructa. Tandem hierosolimitana. quam dominus ipse noster suo proprio et precioso san-
guine consecrauit. De inquam omnes post te o roma. proxime tibi virgines. regi christo
quondam adducebantur. Sed heu heu hodie procul sunt nimis. aliene a te effecite.
infecte heresibus. excise a simplicitate vere fidei. atque adulterantes a sponso christo. cum sa-
thana fornicantur. Sic sic (laus deo) In occidente oritur sol iusticie rutilatque pila-
re. At heu in oriente lucifer ille qui ceciderat. super sidera posuit thronum suum hic lux
mundi. hic sal terre. hic vasa aurea et argentea. Illic vero caligo inuoluens et tenebre den-
sissime. atque plurima mortis imago. Illic sal infatuatum quod domini sententia ad nubi-
lum valet ultra nisi ut mittatur foras et calcetur ab hominibus. Illic vasa vitæ lignea
vel testea que virgam ferream et eternum operiuntur incendiis. Sic heu perijt sic ruit orbes
omnis solo collapsus. ac vetusto inter se populorum furore collisus. indiscissam domi-
ni tunicam et desuper contextam. minutatim in frustra decerpsit. rebellis totus effectus
Nec vult intelligere que sancta romana et apostolica ecclesia. non ab apostolis. sed ab
ipso domino et saluatore nostro primatum obtinuit. que beato Petro dixit. Tu es petrus.
et super hanc petram edificabo ecclesiam meam. Et porte inferi non preualebunt aduersus
eam. Et quodcumque solueris super terram. erit solutum et in celis. sic et ligatum quod ipse ligauerit
et cetera. Jam ergo solus ille fundauit et supra petram fidei mox nascentis crexit qui eter-
ne vite clauigero. terreni simul. et celestis imperij iura promisit. Illam caput constituit
et cardinem ut sicut cardine ostium regitur sic huius sancte sedis apostolice auctori-
tate. omnes ecclesie domino disponente regantur. Illius ergo fungitur privilegio cuius
auctoritate fulcitur. Unde dubium non est que illi inobediens. in heresim labitur. fide-
que violat que aduersus illam agit que est mater fidei et magistra. atque illi inuenitur p-
mar qui eam cum ceteris ecclesijs noscitur pretulisse. Unde et ipse beatissimus Ambrosius.
se in omnibus sequi magistram suam romanam proficitur ecclesiam. accurata admo-
dum et catholica protestatione. Ita et doctissimus Hieronimus. arriana pullulante
heresi suis temporibus Petri cathedram et fidem. dominico ore laudatam. sibi censuit
consulendam. imitandamque. Ita et fideles omnes debent facere. vniuersi id exemplum
sequi. Ubicumque enim fuerit corpus illuc congregabuntur et aquile caputque. membra (ut
par ratio est) sequuntur. Sed execrata orientalis ecclesia. heu ista non capit. ac quies-
cit minime. Et quoniam extra arcam noe facta est. pereat oportet. Neque enim extra
illam salus cuiusque esse potest. attestantibus scripturis omnibus et sanctorum patrum
canonibus. quoniam vna est sancta et immaculata mater ecclesia. vnum habens caput.
vno spiritu viuificata. vna fide fundata. Quicumque ergo ab illius fidei vnitatem vel so-
cietatem Petri. semetipsum quolibet segregant. tales nec a vinculis peccatorum absolui.
nec ianuam regni celestis ingredi possunt. Quicumque extra domum hanc agnum comederit. pro-
phanus sit necesse est.

Sequitur planctus lamentabilis super misero statu que in presentiarum cernitur in eccle-
sia occidentali cum matura exhortatione ad principes imperij ut quo ad ipsorum
interest fideliozem nauent operam pro eius defensione.

Ed cur supvacanee inaniter et frustra peris dum hec recolo et mecum ipse per-
tracto stulto labore memetipsum afficio. ut que inuanum vetera hec et iam du-
dum oblivioni pene tradita longeque posita mala deplango. quandoquidem ut
omnibus liquet. recentia. presentia noua. et prima ecclesie damna et exterminia.
curantur minime. hac presentem miserabili tepestare. que omnes que sua sunt que runt non que ihu christi
non que ecclesie spose sue. non que suorum subditorum. Quo fit ut cum ceteris omnibus periculo et toti
publice christiane clade damnoque dictum mala ingrauescunt. et tunc ipsis lateribus tunc lateribus nostris
incubant. immineant cominus. astentque presentibus ita ut perclerent ad interiora nostra minent
ingressum. atque interpretandum hec. in gratias omnes ecclesie et vniuersi optimates dormiunt
gravi liturgia depressi. adeo que que sub oculis sepe respiciunt imo et sentiunt. modo ipsi salui
evadant. ceteris peruenitibus. nihil pendunt ac floccifaciunt. nec est qui se ex aduerso murum

opponat pro domino exercituum aut pro domo eius quae est ecclesia. Proinde sedet in
tristitia mater et domina gentium. nec est qui consoletur eam ex omnibus caris eius. Quis nam
christianorum non consideret quis non maxime doleat universam rempublicam nostram tam ve-
hementer turbatam hodie et afflictam. imo iam pene labefactam incipientem. deficientem
miserabiliter. Copertum habet omnes exploratumque (nam plurimi id cum suo et communi ec-
clesiae detrimento pudore atque rubore sensere) quemadmodum christiani nominis et sanguinis
emuli. hostes fidei. inimici crucis christi. ipsi videlicet turci perfidi. a paucis superioribus
annis fortiores nobis effecti. seuiunt ceu rabidi canes ante fores ecclesiae quin irrumpere
sepe moliantur. vacillantibus nobis ac deficientibus in dies magis magisque. Nec
quaequam fugere aut praeterire posse arbitror quomodo iam dudum in suam redegere ditio-
nem imperia et regna tum populosa tum opulenta. prouincias potentissimas. praefatas ci-
uitates et vrbes. insulas quoque egregias et munitissimas. Constantinopolim namque et
Trapezuntium vrbes impatorias. Thraciam omnem. et Boeciam. Atticam. Macedoniam
Thessaliam. Achaiam. Etholiam. vtriusque Hispaniam. Tribalos. Scordiscos. Tanri-
cos. Bactarnas. et cetera plurima opida quae breuitatis gratia haud enumero. occi-
sis eorum imperatoribus. pulsis regibus. ceterisque dominis. ferro atque igni vastatis regio-
nibus. ceteris incolis. aut in captiuitatem abductis. olim bello truculentissimo tur-
cus occupat. Quot autem strages cladesque ingesserit. Peloponesicis. Dalmatis. Epi-
rotis. Illirijis. Floricis. Pannonijs et germanis. ipsi haud dubium frequenter audi-
uimus. ex quibus non paucos nostris ex confratribus duxit triumphos. Libet hic
praeterire mare euertitum siue (ut aiunt) mediterraneum (quod etiam vulgo mare maus
dicitur) quod expugnata capha. ianuentium colonia. libera classe Turcus nauigat.
Transeo mitilenem. ciclidas insulas. Calcidem cuboie. siue Aigrupontem. Lozo-
ram quam ytalij Scutarim vocant reliqua christianorum loca. quae turcus tum dolo et
fraude. tum durissimo imperio regit. Non dicam asperrima bella clarissimorum vene-
torum cum turco vltra citroque fortiter gesta. Silebo quoque mortalia flagella a tur-
co illata inuictissimo regniungarie. nostris temporibus. qui pro fide domini nostri ihesu
christi recte pauor infidelium dici potest. Quo tandem esse animo debeamus. ipsi pensent?
Quis Rodum praefatam ciuitatem et insulam ut cetera obmittam anno superiori funditus
delere anhelaui? Turcus. Quis paucis euolutis annis ingenti christianorum strage et
cede. ydruntum in ytalia vi cepit? turcus. Quis epatum Belfateum. basilicasque mul-
tas. ante paucos emensos annos obussit ac solo equauit? turcus. Quis omnem apu-
lie maritimam oram. ferro ignique vastauit? turcus. Ad romanum imperium frequenter ani-
matus victoria. oculos suos sanguineos nemo ambigat praesepe flecitur. morte nobis
minitans et ultimum exitum. At in tanto rerum omnium discrimine. hos inter turbines
in tantis terrarum depopulationibus. vastationibus tantis monasteriorum et ecclesiarum. In-
nocentium necibus et fratrum nostrorum crebris abductionibus. quid ex aduerso ab his qui summa
tenet gubernacula atque supremo resident in fastigio summaque in arce delitescunt. actum
sit aut temptatum. quantum qualiterve repugnatum. quod nesciat ex omnibus arbitror neminem.
Adeo heu dormiunt universi ad quos negotium pertinet. et quibus velut patronis
tranquillam nauigationem. ex quibus ceu pastoribus salutem. si vigilarent et obser-
uarent vigilias tenebrose noctis sperare deberemus. Sic perfunctorie res agitur
ut in malis nihil supra. Sentimus quod explicamus longe melius tam periculosa per-
sidentium inertiam. negligentiam tutorum atque pastorum. Nam licet deus ipse opti-
mus vincam suam (hanc loquor ecclesiam) olim de egypto transtulerit. eiecerit in-
micas sibi gentes. duces dederit in neris successiue in conspectu eius qui plantarent
qui rigarent. ita ut ipsa pridem suorum uertate palmitum mundum cinerit uni-
uersum. procho dolor tamen aper de silua nostris cernentibus rectoribus. crebro ex-
terminat eam. singularis quoque ferus depascitur miserandum in modum. Unde et
tam remisso eorum gubernaculo et regimine desidiioso. atque negligentissimo. omnis
christiane religionis ruina. desolatio. et dissipatio dinoscitur oriri. Porro cui monstro
huiuscemodi praefati aut principes comparandi sunt. hinc aduertitur potest. Nam quod rector

navis in medio maris dormiens et quasi sopitus gubernator amisso clavo inter tempestates. hoc talis in medio suorum. Quod preterea custos civitatis carere gladio et proterus inermis hoc talis nullo penitus armatus bono zelo. Quod denique canis iuxta gregem non valens latrare. aut speculator absque buccina. hoc pastor et dolus quicumque perfunctorie et magnatibus agens. Hinc tuus tuorumque naufragium. periculum. et perditionem pensa. quicumque es rector aut ductor. tutorque gregis dominici. Attende tibi et universo gregi tuo. tu in primis pater beatissime. pontifex maxime. evigila animo vel iesum cuius vicem geris in terris. audite adhortantem. teque excitantem. Symon quid dormis. Desidiam pelle. pelle torporem fervorem assume. zelum domini indue. quoniam illo aliud sacrificium acceptius nullum. Hely memeto qui in filios negligentius agens. gravem in se excepit ultionem. fractis cervicibus. preemptis liberis. arca ablata. David recole. qui tempore bonitatem in filios. non disciplinam exercens. eorum iuventutem experimento sibi didicit perniciosam. quorum pueritiam vaga licentia permisit esse voluptuosam. Quot et quanta hec platorum negligentia mala pariat. quis nesciat. quiippe que mordacissimo vermi comparatur. qui in intimo ligno nascitur et eius rodit paulatim medullam. Constat vero quod lignum vermibus exaratum ad nihilum valet ultra nisi ad ignis combustionem. sed et ad hoc huius mali quod evidenter et proprie vim atque furorem spiritus expellit diuinus. cum eam etiam tineae assimilat que vestimentum consumit. quod ut notissimum est. esu tinearum tractum. nullius precij vel usus comertium potest habere. Hoc malum ab initio omnem destruxit christiana religionem. Neque enim subitanea quadam ruina adeo defecimus sed per incuriam presidentium et prelatorum. paulatim virtutum et exercituum primis decedentibus. et per hoc sensum vitium crescentibus. tam miserabili concidimus casu. Animadvertite ergo pater beatissime et quemadmodum tunc diligens fidusque nauta maximo defudat ingenio et plurimum impendit laboris. cum ventorum turbines aduersosque impetus patitur. cum precellarum moles sustinet immensos. cum in scilleam rabiem scopulosque acutos et vastas sirtes. vi agitur ventorum. unde insequitur clamorque virum stridorque rudentium. Ipse primus in opus ruit. crebro fatigat themonem. cunctos ad laborem hortatur. Remos laxari iubet undis. effunduntque vires viri. ut magnus in ethera clamor. Similem in modum cum urbs quelibet obsidione cingitur hostium. et belli faces ardet. feruet ludus martis. vastantur leta sata. bouumque labores sternuntur agri. et neci dantur hominesque pecudesque. Obsident autem alij telis angusta viarum. Oppositi stat ferri acies. mucrone corusco. Tunc primus princeps ipse si qua fide. si qua pietate in suos est. Rumpit moras. robur ciet exercitus. tubaque clangente ruunt in agmen unum cuncti. arma capessunt. conglomerantur duci. et omnium ardor unus est. aut viribus et robore. aut consilio et industria. reipublice consulere salutem. pellere hostes. Currunt hi in arcem summam hi menia scandunt. vique maxima tutantur. Hi quibus integer cui sanguis est. solideque suo stant robore vires. Manus conferere ardent. iuuat in hostes conferre semetipos Dum tali capite. tali duce. et principe gubernantur gaudentque. Quid his velim eteplis facile intelligis pater ipse beatissime. Sed et vos cognoscite principes seculi. deo vos rationem reddituros esse propter ecclesiam. quam a christo tuendam suscepistis. Idcirco enim ut sacri tradunt canones. adepti preteritis culmina tenetis. ut per eandem preteritatem vestram ecclesiasticam disciplinam mutatis. ut quod non prevaleret sacerdotes efficere per doctrine sermonem. preteritis hec vestra imperet per discipline terrorem. et quod vestra spes est ad ecclesiarum tuitionem. pupillarum ac viduarum protectionem. rapaciumque refrenationem. intendere. facere unicuique iudicium et iusticiam. liberare de manu calumniantium vi oppressos. miseris prebere auxilium. neque pati ut a quibus vestra coniunctio tristat. cohibere futura. punire adulteria impios de terra perdere. homicidas. perfidas. et piros non sinere vivere. subiectos vobis non permittere iniquum agere. hec inquam et filia spes spectat ad vestras celsitudines et magnificentias principales. At vero nunc ea que sumus miserabili tempestate quam equare toto commoto nauicula petri adeo vehementer iactatur fluctibus. concutitur et pene pellitur in latus. Vos qui primi in acie configere. pro gradu. proque officio habetis. quod deo et ecclesie

sue eiusque antistiti ac summo psuli debeatis. accuratius pefate. videte diligentius qd factu opus sit. Attendite quoque sagacissime quid tandem vestra negligentia ac dissimulatio (omni pace et venia dixerim) hactenus visa et expta. sit paritura.

Sane cur hisce tempibz inuenerit nos mala ista. si qd forte miretur in promptu causa est. sub aspectu patet. later nemine q vel paululu circumpiciens in giru fert intuitu. Hoc em orbem videbit vniuersum innumeris habudare vicijs et criminibz. repletum omni prozsus malicia. dolo. et fraude. qm nequicie in habitaculis hominu in medio eoz. tenet eos supbia. operi sunt iniquitate et impietate sua. pdit quasi ex adipe iniquitas eoz. transeit in affectu cordis. Hinc videre est iniquitatem et cōtradictionem in ciuitate. die ac nocte circūdat eā iniquitas. et labor in medio eius et iniusticia. nec deficit de plateis eius vsura et dolus. Atqz vt primū de ecclesiasticis viris et clericis in cōmune tremula tū manu et stilo reluctantante qua decet reuerentia qppiam scribam. qd nō videat quō obscuratū ē aurū. i. vita reprobā ministrorū dei sordibus fuscate. quondā qdem virtutibz gloriosa. nūc vero p negocia seculi et vicia varia opido denigrata. Color optimus id ē sanctitatis habitus in culpe multiplicis feditate mutatus. dispsi sunt lapides sanctuarij p oia pene genera vicioz. in capite omniū plateaz. suis prauis exemplis plebeis scandalū graue inferentes. adeo vt recte dñs ipse de eis illud Ezechielis q̄ratur et dicat. versa ē mihi domus israel in scorziā. oēs isti es et stannū et ferrū et plūbū in medio fornacis. Cecidit siqdem babilon magna a sanctitate et virtutibz q fuerunt in primitiua ecclia. et facta ē habitatio demonioz et custodia ois spūs immūdi et ois volucris immūde dū et carnalia et spūalia in eis vicia regnant. Quot ex eis cū illa fornicatur muliere hodie. q thaurata ē auro. et habet poculū aureū plenū abhominatōe in manibz suis. Que qdem mulier ambitionem et cupiditatē designat in clero. qbz peccatis hoc maxime tempe plurimū sedatur Omnes em diligunt munera. sequūtur retributiones. cū symone gradiūtur. auaricie student a propheta vsqz ad sacerdotem. nec aduertūt q alijs sepe predicant. quoniam iuxta apostolū. Radix omniū maloz est cupiditas. quā quidem appetentes errauerunt a fide. et immiscuerūt se doloribz. Tu autem o homo dei clerice quicunqz hec fuge. sectare vero iusticiam. pietatem. fidem. charitatem. patientiam. mansuetudinem. Certa bonū certamen fidei. apprehende vitam eternam in quā vocatus es. et confessus es bonā confessionem coram multis. id quidem ad thymotheū ep̄m paulus scripsit sed ad omnē clerum speciali potest ratiōe dici. Nam quod ad ambitionem atinet pene omnes vel per se vel per amicos honores querūt et dignitates. p̄cio et precibus. encens et minis. Ambulare volūt in magnis et mirabilibz sup se. Adeo inualuit hoc malū in clero. vt omnes supgrediātur seculares in eo. Testatur canon imo detestatur. quozsdam etiam religiosoz oculos adeo ambitionis et supbie vicio et ceccatos. q quasi sue professionis immemores qua contemptis honoribz. abiectis diuitijs. seculiqz delictijs spretis. propriū arbitriū alterius subiugarūt ditioni. Hec omnia prozsus ambitione requirunt. nec vllō contētantur gradu. finem nesciūt ascensionū Atqz (quod pudori ē maximo) in litigioz amfractus p̄cipitanter ruūt causaz se ingerūt strepitibz. amplissima aspirant culmina. atqz fastigia grandia conscendūt qui etiam titubant in plano. Numirum vt vetusta habet sententia. mens dignitatis auida nec abstinere nouit a vetitis. nec gaudere cōcessis. nec vlli pietati adhibere cōsensum. Porro nullū ē aliud viciū qd ita oēs exhaurit vtutes. cūctaqz hoīem scititate spoliāt et denudat. vt supbia et ambitio. q velut generalis qdam pestis. nō vnū soluz membrū debilitat. sed solidū corpus. letali corrupit eticio. atqz in virtutū etiam arce collocatos. grauissima deiecit ruina. Angelū illū attēdamus (vt cetera transeam) qui p nimietate splēdoris sui atqz decoris lucifer appellatus ē. eū nullo alio qz hoc vicio ex illa beata et sublimi angeloz statione in baratrū deiecit scimus. Hinc tyrannidez mali hui? cognoscām? Ambitiosus chore et plices eis. igne diuino successi sunt. qz sacerdotiū rape voluerūt. dathā et abyro. qz moysi de ducatu iuiderūt. terra absorbuīt descēderūtqz in infernū viuētes. Ozias qz rex lepra recte percussus ē. qz sacerdotiū sibi

voluit usurpare. Ambiebat iason frater onie summū sacerdotiū adito rege. pmittēs
argenti talenta trecenta octoginta (Nam omnis ambitiosus in sy montiā vt cōmuni
ter labitur) Is ipse iason quā sententiā exceperit. quē vite habuerit terminū exitū ve.
machabeoz liber docet. Fuit hoc viciū primū luciferi vt dictū est. qui equalem deo
appetit sedem. O quanti hodie feda insequitur vestigia eius. ino q̄ pauci euadunt
quibus dñandi libido nō dominet. sed quē sequimini miseri. Nonne iste est mons
in quē ascendit angelus et factus est diabolus. O ambitio. subtile malū. virus secre-
tum. pestis occulta. doli artifex. mater ipocrisis. parens liuoz. origo vicioz. crimi-
nū fomes. virtutū erugo. tinea sanctitatis. excecatrix cordiū. ex remedijs morbos p
creans. ex medicina languores. Deu longe ē a nobis eximū et preclarū illud salua-
toris nostri exemplū qui oblatam gloriam culminis fugit. cū eum vellent facere re-
gem. et tamen penam probrōse mortis appetijt cū ad patibulum crucis sponte venit.
Sed surda hec omnia proch pudor aure trāsimus. dum quisq; proprio se metitur
iudicio. nec maior patitur aut expectat censuram. dū nec preceptis nec legib; digna-
mur subijci. sed erupimus. sed estuamus. et vltra nostram ābitiose protendimur mē-
suram. effrimus nosmetipsos in immensum. practicamus mira. inauditas adinuen-
nimus vias. neq; patimur ad nos deferri honores. sed pro his psequendis puola-
mus. contendimus. certamusq; iure nobis deberi omnia arbitantes. dū omnibus
nos superiores et meliores existimamus. Adde (quod extreme dementie est) vbi ma-
ior et clarior inscicia et ignorantia est. ibi insolentior arrogantia regnat. Blandimur
nobis ex sanctimonia status. extollimur de eius sublimitate. de illius dignitate con-
fidimus. neq; cogitamus q̄ sicut canon inquit. non locus. non dignitas. nō cathe-
dra. sanctū faciūt. sed vita et mores. Unde ex officio et status eminentia non licentiā
peccandi. sed necessitatem potius bene viuēdi ecclesiastici viri se nouerint affecutos
neq; ex dignitatis altitudine audaciaz delinquēdi sibi sumant. fallentes semetipsos
et non recte arguentes. qz videlicet scriptū legūt suis in canonibus. Nullus sanctus
dubitare debet quez apert tante dignitatis attollit. in quo si desunt bona acq̄sita per
meritum. sufficiūt. que a loco et cathedra testantur. Et iterū. cathedra aut claros ad
hec fastigia erigit. aut qui erigūtur illustrat. Ad que dicimus. plurimū falli eos q̄ de
loci dignitate letantur. Nam predicta de illis intelligit canon. qui per bonos actus
suos. sanctos predecessores imitantur. vnde subdit q̄ ea que de cathedre sanctitate
dicta sunt. ad illos pertinet. quos proprie cōuersationis splendor decorat. Sed p
tanto sanctos vocat canon. quia propter loci et cathedre sanctitatem. boni et sancti p
sumūtur. Neq; vos reddat securus o patres. alte dignitatis fastigiū sed reprimat
potius et humiliet. ingens periculum et ipsis ceruicib; vestris imminens si vita obest
dignitati. Quid paradiso altius. quid tutius celo. et tamē homo de paradiso peccā-
do angeli de celo ceciderunt vt posteris exemplo essent. qz nō loci aut dignitatis am-
plitudo. securitatem tribuit. sed innocentia vite. Ecce in quanto versamur piculo.
In cūctis ceteris statib; culpa suos tenet actores. quilib; suo punitur peccato. quia
scriptum ē. Anima que peccauerit ipa morietur. In hoc aut vno viuendi genere no-
stro. ne dū suo sed alioz pastor scelere plectitur. populoz damnat iniquitate. dño p p
phetam acerbissime cōminante. Si non fueris locutus vt se impius custodiat a via
sua. et ille in iniquitate sua morietur. sanguinem eius de manu tua exq̄ram. Nō maius
piculū illo poterit excogitari q̄s sane mētis ppos. ad id genus vite aspiret vt animā
suā teneri obligariq; baratro eligat si alij peccarint. In exordio hūani generis cayn
ipse licet reprobus. tante tamē intelligentie fuit vt vite aliene curam abijceret inq̄ens
Nūquid ego custos sum fratris mei. Repellebat a se caute fratris curam ne incau-
tius pro fratre teneret. ille etem fratris curā recusabat. nūc proch dolor ad extraneo-
rū. cui; apto piculo passum pperet. currit ab omī etate. a doctis piter et indoctis. quid
vero tam dementie primū q̄s alienoz facinoroz strictam rōnem se redditurū pmitte-
re. qui sua aut non videt aut non intelligit. Grandis proinde et periculosa sarcina est
cura pastoris. Nam cuiuslibet ouis depditio illius piculum ē. ad quem ppheta ait.

Et erit anima tua pro anima illius. **O** verbum tremendū. o stupenda sentētia. o dū
rissimū iudiciū. cui caput tuum pastor inclinās atq; supponis. quādo etiam tot mor
tibus dignus iudicaberis. quot perditionis exempla ad subditos transmittis. **S**
nemo ex nobis hec secū cogitat. omnes felices nos beatosq; credimus si hāc consec
mur curam. si pastorale culmē adipiscimur. laboramus p̄ his nanciscendis p̄ phas
q; diesq; noctesq;. Dixerim omnium cōiuentia aliqd̄ acris. hodie pro ep̄atu nō mo
do litigatur sed bellatur. non solū contenditur sed pugnatur. qđ ceteris omnibus
detestabilis non incōgrue iudicauerim. quoniam si scriptū sit. sermō dei nō oportet
litigare. nos tamē qui sp̄iales sumus z lites atq; cōtentiones specialius vitare iube
mur. prochpudor tam acerbe. tam crebro. tam impie lingamus vt omnes vincam?
in cōtendendo laicos. Et certe plerūq; nō sine orbis scandalo z piculo. ita sub colo
re iusticie. obrepit impietas. Sūt enim ex nobis multi. z si non verbis. factis tamen
Gloriam nostram alteri nō dābimus. qui dum vanam z caducam sectamur verā z
eternam amittimus. Currimus ad gloriam. z ecclesiam picitari malimus. quā ipi
nō honorari. sed gloria nostra in cōfusione erit. Hinc nonnūq; accidit nobis ambi
tiosis q; cū multū z diu pertinaci animo vanis acti spebus altiora nitimur conscen
dere. mox repentinus casus irruit. rapit mors improuisos. z is q; nobis primus atti
git ānus honori. luctui fit z funeri. **S**z his missis vt cetera plurima cleri cōplectar
vicia paucis. in cōmuni saltem. in ea iam pridem incidimus tempa. in quibus cū p̄
pheta liceat exclamare. Sol z luna obtenebrati sunt. z stelle retraxerūt lumen suum.
Lamentabilem tonius ecclesie statum. quo ad sup̄mi ordinis patres. mediocres quo
q; z inferiores. deplorantis prophete verba sunt. Qui em̄ propter celestis sapientie
claritatem z sp̄ialis vite honestatem. soli lune z stellis in sacra cōparamur pagina.
iuxta illud. Qui docti fuerint pergebūt quasi splendor firmamenti z qui ad iniusticiā
erudiūt multos quasi stelle in perpetuas eternitates. ipi propter abhominabilem men
tis cecitatem z detestabilis vite inhonestatem obtenebrati. z heu omni priuati lumi
ne cernimur. Adde quod omnia superat. ipis nobis qui inter ceteros sicut lumina
ria in mūdo. apostolica sententia lucere deberemus tante iniecte sunt tenebre. obscu
ritas tanta adacta est. vt symoia q; abolim heresis loco habita est semp. tam familia
ris nobis. tanq; cara effecta est. vt sine illa vix in domo domini incedamus. lateralis
auaricia. domestica luxuria. amica supbia. libido. voluptas. comessatio in rerū habū
dantia nobis puictissima. desidia. ignauia. dei statusq; nostri obliuio qualis nobis
ad dignitatē ingressus. an p̄ ostiū. an aliūde. q̄s vite p̄gressus. ac tandē rebz cōfectis.
nobis mortē obituris q̄s ex hūanis egressus sperādus. p̄sideratio penit? nulla. que
oīa sedē q̄si sibi. priā collocauere in nobis. Quo fit vt ecclesie dei nocentior nemo sit
q̄s nos ipsi dū z puerse agimus z nihilomin? nomē z ordinē sanctitatis habem?. **O**b
id p̄fecto. grauissime nos horredēq; manēt pene. Nimir? si p̄phetaz si patriarcharū
si toti? scripture repetam? ānalīa nullū repiem? hoim gen? qđ de? vehemēt? arguat
puniat seueri?. Discurte p̄ p̄phetas. scripturā lege. qđ audies nisi Pastores populi
mei p̄uicati sunt in me. **V**e pastoribz q; disp̄gūt gregē meū. ve pastoribz q; pascunt
semenpos. ve vobis q; opulēti estis in syon. optimates. capita p̄lorū. q; ingredimini
pompatice domuz dñi. q; dormitis in lectis eburneis. z lasciuitis in stratis v̄ris. Et
reliqua id gen? plurima q; si p̄ ocio liceret afferre in mediū. mirū certe nobis ipis vi
deri facerē. si quē ex nobis cōtingeret saluari q; principamur z p̄sum? in tātis minis
z in tanta pigrītia. in tātis increpatōibz z in tāta desidia. Igit? sic nobis maioribz ce
li lumiaribz obfuscatīs. in toti? orbis miserā faciē z mūdi clumata vniuersa. vt ali? ces
cinit vates. iā dudū venit dies tenebrarū z caliginis. p̄inde dies calamitatis z turbis
nis. atq; vt plangit alan?. Incūbit fidei vespa mūdo. nocturnūq; chaos fraudis ha
bundat. languet iusticie lucifer. hui? vix vmbre remanet vmbra sup̄stes. Iā nō ipo
crises pallia q̄rūt s; crimē falleras eruit oēs. nec se iusticie luce colorat. sed se iā victū
glosat apte. **C**enset reprobū ius p̄bitatis. vtus sub vicio victa laborat. vtutis spēs
exulat omnis: laxatur vicio frena furoris. Inq; etiā id ventum ē tempus abolim vt

imperante florentes nequicia. virtus non modo premiis careat. verum etiam sceleratorum pedibus subiecta conculetur: et in loco facinororum supplicia luat. Innocentis causa detorqueatur in crimen. et scelestus quisque a facie iudicis victor ascendit. Qui multis pedesse poterant velut purgamenta quedam mundi huius abiecti in publicum venire non audent. At qui in omnium grassantur perniciem. potentissimi vigent tyranni. fulget peruersus in solio iudicarie potestatis. et cuncta civitatis instrumenta sordescunt. miser macerque fenerator infinitam auget pecuniam. at qui cuncta vellet largiri. tenui assidue vivit in gloriis. matrone relicta gravitate in luxu meretricios resoluuntur et sanctum Ioseph mulier emula castitatis ad hec persequitur. Et quid frustra multa commemorem. Recessit lex a sacerdotibus. a principibus iusticia. consilium a senioribus. a populo fides. amor a parentibus. a subditis reverentia. charitas a prelatis religio a monachis. a iuuenibus honestas. disciplina a clericis. a magistris doctrina. studium a scholaribus. a iudicibus equitas. protectio a militibus. a civibus concordia timor a servitoribus. a rusticis communitas. veritas a mercatoribus. a nobilibus virtus. castitas a virginibus. a viduis humilitas. dilectio a coniugatis. a pauperibus patientia. Ita agimur precipites per antra criminum et mundi aream tetra caligine ceci oberramus. O infidus rerum mortalium status et sine te deus bone calamitosus ordine quod vivimus. Ecce si virtute conspicui et moribus. fide. sapientia. religione. castitate. ceterisque animi donis clari. quos per paucos hec nostra fert etas. reproborum comparatione. tollantur e medio. quid nisi caligo involvens. plurima mortis imago et tenebre densissime relinquitur. O tempora o mores tempora turbatissima tempora calamitosa. Mores reprobi. mores perdit. et cleri et populi. Tempus de quo tandem dicitur. Venit summa dies et ineluctabile tempus. Tempus in quo iuxta vetustum propheta vaticinium. Omne caput languidum et omne cor merens. a planta pedis usque ad verticem. non est in eo ulla sanitas. Profecto caput omnium. omnisque vertex. superbia languet. Cor omne a maiori usque ad minorem meret avaricia. Sordescit luxuria planta universa. ita ut in omni statu gradu et ordine non sit ulla sanitas sed vulnus et lior et plaga tumens. At qui hodie vulnus lascivie. castitatis fascia circumliget. est nullus et nemo. Qui paupertatis medicamine. avaricie liorem curet. est nullus et nemo. Qui tumentem plagam fastus et superbie foueat humilitatis emplastro. est nullus et nemo. En feda luxuries quo non penetravit quo non irrupit et regum scandit purpuram. sed neque medici preterit ipsa togam. Nafragium dulce. leve pondus. grata caribdis. Avaricie virus quos non inquinat. quos non tenet infectos. nec plebeum transiit vulgus. nec clero et superioris ordinis hominibus parcat.

In quibus ipsis tanto detestabilius est vitium. quo facultates ecclesiarum pauperumque patrimonia certo noscuntur et sacrilega eis crudelitate subtrahitur. quicquid sibi ministris et dispensatoribus. non dominis. non possessoribus ultra victum subripiunt et vestitum. Pestifere demum superbie adeo invaluit malum totum per orbem ut mirabile dictu cogitatus sit. homini mortali. unde iste fastus. ista arrogantia. cuius est etiam nosa nativitas cuius vitam laboriosa penalitas concludit. cuius penalitatem penalisior cunctis mortis demolitur necessitas. cui etiam momentum est carnis gaudium. vita naufragium. mundus exilium. cui preterea vita aut abest aut sponder absentiam. mors aut instat. aut inexcitabilem penam minatur. Hinc ergo o patres mundo universo in maligno posito. dei amore nullo discrimine vndique extincto. cunctis ab sue prime institutionis origine mirandum in modum degenerantibus. Unum clades tante. tot calamitates. tot plage in populo christiano. pestes. fames. bella. interna et externa. ex superioribus facile est cognitu. Profecto iustissima censura pater ille piensissimus atque rector mundi vltorque equissimus deus. peccatis nostris exigentibus regnare facit super nos hypocritas. qui videlicet solo nomine pastorum atque tutorum titulis gloriatur. re autem vera idola potius sunt et simulachra eorum quorum officia preceperunt. permittuntque ut percussat nos nonnumquam leo de filia: lupus ad vesperam vastet nos. pardus vigilet super civitates ecclesie. furetur dozmientibus pastoribus atque tutoribus et loca et gentem. abducat per voto. mactet. et perdat.

Quippe nemine resistente, dissimulantibus vniuersis, idcirco etiā digna dei sententiā effusa est p̄tentio sup̄ principes n̄ros ita vt errent in inuio et nō in via. Nam versi in semetip̄os atroces enses quos in pfidoꝝ iugulis deo cōsecrare debuerant, pp̄rio sanguine immanissime z crudelissime fedāt. Quasi ideo accincti sint glad̄is vt christianum et fraternū semp̄ effundant sanguinē ac implacabiles lites, pp̄tesq; discor̄d̄ias inter se foueant, et nō potius ad vindictā malefactor̄, laudem vero bonoꝝ, ecclesie pacem atq; tuclam. Attendite queso o reges et principes. Nam ad vos deinceps sermo iste meus hortatorius. Animaduertite tandem quantū potuisset dudū possētq; hodie recuperari, de amissis locis et ecclesie subtractis per thurcos, terre pelagiq; hoc sanguine quem crudeles manus vestre vel dominandi libidine vel crudelitate vlciscendi vel nocendi cupiditate vel feritate rebellandi, interim fuderunt funduntq; incessanter. Neq; enim aliud quidpiam inter vos bella suscitāt vt in plurimum aut lites mouet guerrasq; nisi aut irrationalis iracundie motus aut appetitus inanis glorie aut terrene possessionis ardor. Et certe vt ipsi nostis, talibus et causis neq; occidere, neq; occumbere tutum est, sed ad prime periculosum. At vero christi milites qui cōtra infideles arma sumunt q̄ secure q̄ sancte, prelia dñi sui et sponse eius ecclesie preliant, quibus metuendū nequaquā sit, aut de hostiū cede peccatū, aut de sua nece periculum quandoquidē mors pro christo vel ferenda sit vel inferenda. Miles inquam talis et securus interimit et interit securior, quia et sibi prestat obsequium cum interit et christo cū interimit, neq; dum occidit malefactorē, homicida, sed vt ita dixerim malicida et plane vindex ac defensor reputatur christianoꝝ. In morte enī pagani christianus merito gloriatur, q; christus glorificatur. Redite ergo ad cor o christiane religionis tutores, duces fidelis populi, custodes dñici gregis. Exproscimini queso cui vigilate animo: intelligite z crudimini qui iudicatis terram. Et si fortassis fracti qualibet desperatōne (qđ deus auertat) aut alia difficultate vetera illa sancte terre hierosolimitane, que deplango damna, refartire impossibile arbitramini (quanq; nō sit impossibile apud deū, si modo boni emulatores et suarum vltiores iniuriarū atq; blasphemiarū essetis) noua saltē in dies et vicina mala q̄ relique p̄ti atq; christiane nostre reipublice inferuntur, ardentius cordi accipite, pulsate studiosius, neq; semp̄ negligenda putaueritis ad eius vsq; vltimā interuersionem. Videris christianissimi principes, quo deuentū sit, in quē oceanū angulū detrusa sit pridem ipsa ecclesia. Ex q̄ lata in q̄ angustam euaserit, paucis emensis annis, scitum est vobis. Neq; ignoratis quo iam in portu consistat. Sed quozsum feror? Quid verbis frustra nitor? Ut ad sup̄iora redeam, ad instituti scz mei finem principalem (a quo: quo nescio zelo longius euectus sum)

Ad vos o serenissimi reges et principes. Ad vos quoslibet secularium dignitatum magnificos administratores, hec vna petitio ncula mea dirigit, hec mihi supplex ad vos deprecatio, vt maiorū v̄roꝝ videre annalia: dignas memoratu historias relegere, reuoluere fortia facta patrū, nō grauemini, karoli videlicet quondā magni et christianissimi impatoris, qui circa annos dñi Octingentos et duos, vocatus a patriarcha Hierosolimitano et ab impatore Constantinopolitano rogatus cū exercitu copiosissimo veniens Hierosolymā recuperauit, et terram sanctā vniuersam de manibus infidelium eripuit. Hispaniā quoq; totam p̄domuit, habens secum reges et duces, comites et milites, omnes gloriois militie p̄conijs insignes. Inter quos tñ Rolandus comes Lenomāensis miles strenuissimus, in rebus bellicis p̄ ceteris clarior refulsit, vir diua memoria dignus qui mortis sacre cōpendio ibidem victorioso triūphans: vitam haud dubiū possidet beatā, celosq; petiuit sanguine lausreatus. Itemq; gesta infatigabilis viri et illustrissimi ducis lothringie Hoffsredi de bullion cognominati, mente recogitate, quo duce iterū circa annos gratie Milenonaginta nouem Hierusalē eruta fuit, et ditioni thurcoꝝ subtracta qui eam ante ceperant et tenuerant p̄ annos circiter centū vel paulo plus. Hic dux p̄pter eximias suas et pene diuinas virtutes, resq; militares optime gestas, primus oim voto

et consensu factus est rex Hierosolimitanus. in quo regno septem successiue reges christiani p octoginta octo annos fuerunt. Deficientibus tandem auxilijs occidentalium regionum post diutinos sudores: acerrimas et assiduas pugnas cum hostibus atque plurimas percellas calamitates propter continuos assultus et incursum hostiles. vel victualium penuriam Hierusalem iterum a thurcis capta est. Anno scilicet domini. D. c. lxxvij. die secunda Octobris. Sub octavo rege christiano ibidem Guidone. Ac a sarracenis ex hinc usque in hodiernum tempus possessa. Eminebant autem in dicto exercitu incliti ducis Gostredi. magnifici fratres eius Eustachius et Balduinus. Anselmus de ribo monte. Boamundus dux Apulie. Hugo magnus frater Philippi regis francoꝝ. Balduinus comes montensis. Robertus comes flandrensium. Stephanus comes blesensis. &c. Atque ut ait Guillelmus nunquam tot gentes in una coire summam visum sunt. Opinio hominum numerus vincebat. quibus estimaret. sexagesies centum milia. qui omnes Hierosolymam pregebant. loca sancta de potestate perfidorum virtute magna tollentes. sub duce predicto Gostredo. Preterea memoria dignum est quod anno mor sequenti. id est. D. c. lxxviii. post generale concilium: parisiense celebratum. in gens militum et pedum multitudino cruce signati. ac de diversis partibus per mare per terras loca adeunt transmarina. Et paulo post rex francoꝝ Philippus: et rex Anglie Richardus infinito agmine et incredibili apparatu ac proceribus pene universis. ducibus. comitibus. baronibus. militibus. archiepiscopis et episcopis quibus pluribus. mare intrant et omnes qui in militia alicuius habebantur nominis iter arripiunt. tantam aliquam fuisse motionem populorum nulla meminit etas. historia refert nulla. Nam et Fredericus Imperator primus huius nominis cum filio suo Henrico et universo exercitu cruce signati. eodem tempore trans mare abeunt. ubi et idem imperator post multa gloriose in penitentiam patrata. fluviu quendam transiens ac equo cadens: vitis extractus paulo post die clausit extremum. Multa sequentibus annis per reges et principes diversos. duces quoque Bavarie et austrie una cum nobili militia teuthonum in partibus illis gloriose facta sunt que longum nimis esset per singula explicari. Laudandi profecto sunt viri isti: in beneficiis et generatoinibus suis. et perpetuis preconij digni a posteris habendi. quippe qui fide deuotione et zelo magno in deum inque terras illas sacratissimas moti. dolentes loca eadem a gentibus prophanis. atque saluatoris nostri iniuriam. populique christiani obprobrium non ferentes: militiam suam christianam immo fidei constantiam et feruorem in hostes crucis. cõsertis fortiter et strenue manibus. suis immensis ac validissimis inimicorum copiis pre egregie exterminique comprobant. nec antea cessauerunt quam gloriosas illas terras e manibus infidelium ereptas instar robustissimorum quondam et religiosissimorum machabiorum: occisis perfidis aut perfligatis. in christiane reipublice denuo: vel rededere ditionem vel saltem conabantur. Et quod in suis corporibus immania protulerunt tormenta. plurimum et eis per christi nomine mortui. Ideo percipere meruerunt omni proculdubio immarcescibile eterne glorie coronam. Eorum ergo o reges et principes: successores et heredes in dignitatibus et bonis: virtutum quoque imitatores in moribus estote. Atque dum eorum feruendam fidem/ religionem exterminiam/ inuictissimos animos/ prestantissimamque ac celeberrimam in deum et ecclesiam sanctam: eius sponsam deuotionem interlegendum recolitis. Vos quoque ab eorum institutis haud degenerare/ rebus et factis comprobate/ quorum fati sanguine: et stirpe sancta progeniti estis. Equidem non est hodie ut propheta asserit: abbreviata manus domini ut non possit nos saluare a perfidis: siue in multis siue in paucis. Denique feruor fidei in populo christiano non omniquaque est extinctus. Consilium preterea vobis deest minime/ sed neque milites neque arma deficiunt: neque decerunt sumptus. Quis enim fidelium non concurreret vel rebus vel corpore ad illorum grauissimorum inimicorum nostrorum exterminationem. qui nil aliud quam sanguinem nostrum sitiunt: nec eo unquam satiantur. quam tam communis omnium vocat necessitas quam tam publice totius ecclesie ad id hortantur erumne et miserie: quibus nisi occurratur: nec viuere nobis tutum erit in occidentis angulo extremo. Si modo fides nobis esset zelusque dei. plurime essent ad manus copie. diuitie apud plerisque non parue. multo iam studio et tempore congregate. que in talem expeditionem: si unquam summorum

ordinatōne capitum indiceretur. haud dubiū. deo suoꝝ corda tangente aīo. p̄mpto
erogarentur. Res deniqꝫ militaris in ecclesia dei in p̄sentiaꝝ adprime florēt et vigeret
Nam studiosissime (tamen vanissime plerūqꝫ) militiā milites exercent. Arma resplē
dent tum mirifica tum terrifica valde. seculo inuisa priori. Sed et fortes auxiliarij
de p̄plo christiano. oēs scz voluntarij in lege vobis nil dubiū adderent. **Q** christia
nissimi principes. si tm̄ pace data. p̄positis piculosis litibus v̄ris. firmatis treugis.
rebusqꝫ in ordine p̄ eos quoz interesset dispositis. pari voto. cōsensu v̄nanimi. co
demqꝫ decreto. ad humiles et supplices ac frequentes ecclesie et capitū: summoꝝ vi
delicet pontificū aut impatoꝝ hortatus. sinceros. fideles. et paratos v̄re matris de
sensores vos exhiberetis. Quo nam pacto. quo alio modo. fidem obedientiā et de
uotionem vestrā: sanctius ac fructuosius vtiliusqꝫ: aliter demonstrabitis vnqꝫ. An
forte sanis officijs vestris factū putatis: qz illa. p̄hibita torneamenta. cruenta specta
cula. sumptuosa tyrocinia. atqꝫ tum animabꝫ tum corporebus piculosa. tanto cre et
studio inuanū frequentatis et amatis. Quis oro vobis inde honos? que vtilitas?
tantis militare laboribꝫ et sumptibꝫ: stipendijs vero nullis. nisi aut mortis aut cri
minis. **Q** peritis equos sericis et pendulos nescio quos pannos loriceis sup̄indui
tis. depingitis hastas. clipeos et sellas. frena et calcaria auro argento ve circūorna
tis. et cū tanta pompa pudendo furore ad mortē sepe p̄peratis. **Q** quantū subsidij ex
huiusmodi v̄ris sup̄bis sup̄pluisqꝫ apparatibꝫ quos in vanitates et insanias fallas
impenditis: in infidelium castigationē p̄ferretur: si in eum sanctū v̄sum conuerteretis.
Hec et alia similia multa: ipi vos p̄ vestra prudentia: queso altius pensate. et mili
tiam vestrā. gloriāqꝫ militare. atqꝫ principalē magnificentiā: in dei potius laudē/ve
stram salutē/et glorie cumulū/ecclesie tuitionē: p̄fidoꝝ vindictaz exerceat. id longe
maiori vobis fame erit vestrisqꝫ honori in euum. et memoriale p̄henne. id noīa cele
brabit vestra in generatōes seculoz. id indubitātā v̄ris pariet afferetqꝫ animabꝫ co
ronam in celis. quam reddet vobis dñs in die illa nouissima iustus iudex. pro quo
adeo zelatis vt omnē corpore cruciatū eius p̄ amore proqꝫ fide in vltionē blasphe
morum subire nō formidetis. Verum nō essent quidē necandi etiam ipi infideles:
aut occidendi: si quo modo aliter possent a nimia infestatiōe vel oppressiōe fidelium
cohiberi. Nunc aut multo melius est vt occidant: dum nos p̄dere incessanter et iu
gulare querunt studentqꝫ. q̄s relinquatur virga peccatoꝝ sup̄ sorte iustoꝝ: ne forte
extendant iusti ad iniquitatē manus suas. Dissipentur gentes que bella volūt. Ab
scidantur qui nos p̄turbāt: qui loca n̄ra occupant. qui fratres nostros dura detinēt
seruitute et opprimūt vehementer. aut crudeliter occidunt. nosqꝫ oēs delere de sub ce
lo si possent: sup̄ cuncta desiderabilia gratissimū haberent. Exerceatur vterqꝫ gladi
us fidelium: in ceruices tantoꝝ inimicoꝝ nostroz. ad destruendā omnē altitudinē ex
tollentem se: aduersus deū nostrū et eius sponsam ecclesiā matrē nostrā. ne qñ dicant
gentes: vbi est deus eoz. **I**nsurgite in eos o fideles ecclesie tutores et filij. Irruite in
hostes christi et christiani noīs. debachemini in eos. debitā acrimoniā exerceat. red
dite eis in capita sua sicut nobis ipi sepnumero fecerunt. Forti aīo estote magnoqꝫ
Viriliter agite et cōfortetur cor vestrū: oēs qui speratis in dño: qm̄ ipse erit vobiscū
tanqꝫ bellator fortis: et cōteret inimicos suos et v̄ros. ante faciē vestrā. **V**ementote
mirabiliū eius que fecit pharaoni et exercitui eius in mari rubro. sed et terribiliū iu
dicioꝝ suoz a seculo in nationes prauas et perversas. quibꝫ vindicans vindicauit
in illas: suos sp̄ de angustijs liberans et saluans. **Q**ui est in secula b̄ndictus Amē.

Sequitur visio quedam horribilis. ostensa Karolo quondā Impatori qui cal
uus cognosbatur. et quartus post karolum magnum imperiū gubernauit. bonis
respectibꝫ hic inserta.

A noīe dei summi regis regū. Ego karolus impator dei dono rex germa
norum et patricius romanoꝝ. atqꝫ impator francoꝝ. **S**acra nocte diei dñice

post celebratum nocturnarum horarum diuinum officium: dum irem repaufare et
vellem somnū capere venit vox ad me terribiliter dicens. Karole exiet a te spiritus
tuus modo in hora nō modica. Statimq; fui raptus in spiritu. et qui me sustulit
erat candidissimus: tenens in manu sua glomerem lineum / clarissimū: iubar lumi-
nis emittentē: sicut solent comete facere. qñ apparent. Lepitq; illum dissoluere et di-
xit ad me. Accipe filiū glomeris micantis et liga et noda firmiter in pollice tue ma-
nus dextere quia p illum duceris in laborint eas infernoz penas. Hoc dicto pcel-
sit me velociter: distorquens filum luciflui glomeris: duxitq; in pfundissimas val-
les igneas. que erant plene puteis ardentib;: pice et sulphure: plūbo et cera z adipe.
Ibi inueni pontifices patris mei et auunculoz meoz. Quos cum pauens interro-
garem cur tam grauia paterentur tormenta? Responderūt. fuimus episcopi patris
tui et auunculoz tuoz et dum debuimus illos z populū illoz de pace et concordia
admonere: seminauimus discor dias / et fuimus incentozes maloꝝ. ideo nunc incen-
dium in istis tartarēis supplicijs patimur: et nos et alij homicidioꝝ et rapinaꝝ ama-
toꝝes. Huc et tui epi et satellites venient qui similiter amant nunc facere. Et dū hec
tremebundus auscultarē: ecce nigerrimi demones aduolantes cū vncis igneis vo-
lebant apprehendere filiū glomeris quē in manu tenebam et ad se trahere. Sed reuer-
berantib; radijs illius glomeris nō valebant illum attingere. deinde post tergū me-
um currentes. voluerūt me aduncare. et in ipos puteos sulphureos precipitare. sed
ductor meus qui portabat glomerē: iactauit sup scapulas meas filum glomeris: et
duplicauit illū: et traxit me post se forziter. Sicq; ascendimus sup mōtes igneos al-
tissimos: de quib; oriebant paludes et flumina feruentia et omnia metalloꝝ genera
bullientia. vbi reperi innumeras animas hoīm et principū patris mei / et fratū me-
ozum: precipitatas alias vsq; ad capillos: alias vsq; ad mentū: alias vsq; ad vmbilicū
et clamauerunt ad me eū gulando. Dum vicimus amauimus tecū et cum patre tuo
et cum fratrib; tuis et cum auunculis tuis facere prelia et homicidia / et rapinas / p
cupiditate terrena. ideo intra ista bullientia flumina et metalloꝝ diuersa genera tor-
quemur. Et cū ad hec timidus accederē: audiui retro me alias clamare. Potētes po-
tenter tormenta patientur. Et respexi z vidi sup ripas fluminis bullientis forna-
piceas et sulphureas plenas magnis draconib; z scorpionib; et serpentib; diuersi ge-
neris. vbi et vidi aliquos patris mei principes et fratū meoz et auunculoz meoz:
dicentes mihi. Heu nobis karole. vides q; grauia habemus tormenta ppter nostrā
malitiā et supbiam et mala cōsilia que regib; nostris et tibi dedimus ppter cupidita-
tem. Cūq; dolendo congemiscerē: accurrerūt ad me dracones: apertis faucib; / ple-
nis igne sulphure z pice: volentes me in glutire. At ductor meus triplicauit sup me
filū. a cui; radijs claritatis superata sunt ora eoz ignea: et ptraxit me validius. et de-
scendimus in vnā vallem que erat ex vna parte tenebrosa et ardens velut cibanus
ignis. Et altera vero pte tam amenissima et splendidissima vt nulla ratione dicere
valeam. Verti me cōtra tenebrosam et flāmiuomam partē: vidiq; ibi aliquos reges
de meo genere in magnis supplicijs Et tunc nimis angustiatus putauī me statim in
illis supplicijs demergendū a gigantib; nigerrimis qui ipam vallem cōflābant
generib; igniū. et valde tremens: glomeris filo illuminante oculos meos: vidi e la-
tere vallis pauli; per albescere fumū ibiq; duos fontes fluere. vnus erat nimium cali-
dus: alter vero clarus et tepidus: et erant ibi duo dolia. Cūq; illuc irem filo glome-
ris regente gressus meos: intentus sup vnū dolium vbi erat feruens aqua. vidi ibi
patrem meū Ludouicū stare: vsq; ad femora. Et dum essem nimis dolore aggraua-
tus: et angore pcussus dixit. Dñe meus karole noli timere. Scio qz reuertetur rur-
sus spiritus tuus ad corpus tuū. et permisit te deus huc venire vt videres ppter que
pccā ego et oēs q; vidisti talia toleramus supplicia. vno enī die sum in isto feruen-
tis dolij balneo: et altero die transmittor in alio isto suauissimo aque dolio. et hoc fit
precib; sancti Petri atq; Remigij. cuius patrocinijs hactenus genus nostrū regale
regnavit. Et si mihi subueneris ciuitu et mei epi et abbates z oīs ordo ecclesiasticus